

## **דברי הכנסת**

### **השיבה המאתיים-ושלושים של הכנסת השלוש-עשרה**

יום רביעי, ו' בתמוז התשנ"ד (15 ביוני 1994)

ירושלים, הכנסת, שעה 11:02

## תוכן העניינים

- הצעת חוק ביטוח בריאות ממלכתי, התשנ"ד–1994  
(קריאה שנייה וקריאה שלישית)  
שאלות בעל-פה  
מחסום בצומת א-טור בין מעלה-אדומים לירושלים  
פנימיית "יד אורה"  
מניעת תרופה לחולי סרטן  
הצעת חוק ביטוח בריאות ממלכתי, התשנ"ד–1994  
(קריאה שנייה וקריאה שלישית)  
הצעת חוק לתיקון פקודת הרופאים (פטור מחובת בחינות), התשנ"ג–1993  
(הצעת קבוצת חברי הכנסת)  
הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה, התשנ"ד–1994  
(הצעת קבוצת חברי הכנסת)  
הצעת חוק גנים לאומיים, שמורות טבע, אתרים לאומיים ואתרי הנצחה (תיקון – חילול אנדרטאות ואתרי הנצחה), התשנ"ד–1994  
(הצעת חבר הכנסת א' בן-אלישר)  
מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת  
שאלות ותשובות  
הליך ההקראה בבית-המשפט לתעבורה  
פתיחת לשכה לסיוע משפטי באזור באר-שבע  
הצעת חוק העונשין (תיקון – שימוש בדמותו או בגופו של קטין), התשנ"ג–1993  
(הצעת חברת הכנסת א' סלמוביץ)  
הצעת חוק למניעת אלימות במשפחה (תיקון – חיוב בערובה למי שהוצא נגדו צו הגנה), התשנ"ד–1994  
(הצעת חברת הכנסת נ' בלומנטל)  
הצעת חוק הרשויות המקומיות (מימון בחירות)  
(תיקון – מימון בחירות חדשות), התשנ"ד–1994  
(הצעת חבר הכנסת ש' יהלום)  
הצעה לסדר-היום  
הקמת ועדת חקירה ממלכתית בעניין ילדי תימן  
הצעה לסדר-היום  
מחירי ספרי הלימוד בשנת הלימודים התשנ"ה  
הצעות לסדר-היום  
חלוקת ספרי תנ"ך לבוגרי בתי-הספר היסודיים  
הצעות לסדר-היום  
הטיפול בילד שנפגע מאלימות בבית-הספר  
שאלות ותשובות  
הישגים בבחינות הבגרות בעיירות פיתוח

דמי כניסה לספריית אוניברסיטת תל-אביב  
שיעורי נשירת תלמידים מפנימיות  
יתרות תשלומים שנגבו מהורי תלמידים  
הצתת בית-כנסת בבית-ספר  
דמי הרשמה לאוניברסיטאות  
העברת תלמידים יוצאי אתיופיה מהחינוך הממלכתי-דתי לחינוך הממלכתי  
דמי הרשמה לאוניברסיטאות  
שיעור הניגשים לבחינות בגרות בקרב תלמידים עולים  
התנאים בכיתות בעת קיום מבחני הבגרות  
שימוש בסמים בקרב תלמידים בחיפה  
אי-השתלבות תלמידים חריגים בחינוך הרגיל  
הוצאת מלחמת העצמאות ממכלול הנושאים לבגרות  
הפסקת חלוקת ספרי תנ"ך לתלמידים  
חילופי גברי בוועדות הכנסת  
הודעת יושב-ראש ועדת הכנסת  
הצעות לסדר-היום  
אשפוז ילדים בבתי-חולים לחולי נפש  
הצעה לסדר-היום הקמת ועדת חקירה פרלמנטרית לבדיקת הסיבות והגורמים שהביאו את קופת-חולים לסף פירוק  
הצעה לסדר-היום ההחלטה להפוך את אתר הפסולת דודאים לאתר הפסולת המרכזי בארץ  
הצעות לסדר-היום  
מותו של הרבי מלובביץ'

## הצעת חוק ביטוח בריאות ממלכתי, התשנ"ד-1994

### (קריאה שנייה וקריאה שלישית)

#### היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני פותח את ישיבת הכנסת, יום רביעי, ו' בתמוז התשנ"ד – 15 ביוני 1994. זאת הישיבה השנייה שלנו היום, מכיוון שהישיבה הקודמת הסתיימה בשעה 03:00.

רבותי, על-פי ההחלטות שקיבלנו, בעצם אנחנו עוברים לסיום הטיפול בהצעת חוק ביטוח בריאות ממלכתי, התשנ"ד-1994, קריאה שנייה וקריאה שלישית. הושמעו מאות הסתייגויות, הן נומקו בהרחבה וביסודיות, וליושב-ראש ועדת העבודה והרווחה יש זכות להתייחס אליהן, לחלקן. אחרי זה נעבור להצבעות כמקובל.

#### דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, נאמר שבשעה 11:00 מתחילות ההצבעות.

#### היו"ר ש' וייס:

אבל יושב-ראש ועדה יכול להשיב. הרי זה דבר אלמנטרי.

#### דן תיכון (הליכוד):

— — — כתוב: הצבעות בשעה 11:00. בין הקריאה השנייה לשלישית אתה יכול לתת לו לדבר כמה שאתה רוצה.

#### היו"ר ש' וייס:

אני הבינתי שיושב-ראש ועדה משיב. לא רק זאת, אתמול אפילו היה ויכוח בלשכתי בנושא זה. חבר הכנסת עמיר פרץ ביקש להשיב במהלך הדיון, ומותר היה לו; היתה התרעמות ואמרו: לא, הוא ישיב בסיכום. לכן חבר הכנסת עמיר פרץ עונה עכשיו.

#### עמיר פרץ (יו"ר הוועדה לחוק ביטוח בריאות ממלכתי):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, זמן רב חיכתה הכנסת הזו ושנים רבות המתין עם ישראל, הציבור בישראל, שנגיע לרגע שבו נוכל לקיים את ההצבעות ונאשר את חוק ביטוח בריאות ממלכתי בקריאה שנייה ושלישית.

נכון, החוק לווה, ברוב תהליך הטיפול בו, במאבקים קשים ומרים. אולי זה אחד החוקים שחשף מערכות רבות במדינת ישראל, שבמשך כל השנים ידעו עליהם הרבה פחות, ידעו עליהם פחות מדי. עד כמה שחשבת שאתה יודע הרבה, הסתבר לך שיש עוד הרבה מאוד היבטים, שיש עוד הרבה מאוד נושאים המשליכים על חייו של האזרח, ואינך יודע עליהם די הצורך.

חברי הכנסת, מערכת הבריאות בישראל שימשה במשך הרבה מאוד שנים כמערכת שממנה ינקו, התפרנסו, אולי במידה מסוימת קבעו את זכות קיומן של מערכות שאין להן קשר כלל וכלל לבריאות ולטיפול בבריאות. וככל שאנחנו באים ומנסים לבדוק איך במעבר, שהוא כמעט מעבר ממאה למאה, בכל ההגדרות של יחסי הגומלין בין המערכות הפוליטיות לבין מערכת הבריאות, בתוך יחסי הגומלין בין מדינת ישראל, משרד הבריאות לבין קופות-החולים, שהן הגוף המרכזי שנותן את השירותים בשמה של המדינה, בשמם של המבוטחים, הרי מסתבר לנו שיש מערכות שהן חשובות לא פחות, שאפשר שביום כניסת חוק ביטוח בריאות ממלכתי לתוקף תקרוסנה, תמצאנה את עצמן ללא יכולת של גיוס משאבים כלשהם.

ואני אומר לחברי הכנסת, כי חשוב מאוד שהיום תבוא לידי ביטוי, בהצבעות, ההסכמה הלאומית הרחבה הקיימת סביב חוק ביטוח בריאות ממלכתי. ונכון אומרים חברי הכנסת, שייתכן שאנחנו יוצרים תקדים בזה שסעיף תחולת החוק מוגדר באופן כזה שהוא קשור לחוק אחר, שאיש לא יודע עדיין מהו, שאיש לא יודע מתי הוא יחוקק ואיש לא יודע אם הוא יחוקק בכלל. יש פה בעיה, שהתקדים הזה, ייתכן שיהיו עליו פרשנויות, ייתכן מאוד שהוא לא עומד בכל המבחנים הפנימיים של עבודת הבית הזה. אבל, חברים יקרים, הביאו בחשבון, היום אנחנו נותנים אור ירוק למשרד הבריאות, לביטוח הלאומי, להתחיל להיערך לביצוע החוק, כי אילו היינו מקבלים, חלילה, את הטענה של הרבה מאוד חברי כנסת שאומרים: אם החלטתם לקשור את חוק ביטוח בריאות ממלכתי בחוק מס ארגון, תמתינו, תחוקקו חוק מס ארגון, תביאו לכנסת שני חוקים; למה צריך להביא חוק זה בנפרד וחוק זה בנפרד? – – אדוני היושב-ראש, אתה יכול להגן עלי מפעילות היתר של האופוזיציה?

### **היו"ר ש' וייס:**

אתה צודק. חברי הכנסת דן תיכון, רפאל איתן, משה קצב, יהושע מצא, ענת מאור, נעמי חזן, עמנואל זיסמן, יגאל ביבי – אנא. תודה.

### **עמיר פרץ (יו"ר הוועדה לחוק ביטוח בריאות ממלכתי):**

אילו היינו מבקשים לבוא ולומר: נעצור את חקיקת חוק ביטוח בריאות, נסיים קודם כול את הטיפול בחוק מס ארגון ורק אחר כך נבוא לפני הכנסת ונביא את שני החוקים שלמים ומושלמים, עם החלטה ברורה מתי אנחנו מפעילים את החוק, היה נוצר מצב שבו איש – – –

## היו"ר ש' וייס:

אנא, אל תפריעו, חברים. רגע, אני מבקש, אם יש התייעצות, חבר הכנסת דן תיכון ואחרים, חבר הכנסת משה נסים, התייעצות נמשכת לא במליאה. בבקשה.

## עמיר פרץ (יו"ר הוועדה לחוק ביטוח בריאות ממלכתי):

נוצר מצב שהחודשים היקרים שמערכת הבריאות זקוקה להם לא היו ניתנים לה – – –

## היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת רן כהן, אנא.

## עמיר פרץ (יו"ר הוועדה לחוק ביטוח בריאות ממלכתי):

– – – אם היום לא נשלים את ההצבעות בקריאה שנייה ובקריאה שלישית, שר הבריאות לא יהיה מוסמך להקים מועצת בריאות, לקבוע את הצווים בחוק שמאפשרים לו להעביר מהשירותים הממלכתיים המסוימים שירותים כמו גריאטריה ופסיכיאטריה לטיפול הקופות. הביטוח הלאומי שצריך לבצע את הגבייה וכל מערכת הבריאות מחכים בקוצר רוח לשינוי בדרכי הגבייה ובדרכי החלוקה. המוסד לביטוח לאומי לא היה יכול להיערך כלל וכלל.

באנו ואמרנו: תנו לחוק ביטוח בריאות ממלכתי לצאת לדרך, ואני רוצה להזכיר לחברי הכנסת, אתם מדברים – –

## היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת יגאל ביבי, אנא.

## עמיר פרץ (יו"ר הוועדה לחוק ביטוח בריאות ממלכתי):

– – בשם האזרח, ואתם מדברים ומנסים לנתח, האם עומס הגבייה מהאזרח גדל או קטן? אתם אומרים: 4.8% משכרו של האזרח ילך לטובת מערכת הבריאות. מה פתאום? קמים כאן חברי הכנסת ואומרים: מה פתאום מישוה המציא לנו 0.8% נוספים לגבות מהאזרח?

חברים יקרים, איזו היתממות זאת? היום האזרח בישראל משלם משכרו 5.6% באמצעות הקופות, אבל ה-5.6% שמגיעים ללשכת המס או לאיזו קופת גבייה אחרת מחולקים כאשר לבריאות עוברים רק 4.2%, לעתים 4%, ו-1.5%, לפעמים 1.8% עוברים למערכות הארגוניות.

אנחנו אומרים: לא ניתן עוד לשום מערכת להחליט כמה יעבור לבריאות וכמה יעבור לארגון. נקבע באופן ברור, שכל ה-4.8% עוברים רק לבריאות, ואם מישהו רוצה לגבות לארגון, ידע האזרח בדיוק כמה לוקחים ממנו לצורך ארגון.

אין פה איש אחד בכנסת, אין חבר כנסת אחד שאומר שצריך להרוס את ההסתדרות. הכול יודעים שצריך לעשות בה שינויים; הכול יודעים שצריך לצמצם שם את העלויות של המנגנון; הכול יודעים שיש מערכות רבות שראויות שם לבדק-בית יסודי; הכול יודעים שכל כספי ההסתדרות, כל נכסיה, חייבים להיות חשופים לעיני הציבור, שכל אחד ידע מה יש ומה אין. הכול יודעים זאת, אבל איש בכנסת הזאת לא אומר שצריך לחסל את ההסתדרות, כי הרי כל אחד מהיושבים כאן, גם אלה שרק המערכת הכלכלית עומדת לנגד עיניהם יודעים, שאם לא יהיה מנגנון ששומר על ההסכמים במשק, שמונע אנרכיה במשק, כל האזרחים עלולים לשלם על כך מחיר יקר.

לכן, חברי הכנסת, אדוני היושב-ראש, אנחנו רוצים היום לתת אור ירוק לשר הבריאות, למוסד לביטוח הלאומי, ואני עומד ומצהיר כאן שוב, ואני אומר זאת גם בשמו – –

### **היו"ר ש' וייס:**

לא להפריע. חברים, לא להפריע. אנחנו רוצים למהר ולעבור להצבעות. נא לשבת ולא להפריע.

### **עמיר פרץ (יו"ר הוועדה לחוק ביטוח בריאות ממלכתי):**

אני רוצה שאת ההצהרה הזאת ישמעו גם חברי מהעבודה.

### **היו"ר ש' וייס:**

רצוי מאוד.

### **עמיר פרץ (יו"ר הוועדה לחוק ביטוח בריאות ממלכתי):**

חברת הכנסת דליה איציק.

## היו"ר ש' וייס:

חברת הכנסת דליה איציק. חברים. בבקשה, אדוני.

## עמיר פרץ (יו"ר הוועדה לחוק ביטוח בריאות ממלכתי):

אני רוצה לומר כאן באופן ברור. אני יודע שאני מדבר גם בשמו של מזכ"ל ההסתדרות המיועד, חבר הכנסת חיים רמון, ואני מקווה מאוד שאני מדבר כאן בשם רוב חברי הכנסת. אם ייווצר מצב שבו שר הבריאות יבוא לכנסת ויודיע שהוא השלים את ההכנות לביצוע חוק ביטוח בריאות ממלכתי, אני בטוח שרוב חברי הכנסת יצביעו בעד ביטול סעיף 71. לאיש לא יהיה כוח, לא בכנסת הזאת ולא במערכת הפוליטית, לעצור את חוק ביטוח בריאות ממלכתי. לכן, כל הניסיון להיתלות בסעיף 71 כסעיף שקובר חלילה את החוק – שמעתי כאן – שמקפיא את החוק, אין לו שחר. החוק הזה יוצא היום לדרך, איש לא יעצור אותו, גם חוק מס ארגון לא יעצור אותו.

חשוב מאוד, חברי הכנסת מכל סיעות הבית, שאחרי כל מה שהתרחש במשך השנה האחרונה סביב החוק הזה, חשוב מאוד שהעם בישראל יראה את ההסכמה הלאומית הרחבה – – –

## היו"ר ש' וייס:

רק שנייה. חברת הכנסת לימור לבנת, חבר הכנסת זבולון המר, חבר הכנסת אלכס גולדפרב, שבו בטובכם, אם אפשר. חבר הכנסת בא-גד, המקום שלך, נדמה לי, על-יד חבר הכנסת דראושה. תחזור לסביבתך הטבעית, בבקשה. כן, בבקשה, אדוני, אפשר להמשיך.

## עמיר פרץ (יו"ר הוועדה לחוק ביטוח בריאות ממלכתי):

אני פונה לכל סיעות הבית: בואו נתאחד סביב החוק, בואו ננסה להאמין שאף אחד מאתנו לא מתכוון לעכב את החוק, שמערכת הבריאות שנמצאת במצב כל-כך קשה זקוקה לחוק הזה כמו אוויר לנשימה, ואיש לא יוכל לעכב אותו.

אני רוצה לפנות לחברי הכנסת – – –

## היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת לנדאו ורביץ.

## דן תיכון (הליכוד):

אף אחד לא שומע.

## עמיר פרץ (יו"ר הוועדה לחוק ביטוח בריאות ממלכתי):

מה אני יכול לעשות? יש יושב-ראש.

## היו"ר ש' וייס:

אני מרגיע, אני מרגיע. חבר הכנסת רביץ, בטובך. חבר הכנסת עמיר פרץ רוצה לשכנע, לקראת ההצבעה, וצריך לתת לו את ההזדמנות הזאת. חבר הכנסת חיים אורון. חבר הכנסת גונן שגב, אנא, שב במקומך. אני מבין שזה שיח רופאים, אחר כך, יותר מאוחר. בואו נתקרב להצבעות. בבקשה.

## עמיר פרץ (יו"ר הוועדה לחוק ביטוח בריאות ממלכתי):

אני רוצה לפנות לחברי הכנסת, הוגשו מאות הסתייגויות לחוק, וכל אחד רוצה לשפר עוד קצת בסעיף כזה ואחר. יש סעיפים רבים שכל אחד מהם הוא עולם ומלואו בעבור כל אזרח שנזקק לאותו שירות. אני רוצה לומר, חברי הכנסת, שאין מדובר בחוק שהוא חוק שאחר כך אף אחד מאתנו לא יוכל לשפר בו, לא יוכל לשנות אותו. החוק הזה דומה לחקיקה שהקימה את המוסד לביטוח לאומי. החוק הזה הוא מגילת הזכויות של האזרח בישראל בנושא הבריאות. החוק הזה ישמש בסיס לפעילות פרלמנטרית רחבה מאוד להרבה מאוד שנים לכל חברי הכנסת, ומי שרוצה לשפר – –

## היו"ר ש' וייס:

נא לשבת.

## עמיר פרץ (יו"ר הוועדה לחוק ביטוח בריאות ממלכתי):

– מי שרוצה להוסיף, מי שחושב שיש סעיף כזה או אחר ומחלה כזאת או אחרת, מי שחושב ששכחו משהו, שיש טיפול כלשהו שצריך להוסיף אותו לתוך התוספות – –

## היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, שבו במקומותיכם. חבר הכנסת עמיר פרץ, רק שנייה. אני מבקש מהסדרנים לסגור את הדלתות, מעובדי הבית שלא לדבר – היועצים, אנשי הסיעות והסדרנים – ומחברי הכנסת לשבת. חבר הכנסת לנדאו. חבר הכנסת אלסאנע. חבר הכנסת מנע. חבר הכנסת שפי. ביקשתי לסגור את הדלתות.

#### **עמיר פרץ (יו"ר הוועדה לחוק ביטוח בריאות ממלכתי):**

חברי הכנסת, אני חוזר ואומר, שהמסמך הזה שמונח בפניכם הוא המסמך החברתי החשוב ביותר שהונח במדינת ישראל אחרי הקמתו של המוסד לביטוח לאומי. זה מסמך מקיף בנוגע לזכויותי הבסיסיות של האזרח בישראל בתחומי הבריאות. אתם, חברי הכנסת, במשך כל השנים הבאות תוכלו לעשות שינויים, תוכלו להביא הצעות, כמו שכל אחד מכם, שרוצה לבצע שינוי כלשהו בתחומי המוסד לביטוח הלאומי, מגיש הצעת חוק לשינוי. חברי כנסת רבים מתפרנסים מפעילותם הפרלמנטרית סביב המוסד לביטוח לאומי. אולי זה המוסד שהמסמך הקשור אליו נותן אפשרות לפעילות פרלמנטרית יותר מכל מסמך אחר.

#### **היו"ר ש' וייס:**

חבר הכנסת חיים רמון, אתה מנסה לחולל נסים, אבל יותר בשקט.

#### **עמיר פרץ (יו"ר הוועדה לחוק ביטוח בריאות ממלכתי):**

אני רוצה להתייחס לכמה שאלות חשובות שעלו כאן במשך הלילות הארוכים שבילינו בשבוע הזה. אני רוצה להשיב על שיטת התשלומים. עלו כאן חברי הכנסת וטענו, שקבוצה כזו וקבוצה אחרת, התשלומים שלהן לבריאות יגדלו, שעומס התשלומים על קבוצות מסוימות בקרב אוכלוסיית מדינת ישראל יגדל. ואני רוצה להעיד כאן: הוגש לנו, לוועדה המיוחדת, מסמך שבו היה פירוט של כל האוכלוסייה, מי תהיה אצלו עלייה בתשלומי הביטוח ומי תהיה אצלו ירידה בתשלומי הביטוח.

אני רוצה להסביר לחברי הכנסת מה שיטת התשלום היום. היום משלמים בעבור ביטוח בריאות באמצעות המס האחיד או באמצעות מס לקופות האחרות.

#### **היו"ר ש' וייס:**

סליחה, חבר הכנסת פרץ, אלה דברים חשובים מאוד, אבל לא שומעים.

#### **עמיר פרץ (יו"ר הוועדה לחוק ביטוח בריאות ממלכתי):**

יש פה המולה.

### היו"ר ש' וייס:

כן, כן. אני מבקש, חברי הכנסת, מי שאינו שותף לניסיונות שכנוע אחרונים, לפחות שלא ידבר, ואחרים – שיעשו את זה בשקט. אני רוצה לעבור מהר להצבעות. אני מבקש לאפשר ליושב-ראש הוועדה, שכבר שנה וחצי עמל על החוק, להשמיע את דבריו באווירה של הקשבה.

### עמיר פרץ (יו"ר הוועדה לחוק ביטוח בריאות ממלכתי):

אני רוצה להבהיר לחברי הכנסת, אולי יש כאלה שלא נתנו דעתם לעניין די הצורך, שאולי לא העמיקו בנושא. היום, כאשר אזרח משלם בעבור ביטוח בריאות, קונה לעצמו ביטוח בריאות באחת הקופות, יש שיטת תשלומי מינימום ושיטת תשלומי מקסימום.

זה בלתי אפשרי – – –

### היו"ר ש' וייס:

לא, זה לא ילך ככה. חבר הכנסת משה קצב, אולי תקיימו את ההתייעצות מאחורי הקלעים, שם. אנחנו לא נתחיל את ההצבעה בלי שתחזרו לאולם המליאה, אני מבטיח לכם. לא נעשה כאן הפתעות. את ההתייעצויות אפשר לקיים מעבר לפרגוד, מעבר לקיר.

רבותי, אנחנו מצלצלים, המשמעות היא שבעוד חמש-שבע דקות תתחיל ההצבעה. בבקשה.

### עמיר פרץ (יו"ר הוועדה לחוק ביטוח בריאות ממלכתי):

חבר הכנסת נסים, אתה רוצה גם את החתימה שלי? אני מוסיף לך מראש את חתימתי.

### היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת עמיר פרץ, אתה מותח את המליאה, אולי תגלה מה פשר החתימה. זה גם מחויב לפני ההצבעה על-פי הכללים.

### עמיר פרץ (יו"ר הוועדה לחוק ביטוח בריאות ממלכתי):

אני יכול לנחש. חבר הכנסת נסים, אני רוצה, בפקודת היושב-ראש, בהנחיית היושב-ראש, לנחש. הוא ביקש ממני לנחש בשביל כל חברי הכנסת, מה נכתב במסמך שחבר הכנסת חיים רמון, מזכ"ל ההסתדרות המיועד, הגיש לך עכשיו וחתמת עליו. ואני רוצה לנסות את יכולתי לנחש ולומר לך: אני מוסיף לך גם את חתימתי, מראש.

### **משה נסים (הליכוד):**

אני לא מבין מדוע אתם לא מצביעים בעד ההסתייגות האומרת, שהחוק ייכנס לתוקף ללא תלות בסעיף – – –

### **עמיר פרץ (יו"ר הוועדה לחוק ביטוח בריאות ממלכתי):**

זה הסברנו.

### **היו"ר ש' וייס:**

דיה להסתייגות בשעתה.

### **עמיר פרץ (יו"ר הוועדה לחוק ביטוח בריאות ממלכתי):**

הסברנו. ואני אומר: כפי שאני מניח שיש מסמך שבו יש התחייבות בעצם למה שאמרתי וחזרתי ואמרתי במשך כל השעות הארוכות שהדיון התקיים בהן, שאנחנו לא נעכב את חוק ביטוח בריאות ממלכתי, והצעתי לחבר הכנסת דן תיכון טכניקה, איך להתחיל בחקיקה של ביטול סעיף 71, כדי שאיש לא יהיה חשוד, חלילה, שמנסים לעשות כאן תרגילים.

חברי הכנסת, הכנסת הזו – – –

### **היו"ר ש' וייס:**

חברי הכנסת, תאפשרו לחבר הכנסת עמיר פרץ לסיים בסיום חגיגי.

### **עמיר פרץ (יו"ר הוועדה לחוק ביטוח בריאות ממלכתי):**

לפני הסיום החגיגי והמשפט החגיגי אני רוצה לומר לחבר הכנסת עובדיה עלי: הטענה שהעצמאים מקופחים, או שהתשלומים המוטלים עליהם הם תשלומים כבדים מדי, או כבדים יותר מאשר על

השכירים, היא טענה נכונה, מכיוון שנקבע בחוק, שעצמאי ישלם לפי פי-ארבעה מהשכר הממוצע במשק ושכיר רק לפי פי-שלושה מהשכר הממוצע במשק. אבל זה לא נקבע בחוק ביטוח בריאות ממלכתי. חוק הביטוח הלאומי קובע את שיטת הגבייה הזו. ואנחנו הצמדנו את כל הגבייה על-פי חוק ביטוח בריאות ממלכתי לחוק הביטוח הלאומי. ואני הצעתי לחבר הכנסת ויינשטיין להגיש תיקון לחוק המקורי, וגם אני אתמוך בו. אבל כל עוד ההחלטה היא שהגבייה על-פי חוק ביטוח בריאות תהיה צמודה לשיטת הגבייה בביטוח הלאומי, אין לנו דרך לעשות מערכת גבייה שלישית.

אני רוצה, חברי הכנסת, להודות לכל מי שפעל וסייע ולומר: לי אין ספק – – –

### **אריאל ויינשטיין (הליכוד):**

למה אתה – – –

### **היו"ר ש' וייס:**

תן לו להודות, חבר הכנסת ויינשטיין. למה אתה נכנס לדבריו?

### **עמיר פרץ (יו"ר הוועדה לחוק ביטוח בריאות ממלכתי):**

לי אין ספק, שלחוק הזה בחקיקה של הכנסת בישראל יש מעמד ויש יכולת להביא נושא מהמורכבים ביותר לסיום. ואני בטוח שהיום אנחנו מביאים בשורה גם לקופות, גם למשרד הבריאות, ובעיקר למבוטחים במדינת ישראל, שכל כך חוששים לבריאותם, והחוק הזה קובע את מגילת הזכויות של האזרח במדינת ישראל.

### **היו"ר ש' וייס:**

אני מאוד מודה לחבר הכנסת עמיר פרץ, יושב-ראש הוועדה לחוק ביטוח בריאות ממלכתי.

חברי הכנסת, הודעה לפני ההצבעה: בכל ההסתייגויות שבהן מופיע שמו של חבר הכנסת חיים קופמן, יבוא גם חבר הכנסת עובדיה עלי. בכל ההסתייגויות שחתומה עליהן חברת הכנסת נעמי בלומנטל, יבוא גם חבר הכנסת רון נחמן.

בטרם נעבור להצבעה, שאלה: האם אתם מסכימים להצבעה ידנית?

### **דוד מנע (הליכוד):**

הצבעה אישית.

### היו"ר ש' וייס:

אישית?

### דוד מנע (הליכוד):

כן.

### היו"ר ש' וייס:

יש חתימות? אני לא קיבלתי בקשה עם חתימות על הצבעה אישית.

האם הבקשה להצבעה אישית היא מן ההתחלה, חבר הכנסת מנע? מתחילים בינתיים בהצבעה אלקטרונית. אפשר בידנית? האם יש מישהו שמתנגד שנתחיל בהצבעה ידנית? – אין. נתחיל בהצבעה ידנית.

חברי הכנסת, הצעת חוק ביטוח בריאות ממלכתי, התשנ"ד–1994, אנחנו מתחילים עכשיו את ההצבעות בקריאה שנייה.

יש הסתייגויות לשם החוק. הסתייגות של חבר הכנסת בנימין נתניהו – מי תומך? מי מתנגד? הצבעה ידנית.

הצבעה

ההצעה של חבר הכנסת ב' נתניהו לשם החוק לא נתקבלה.

### היו"ר ש' וייס:

ההסתייגות של חבר הכנסת בנימין נתניהו הוסרה.

לחלופין, מי תומך?

### עובדיה עלי (הליכוד):

למה לא הצבעה אלקטרונית?

### היו"ר ש' וייס:

הסכימו. אם לא, אז תגידו לי. סליחה, אני עוצר רגע. אתם רוצים אלקטרונית? בבקשה. חברים, אין כללים לזה. אני יכול לשאול ולקבוע לפי הסכמה. אל תלמדו אותי את התקנון. עכשיו, אנחנו מצביעים על ההסתייגות של חבר הכנסת בנימין נתניהו. אנחנו מצביעים מהתחלה. מה שהיה קודם בוטל. בבקשה, ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 1

בעד ההצעה של חבר הכנסת ב' נתניהו לשם החוק – 14

נגד – 59

נמנעים – אין

ההצעה של חבר הכנסת ב' נתניהו לשם החוק לא נתקבלה.

### היו"ר ש' וייס:

14 תומכים, 59 מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שההסתייגות של חבר הכנסת בנימין נתניהו הוסרה.

עכשיו, אלקטרונית או ידנית?

### מאיר שטרית (הליכוד):

ידנית.

### היו"ר ש' וייס:

יופי, ידנית. לחלופין – מי בעד? מי נגד?

הצבעה

ההצעה לחלופין של חבר הכנסת ב' נתניהו לשם החוק לא נתקבלה.

**היו"ר ש' וייס:**

הוסרה.

חבר הכנסת חיים רמון?

**חיים רמון (העבודה):**

אני מסיר.

**היו"ר ש' וייס:**

מסיר.

חבר הכנסת גדליה גל?

**גדליה גל (העבודה):**

מסיר.

**היו"ר ש' וייס:**

מסיר.

חבר הכנסת חיים אורון?

**חיים אורון (מרצ):**

מסיר.

**היו"ר ש' וייס:**

חברת הכנסת תמר גוז'נסקי?

**תמר גוז'נסקי (חד"ש):**

לא מסירה.

**היו"ר ש' וייס:**

לא מסירה.

מי תומך בהסתייגות של חברת הכנסת תמר גוז'נסקי? מי מתנגד?

הצבעה

ההצעה של חברת הכנסת ת' גוז'נסקי לשם החוק לא נתקבלה.

**היו"ר ש' וייס:**

הוסרה.

חברת הכנסת נעמי בלומנטל, מי תומך? מי מתנגד?

הצבעה

ההצעה של חברת הכנסת נ' בלומנטל לשם החוק לא נתקבלה.

**היו"ר ש' וייס:**

הוסרה.

התיקון של חבר הכנסת גונן שגב – מי תומך? מי מתנגד?

הצבעה

ההצעה של חבר הכנסת ג' שגב לשם החוק לא נתקבלה.

**היו"ר ש' וייס:**

הוסרה.

חברי הכנסת, נא לעבור אתי דף, להסתייגות של חברי הכנסת קופמן ועובדיה עלי. מי תומך? מי מתנגד?

הצבעה

ההצעה של חברי הכנסת ח' קופמן וע' עלי לשם החוק לא נתקבלה.

**היו"ר ש' וייס:**

הוסרה.

חברת הכנסת יעל דיין.

**יעל דיין (העבודה):**

מסירה.

**היו"ר ש' וייס:**

מסירה.

חבר הכנסת סילבן שלום. מי תומך? מי מתנגד?

הצבעה

ההצעה של חבר הכנסת ס' שלום לשם החוק לא נתקבלה.

**היו"ר ש' וייס:**

הוסרה.

חברי הכנסת יורם לס וסאלח טריף, מי תומך?

**סאלח טריף (העבודה):**

מסירים.

**היו"ר ש' וייס:**

מסירים.

חבר הכנסת טלב אלסאנע, מי תומך? מי מתנגד?

### **טלב אלסאנע (מד"ע):**

מסיר.

### **היו"ר ש' וייס:**

מסיר. עורו אחים עורו. הוסרה מרצון.

חבר הכנסת חגי מירום, מי תומך?

### **חגי מירום (העבודה):**

מסיר.

### **היו"ר ש' וייס:**

מסיר. כל ההסתייגויות של חבר הכנסת חגי מירום הוסרו.

חברי הכנסת אלי דיין ואבי יחזקאל, מי תומך?

### **אלי דיין (העבודה):**

מסיר.

### **היו"ר ש' וייס:**

מסירים את כל ההסתייגויות.

חבר הכנסת עוזי לנדאו, מי תומך? מי מתנגד?

הצבעה

ההצעה של חבר הכנסת ע' לנדאו לשם החוק לא נתקבלה.

**היו"ר ש' וייס:**

הוסרה.

לחלופין 1, עדיין לשם החוק, של חבר הכנסת עוזי לנדאו, מי תומך? מי מתנגד?

הצבעה

ההצעה לחלופין מס' 1 של חבר הכנסת ע' לנדאו לשם החוק לא נתקבלה.

**היו"ר ש' וייס:**

הוסרה.

חבר הכנסת לנדאו, לחלופין 2. מי תומך? מי מתנגד?

הצבעה

ההצעה לחלופין מס' 2 של חבר הכנסת ע' לנדאו לשם החוק לא נתקבלה.

**היו"ר ש' וייס:**

הוסרה.

חבר הכנסת לנדאו, לחלופין 3. מי תומך? מי מתנגד?

הצבעה

ההצעה לחלופין מס' 3 של חבר הכנסת ע' לנדאו לשם החוק לא נתקבלה.

**היו"ר ש' וייס:**

הוסרה.

חבר הכנסת בני טמקין?

**בנימין טמקין (מרצ):**

מסיר את כל ההסתייגויות.

**היו"ר ש' וייס:**

מסיר את כל ההסתייגויות.

חברי הכנסת, אני קובע בזאת שההסתייגויות לשם החוק נדחו.

**רון נחמן (הליכוד):**

אדוני היושב-ראש, היה תיקון, שבכל מקום שכתוב בו נעמי בלומנטל ייתוסף רון נחמן.

**היו"ר ש' וייס:**

אני הודעתי על כך, ואתה דיברת. לו היית מקשיב לי היית יודע שהודעתי.

חברי הכנסת, אני עובר עכשיו להצבעה על שם החוק בקריאה שנייה כהצעת הוועדה. מי תומך? מי מתנגד?

הצבעה

שם החוק, כהצעת הוועדה, נתקבל.

**היו"ר ש' וייס:**

אני קובע ששם החוק אושר בקריאה שנייה.

אנחנו עוברים עכשיו להצבעות על סעיף 1. מי שעוקב אחרי, זה עמוד 3.

חברת הכנסת לימור לבנת, מי תומך? מי מתנגד?

הצבעה

התיקון של חברת הכנסת ל' לבנת לסעיף 1 לא נתקבל.

**היו"ר ש' וייס:**

הוסרה.

ההסתייגות של חברי הכנסת סילבן שלום, דן תיכון ומיכאל איתן – מי תומך? מי מתנגד?

הצבעה

התיקון של חברי הכנסת ס' שלום, ד' תיכון ומ' איתן לסעיף 1 לא נתקבל.

### היו"ר ש' וייס:

הוסרה.

ההסתייגות של חברי הכנסת חיים אורון, בני טמקין ואברהם פורז? – הוסרו עד הסוף.

ההסתייגות של חבר הכנסת דוד מגן – מי תומך? מי מתנגד?

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת ד' מגן לסעיף 1 לא נתקבל.

### היו"ר ש' וייס:

הוסרה.

חבר הכנסת רן כהן, הסרת את כל ההסתייגויות שלך.

נא לעבור אתי לעמוד 4. ההסתייגות של חברי הכנסת תופיק זיאד, האשם מחאמיד ותמר גוז'נסקי – מי תומך? מי מתנגד?

הצבעה

התיקון של חברי הכנסת ת' זיאד, ה' מחאמיד ות' גוז'נסקי לסעיף 1 לא נתקבל.

### היו"ר ש' וייס:

הוסר.

חברי הכנסת, אני קובע בזאת שההסתייגויות לסעיף 1 לחוק בקריאה שנייה או נדחו או הוסרו מרצון.

לפיכך, מי תומך בסעיף 1 של החוק כהצעת הוועדה? מי מתנגד?

הצבעה

סעיף 1, כהצעת הוועדה, נתקבל.

**היו"ר ש' וייס:**

אני קובע שסעיף 1 כהצעת הוועדה אושר.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים עכשיו לסעיף 2. הסתייגויות של חברי הכנסת עמנואל זיסמן, אלי דיין, אבי יחזקאל, יורם לס וסאלח טריף.

**עמנואל זיסמן (העבודה):**

הוסר.

**היו"ר ש' וייס:**

הוסר. כל הסט, נכון?

**עמנואל זיסמן (העבודה):**

רק לסעיף הזה.

**היו"ר ש' וייס:**

כן. חברי הכנסת יורם לס וסאלח טריף הורידו.

אנחנו עוברים לעמוד 5. ההסתייגות של חבר הכנסת טלב אלסאנע – מי תומך? מי מתנגד?

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת ט' אלסאנע לסעיף 2 לא נתקבל.

**היו"ר ש' וייס:**

הוסרה.

האם על 1 ו-2 אני צריך להצביע בנפרד? – לא.

ההסתייגות של חבר הכנסת דוד מגן. מי תומך? מי מתנגד?

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת ד' מגן לסעיף 2 לא נתקבל.

**היו"ר ש' וייס:**

הוסרה.

חברי הכנסת, אני קובע בזאת שכל ההסתייגויות לסעיף 2 הוסרו.

לפיכך, מי תומך בסעיף 2 של הצעת החוק כהצעת הוועדה בקריאה שנייה? מי מתנגד?

הצבעה

סעיף 2, כהצעת הוועדה, נתקבל.

### **היו"ר ש' וייס:**

אני קובע שסעיף 2 כהצעת הוועדה אושר.

אנחנו עוברים עכשיו לסעיף 3. הסתייגות של חבר הכנסת חיים רמון.

### **חיים רמון (העבודה):**

אני מסיר.

### **היו"ר ש' וייס:**

אתה מסיר את כל ההסתייגויות שלך.

חברי הכנסת זיסמן, אלי דיין ויחזקאל? – מסירים את כל ההסתייגויות. מדי פעם אני אשאל.

### **דן תיכון (הליכוד):**

אם ההסתייגויות הוסרו, אתה לא צריך לקרוא בשמות המסתייגים.

### **היו"ר ש' וייס:**

שמעתי. מי שהודיע לי שהסיר את כולן, אני לא קורא בשמו. יש כאלה שנקודתית הסירו. תפסיק לתת לי עצות כל הזמן.

### **עמנואל זיסמן (העבודה):**

אני מסיר רק את ההסתייגות הזאת.

### היו"ר ש' וייס:

אני יודע, לכן נהגתי כך. יש פה תמיד בעלי עצה.

אנחנו עוברים לעמוד 6.

הסתייגות של חברי הכנסת בלומנטל, קופמן, שמאי, שטרית, מצא, לנדאו, גור, הירשזון – מי תומך? מי מתנגד?

הצבעה

התיקון של חברי הכנסת נ' בלומנטל, ח' קופמן, י' שמאי, מ' שטרית, י' מצא, ע' לנדאו, א' גור, א' הירשזון, ר' נחמן וע' עלי לסעיף 3 לא נתקבל.

### היו"ר ש' וייס:

הוסרה.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לעמוד 7. הסתייגות של חברת הכנסת גוז'נסקי – מי תומך? מי מתנגד?

הצבעה

התיקון של חברת הכנסת ת' גוז'נסקי לסעיף 3 לא נתקבל.

### היו"ר ש' וייס:

הוסרה.

חברי הכנסת לס וטריף, האם אתם הסרתם עד סוף המסע?

**יורם לס (העבודה):**

עד הסוף.

**היו"ר ש' וייס:**

עד הסוף.

לכן גם על הצעות החלופין שלכם לא נצביע.

אנחנו עוברים לעמוד 8. חברי הכנסת זיאד, מחאמיד וגוז'נסקי. מי תומך? מי מתנגד?

הצבעה

ההצעה של חברי הכנסת ת' זיאד, ה' מחאמיד ות' גוז'נסקי לסעיף 3 לא נתקבלה.

**היו"ר ש' וייס:**

הוסרה.

חברי הכנסת אורון, טמקין ופורז. מי תומך? מי מתנגד?

**בנימין טמקין (מרצ):**

עד הסוף.

**היו"ר ש' וייס:**

עד הסוף.

ההסתייגות של חבר הכנסת דוד מגן. מי תומך? מי מתנגד?

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת ד' מגן לסעיף 3 לא נתקבל.

**היו"ר ש' וייס:**

הוסר.

אני מודיע שוב שהזכרתי שכל ההסתייגויות אשר רשומות תחת השם חיים קופמן נוסף לגביהן חבר הכנסת עובדיה עלי. הודעתי בראשית ההצבעה ואני מודיע שוב.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים עכשיו להסתייגות של חבר הכנסת אלסאנע. מי תומך? מי מתנגד?

הצבעה

ההצעה של חבר הכנסת ט' אלסאנע לסעיף 3 לא נתקבלה.

**היו"ר ש' וייס:**

הוסרה.

ההסתייגות של חברי הכנסת סילבן שלום, דן תיכון ומיכאל איתן – מי תומך? מי מתנגד?

הצבעה

התיקון של חברי הכנסת ס' שלום, ד' תיכון ומ' איתן לסעיף 3 לא נתקבל.

### היו"ר ש' וייס:

הוסרה.

ההסתייגות של חבר הכנסת טלב אלסאנע – מי תומך? מי מתנגד?

הצבעה

ההצעה של חבר הכנסת ט' אלסאנע לסעיף 3 לא נתקבלה.

### היו"ר ש' וייס:

הוסרה.

אנחנו עוברים לעמוד 9, להסתייגות של חבר הכנסת דב שילנסקי. מי תומך? מי מתנגד?

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת ד' שילנסקי לסעיף 3 לא נתקבל.

### היו"ר ש' וייס:

הוסרה.

חברי הכנסת, אני קובע שכל ההסתייגויות לסעיף 3 הוסרו.

לפיכך אנחנו מצביעים בקריאה שנייה על סעיף 3, כהצעת הוועדה. מי תומך? מי מתנגד?

הצבעה

סעיף 3, כהצעת הוועדה, נתקבל.

**היו"ר ש' וייס:**

אושר סעיף 3.

אנחנו עוברים לסעיף 4, עמוד 9. ההסתייגות של חבר הכנסת חיים רמון – הכול הוסר. חברי הכנסת לס, דיין, זיסמן, טריף. אני לא שמעתי מחבר הכנסת זיסמן שהוא הסיר עד הסוף.

**עמנואל זיסמן (העבודה):**

את ההסתייגות הזאת אני מסיר.

**היו"ר ש' וייס:**

זהו. אתה רוצה שכל פעם נקרא בשמך. נעשה את זה.

רבותי, הסתייגות זו הוסרה.

נעבור להצעה לחלופין 1 של חברי הכנסת זיסמן, לס, דיין, יחזקאל וטריף. מה עם ההסתייגות הזאת, חבר הכנסת זיסמן?

**עמנואל זיסמן (העבודה):**

גם כן.

**היו"ר ש' וייס:**

גם כן. לפיכך, אני לא צריך לערוך הצבעה על ההסתייגויות לחלופין.

לכן תעברו אתי לעמוד 11. ההסתייגות של חברי הכנסת בלומנטל, קופמן, שמאי, שטרית, מצא, לנדאו, גור והירשזון, וכמובן עובדיה עלי – מי תומך? מי מתנגד?

הצבעה

ההצעה של חברי הכנסת נ' בלומנטל, ח' קופמן, י' שמאי, מ' שטרית, י' מצא, ע' לנדאו, א' גור, א' הירשזון, ר' נחמן וע' עלי לסעיף 4 לא נתקבלה.

**היו"ר ש' וייס:**

הוסרה.

נא לעבור אתי לעמוד 12. הסתייגות של חבר הכנסת יגאל ביבי – מי תומך? מי מתנגד?

הצבעה

ההצעה של חבר הכנסת י' ביבי לסעיף 4 לא נתקבלה.

**היו"ר ש' וייס:**

הוסרה.

**יגאל ביבי (מפד"ל):**

אני מסיר את כל ההסתייגויות שלי.

**היו"ר ש' וייס:**

כל ההסתייגויות של חבר הכנסת יגאל ביבי יורדות.

מי בעד ההסתייגות של חבר הכנסת דרעי? מי נגד?

הצבעה

ההצעה של חבר הכנסת א' דרעי לסעיף 4 לא נתקבלה.

**היו"ר ש' וייס:**

הוסרה.

ההסתייגות של חבר הכנסת גונן שגב?

**גונן שגב (יעוד):**

מסיר.

**היו"ר ש' וייס:**

מסיר. עד סוף המסע?

**גונן שגב (יעוד):**

עד סעיף 71.

**היו"ר ש' וייס:**

תזכיר לי בטרם, כדי שלא תהיינה תאונות.

אנחנו עוברים לעמוד הבא. עד ההסתייגות לחלופין כבר לא צריך להצביע.

להסתייגות של חברי הכנסת נעמי בלומנטל, גונן שגב וכמובן רון נחמן. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

ההצעה של חברי הכנסת נ' בלומנטל, ג' שגב ור' נחמן לסעיף 4 לא נתקבלה.

**היו"ר ש' וייס:**

הוסרה.

הסתייגות של חברי הכנסת גוז'נסקי, זיאד, מחאמיד – מי בעד? מי נגד?

הצבעה

התיקון של חברי הכנסת ת' גוז'נסקי, ת' זיאד וה' מחאמיד לסעיף 4 לא נתקבל.

**היו"ר ש' וייס:**

הוסרה.

ההסתייגות של חברי הכנסת סילבן שלום ודן תיכון – מי בעד? מי נגד?

הצבעה

התיקון של חברי הכנסת ס' שלום וד' תיכון לסעיף 4 לא נתקבל.

### היו"ר ש' וייס:

נא לעבור אתי לעמוד 14. הסתייגות של חברת הכנסת לימור לבנת – מי בעד? מי נגד?

הצבעה

ההצעה של חברת הכנסת ל' לבנת לסעיף 4 לא נתקבלה.

### היו"ר ש' וייס:

ההסתייגות הוסרה. למה אתם עושים שם כל הזמן חרושת של לחישות? חברי הכנסת מנע, שטרית, לנדאו, תפסיקו ללחוש כל הזמן. הם אפילו לא שומעים מה שאני אומר להם.

טוב, נמשיך. אנחנו עוברים להסתייגותו של חבר הכנסת דב שילנסקי. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

ההצעה של חבר הכנסת ד' שילנסקי לסעיף 4 לא נתקבלה.

### היו"ר ש' וייס:

ההסתייגות הוסרה.

חברי הכנסת חיים אורון ובני טמקין הסירו את הסתייגותם.

חברי הכנסת, לפיכך כל ההסתייגויות לסעיף 4 הוסרו, או הורדו. חלקן הורדו. מי תומך בסעיף 4 כהצעת הוועדה? נא להצביע.

## הצבעה

סעיף 4, כהצעת הוועדה, נתקבל.

### היו"ר ש' וייס:

הסעיף אושר. תודה רבה.

אנחנו עוברים עכשיו לסעיף 5. חבר הכנסת מיכאל איתן, אני לא יכול לקיים את ההצבעות עם הזמזום הזה. נא לסגור את הדלתות, רבותי הסדרנים, ולהקפיד שתהיינה סגורות; וכאשר הן נפתחות, לסגור אותן.

חבר הכנסת עמנואל זיסמן, אני שואל רק אותך, כי האחרים הסירו את הסתייגותם. אתה מוריד?

### עמנואל זיסמן (העבודה):

---

### היו"ר ש' וייס:

כך תרצה שאני אשאל כל הזמן?

### עמנואל זיסמן (העבודה):

יש לי הסתייגויות ---

### היו"ר ש' וייס:

בינתיים הכול לבטל. אתה משחרר אותנו. טוב. אם לא, החברים שלך יכעסו עליך.

אנחנו עוברים להסתייגותו של חבר הכנסת שאול עמור לסעיף 5. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת ש' עמור לסעיף 5 לא נתקבל.

**היו"ר ש' וייס:**

הוסר.

חבר הכנסת חיים רמון הסיר עד הסוף.

חברי הכנסת גונן שגב ורון נחמן, מי בעד? מי נגד?

הצבעה

התיקון של חברי הכנסת ג' שגב ור' נחמן לסעיף 5 לא נתקבל.

**היו"ר ש' וייס:**

הוסר.

אנחנו עוברים להסתייגותם של חברי הכנסת בלומנטל, קופמן, שמאי, שטרית, מצא, לנדאו, אפרים גור, הירשזון, אסעד, אסעד, רון נחמן ועובדיה עלי. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

התיקון של חברי הכנסת נ' בלומנטל, ח' קופמן, י' שמאי, מ' שטרית, י' מצא, ע' לנדאו, א' גור, א' הירשזון, א' אסעד, ר' נחמן וע' עלי לסעיף 5 לא נתקבל.

### היו"ר ש' וייס:

הוסר.

נא לעבור אתי לעמוד 16. הסתייגות של חבר הכנסת עוזי לנדאו – מי בעד? מי נגד?

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת ע' לנדאו לסעיף 5 לא נתקבל.

### היו"ר ש' וייס:

הוסר.

הסתייגות של חברי הכנסת סילבן שלום ודן תיכון לסעיף 5 – מי בעד? מי נגד?

הצבעה

התיקון של חברי הכנסת ס' שלום וד' תיכון לסעיף 5 לא נתקבל.

### היו"ר ש' וייס:

הוסר.

אנחנו עוברים להסתייגותם של חברי הכנסת לימור לבנת, סילבן שלום, דן תיכון ודוד מנע לסעיף 5.  
נא להצביע.

הצבעה

ההצעה של חברי הכנסת ל' לבנת, ס' שלום, ד' תיכון וד' מנע לסעיף 5 לא נתקבלה.

**היו"ר ש' וייס:**

הוסר.

הסתייגות של חבר הכנסת דוד מנע לסעיף 5. נא להצביע.

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת ד' מנע לסעיף 5 לא נתקבל.

**היו"ר ש' וייס:**

הוסר.

הסתייגות של חבר הכנסת דב שילנסקי – מי בעד? מי נגד?

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת ד' שילנסקי לסעיף 5 לא נתקבל.

**היו"ר ש' וייס:**

הוסר.

חבר הכנסת יגאל ביבי הסיר עד הסוף.

**משה קצב (הליכוד):**

— — —

**היו"ר ש' וייס:**

ננהג לפי התקנון, חבר הכנסת קצב.

**משה קצב (הליכוד):**

אני רק מבקש שהיושב-ראש יזהיר אותם בכל פעם שיש סכנה — — —

**היו"ר ש' וייס:**

יש גבול למערכות שהיושב-ראש יכול לשלוט — בהצבעה כזאת.

אנחנו עוברים להצבעה על סעיף 5 כהצעת הוועדה. לסעיף 5 אין עוד הסתייגויות, הן הוסרו. מי תומך בהצעת הוועדה לסעיף 5? מי מתנגד?

הצבעה

סעיף 5, כהצעת הוועדה, נתקבל.

**היו"ר ש' וייס:**

אני קובע שסעיף 5 אושר.

חברי הכנסת, לסעיף 6 יש עוד הסתייגות בדף שצורף, לוח תיקוני טעויות מס' 2. ברשותכם, אני אצביע תחילה על הדף הנוסף. מי בעד ההסתייגות של חבר הכנסת דדי צוקר?

## דוד צוקר (מרצ):

מוריד.

## היו"ר ש' וייס:

הוריד.

אנחנו עוברים להסתייגותם של חברי הכנסת נעמי בלומנטל ורון נחמן ועובדיה עלי. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

התיקון של חברי הכנסת נ' בלומנטל, ר' נחמן וע' עלי לסעיף 6 לא נתקבל.

## היו"ר ש' וייס:

הוסר.

חבר הכנסת גונן שגב הוריד את הסתייגותיו עד הסוף. תודה.

סליחה, טעות קלה. בדף התיקונים היה סעיף 71, נחזור עליו.

אנחנו חוזרים לסעיף 6, בלי דף תיקונים עכשיו, בעמוד 17. חברי הכנסת זיסמן ולס הסירו את הסתייגותם. תעברו אתי לעמוד 18, תעברו אתי לעמוד 19, הסתייגות של חברי הכנסת בלומנטל, לנדאו, קופמן, שמאי, שטרית, מצא, אסעד אסעד, הירשזון, נחמן ועלי. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

התיקון של חברי הכנסת נ' בלומנטל, ח' קופמן, י' שמאי, מ' שטרית, י' מצא, ע' לנדאו, א' גור, א' אסעד, א' הירשזון, ר' נחמן וע' עלי לסעיף 6 לא נתקבל.

## היו"ר ש' וייס:

הוסר.

## מיכאל איתן (הליכוד):

בהצבעה על ההסתייגות של חברי הכנסת זיאד, מחאמיד וגוז'נסקי אנחנו מבקשים הצבעה אישית.

## היו"ר ש' וייס:

נעשה את זה, אין מה לעשות. תיכף נגיע לזה.

חברי הכנסת, מי בעד ההסתייגות השנייה של חברי הכנסת לנדאו, בלומנטל, קופמן, שמאי, שטרית, מצא, א' גור, אסעד, הירשזון, שגב, ביבי, עלי ואחרים? מי נגד?

הצבעה

ההצעה של חברי הכנסת ע' לנדאו, נ' בלומנטל, ח' קופמן, י' שמאי, מ' שטרית, י' מצא, א' גור, א' אסעד, א' הירשזון, ג' שגב, י' ביבי, ר' נחמן וע' עלי

לסעיף 6 לא נתקבלה.

## היו"ר ש' וייס:

הוסר.

חברי הכנסת, יש בקשה חתומה לקיים הצבעה אישית. אדוני המזכיר, יש לך החתימות? – יש.

רבותי, יש כאן 30 חתימות. סליחה, חבר הכנסת מנע, למען הסדר הטוב, תכתוב פה איזו ישיבה ואיזה תאריך. יש גבול לסטנדרטיזציה. בסדר? מייד אנחנו עוברים להצבעה אישית.

אדוני המזכיר, הצבעה אישית על הסתייגותם של חברי הכנסת זיאד, מחאמיד וגוז'נסקי, עמוד 19 למטה.

### מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

(קורא בשמות חברי הכנסת)

שמואל אביטל – נגד; רפאל אדרי – נגד.

### מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, מאחר – – –

### היו"ר ש' וייס:

בלי הסברים. אישית או לא.

### מיכאל איתן (הליכוד):

אנחנו ביקשנו הצבעה אישית.

### היו"ר ש' וייס:

מה אתם מבקשים עכשיו?

### מיכאל איתן (הליכוד):

מדובר רק על הכללת טיפול שיניים לילדים?

### היו"ר ש' וייס:

לא, זה לא מקובל. יש הנוסח. בבקשה להתחיל.

### **מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:**

(קורא בשמות חברי הכנסת)

שמואל אביטל – נגד; רפאל אדרי – נגד; אהוד אולמרט – אינו נוכח; אורי אור – אינו נוכח; חיים אורון – נגד.

### **היו"ר ש' וייס:**

זה לא ילך ככה. חבר הכנסת אורון. אתם רוצים לגמור היום את ההצבעה, או לא? חבר הכנסת פורז. חברי הכנסת, אתם רוצים לסיים היום את ההצבעה, או לא? חבר הכנסת סילבן שלום, חבר הכנסת רון נחמן, חבר הכנסת דוד מנע, חברת הכנסת תמר גוז'נסקי. חבר הכנסת רון נחמן, מספיק. אני רוצה שתאפשר לנו הצבעה, אתה וכל אלה שמפריעים.

### **מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:**

(קורא בשמות חברי הכנסת)

דליה איציק – נגד; מיכאל איתן – בעד.

### **היו"ר ש' וייס:**

חברת הכנסת דליה איציק, זה לא "פייר", מה שאתם עושים. כל אחד רוצה לתפוס טרמפ על ההצבעה ולהשמיע את הערתו. אני מבקש.

### **מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:**

(קורא בשמות חברי הכנסת)

רפאל איתן –

### **היו"ר ש' וייס:**

אם הוא לא עונה, הוא לא עונה.

### **מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:**

הוא נמנע.

### **היו"ר ש' וייס:**

לא, הוא עשה ככה עם היד ואנחנו לא יודעים מה זה.

### **מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:**

(קורא בשמות חברי הכנסת)

רפאל אלול – נגד.

### **היו"ר ש' וייס:**

חבר הכנסת דן תיכון, חמש פעמים הערת שאי-אפשר לקיים הצבעות ברעש. בבקשה, תמשיך מהר.

### **מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:**

(קורא בשמות חברי הכנסת)

שולמית אלוני – נגד; טלב אלסאנע – בעד; אסעד אסעד – בעד; יוסף בא-גד – בעד; זאב בנימין בגין – אינו נוכח.

### **היו"ר ש' וייס:**

השרה אלוני, זה מפריע לי. דן תיכון, אתה מפריע לי.

### **מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:**

(קורא בשמות חברי הכנסת)

פיני בדש – אינו נוכח; שלמה בוחבוט – נגד; אברהם בורג – נגד; יגאל ביבי – נגד; יוסף ביילין – נגד;  
נעמי בלומנטל – בעד; בנימין בן-אליעזר – נגד; אליהו בן-אלישר – בעד; אליהו בן-מנחם – נגד;  
שלמה בניזרי – נגד; עוזי ברעם – נגד; תמר גוז'נסקי – בעד; שאול גוטמן –

### **היו"ר ש' וייס:**

אין תשובה, תמשיך הלאה.

### **מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:**

(קורא בשמות חברי הכנסת)

מיכה גולדמן – אינו נוכח; אלכס גולדפרב – נגד; אלי גולדשמידט – נגד.

### **היו"ר ש' וייס:**

חבר הכנסת דב שילנסקי. חבר הכנסת רן כהן. איזו חגיגה. אדוני המזכיר, תמשיך. לא תשמע, לא  
אכפת לי, שתהיינה תוצאות לא טובות. קדימה.

### **מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:**

(קורא בשמות חברי הכנסת)

אפרים גור – אינו נוכח; מרדכי גור – אינו נוכח; גדליה גל – נגד.

### **היו"ר ש' וייס:**

חבר הכנסת דן תיכון, זה מפריע בזמן ההצבעה.

### **מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:**

(קורא בשמות חברי הכנסת)

אריה גמליאל – בעד.

### **היו"ר ש' וייס:**

חבר הכנסת דן תיכון, אתה מפריע לי.

### **מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:**

(קורא בשמות חברי הכנסת)

אלי דיין – נגד; חיים דיין – בעד.

### **היו"ר ש' וייס:**

חבר הכנסת סילבן שלום, אתה מפריע לי. חברי הכנסת שאול עמור וסילבן שלום, אתם מפריעים מאוד.

### **מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:**

(קורא בשמות חברי הכנסת)

יעל דיין – נגד; עבד-אלוהב דראושה – בעד; אריה דרעי – אינו נוכח; אברהם הירשזון – בעד; שמואל הלפרט – אינו נוכח; זבולון המר – נגד; צחי הנגבי – בעד; אריאל ויינשטיין – בעד; שבח וייס – נגד; יוסף ונונו – נגד; רחבעם זאבי – אינו נוכח; נסים זוילי – נגד; תופיק זיאד – בעד; עמנואל זיסמן – בעד; אליעזר זנדברג – אינו נוכח.

### **היו"ר ש' וייס:**

חבר הכנסת שטרית, אני מצטרף להוציא אותך בזמן ההצבעה.

### **מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:**

(קורא בשמות חברי הכנסת)

וליד חאג' יחיא – נגד; נעמי חזן – נגד.

### **היו"ר ש' וייס:**

חבר הכנסת גונן שגב, לא להפריע. אדוני המזכיר, תפסיק. רבותי, אני מבקש לא להעיר. חבר הכנסת זיסמן, אני מבקש. אדוני ראש הממשלה, אנא. אדוני ראש הממשלה, אחר כך יש תגובות נגד ואי-אפשר לקיים כך הצבעה. חבר הכנסת אורון. תראו, אם אני מעיר לכם בשמות, אתם חושבים שאני קורא את השמות כדי להשיב בעד או נגד. אפילו להעיר אי-אפשר פה. תפסיקו לדבר. חבר הכנסת זיאד, שב במקומך.

### **מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:**

(קורא בשמות חברי הכנסת)

מיכאל חריש – אינו נוכח; בנימין טמקין – נגד; סאלח טריף – נגד; שאול יהלום – נגד; אברהם יחזקאל – נגד; רן כהן – נגד; רענן כהן – נגד; יוסי כץ – אינו נוכח; לימור לבנת – בעד; מאשה לובלסקי – נגד; דוד לוי – בעד; יצחק לוי – נמנע; דוד ליבאי – נגד; עוזי לנדאו – בעד; יורם לס – נגד; ענת מאור – נגד; משה מאיה – אינו נוכח; דוד מגן – בעד; האשם מחאמיד – בעד; חגי מירום – נגד; דוד מנע – אינו נוכח; נואף מסאלחה – נגד; יהושע מצא – בעד; דן מרידור – בעד; רון נחמן – בעד; אורה נמיר – אינה נוכחת.

### **מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:**

אורה נמיר אינה נוכחת. רפואה שלמה.

### **היו"ר ש' וייס:**

חברי הכנסת המר, תיכון, פורת, יהלום, זה מפריע לי מאוד. חבר הכנסת דן תיכון.

### **מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:**

(קורא בשמות חברי הכנסת)

משה נסים – בעד; בנימין נתניהו – אינו נוכח; אסתר סלמוביץ – אינה נוכחת; אפרים סנה – נגד; יוסף עזרן – אינו נוכח; עובדיה עלי – בעד; שאול עמור – בעד.

### **היו"ר ש' וייס:**

אתה תמשיך. אם אין תשובה, נא להמשיך. חברי הכנסת חייבים להקשיב לך. תתעלם מזה. אם חבר הכנסת לא מגיב, תתעלם ממנו. הוא מתעלם ממך, תתעלם ממנו.

### **מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:**

(קורא בשמות חברי הכנסת)

אברהם פורז – נגד; חנן פורת – נמנע; משה פלד – בעד; רפאל פנחסי – אינו נוכח; מנחם פרוש – אינו נוכח; שמעון פרס – אינו נוכח; עמיר פרץ – נגד; גדעון פת – בעד; יאיר צבן – אינו נוכח; דוד צוקר – נגד; אביגדור קהלני – נגד; חיים קופמן – בעד; ישראל קיסר – נגד; משה קצב – אינו נוכח; יצחק רבין – נגד; אברהם רביץ –

### **קריאה:**

קוזז.

### **היו"ר ש' וייס:**

אין דבר כזה. מבחינתנו הוא אינו נוכח.

### **מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:**

(קורא בשמות חברי הכנסת)

אמנון רובינשטיין – נגד; חיים רמון – נגד; אבנר חי שאקי – אינו נוכח; גונן שגב – נגד; גדעון שגיא – נגד; אברהם שוחט – אינו נוכח; משה שחל – נגד; מאיר שטרית –

### היו"ר ש' וייס:

תמשיך, תמשיך, הוא לא עונה.

### מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

(קורא בשמות חברי הכנסת)

שמעון שטרית – אינו נוכח; דב שילנסקי – בעד; סילבן שלום – אינו נוכח; יעקב שמאי – אינו נוכח; יצחק שמיר – בעד; יעקב שפי – נגד; אברהם שפירא – אינו נוכח; אריאל שרון – בעד; יוסי שריד – נגד; דן תיכון – בעד.

### היו"ר ש' וייס:

תודה. עכשיו נא לקרוא במהירות רבה מאוד את השמות של אלה שבסיבוב הראשון לא היו נוכחים.

### מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

(קורא בשמות חברי הכנסת)

אהוד אולמרט – אינו נוכח; אורי אור – אינו נוכח; זאב בנימין בגין – בעד; פני בדש – אינו נוכח; מיכה גולדמן – אינו נוכח; אפרים גור – אינו נוכח; מרדכי גור – אינו נוכח; אריה דרעי – אינו נוכח; שמואל הלפרט – אינו נוכח; רחבעם זאבי – אינו נוכח; אליעזר זנדברג – אינו נוכח; יוסי כץ – אינו נוכח; משה מאיה – אינו נוכח; דוד מנע – אינו נוכח; אורה נמיר – אינה נוכחת; בנימין נתניהו – אינו נוכח; אסתר סלמוביץ – אינה נוכחת; יוסף עזרן – אינו נוכח; רפאל פנחסי – אינו נוכח; מנחם פרוש – אינו נוכח; שמעון פרס – אינו נוכח; יאיר צבן – אינו נוכח; משה קצב – בעד; אברהם רביץ – אינו נוכח; אבנר חי שאקי – אינו נוכח; אברהם שוחט – אינו נוכח; מאיר שטרית – אינו נוכח; שמעון שטרית – אינו נוכח; סילבן שלום – בעד; יעקב שמאי – אינו נוכח; אברהם שפירא – אינו נוכח; שאול גוטמן – אינו נוכח; דוד מנע – בעד.

### היו"ר ש' וייס:

אדוני המזכיר, זהו?

### מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

זהו. עד כאן.

### היו"ר ש' וייס:

אני שואל, האם יש חבר כנסת ששמו לא הזכר על-ידי המזכיר והוא רוצה להצביע? אין. אנחנו מחכים, אם כן, לתוצאות, אדוני המזכיר.

חברי הכנסת, הרי תוצאות ההצבעה על ההסתייגות של חברי הכנסת זיאד, מחאמיד וגוז'נסקי, כפי שהיא מופיעה בעמוד 19 למטה – שני נמנעים, 37 תומכים, 51 מתנגדים. לפיכך, ההסתייגות הזאת לא נתקבלה.

תיקון – כפי שאומרת לי סגנית מזכיר הכנסת, שלושה נמנעים ולא שניים.

חברי הכנסת, נא לעבור אתי לעמוד 20, ואנו ממשיכים בהצבעה. תחילה נצביע על ההסתייגות של חבר הכנסת שאול עמור.

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת ש' עמור לסעיף 6 לא נתקבל.

### היו"ר ש' וייס:

מי בעד ההסתייגות של חבר הכנסת דב שילנסקי? מי נגד?

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת ד' שילנסקי לסעיף 6 לא נתקבל.

#### היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת אורון וטמקין דחו את ההסתייגות שלהם.

מי בעד ההסתייגות של חבר הכנסת דוד מגן?

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת ד' מגן לסעיף 6 לא נתקבל.

#### היו"ר ש' וייס:

מי בעד ההסתייגות של חבר הכנסת יגאל ביבי?

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת י' ביבי לסעיף 6 לא נתקבל.

#### דן תיכון (הליכוד):

---

#### היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת ביבי הסיר למעשה עד הסוף. מרוב רעש אני שוכח, חבר הכנסת דן תיכון.

אני קובע, אם כן, שההסתייגויות לסעיף 6 של החוק הוסרו.

מי תומך בקריאה שנייה בסעיף 6 כהצעת הוועדה?

הצבעה

סעיף 6, כהצעת הוועדה, נתקבל.

### **היו"ר ש' וייס:**

אני קובע שהסעיף אושר.

חבר הכנסת, אנו עוברים עכשיו לעמוד 20, סעיף 7. חבר הכנסת יורם לס הסיר עד הסוף.

אנו עוברים לעמוד 21. הסתייגות לחברי הכנסת בלומנטל, קופמן, שמאי, שטרית, מצא, לנדאו, גור, אסעד, הירשזון, עלי ונחמן. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

ההצעה של חברי הכנסת נ' בלומנטל, ח' קופמן, י' שמאי, מ' שטרית, י' מצא, ע' לנדאו, א' גור, א' אסעד, א' הירשזון, ע' עלי ור' נחמן לסעיף 7 לא נתקבלה.

### **היו"ר ש' וייס:**

ההסתייגות הוסרה.

נא לעבור לעמוד 22, לחלופין – מי בעד?

הצבעה

התיקון לחלופין של חברי הכנסת נ' בלומנטל, ח' קופמן, י' שמאי, מ' שטרית, י' מצא, ע' לנדאו, א' גור, א' אסעד, א' הירשזון, ע' עלי ור' נחמן לסעיף 7 לא נתקבל.

**היו"ר ש' וייס:**

הוסר.

חברי הכנסת גונן שגב ויגאל ביבי הסירו את הסתייגותם.

מי בעד ההסתייגות של חברי הכנסת זיאד, מחאמיד וגוז'נסקי?

**תמר גוז'נסקי (חד"ש):**

מסירים.

**היו"ר ש' וייס:**

מסירים.

מי בעד ההסתייגות של חבר הכנסת שאול עמור?

הצבעה

ההצעה של חבר הכנסת ש' עמור לסעיף 7 לא נתקבלה.

**היו"ר ש' וייס:**

הוסר.

נא לעבור לעמוד 23. הסתייגות לחברי הכנסת דן תיכון וסילבן שלום – מי בעד?

הצבעה

התיקון של חברי הכנסת ד' תיכון וס' שלום לסעיף 7 לא נתקבל.

**היו"ר ש' וייס:**

הוסר.

ההסתייגויות לסעיף 7 הוסרו. מי תומך בקריאה שנייה בסעיף 7 כהצעת הוועדה? מי מתנגד?

הצבעה

סעיף 7, כהצעת הוועדה, נתקבל.

**היו"ר ש' וייס:**

הסעיף אושר.

עדיין בעמוד 23, סעיף 8. חבר הכנסת חיים רמון הסיר.

הסתייגות לחברי הכנסת בלומנטל, קופמן, שמאי, שטרית, מצא, לנדאו, גור, אסעד, הירשזון, עלי ונחמן – מי בעד? מי נגד?

הצבעה

התיקון של חברי הכנסת נ' בלומנטל, ח' קופמן, י' שמאי, מ' שטרית, י' מצא, ע' לנדאו, א' גור, א' אסעד, א' הירשזון, ע' עלי ור' נחמן לסעיף 8 לא נתקבל.

### היו"ר ש' וייס:

הוסר.

ההסתייגות של חבר הכנסת זיסמן ולס – הם הסירו.

ובכן, ההסתייגויות לסעיף 8 הוסרו. מי תומך בקריאה שנייה בסעיף 8 כהצעת הוועדה? מי מתנגד?

הצבעה

סעיף 8, כהצעת הוועדה, נתקבל.

### היו"ר ש' וייס:

הסעיף אושר.

נא לעבור אתי עכשיו לסעיף 9. ההסתייגות של חברי הכנסת זיסמן, לס, דיין ויחזקאל – הם הסירו.

נא לעבור עכשיו לעמוד 24. הסתייגות לחברי הכנסת בלומנטל, קופמן, שמאי, שטרית, מצא, לנדאו, גור, אסעד, הירשזון, עלי ונחמן – מי תומך? מי מתנגד?

הצבעה

ההצעה של חברי הכנסת נ' בלומנטל, ח' קופמן, י' שמאי, מ' שטרית, י' מצא, ע' לנדאו, א' גור, א' אסעד, א' הירשזון, ע' עלי ור' נחמן לסעיף 9 לא נתקבלה.

## היו"ר ש' וייס:

הוסר.

חבר הכנסת גונן שגב הסיר.

חברי הכנסת, ההסתייגויות לסעיף 9 הוסרו. מי תומך בקריאה שנייה בסעיף 9 כהצעת הוועדה?

הצבעה

סעיף 9, כהצעת הוועדה, נתקבל.

## היו"ר ש' וייס:

הסעיף אושר, בלי ידיעתו של חבר הכנסת גונן שגב, שאפילו לא מקשיב להצבעה.

אנו עוברים בעמוד 24 לסעיף 10.

חבר הכנסת עמנואל זיסמן, יורם לס, אלי דיין ואבי יחזקאל – הסירו.

מי תומך בהסתייגות של חברי הכנסת בלומנטל, קופמן, שמאי, שטרית, מצא, לנדאו, גור, אסעד, הירשזון, עלי ונחמן?

הצבעה

ההצעה של חברי הכנסת נ' בלומנטל, ח' קופמן, י' שמאי, מ' שטרית, י' מצא, ע' לנדאו, א' גור, א' אסעד, א' הירשזון, ע' עלי ור' נחמן לסעיף 10 לא נתקבלה.

## היו"ר ש' וייס:

הוסר.

נא לעבור אתי לעמוד 25, לחלופין. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

ההצעה לחלופין של חברי הכנסת נ' בלומנטל, ח' קופמן, י' שמאי, מ' שטרית, י' מצא, ע' לנדאו, א' גור, א' אסעד, א' הירשזון, ע' עלי ור' נחמן לסעיף 10 לא נתקבלה.

**היו"ר ש' וייס:**

הוסר.

מי בעד ההסתייגות של חבר הכנסת עוזי לנדאו? מי נגד?

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת ע' לנדאו לסעיף 10 לא נתקבל.

**היו"ר ש' וייס:**

הוסר.

חברי הכנסת יגאל ביבי וגונן שגב הסירו.

נא לעבור אתי לעמוד 26. הסתייגות של חבר הכנסת רון נחמן – מי בעד? מי נגד?

הצבעה

ההצעה של חבר הכנסת ר' נחמן לסעיף 10 לא נתקבלה.

### היו"ר ש' וייס:

מי בעד ההסתייגות של חבר הכנסת שאול עמור? מי נגד?

הצבעה

ההצעה של חבר הכנסת ש' עמור לסעיף 10 לא נתקבלה.

### היו"ר ש' וייס:

הוסר.

ההסתייגות של חברי הכנסת תיכון, שלום ואיתן – מי בעד? מי נגד?

הצבעה

התיקון של חברי הכנסת ד' תיכון, ס' שלום ומ' איתן לסעיף 10 לא נתקבל.

### היו"ר ש' וייס:

הוסר.

עמוד 27. מי בעד ההסתייגות של חבר הכנסת שילנסקי?

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת ד' שילנסקי לסעיף 10 לא נתקבל.

**היו"ר ש' וייס:**

ההסתייגות של חבר הכנסת שילנסקי הוסרה.

מי בעד ההסתייגות של חבר הכנסת דוד מנע?

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת ד' מנע לסעיף 10 לא נתקבל.

**היו"ר ש' וייס:**

ההסתייגות של חבר הכנסת דוד מנע לא נתקבלה.

מי בעד ההסתייגות של חברת הכנסת תמר גוז'נסקי?

הצבעה

ההצעה של חברת הכנסת ת' גוז'נסקי לסעיף 10 לא נתקבלה.

**היו"ר ש' וייס:**

ההסתייגות של חברת הכנסת תמר גוז'נסקי הוסרה.

רבותי, כל ההסתייגויות בסעיף 10 הוסרו. מי תומך בסעיף 10 בקריאה שנייה כהצעת הוועדה?

הצבעה

סעיף 10, כהצעת הוועדה, נתקבל.

**היו"ר ש' וייס:**

אני קובע שהסעיף אושר.

נא לעבור אתי עכשיו לסעיף 11 בעמוד 27.

חברי הכנסת זיסמן, דיין וכן הלאה הסירו לאורך כל הדרך.

**מיכאל איתן (הליכוד):**

אדוני היושב-ראש, מאוד לא הייתי רוצה לנקוט את הצעד שנצטרך לנקוט עכשיו – – –

**היו"ר ש' וייס:**

נא לבקש ולא לאיים. תגיד מה אתה רוצה.

**מיכאל איתן (הליכוד):**

אדוני היושב-ראש, אני לא מבקש הצבעה שמית – –

**היו"ר ש' וייס:**

אישית.

**מיכאל איתן (הליכוד):**

— — שתעכב את הכנסת פעם אחר פעם, אבל אני עדיין ממתין לתשובתך, כך שבאמת לא הייתי רוצה  
— — —

**היו"ר ש' וייס:**

רבותי, אני רוצה להציג בפניכם דילמה, ואני רוצה שנפתור אותה בצוותא.

**מיכאל איתן (הליכוד):**

אולי תרשה לי לנמק.

**היו"ר ש' וייס:**

אני יודע את ההנמקה.

**מיכאל איתן (הליכוד):**

אני יכול?

**היו"ר ש' וייס:**

רק שנייה, לא, תן לי.

חברי הכנסת, אנחנו נמצאים פה במצב של תקנון ושל בקשה ויש, כמובן, אמצעים לממש את הבקשה גם בדרך תקנונית.

המצב הוא זה, ואני מבקש שלא להגיב אחרי הפסיק שלי, תחכו עד לנקודה. חבר הכנסת איתן ביקש בשם סיעת הליכוד לעשות הפסקה של חצי שעה בין הקריאה השנייה לבין הקריאה השלישית, נקודה. זה מנוגד לתקנון. עם זאת, במשחק הוגן, אומר לי חבר הכנסת איתן — — —

**קריאה:**

---

**היו"ר ש' וייס:**

אני מבקש שלא להפסיק אותי כרגע. הרי אני רוצה להסביר משהו.

אומר לי חבר הכנסת איתן: אנחנו זקוקים לזמן כלשהו ואנחנו יכולים לקבל את הזמן הזה על-ידי כך שנבקש הצבעה אישית מול כל סעיף. זאת הדילמה. אני מציג אותה בפני הכנסת.

בבקשה, חבר הכנסת איתן, בקיצור נמרץ. רבותי, אל תפריעו לי. הרי הם יכולים לקיים הצבעה אישית במשך שלושה שבועות. גש למיקרופון. ביקשתי שלא להפריע לי אחרי הפסיק. כן, חבר הכנסת איתן. אתה לא יכול לדבר כאשר מפריעים לך.

**מיכאל איתן (הליכוד):**

לא שומעים אותי.

**היו"ר ש' וייס:**

עכשיו ישמעו.

**מיכאל איתן (הליכוד):**

אני לא ביקשתי לפעול בניגוד לתקנון.

**היו"ר ש' וייס:**

חבר הכנסת אורון, אתה מפריע לי.

**מיכאל איתן (הליכוד):**

לא ביקשתי לפעול בניגוד לתקנון.

**היו"ר ש' וייס:**

סליחה, אני ביקשתי לסגור את הדלתות, ומעובדי הבית – להפסיק לדבר; כל היועצים ויועצי הסיעות.

**מיכאל איתן (הליכוד):**

אני לא ביקשתי לפעול בניגוד לתקנון. ביקשתי שתיעשה הפסקה לפני ההסתייגות האחרונה בקריאה שנייה, ואז הדבר אפשרי מבחינת התקנון.

**היו"ר ש' וייס:**

תודה, גמרנו.

**מיכאל איתן (הליכוד):**

נקודה שנייה. אני התחייבתי בפנייה שאנחנו נביא לכך שההצבעה בקריאה שלישית תהיה בשעה 13:00.

**היו"ר ש' וייס:**

בסדר, תודה רבה.

**מיכאל איתן (הליכוד):**

ואם אנחנו נצטרך לקבל את הזמן על-ידי הצבעה טכנית – – –

**היו"ר ש' וייס:**

רבותי – – –

## קריאה:

---

## היו"ר ש' וייס:

זה בסמכות שלי. חבר הכנסת איתן ביקש ממני במפורש: לפני הקריאה השלישית. הוא מתקן את בקשתו. כך צריך לדבר, כשהכול גלוי. לפיכך אני מסכים, ונא לדבר גלוי. תודה.

ממשיכים. עכשיו נרוץ קדימה אם לא תפריעו לי. חברי הכנסת, אני מפנה אתכם עוד הפעם לעמוד 27.

האם אנחנו סיימנו את ההצבעה על סעיף 10, אדוני המזכיר? – כן.

עמוד 27 – חזרה לתלם – סעיף 11.

## ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

---

## היו"ר ש' וייס:

על סעיף 10 הצבענו בקריאה שנייה כהצעת הוועדה, וזה בסדר. למען הסר ספק, מי תומך בסעיף 10 כהצעת הוועדה, אחרי שההסתייגויות הוסרו?

הצבעה

סעיף 10, כהצעת הוועדה, נתקבל.

## היו"ר ש' וייס:

הוכרע, אושר.

סעיף 11. האם אני מקבל רשות מחברת הכנסת בלומנטל והאחרים לקרוא כל פעם שמופיעים עשרה שמות שם אחד, כל פעם לסירוגין? רחמנות. טוב.

מי בעד ההסתייגות של בלומנטל ושות'?

הצבעה

ההצעה של חברי הכנסת נ' בלומנטל, ר' נחמן, ח' קופמן, ע' עלי, י' מצא, ע' לנדאו, א' גור, א' אסעד ומ' שטרית לסעיף 11 לא נתקבלה.

**היו"ר ש' וייס:**

ההסתייגות הוסרה.

לחלופין – מי בעד?

הצבעה

התיקון לחלופין של חברי הכנסת נ' בלומנטל, ר' נחמן, ח' קופמן, ע' עלי, י' מצא, ע' לנדאו, א' גור, א' אסעד ומ' שטרית לסעיף 11 לא נתקבל.

**היו"ר ש' וייס:**

ההסתייגות הוסרה.

מכיוון שהוסרו ההסתייגויות לסעיף 11, מי תומך בסעיף 11 בקריאה שנייה כהצעת הוועדה?

הצבעה

סעיף 11, כהצעת הוועדה, נתקבל.

**היו"ר ש' וייס:**

סעיף 11 אושר כהצעת הוועדה.

עמוד 28, סעיף 12. מי בעד ההסתייגות של בלומנטל ושות'?

הצבעה

ההצעה של חברי הכנסת נ' בלומנטל, ר' נחמן, ח' קופמן, ע' עלי, ד' תיכון, ס' שלום, י' מצא, ע' לנדאו, א' גור, א' אסעד ומ' שטרית לסעיף 12 לא נתקבלה.

**היו"ר ש' וייס:**

ההסתייגות הוסרה.

מי תומך בהצעת הוועדה לסעיף 12, אחרי שההסתייגות הוסרה?

הצבעה

סעיף 12, כהצעת הוועדה, נתקבל.

**היו"ר ש' וייס:**

אושר.

אני מפנה אתכם לסעיף 13. אני לא קורא את השמות עד שחבר הכנסת זיסמן יקום ויאמר שהוא רוצה שיצביעו.

נא לעבור לעמוד 29. נא לבוא אתי לעמוד 30. מי בעד ההסתייגות של בלומנטל, קופמן וכו'?

הצבעה

התיקון של חברי הכנסת נ' בלומנטל, ר' נחמן, ח' קופמן, ע' עלי, י' מצא, ע' לנדאו, א' גור, א' אסעד, מ' שטרית וא' הירשזון לסעיף 13 לא נתקבל.

**היו"ר ש' וייס:**

ההסתייגות הוסרה.

מה קרה, חבר הכנסת איתן?

**מיכאל איתן (הליכוד):**

אנחנו מוכנים – – – את ההסתייגויות של אנשי הליכוד עד עמוד 42 ומבקשים הצבעה אלקטרונית על ההסתייגות בעמוד 42.

**היו"ר ש' וייס:**

ועל היתר לוותר?

**מיכאל איתן (הליכוד):**

---

**היו"ר ש' וייס:**

בסדר, נגיע מייד לעמוד 42. תנו לי לעבור. חברים, קודם כול, כשחבר הכנסת מיכאל איתן קם, אני מציע שלא לכעוס מייד, יש לו הצעות קונסטרוקטיביות, ולא איזו תגובה אינסטינקטיבית של כעס.

עמוד 30. כן. האם כל ההסתייגויות הוסרו?

**ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:**

---

**היו"ר ש' וייס:**

לא, אני עושה אותה, אדוני ראש הממשלה. זה מה שאני עושה עכשיו. אדוני ראש הממשלה, זה ממש התקנון, ואני שמח שאתה משתלב.

חברי הכנסת, מי תומך בסעיף 13 בקריאה שנייה, כהצעת הוועדה?

הצבעה

סעיף 13, כהצעת הוועדה, נתקבל.

**היו"ר ש' וייס:**

אושר.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף 14. האם נכון להניח שכולם ויתרו על כל ההסתייגויות לסעיף 14? תנועו אתי, נא לנוע אתנו קדימה – – –

**דן תיכון (הליכוד):**

עד בלומנטל, עמוד 34.

**היו"ר ש' וייס:**

לא עד עמוד 34, הרבה יותר רחוק. נא לנוע אתי. אני מבקש לא לעזור לי.

### **חגי מירום (העבודה):**

עד עמוד 36.

### **היו"ר ש' וייס:**

רבותי, האם סיעת חד"ש, חברי הכנסת תמר גוז'נסקי, תופיק זיאד והאשם מחאמיד, ויתרתם גם על ההסתייגות שלכם?

### **תמר גוז'נסקי (חד"ש):**

באיזה עמוד?

### **היו"ר ש' וייס:**

עמוד 35. תעקבו אחרי.

### **תמר גוז'נסקי (חד"ש):**

לא.

### **היו"ר ש' וייס:**

לא ויתרתם.

מי תומך בהסתייגות של חברי הכנסת גוז'נסקי, זיאד וכו'?

הצבעה

התיקון של חברי הכנסת ת' גוז'נסקי, ת' זיאד וה' מחאמיד לסעיף 14 לא נתקבל.

### היו"ר ש' וייס:

ההסתייגות הוסרה.

נא לנוע אתי עכשיו לעמוד 36.

### קריאה:

---

### היו"ר ש' וייס:

מי בעד ההסתייגות של חבר הכנסת טלב אלסאנע?

### טלב אלסאנע (מד"ע):

מסיר.

### היו"ר ש' וייס:

מסיר. זה מה שאמרת בשקט. תגיד את זה בקול רם בפעם הבאה.

חברי הכנסת, מכיוון שכל ההסתייגויות לסעיף 14 הוסרו, מי תומך בסעיף 14 בקריאה שנייה, כהצעת הוועדה?

הצבעה

סעיף 14, כהצעת הוועדה, נתקבל.

### היו"ר ש' וייס:

תודה. הסעיף אושר בקריאה שנייה.

נא לעקוב אחרי. עמוד 36, סעיף 15.

### חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב-ראש, היות שחבר הכנסת יוסי כץ לא נמצא פה – – –

### היו"ר ש' וייס:

רבותי, אני מצביע על ההסתייגות של חבר הכנסת יוסי כץ.

### חיים אורון (מרצ):

— — —

### היו"ר ש' וייס:

אם כן, הצבענו, הסרנו אותה.

אני לא רוצה להצביע על כמה סעיפים יחד. רבותי, תנו לי.

עמוד 37, סעיף 15. מי תומך בהסתייגות של חבר הכנסת דרעי?

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת א' דרעי לסעיף 15 לא נתקבל.

### היו"ר ש' וייס:

ההסתייגות הוסרה.

נא לעבור אתי לעמוד 38. נא לעבור אתי לעמוד 39. נא לעבור אתי, חברים, לעמוד 40. נא לעבור אתי, חברים, לעמוד 42.

### מיכאל איתן (הליכוד):

הצבעה אלקטרונית.

### היו"ר ש' וייס:

בוודאי.

רבותי, אנחנו עדיין בתחום סעיף 15. אנו מצביעים על ההסתייגות שלמעלה בעמוד 42, של בלומנטל והחברים הנוספים.

### מיכאל איתן (הליכוד):

ויתרנו עליה.

### היו"ר ש' וייס:

רגע. אנו מקיימים עכשיו הצבעה אלקטרונית.

### מיכאל איתן (הליכוד):

על ההסתייגות בנושא העצמאים.

### היו"ר ש' וייס:

אני רוצה לשמוע.

### **מיכאל איתן (הליכוד):**

ויתרנו על מס' 1, ואנו מבקשים הצבעה אלקטרונית על נושא העצמאים.

### **היו"ר ש' וייס:**

טוב, הבנתי. רבותי, אנחנו בעמוד 42, באמצע העמוד. אנחנו מצביעים על ההסתייגות של בלומנטל, קופמן ואחרים. הצבעה אלקטרונית.

הצבעה מס' 2

בעד התיקון של חברי הכנסת מסיעת הליכוד לסעיף 15 – 20

נגד – 50

נמנעים – אין

התיקון של חברי הכנסת נ' בלומנטל, ר' נחמן, ח' קופמן, ע' עלי, ד' תיכון

וא' ויינשטיין לסעיף 15 לא נתקבל.

### **היו"ר ש' וייס:**

20 בעד, 50 מתנגדים, אין נמנעים. לפיכך, חברים, אני קובע שההסתייגות הזאת נדחתה.

רבותי, כל ההסתייגויות בסעיף 15 לא נתקבלו. מי תומך בסעיף 15, כהצעת הוועדה, בקריאה שנייה?

הצבעה

סעיף 15, כהצעת הוועדה, נתקבל.

### היו"ר ש' וייס:

אני קובע שסעיף 15 אושר.

אנחנו עוברים עכשיו לסעיף 16, עמוד 43. אין צורך בהצבעה על ההסתייגויות, כי כולם ויתרו על ההצבעות.

עמוד 44.

### מיכאל איתן (הליכוד):

מוותרים על ההצבעה.

### היו"ר ש' וייס:

רבותי, לפיכך כל ההסתייגויות לסעיף 16 הוסרו. מי תומך בסעיף 16 בקריאה שנייה, כהצעת הוועדה?

הצבעה

סעיף 16 נתקבל.

### היו"ר ש' וייס:

אני קובע בזאת שהסעיף אושר בקריאה שנייה, כהצעת הוועדה.

סעיף 17. אנחנו עוברים עכשיו לחלופין בתחתית העמוד. נא לעבור אתי לעמוד 45. חבר הכנסת רפי אלול ויתר, נכון? מה עם ההסתייגות של בלומנטל, קופמן והאחרים?

### מיכאל איתן (הליכוד):

אנחנו מבקשים הצבעה אלקטרונית.

### **היו"ר ש' וייס:**

הצבעה אלקטרונית. רבותי, עמוד 45, סעיף 17. ההסתייגות של קבוצת בלומנטל – כך נקרא לזה. הצבעה אלקטרונית. ההצבעה החלה. בלי הדרכה, אין צורך להדריך. חבר הכנסת שילנסקי, נדמה לי שלא תספיק, ממש לא תספיק.

הצבעה מס' 3

בעד ההצעה של חברי הכנסת מסיעת הליכוד לסעיף 17 – 16

נגד – 55

נמנעים – 1

ההצעה של חברי הכנסת נ' בלומנטל, ר' נחמן, ח' קופמן, ע' עלי, י' מצא, ע' לנדאו, א' גור, א' אסעד, י' שמאי, מ' שטרית וא' הירשזון לסעיף 17 לא נתקבלה.

### **היו"ר ש' וייס:**

19 תומכים, 55 מתנגדים, נמנע אחד. אני קובע שההסתייגות הזאת לא התקבלה.

נא לעבור אתי לעמוד 46. חברי הכנסת, מכיוון שההסתייגויות בסעיף 17 הוסרו, מי תומך בסעיף 17 בקריאה שנייה, כהצעת הוועדה? מי נגד?

הצבעה

סעיף 17, כהצעת הוועדה, נתקבל.

### **היו"ר ש' וייס:**

סעיף 17 אושר בקריאה שנייה.

אנחנו עוברים לסעיף 18. נא לעבור אתי לעמוד 46.

### **מיכאל איתן (הליכוד):**

— אדוני היושב-ראש, אנחנו מוכנים להצבעה אחת כוללת עד הסעיף שלפני האחרון, על מנת שנוכל — —

### **היו"ר ש' וייס:**

בסדר, אבל אני אעבור על הסעיפים, כיוון שיש גם הסתייגויות של סיעות אחרות.

### **דן תיכון (הליכוד):**

אבל תצביע בהצבעה אחת — — —

### **היו"ר ש' וייס:**

חבר הכנסת דן תיכון, חוץ מסיעת ליכוד יש הסתייגויות גם לחברי הכנסת אלסאנע ותמר גוז'נסקי.

### **דן תיכון (הליכוד):**

— — — הם הסירו —

### **היו"ר ש' וייס:**

לא, חברת הכנסת תמר גוז'נסקי לא הסירה. אתה באמת מדריך אותי, ולפעמים זה עוזר לי, לא תמיד. תודה.

חברי הכנסת, עמוד 47, נתקדם הלאה. עמוד 48, נתקדם הלאה. עמוד 49, נתקדם הלאה. עכשיו סעיף 18. ההסתייגויות הוסרו. מי תומך בסעיף 18 כהצעת הוועדה, מי מתנגד?

הצבעה

סעיף 18 נתקבל.

### **היו"ר ש' וייס:**

סעיף 18 אושר בקריאה שנייה כהצעת הוועדה.

עכשיו אנחנו עוברים לסעיף 19. ההסתייגויות הוסרו. מי תומך בסעיף 19 כהצעת הוועדה בקריאה שנייה? מי מתנגד?

הצבעה

סעיף 19 נתקבל.

### **היו"ר ש' וייס:**

תודה. סעיף 19 אושר בקריאה שנייה כהצעת הוועדה.

### **ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:**

---

### **היו"ר ש' וייס:**

לא אני הורדתי, הליכוד הוריד, אדוני ראש הממשלה. אני מבקש, גם חבר הכנסת דן תיכון וגם ראש הממשלה, תתאפקו במתן עצות.

עמוד 50, סעיף 20. נא לעבור על סעיף 20.

### רענו כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, מאחר שחבר הכנסת אהוד אולמרט איננו, צריך להצביע על ההסתייגות שלו.

### משה קצב (הליכוד):

---

### היו"ר ש' וייס:

אני חושב שזאת עצה שראויה לעיון. נעביר זאת לוועדת הכנסת. תודה רבה.

חברי הכנסת, עמוד 50, סעיף 20. בסעיף 20 הוסרו כל ההסתייגויות. מי תומך בהסתייגות של חבר הכנסת אהוד אולמרט? מי מתנגד? הוא איננו, ואני חייב להעמיד זאת להצבעה.

הצבעה

ההצעה של חבר הכנסת א' אולמרט אחרי סעיף 20 לא נתקבלה.

### היו"ר ש' וייס:

ההסתייגות הוסרה.

מי תומך בסעיף 20 כהצעת הוועדה? מי נגד?

הצבעה

סעיף 20, כהצעת הוועדה, נתקבל.

### היו"ר ש' וייס:

הסעיף אושר בקריאה שנייה.

סעיף 21, נא לעקוב אחרי.

### דן תיכון (הליכוד):

כותרת פרק ה'.

### היו"ר ש' וייס:

כותרת פרק ה'. מי תומך בכותרת פרק ה', אחרי שאין הסתייגות? מי מתנגד?

הצבעה

כותרת פרק ה', כהצעת הוועדה, נתקבלה.

### קריאה:

---

### היו"ר ש' וייס:

כותרת פרק ה' אושרה.

רבותי, כדי למנוע אי-הבנות, כותרת פרק ה' – מי תומך? מי מתנגד?

הצבעה

כותרת פרק ה', כהצעת הוועדה, נתקבלה.

**היו"ר ש' וייס:**

כותרת פרק ה' אושרה.

רבותי, סעיף 21, עמוד 50. ההסתייגויות בסעיף 21 הוסרו. מי תומך בסעיף 21 כהצעת הוועדה בקריאה שנייה? מי מתנגד?

הצבעה

סעיף 21 נתקבל.

**היו"ר ש' וייס:**

אושר.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף 22. ההסתייגויות בסעיף 22 הוסרו. מי תומך בסעיף 22, כהצעת הוועדה, בקריאה שנייה? מי מתנגד?

הצבעה

סעיף 22 נתקבל.

**היו"ר ש' וייס:**

סעיף 22 אושר כהצעת הוועדה בקריאה שנייה.

סעיף 23. קבוצת בלומנטל הסירה. מי תומך בהסתייגות של חברי הכנסת תופיק זיאד, האשם מחאמיד ותמר גוז'נסקי?

**תמר גוז'נסקי (חד"ש):**

הוסרה.

**היו"ר ש' וייס:**

ההסתייגות הוסרה. תודה.

**השר לאיכות הסביבה י' שריד:**

יש לי הצעה.

**היו"ר ש' וייס:**

רק רגע. קודם כול נגמור עם הסעיף הזה. אם כן, הוסרה ההסתייגות לסעיף 23. מי תומך בסעיף 23, כהצעת הוועדה, בקריאה שנייה? מי מתנגד?

הצבעה

סעיף 23 נתקבל.

**היו"ר ש' וייס:**

הסעיף אושר.

חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, אתם מסירים את ההסתייגויות עד הסוף, או לא?

### **תמר גוז'נסקי (חד"ש):**

אנחנו מסירים את ההסתייגויות, עד שנעצור אותך.

### **היו"ר שי וייס:**

זאת אומרת שאתם מסירים, עד שתעשו לי סטופ. תודה רבה. נדמה לי שזו היתה ההצעה של השר שריד.

עמוד 52, סעיף 24. ההסתייגויות לסעיף הזה הוסרו. מי בעד סעיף 24, כהצעת הוועדה בקריאה שנייה? ומי נגד?

הצבעה

סעיף 24 נתקבל.

### **היו"ר שי וייס:**

אני קובע שסעיף 24 אושר.

נא לעבור אתי באותו עמוד לסעיף 25. ההסתייגויות לסעיף 25 הוסרו. מי תומך בסעיף 25, כהצעת הוועדה, בקריאה שנייה? ומי מתנגד?

הצבעה

סעיף 25 נתקבל.

## היו"ר ש' וייס:

אני קובע שסעיף 25 אושר.

חברי הכנסת, נא לעבור אתי לעמוד 53, לסעיף 26. מי תומך בהסתייגות של חבר הכנסת אולמרט לסעיף זה? מי מתנגד?

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת א' אולמרט לסעיף 26 לא נתקבל.

## דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, הליכוד הסיר – – –

## היו"ר ש' וייס:

אין כאן הסתייגויות של הליכוד, אבל יש הסתייגות של חבר הכנסת אולמרט, חבר הכנסת תיכון. אוף, כמה יועצים יש לי כאן. תודה רבה.

חברי הכנסת, ההסתייגויות לסעיף 26 הוסרו. מי תומך בסעיף 26, כהצעת הוועדה, בקריאה שנייה? מי מתנגד?

הצבעה

סעיף 26, כהצעת הוועדה, נתקבל.

## היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מאיר שטרית מתחיל לנוע; מראשית הישיבה הוא נע ונע.

אני קובע בזאת שסעיף 26 כהצעת הוועדה אושר בקריאה שנייה.

נא לעקוב אחרי, אני עובר לסעיף 27. נא לעבור אתי לעמוד 54. חברי הכנסת, ההסתייגות לסעיף 27 הוסרה. מי תומך בסעיף 27 כהצעת הוועדה? מי מתנגד?

הצבעה

סעיף 27 נתקבל.

**היו"ר ש' וייס:**

אני קובע שהסעיף אושר כהצעת הוועדה בקריאה שנייה.

נא לעבור אתי לעמוד 54, לסעיף 28. מי תומך בהסתייגות של חבר הכנסת טלב אלסאנע? מי מתנגד?

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת ט' אלסאנע לסעיף 28 לא נתקבל.

**היו"ר ש' וייס:**

ההסתייגות של חבר הכנסת אלסאנע לסעיף 28 הוסרה.

כיוון שההסתייגויות לסעיף 28 הוסרו, מי תומך בסעיף 28, כהצעת הוועדה, בקריאה שנייה? מי מתנגד?

הצבעה

סעיף 28, כהצעת הוועדה, נתקבל.

### **היו"ר ש' וייס:**

סעיף 28 אושר.

אנחנו עוברים עכשיו לסעיף 29, נא לעקוב אחרי. ההסתייגויות לסעיף 29 הוסרו. מי תומך בסעיף 29, כהצעת הוועדה, בקריאה שנייה? מי מתנגד?

הצבעה

סעיף 29 נתקבל.

### **היו"ר ש' וייס:**

אני קובע שסעיף 29 אושר כהצעת הוועדה בקריאה שנייה.

נא לעבור אתי לעמוד 55, לסעיף 30. חבר הכנסת ביבי נתניהו איננו. מי תומך בהסתייגות של חבר הכנסת נתניהו? מי מתנגד?

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת ב' נתניהו לסעיף 30 לא נתקבל.

### היו"ר ש' וייס:

ההסתייגות הוסרה.

כל ההסתייגויות לסעיף 30 הוסרו. לפיכך, מי תומך בסעיף 30, כהצעת הוועדה, בקריאה שנייה? מי מתנגד?

הצבעה

סעיף 30, כהצעת הוועדה, נתקבל.

### היו"ר ש' וייס:

אני קובע שסעיף 30 אושר כהצעת הוועדה.

לסעיף 31 אין הסתייגויות. מי תומך בסעיף 31, כהצעת הוועדה, בקריאה שנייה? מי מתנגד?

הצבעה

סעיף 31 נתקבל.

### היו"ר ש' וייס:

אני קובע שהסעיף אושר. אני גם קובע שחברי הכנסת יגאל ביבי, יצחק לוי וזבולון המר מאוד מפריעים לי לקיים היום את ההצבעה. חבר הכנסת יצחק לוי, כל הזמן אתם מדברים. אי-אפשר כך.

יצחק לוי (מפד"ל):

---

### הי"ר ש' וייס:

אני מבין, אנחנו גם נקבל דיווח, אבל תנו לי להעביר את ההצבעה.

רבתי, עמוד 56, סעיף 32. אני קובע שההסתייגויות של חברי הכנסת זיאד, מחאמיד וגוז'נסקי הוסרו, אלא אם כן יגידו לי אחרת. נכון? את עוקבת אחרי, אני מקווה.

נא לעבור אתי לעמוד 57. רבתי, כל ההסתייגויות לסעיף 32 הוסרו. מי תומך בסעיף 32, כהצעת הוועדה, בקריאה שנייה? מי מתנגד?

הצבעה

סעיף 32 נתקבל.

### הי"ר ש' וייס:

אני קובע שהסעיף אושר כהצעת הוועדה.

אנחנו עוברים עכשיו לסעיף 33. אין הסתייגויות. מי תומך בסעיף 33, כהצעת הוועדה, בקריאה שנייה? מי מתנגד?

### שר המשפטים ד' ליבאי:

---

### הי"ר ש' וייס:

מייד אנחנו נברר את זה, מייד. רבתי, אחרי סעיף 32 – מי תומך? ומי מתנגד?

הצבעה

הצעת חברי הכנסת ר' אלול, ג' שגב, נ' בלומנטל, ר' נחמן, ח' קופמן, ע' עלי, י' שמאי, מ' שטרית, י' מצא, א' אסעד וא' הירשזון אחרי סעיף 32 לא נתקבלה.

**היו"ר ש' וייס:**

תודה, זה הוסר.

אנחנו חוזרים עכשיו לסעיף 33. אין הסתייגויות לסעיף הזה. מי תומך בסעיף 33, כהצעת הוועדה, בקריאה שנייה? מי מתנגד?

הצבעה

סעיף 33 נתקבל.

**היו"ר ש' וייס:**

אני קובע שהסעיף אושר כהצעת הוועדה.

חבר הכנסת בני בגין. חבר הכנסת אברום בורג, כל ההצבעה אתה מסתובב פה, וזה מפריע לי מאוד.

סעיף 34, עמוד 57, נא לעקוב אחרי עד עמוד 58 למעלה. כל ההסתייגויות בסעיף 34 הוסרו. מי תומך בסעיף 34, כהצעת הוועדה, בקריאה שנייה? מי מתנגד?

הצבעה

סעיף 34 נתקבל.

### היו"ר ש' וייס:

אני קובע שהסעיף אושר כהצעת הוועדה.

סעיף 35, נא לעקוב אחרי בעמוד 58. כל ההסתייגויות לסעיף 35 הוסרו. מי תומך בסעיף 35, כהצעת הוועדה, בקריאה שנייה? מי מתנגד?

הצבעה

סעיף 35 נתקבל.

### היו"ר ש' וייס:

אני קובע שסעיף 35 אושר.

חברי הכנסת יצחק לוי ודליה איציק, אתם מפריעים לי מאוד.

סעיף 36. חברי הכנסת, כל ההסתייגויות לסעיף 36 הוסרו. לפיכך, מי תומך בסעיף כהצעת הוועדה, בקריאה שנייה? מי מתנגד?

הצבעה

סעיף 36 נתקבל.

### היו"ר ש' וייס:

אני קובע שהסעיף אושר.

נא לעבור אתי לעמוד 59, לסעיף 37. נא לעקוב אחרי לעמוד 60, נא לעבור לעמוד 61. חברי הכנסת, כל ההסתייגויות לסעיף 37 הוסרו. לסעיף 38 אין הסתייגויות. מי תומך בסעיפים 37 ו-38, כהצעת הוועדה, בקריאה שנייה? מי מתנגד?

הצבעה

סעיפים 37-38 נתקבלו.

**היו"ר ש' וייס:**

אני קובע שהסעיפים אושרו.

אנחנו ממשיכים הלאה לסעיף 39. ההסתייגויות של סעיף 39 הוסרו. מי תומך בסעיף 39, כהצעת הוועדה, בקריאה שנייה? מי מתנגד?

הצבעה

סעיף 39 נתקבל.

**היו"ר ש' וייס:**

אני קובע שהסעיף אושר כהצעת הוועדה.

נא לעבור אתי לסעיף 40 בעמוד 61; נא לעבור לעמוד 62. חברת הכנסת תמר גוז'נסקי עוד לא נתנה לי אזהרה. מי תומך בהסתייגות של חבר הכנסת טלב אלסאנע? מי מתנגד?

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת ט' אלסאנע לסעיף 40 לא נתקבל.

#### היו"ר ש' וייס:

ההסתייגות הוסרה. כל ההסתייגויות לסעיף 40 הוסרו. לפיכך, מי תומך בסעיף 40, כהצעת הוועדה, בקריאה שנייה? מי מתנגד?

הצבעה

סעיף 40, כהצעת הוועדה, נתקבל.

#### היו"ר ש' וייס:

אני קובע שהסעיף אושר כהצעת הוועדה.

אנחנו עוברים עכשיו לעמוד 63, לסעיף 41. נא לעקוב אחרי. כל ההסתייגויות הוסרו. מי תומך בסעיף 41, כהצעת הוועדה, בקריאה שנייה? מי מתנגד?

הצבעה

סעיף 41 נתקבל.

#### היו"ר ש' וייס:

אני קובע שהסעיף אושר כהצעת הוועדה.

חברי הכנסת, נא להישאר בעמוד 63, סעיף 42. סעיף 42 בטל. פרק ט' – מה אנחנו עושים עם פרק ט', להצביע או לא? ההסתייגויות לסעיף 42 הוסרו עד פרק ט'. מי תומך בסעיף 42 כהצעת הוועדה לפרק ט'? – מעירים לי שכך אני צריך לומר – מי מתנגד?

הצבעה

סעיף 42 נתקבל.

**היו"ר ש' וייס:**

אני קובע שהסעיף אושר.

אני צריך להצביע על פרק ט' או לא? מי בעד פרק ט'? מי מתנגד?

הצבעה

פרק ט' אושר.

**היו"ר ש' וייס:**

כולל פרק ט', אושר.

נא לעבור אתי עכשיו לעמוד 64. ההסתייגויות לסעיף 43 הוסרו. מי תומך בסעיף 43, כהצעת  
הוועדה, בקריאה שנייה? מי מתנגד?

הצבעה

סעיף 43 נתקבל.

**היו"ר ש' וייס:**

אני קובע שהסעיף אושר.

נא לעבור אתי עכשיו לסעיף 44 באותו עמוד. ההסתייגויות הוסרו. מי תומך בסעיף 44, כהצעת הוועדה, בקריאה שנייה? מי מתנגד?

הצבעה

סעיף 44 נתקבל.

**היו"ר ש' וייס:**

אני קובע שסעיף 44 אושר, כהצעת הוועדה, בקריאה שנייה.

סעיף 45. ההסתייגויות לסעיף 45 הוסרו. מי תומך בסעיף 45, כהצעת הוועדה, בקריאה שנייה? מי מתנגד?

הצבעה

סעיף 45 נתקבל.

**היו"ר ש' וייס:**

אושר.

סעיף 46. חברי הכנסת, נא לנוע אתי לעמוד 65. ההסתייגויות לסעיף 46 הוסרו. מי תומך בסעיף 46, כהצעת הוועדה, בקריאה שנייה? מי מתנגד?

הצבעה

סעיף 46 נתקבל.

### היו"ר ש' וייס:

אני קובע שהסעיף אושר כהצעת הוועדה בקריאה שנייה.

אנחנו עוברים הלאה לעמוד 65, סעיף 47. נא לעבור לעמוד 66. כל ההסתייגויות בסעיף 47 הוסרו. מי תומך בסעיף 47, כהצעת הוועדה, בקריאה שנייה? מי מתנגד?

הצבעה

סעיף 47 נתקבל.

### היו"ר ש' וייס:

אני קובע שסעיף 47 אושר כהצעת הוועדה.

סעיף 48. ההסתייגויות לסעיף 48 הוסרו. מי תומך בסעיף 48, כהצעת הוועדה, בקריאה שנייה? מי מתנגד? אני רואה שעייפתם.

הצבעה

סעיף 48 נתקבל.

### היו"ר ש' וייס:

אני קובע שסעיף 48 אושר כהצעת הוועדה.

אנחנו עוברים לסעיף 49 באותו עמוד. נא לעבור לעמוד 67. מי תומך בהסתייגות של חבר הכנסת טלב אלסאנע? מי מתנגד?

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת ט' אלסאנע לסעיף 49 לא נתקבל.

**היו"ר ש' וייס:**

אני קובע שההסתייגות הוסרה.

מי תומך בהסתייגות של חבר הכנסת יוסי כץ לסעיף? מי מתנגד?

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת י' כץ לסעיף 49 לא נתקבל.

**היו"ר ש' וייס:**

אני קובע שההסתייגות הוסרה.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לעמוד 68, גם לסעיף 50 וגם לסעיף 51. כל ההסתייגויות לסעיף 49 הוסרו, לסעיף 50 אין הסתייגויות, ולסעיף 51 אין הסתייגויות. מי תומך בשלושת הסעיפים האלה, כהצעת הוועדה, בקריאה שנייה? מי מתנגד?

הצבעה

סעיפים 49-51, כהצעת הוועדה, נתקבלו.

#### היו"ר ש' וייס:

אני קובע שהסעיפים האלה אושרו כהצעת הוועדה בקריאה שנייה.

סעיף 52, נא לעבור אתי לעמוד 69. כל ההסתייגויות לסעיף 52 הוסרו. לפיכך, מי תומך בסעיף 52, כהצעת הוועדה, בקריאה שנייה? מי מתנגד?

הצבעה

סעיף 52 נתקבל.

#### היו"ר ש' וייס:

אני קובע שהסעיף אושר כהצעת הוועדה.

סעיף 53 נמצא בתחתית עמוד 69. ההסתייגויות לסעיף 53 הוסרו. לפיכך, מי תומך בסעיף 53, כהצעת הוועדה, בקריאה שנייה? מי מתנגד? החברים עייפים ועוד מעט לא יהיה רוב מרוב עייפות.

הצבעה

סעיף 53 נתקבל.

#### היו"ר ש' וייס:

אני קובע שהסעיף אושר.

נא לעבור לעמוד 70, לסעיף 54. ההסתייגויות בסעיף 54 הוסרו. מי תומך בסעיף 54, כהצעת הוועדה, בקריאה שנייה? מי מתנגד?

הצבעה

סעיף 54 נתקבל.

### היו"ר ש' וייס:

אני קובע שהסעיף אושר.

חברי הכנסת, כל ההסתייגויות בסעיף 55 הוסרו. בסעיף 56 אין הסתייגויות. מי תומך בסעיפים 55 ו-56, כהצעת הוועדה, בקריאה שנייה? מי מתנגד?

הצבעה

סעיפים 55-56 נתקבלו.

### היו"ר ש' וייס:

אני קובע שהסעיפים אושרו.

אנחנו עוברים לעמוד 71, סעיף 57. ההסתייגויות לסעיף 57 הוסרו. מי תומך בסעיף 57, כהצעת הוועדה, בקריאה שנייה? מי מתנגד?

הצבעה

סעיף 57 נתקבל.

**היו"ר ש' וייס:**

אני קובע שסעיף 57 אושר בקריאה שנייה כהצעת הוועדה.

אנחנו עוברים לסעיף 58. ההסתייגויות הוסרו. מי תומך בסעיף 58, כהצעת הוועדה, בקריאה שנייה?  
מי מתנגד?

הצבעה

סעיף 58 נתקבל.

**היו"ר ש' וייס:**

אני קובע שהסעיף אושר.

אנחנו עוברים לסעיף 59. ההסתייגויות לסעיף 59 הוסרו. מי תומך בסעיף 59, כהצעת הוועדה,  
בקריאה שנייה? מי מתנגד?

הצבעה

סעיף 59 נתקבל.

**היו"ר ש' וייס:**

אני קובע שהסעיף אושר.

אנחנו עוברים לעמוד 71, סעיף 60. אנחנו ממשיכים לעמוד 72, גם לסעיף 61, גם לסעיף 62, גם לסעיף 63. מכיוון שההסתייגויות בסעיף 60 הוסרו, מכיוון שלסעיפים 61, 62 ו-63 אין הסתייגויות, מי תומך בסעיפים האלה, כהצעת הוועדה, בקריאה שנייה? מי מתנגד?

הצבעה

סעיפים 60-63 נתקבלו.

**היו"ר ש' וייס:**

אני קובע שהסעיפים האלה אושרו.

נא לעבור לעמוד 72.

**עמיר פרץ (יו"ר הוועדה לחוק ביטוח בריאות ממלכתי):**

קראת את סעיף 63.

**היו"ר ש' וייס:**

לא נגעתי עוד בסעיף 63, אני מתחיל עכשיו.

נא לעבור אתי לסעיף 63 בעמוד 72.

**תמר גוז'נסקי (חד"ש):**

אנחנו מבקשים הצבעה.

### היו"ר ש' וייס:

מבקשים הצבעה. מי תומך בהסתייגות של חברת הכנסת תמר גוז'נסקי אחרי סעיף 63? מי מתנגד?

הצבעה

ההצעה של חברת הכנסת ת' גוז'נסקי אחרי סעיף 63 לא נתקבלה.

### היו"ר ש' וייס:

אני קובע שההסתייגות הוסרה. לפיכך, מכיוון שההסתייגויות בסעיף 63 הוסרו, מי תומך בסעיף 63, כהצעת הוועדה, בקריאה שנייה? מי מתנגד?

הצבעה

סעיף 63 נתקבל.

### היו"ר ש' וייס:

אני קובע שהסעיף אושר.

אנחנו עוברים הלאה לעמוד 73, סעיף 64. מכיוון שבסעיף 64 הוסרו כל ההסתייגויות, ובסעיפים 65 עד 69 אין הסתייגויות, מי תומך בסעיפים 64 עד 69, כולל, כהצעת הוועדה, בקריאה שנייה? מי מתנגד?

הצבעה

סעיפים 64-69 נתקבלו.

### **היו"ר ש' וייס:**

אני קובע שהסעיפים האלה אושרו בקריאה שנייה כהצעת הוועדה.

אנחנו עוברים עכשיו לסעיף 70, עמוד 73. נא לעבור אתי לעמוד 74. חברי הכנסת, מכיוון שכל ההסתייגויות בסעיף 70 הוסרו, מי תומך בסעיף 70, כהצעת הוועדה, בקריאה שנייה?

הצבעה

סעיף 70 נתקבל.

### **היו"ר ש' וייס:**

חברי הכנסת, אני קובע שסעיף 70 עבר בקריאה שנייה. עכשיו, על-פי בקשה ועל-פי התקנון, הפסקה של חצי שעה.

אתם מרשים שבהפסקה אנחנו נעבור לשאלות, חברים?

### **קריאות:**

כן.

### **היו"ר ש' וייס:**

אני עובר קצת לשאלות, כי יש לנו סדר-יום עמוס מאוד. מבחינת חוק זה – הפסקה עד 13:10, עם גמישות מסוימת. תודה רבה, ואנחנו ממשיכים בישיבה.

אדוני המזכיר, יש לי שאלה. האם אפשר למצוא איזה סגן להפסקה כדי שאוכל לשתות? חברת הכנסת ענת מאור, את מוכנה לנהל את הישיבה עכשיו בהפסקה? אני פשוט פונה אלייך, כי אם אני פונה לגברים, הם צריכים לרוץ ולענוב עניבה. אין הפסקה, ממשיכים. אני רק מתחלף.

## שאלות בעל-פה

### היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לשאלות בעל-פה. אני מזמינה את חברת הכנסת לימור לבנת להציג שאלתא בעל-פה מס' 326 לשר המשטרה. בבקשה.

## מחסום בצומת א-טור בין מעלה-אדומים לירושלים

### לימור לבנת (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, לאחרונה הוקם מחסום בצומת א-טור בכביש מעלה-אדומים-ירושלים. ידוע לי כי למחסום זה אין ערך ביטחוני באשר הערבים עוקפים אותו. יוצא, לדעתי, כי משמעותו מדינית ומציינת את גבולות האוטונומיה.

ברצוני לשאול:

1. האם מעלה-אדומים היא חלק מירושלים רבתי?

2. מה היא חשיבותו הביטחונית של המחסום?

3. מדוע לא יוסר המחסום?

### היו"ר ע' מאור:

תודה. אני מזמינה את שר המשטרה להשיב. בבקשה.

## שר המשטרה מ' שחל:

גברתי היושבת-ראש, אני מתכבד להשיב על השאלתא בעל-פה של חברת הכנסת לימור לבנת.

1. מעלה-אדומים איננה חלק מירושלים רבתי.

3-2. למחסום ערך ביטחוני רב, והוא מהווה נדבך חשוב במכלול מחסומי הסגר ומחסומי הביטחון השוטף הפרוסים סביב ירושלים, והוא קיים למעלה משנה ושלושה חודשים במקום.

### **היו"ר ע' מאור:**

תודה רבה. שאלה נוספת לחברת הכנסת לימור לבנת; אחריה – חבר הכנסת שאול יהלום, ואחריו – חבר הכנסת עוזי לנדאו. דקה מן המקום.

### **לימור לבנת (הליכוד):**

אדוני השר, אני הפניתי למעשה את השאלתא שלי – ולצערי היא עברה לשר המשטרה – לראש הממשלה ושר הביטחון, שהתחייב בפגישותיו במעלה-אדומים, עם ראש העיר במעלה-אדומים, שהעיר מעלה-אדומים היא חלק מירושלים. לכן הרישא של תשובתך איננו מה שאמר ראש הממשלה.

מעבר לזה, אדוני שר המשטרה, הרכבים שמגיעים מעזרייה מגיעים לירושלים דרך כביש פנימי עזרייה-א-טור, שבו אין מחסום. ולכן נשאלת השאלה, מדוע בכל זאת צריך להיות מוצב מחסום כאשר הרכבים שמגיעים ליריחו עוברים דרך המחסום שליד ורד-יריחו.

אני רוצה לומר מעבר לזה. נכון שהמחסום הזה קיים שם בסביבות שנה, זאת אומרת פחות או יותר לקראת ההסכמים שנחתמו על-ידי הממשלה הזאת. אבל בהתחלה היה מדובר שם בג'יפ. אחר כך הג'יפ הזה נהפך לג'יפ עם נקודת ביקורת. ונקודת הביקורת נהפכה למחסום זמני. אחרי זה הקימו שם בטונדות. אחרי זה הקימו שם בודקה. ועכשיו יש שם בעצם נקודת ביקורת גבול בפועל, ומה שחסר זה רק שיהיו שם מוכסים.

לאור העובדות האלה, אדוני שר המשטרה, אני מבקשת להבין, מה הוא הערך האמיתי של המחסום ולמה הוא נועד באמת.

### **היו"ר ע' מאור:**

תודה. חבר הכנסת שאול יהלום, ואחריו – חבר הכנסת עוזי לנדאו.

### **שאול יהלום (מפד"ל):**

אדוני השר, גברתי היושבת-ראש, מחסומי הסגר, כפי שאתה מכנה אותם, מאוישים על-ידי הצבא ועל-ידי שוטרי משטרת ישראל. לכן השאלה היא, מכל מקום, במחסומי הסגר יש מסלול אחד לכל המכוניות, גם בעלות לוחית צהובה וגם בעלות לוחית ערבית משטחי הערבים. המכוניות הערביות עוברות בדיקה מדוקדקת והמכוניות עם הלוחית הצהובה עוברות בדיקה מאוד שגרתית, רק לראות אם מישו מתחפש. המכוניות בעלות הלוחיות הצהובות עומדות שם בפקק עצום, וזה לוקח שעות. בצד יש התקהלות גדולה של ערבים, לרבות מגרשי חנייה. זה גורם לסכנה ביטחונית, וזו ממש פרצה הקוראת לגנב. מדוע לא יונהגו שני מסלולים?

### **היו"ר ע' מאור:**

תודה. חבר הכנסת עוזי לנדאו. אחריו – תשובת שר המשטרה.

### **עוזי לנדאו (הליכוד):**

כבוד השר, גם ראש הממשלה וגם שר השיכון אמרו, שמעלה-אדומים היא חלק מירושלים רבתי. שר המשטרה סותר את הדברים האלה. חברת הכנסת לימור לבנת שואלת, וכבוד השר אומר: לא, המחסום נועד למטרות בדיקות ביטחוניות. אבל יש כביש מקביל, כביש עזרייה-א-טור, שאין בו מחסום. כנראה יש מגמה נסתרת להניח את המחסום הזה במקום שבו יעבור "הקו הירוק".

ראש הממשלה אמר גם שלא יהיו ויתורים בירושלים. מיום ליום מפרסמת העיתונות אוסף פרטים, שכבר קשה לעקוב אחריהם לנוכח ריבויים, על שהממשלה איננה חדלה לוותר ויתורים בירושלים, וויתור רודף ויתור.

אני מבקש לשאול את כבוד השר, האם יש מדיניות ממשלתית מכוונת להביא לויתורים באורח זוחל סביב ירושלים, גם על ירושלים, בגלל התחייבויות שיש לממשלה?

### **היו"ר ע' מאור:**

תודה. שר המשטרה, בבקשה.

### **שר המשטרה מ' שחל:**

אני אשיב על השאלות הנוספות. אני חייב לומר שהשאלות הן די תמוהות. הרי ברור לכל אחד שמעלה-אדומים איננה חלק מהעיר ירושלים.

### **לימור לבנת (הליכוד):**

זה לא מה שראש הממשלה אמר לאנשי מעלה-אדומים.

### **שר המשטרה מ' שחל:**

חברת הכנסת לימור לבנת, על עובדות אי-אפשר להתווכח.

### **לימור לבנת (הליכוד):**

---

### **היו"ר ע' מאור:**

חברת הכנסת לימור לבנת, אני מבקשת לאפשר לשר להשיב. אדוני השר, בבקשה.

### **שר המשטרה מ' שחל:**

התשובה היא חד-משמעית וברורה. מעלה-אדומים לא היתה חלק מהעיר ירושלים, היא איננה כזאת גם היום.

אשר לשאלה הנוספת – מהו הערך האמיתי של המחסום – אני אקרא את שני הסעיפים שכתב מפקד מחוז ירושלים בתשובה על השאלה שהיא הבסיס לתשובתי כאן: "1. לא נטען כי המחסומים נותנים ביטחון של 100%, אך הם נדבר חשוב במערך הביטחון השוטף הכולל. לכן לא יוסר המחסום".

צריך לדעת עוד דבר אחד, שכל מה שנמצא במסגרת שמחוץ לגבול המוניציפלי של ירושלים הוא תחת פיקוד צה"ל והוא תחת השלטון של הממשל הצבאי. אלה הן עובדות שקיימות מאז מלחמת ששת הימים ועד היום. הן לא שונו על-ידי ממשלות שחברי הכנסת ששאלו את השאלה וחברת הכנסת לימור לבנת השתייכו אליהן.

### **לימור לבנת (הליכוד):**

---

### **שר המשטרה מ' שחל:**

לשאלתא של חבר הכנסת יהלום, לגבי המסלולים. אתמול קיימנו דיון בנושא; זה לא סוד, אני גם הודעתי על כך. אנחנו טוענים, המשטרה טוענת, שעדיף היה אילו היו המחסומים כולם בידי המשטרה. יכולנו אז לטפל גם בבעיות של בדיקת הנכנסים בצורה יותר יעילה, יותר עקבית, כי החיילים, שמקיימים שם שירות מילואים או תקופת שירות של שלושה שבועות או ארבעה שבועות, לפעמים פחות – הם לא הדרך ההולמת לטיפול בבעיה.

אנחנו הגשנו עכשיו דרישה במסגרת התקציב, שכוללת כמה מסלולים. אגב, במחסום רם, אנחנו מדברים על הרבה יותר מסלולים, לא על שניים.

### **שאל יהלום (מפד"ל):**

אבל הם לא נפרדים – – –

### **שר המשטרה מ' שחל:**

הרי אני מדבר על זה. כללנו בזה גם את הבעיה של אופי הבדיקה לסוגי הרכב השונים. הבעיה היא בעיה תקציבית בעיקרה. האוצר מתנגד. לדעתי העניין חשוב יותר מכל בעיה תקציבית. הנושא הזה יעמוד לדיון בזמן הקרוב, והתכנון הוא גם לאפשר שלא יהיו פקקים וגם לאפשר לרכב שאינו זקוק לבדיקה כל כך יסודית לעבור מסלול מיוחד, מסלול ירוק נקרא לו, שיוכל לעבור.

לחבר הכנסת לנדאו, התשובה היא באמת ברורה וחד-משמעית. אין מדיניות נסתר לממשלה. מדיניות הממשלה מכוונת להשאיר את ירושלים מאוחדת כבירת ישראל. אני יכול לומר בוודאות, ואם חבר הכנסת לנדאו ירצה אני מוכן גם לשבת אתו ולהסביר לו. מעולם לא נעשו כל כך הרבה פעולות כדי לשמור על אחדותה של ירושלים בריבונות ישראל כפי שאנחנו עושים. את זה אני אומר כעובדה, ולא כדיבורים סתם. תודה.

### **היו"ר ע' מאור:**

תודה רבה. אני מזמינה את חבר הכנסת גון שגב להעלות שאלתא בעל-פה מס' 327, אל שר החינוך והתרבות. בבקשה.

### **פנימיית "יד אורה"**

### **גון שגב (יעוד):**

כבוד היושבת-ראש, כבוד שר החינוך, נודע לי, כי כ-150 נערות מאתיופיה מוחזקות ב"יד אורה" בניגוד לרצון ומתלוננות על בידוד וניתוק מהחברה הישראלית.

ברצוני לשאול:

1. האם זה נכון?

2. אם כן – מדוע מאלצים את הבנות לשהות במוסד נגד רצונן?

3. האם נשקל להעסיק באופן דחוף יועצת חינוכית בשילוב עם עובדת סוציאלית, כדי שתיבדקנה האפשרויות לשילוב הנערות במסגרות אחרות?

**היו"ר ע' מאור:**

תודה. אני מזמינה את שר החינוך והתרבות להשיב.

**שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:**

1. במוסד "יד אורה" שבעפולה לומדות כ-170 בנות עולות מאתיופיה, שהופנו לשם על-ידי עליית הנוער. 41 מהן לומדות באולפנה לבנות במגדל-העמק עם תלמידות ישראליות ותיקות.

2. אין מניעה מצד המוסד שבת המבקשת לעבור למוסד אחר אכן תעבור. בימים אלה ממש מתקיימים ראיונות בעניין הכוונת הבנות להמשך לימודיהן במוסד או מחוצה לו על סמך רמתן והסכמתן. המפגשים נעשים בשיתוף ההורים. כל זאת – לקראת שנת הלימודים הבאה.

3. במוסד מועסקים עובדת סוציאלית ופסיכולוג.

**היו"ר ע' מאור:**

תודה. שאלה לחבר הכנסת אפרים גור, בבקשה.

**אפרים גור (הליכוד):**

גברתי היושבת-ראש, כבוד השר, בידודן של הנערות מאתיופיה במוסד "יד אורה" הוא דוגמה כמעט סימפטומטית להעדר שילוב והתערות של יהדות אתיופיה בכלל ושל תלמידים יוצאי עדה זו בפרט בחברה הישראלית.

במידה פחותה אומנם, אך במידה די מדאיגה, בעיית הבדלנות וחוסר האינטגרציה החברתית קיימת גם בין תלמידים עולים מברית-המועצות לשעבר לבין תלמידים ישראלים, בעיה שגורמת לעתים לקיטוב, לניכור ואף לעוינות בין התלמידים.

ברצוני לשאול אותך, מה עושה משרדך ואילו משאבים אנושיים וכספיים עומדים לרשותכם כדי להביא להשתלבות חברתית מוצלחת יותר של ילדי העולים בחברה ובמדינה?

**היו"ר ע' מאור:**

תודה. תשובתו של שר החינוך והתרבות, בבקשה.

**שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:**

גברתי היושבת-ראש, יש בעיה ספציפית לגבי עולי אתיופיה. אני מודע לה. המשרד מנסה להתמודד אתה. גם ישבנו עם ראשי העדה, והקמנו צוות היגוי בנושא הזה. הבעיה נובעת מכך שהתלמידים האתיופים נמצאים בריכוזים גדולים מאוד, גם במקומות יישוב וגם בחינוך הממלכתי-דתי.

אנחנו עושים פעולה רחבה כדי להסביר להורים את חופש הבחירה, את מצב החוק, ועם זאת, אני אומר, הבעיה אינה קלה לפתרון.

אשר לילדי העלייה הרוסית הגדולה והמבורכת, אני חושב שהבעיות שונות לחלוטין. המשרד עושה פעולות רבות מאוד בעניין הזה, גם במישור החינוך הפורמלי, גם במישור החינוך הלא-פורמלי, גם בשלוחות המשרד, כמו החברה להגנת הטבע ושלוחות אחרות, אבל אני לא יכול לפרט זאת במסגרת התשובה על השאילתא בעל-פה. תודה.

**היו"ר ע' מאור:**

תודה לשר החינוך והתרבות. אני מזמינה את חבר הכנסת יורם לס להעלות שאילתא בעל-פה מס' 328, לסגן שר הבריאות. בבקשה.

**מניעת תרופה לחולי סרטן**

## **יורם לס (העבודה):**

אדוני סגן שר הבריאות, בית-החולים "הדסה" בירושלים עלול להפסיק שימוש בתרופה חדשה לריפוי סרטן דם של תאים שעירים – זו אותה תרופה שקיבל סגן הרמטכ"ל, ושם לא היו בעיות בקבלת התרופה. זאת מאחר שלטענת בית-החולים קופת-חולים כללית אינה מוכנה לממן את רכישת התרופה. קופת-חולים טוענת, כי משרד הבריאות קבע כי תרופות הניתנות למאושפז לצורך טיפול זה יהיו על חשבון בית-החולים.

ברצוני לשאול את כבוד סגן השר:

1. מה היא עמדת המשרד בנושא זה?

2. מה יעשה כדי להבטיח את המשך אספקת התרופה לחולים באותה מחלה?

## **היו"ר ע' מאור:**

תשובתו של סגן שר הבריאות, בבקשה.

## **סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:**

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, בתשובה על השאילתא בעל-פה של חבר הכנסת יורם לס הנני להשיב בשם המשרד – 1. כי עמדת משרד הבריאות הינה, כי הטיפול התרופתי הניתן במהלך אשפוז, לרבות התרופה המוזכרת בשאילתא של חבר הכנסת יורם לס, כלול בתעריף האשפוז של בית-החולים. לפיכך, על בית-החולים "הדסה" לממן את עלות הטיפול בחולים המאושפזים בבית-החולים. התשובה היא חד-משמעית.

2. במקרים שהגיעו לידיעת משרדנו הנחה משרד הבריאות את הנהלת בית-החולים "הדסה" לספק את התרופה ללא תשלום נוסף.

## **היו"ר ע' מאור:**

תודה רבה. שאלה נוספת לחבר הכנסת לס.

## **יורם לס (העבודה):**

אדוני סגן שר הבריאות, היום שובתים 6,000 עובדי מינהל ומשק בקופת-חולים, ונוסף על כך, כל הכסף הנוסף שיגיע מחוק ביטוח בריאות, אותו מיליארד שקל, כבר מזמן משועבד לתוספת השכר של העובדים כפי שקיבלו.

ראש הממשלה הודיע אתמול, שאם הנושאים הפוליטיים לא יסתדרו בהסתדרות, הוא יפרק את קופת-חולים, ימנה לה מפרק תוך סיכון מערכת יחסי העבודה. ושאלתי לכבוד סגן השר היא, כיצד נערך המשרד לבעיות חמורות ביותר בתחום יחסי העבודה, שהן חמורות הרבה יותר מנושאים תקציביים, שאותם אפשר להסדיר, שיפגעו ישירות בחולים, ושיקרו, לצערי, בתקופה הקרובה אם לא ינתקו באמת את הנושא של קופת-חולים מהפוליטיקה, ואם לא יטפלו באמת בבעיות כפי שצריך.

### **היו"ר ע' מאור:**

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת שאול יהלום. לאחר מכן – תשובת סגן שר הבריאות.

### **שאול יהלום (מפד"ל):**

גברתי היושבת-ראש, אדוני סגן השר, התשובה שלך על שאלתו הראשונה של חבר הכנסת לס לא סיפקה אותי. אם אכן נכון הדבר, מדוע משרד הבריאות, לפי תשובתך, מטפל רק במקרים הבודדים המובאים לידיעתו ואינו מעמיד לדין משמעתי אותם גורמים בבית-החולים "הדסה" שמפעם לפעם מסרבים למלא אחר הוראות משרד הבריאות? היה צריך לטפל בזה טיפול-שורש, ולא רק במקרים המובאים לידיעתכם. כמה מקרים לא מובאים לידיעתכם? בכמה מקרים החולה עצמו אולי נדרש להשלים את התשלום? מדוע לא יעשה משרד הבריאות פעולה דרסטית, שתלמד גם את בית-החולים שלא לסרב מכאן ואילך להוראות ברורות של משרד הבריאות?

### **היו"ר ע' מאור:**

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת אפרים גור, בבקשה.

### **אפרים גור (הליכוד):**

גברתי היושבת-ראש, אדוני סגן השר, השאלה שלי אליך היא, האם התרופה הנזכרת בשאלתא של חבר הכנסת יורם לס ניתנת אך ורק במסגרת בית-החולים "הדסה", או שגם בתי-חולים אחרים שמטפלים בסוגים כאלה של מחלות מורשים ליתן את התרופות האלה, והאם אותו נוהג שהצגת כאן, שבית-החולים חייב, במסגרת עלות האשפוז – גם בתי-החולים יחויבו על-ידי משרד הבריאות ליתן את התרופות לחולים?

### **היו"ר ע' מאור:**

תודה. תשובתו של סגן שר הבריאות נואף מסאלחה על שלוש השאלות.

### **סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:**

גברתי היושבת-ראש, ברשותו של חבר הכנסת יורם לס, ברשותך, ברשותו של חבר הכנסת אפרים גור, בית-החולים "הדסה" הוזכר כיוון שכנראה היתה בעיה בבית-חולים זה. בחומר הרקע שהמשרד נתן אחרי בדיקה כתוב, שבית-החולים "הדסה", אשר נותן את הטיפולים המתקדמים ביותר בכל הקשור לטיפול בסרטן, והטיפולים היקרים הללו נופלים בעיקר עליו – אבל ההנחיה היא כללית. תדע, היות שהם המתקדמים ביותר, משתמשים בתרופות היקרות ביותר שישנן. לכן ההנחיה היא כללית.

לחבר הכנסת יורם לס אני חייב לומר, שהשתתפתי לפני יומיים בישיבת ועד עובדי קופת-חולים, ועד עובדי מינהל ומשק, בהשתתפות חבר הוועדה המרכזת ברנס, בראשות השר אפרים סנה שזימן אותה, ואני אומר לכם ולעם ישראל את דעתי. היה הסכם, ואני אמרתי את דעתי שם, שצריך לכבד את ההסכם עם העובדים. העובדים האלה הם המסכנים שעושים את העבודה הכי קשה, עובדי ניקיון, עובדי מינהל, מה שאנחנו קוראים עובדי כפיים. העלות היא, ואני מעריך כל שקל, גם במצבה של קופת-חולים, 3 מיליוני שקל לחודש, 36 מיליון שקלים לשנה. האם כדאי לקפח 500-600 עובדים כאלה בגלל 3 מיליוני השקלים?

### **יורם לס (העבודה):**

6,000.

### **סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:**

סליחה, 5,000, 3 מיליוני שקל, 36 מיליון שקלים בשנה.

אמרתי את דעתי חד-משמעית; אנחנו ביקשנו, כי אנחנו לא מעביד, ביקשנו ארכה, ואני אמרתי למר ברנס, גם כאיש איגוד מקצועי לשעבר, בואו תדחו קצת את השביתה כי אתם יכולים תמיד לשבות.

באוצר נאחזו בדבר פורמלי, שלדעתי אינו צודק, והוא שזה לא הסכם קיבוצי ולא נחתם על-ידי האוצר. היה דיון, ועדיין ממשיך משא-ומתן עם האוצר. אני מקווה שאנחנו, כמשרד, נתרום את כל מרצנו לא בתיווך, כדי לכבד הסכמים, אפילו אם חתם עליהם המזכ"ל היוצא של ההסתדרות – הוא עדיין מזכ"ל ההסתדרות – ממלא-מקום ראש האיגוד המקצועי ז'ילוני, גם סגן מנהל קופת-חולים, סגנו של קפלן.

בעניין המפרק אני רוצה לומר משפט. אנחנו, כידוע, נגד מפרק לקופת-חולים. יש שר חדש, מזכ"ל הסתדרות חדש, חוק חדש שאנחנו נמצאים היום בחקיקתו, גם ראש הממשלה, גם הממשלה, כולנו יחד; הרי ועדת הכספים נתנה 480 מיליון שקל. איננו יכולים להגיד כי הממשלה או ועדת הכספים התנערו מאחריות, ואתה יודע את זה.

בעיות קופת-חולים קשות. אנחנו נגד מפרק, ואני בטוח שכל הצוות שהזכרתי, יחד עם הממשלה, יבראו את קופת-חולים.

על השאלה האחרונה עניתי. השאלה היא, מדוע "הדסה"? – בדרך כלל נותנים את התרופה ולא מקבלים כסף, לכן האנשים לא מתלוננים. הם לא באים בתלונה כי הכול בסדר. מתי מתלוננים במשרד הבריאות? כאשר יש מקרים חריגים שהם לא בסדר. אף שלדעתי "הדסה" לא גובה בדרך כלל תשלום נוסף, לקחתי את העניין לתשומת לבי. אני גם אעיר לשר ואבקש ממנו להוציא מכתב שידגיש ל"הדסה" עוד הפעם מה שמשרד הבריאות החליט ומה שמקובל; שיכתוב: כידוע לכם, אני מזכיר לכם, שאסור לכם לגבות תשלום נוסף, כללי. תודה רבה.

### **היו"ר ע' מאור:**

תודה רבה לסגן שר הבריאות נואף מסאלחה. בזה אנחנו יוצאים להפסקה בת כחמש דקות, או עד לצלצול שבו נתכנס כולנו לגמור את ההחלטות. נתכנס לפי הצלצול, כאמור, עד גמר ההצבעות על חוק הבריאות החשוב. תודה לכל הנוכחים.

(הישיבה נפסקה בשעה 13:08 ונתחדשה בשעה 13:40.)

### **הצעת חוק ביטוח בריאות ממלכתי, התשנ"ד-1994**

#### **(קריאה שנייה וקריאה שלישית)**

### **היו"ר ש' וייס:**

חברי הכנסת, אנחנו מחדשים את הישיבה. חבר הכנסת מיכאל איתן, בבקשה. בואו ננצל את הזמן עד ההתכנסות ונברר שאלות פרוצדורליות.

### **מיכאל איתן (הליכוד):**

אנחנו רצינו לבקש, בשם סיעת הליכוד, אנחנו נמצאים כרגע בקריאה שנייה, בהצבעה על סעיף 71 –

–

### **היו"ר ש' וייס:**

נכון.

## **מיכאל איתן (הליכוד):**

רצינו לבקש להסיר את כל ההסתייגויות שלנו, למעט ההסתייגות שעניינה סעיף התחילה החל ב-1 באוקטובר, הפעלת החוק, ועליה להצביע שמית. כל שאר ההסתייגויות נופלות. ולאחר מכן לעבור מייד לקריאה שלישית.

## **היו"ר ש' וייס:**

בסדר. נא לשבת, כי אנחנו רוצים להמשיך ולהגיע לגמר.

חברי הכנסת, אני חוזר על בקשתה של סיעת הליכוד. אנחנו עוברים לסעיף 71 ההיסטורי והבעייתי. חבר הכנסת מיכאל איתן הודיע לי בשם סיעת הליכוד, שהם מבקשים להסיר את ההסתייגויות שלהם, זולת הסתייגות שהוא מייד יאמר לי פעם נוספת מה היא, ועליה נקיים הצבעה אישית. ואנחנו עדיין בשלב הקריאה השנייה, לקראת סופו.

חבר הכנסת עמיר פרץ, יש לך איזו הערה בתור יושב-ראש הוועדה?

## **עמיר פרץ (יו"ר הוועדה לחוק ביטוח בריאות ממלכתי):**

כן.

## **היו"ר ש' וייס:**

בבקשה, במסגרת דקה.

## **עמיר פרץ (יו"ר הוועדה לחוק ביטוח בריאות ממלכתי):**

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה לפנות לחברי הכנסת מהליכוד, ממש רגע לפני ההצבעה. אני רוצה לפנות אליכם בפנייה נרגשת באמת: שנה וחצי עמלתם יחד אתנו על החוק; אל תבזבזו את כל האשראי הזה בהחלטה להימנע. חברי הכנסת מהליכוד, אני רוצה לפנות אליכם: שנה וחצי הייתם שותפים מלאים, העם לא יבין את זאת.

## **משה קצב (הליכוד):**

אנחנו מבקשים להעביר את החוק בלי התניה – – –

**עמיר פרץ (יו"ר הוועדה לחוק ביטוח בריאות ממלכתי):**

חבר הכנסת משה קצב, אני פונה אליך: אתה יושב-ראש סיעת הליכוד, אתה יודע שיש רוב גם בלעדיכם, אבל אין טעם שהעמל שהשקעתם לא יבוא לידי ביטוי בהצבעה.

**משה קצב (הליכוד):**

אתם התחייבתם – – –

**עמיר פרץ (יו"ר הוועדה לחוק ביטוח בריאות ממלכתי):**

התחייבנו ונעמוד בזה. אין החלטה יותר מוטעית מאשר ההחלטה להימנע בהצבעה כזאת.

**משה קצב (הליכוד):**

תסירו את ההתניה.

**עמיר פרץ (יו"ר הוועדה לחוק ביטוח בריאות ממלכתי):**

אני פונה אליכם ברגע האחרון: תתמכו בחוק כדי שניצור תמיכה בחוק מקיר לקיר.

**היו"ר ש' וייס:**

תודה רבה. חברים, עוברים להצבעה.

**משה קצב (הליכוד):**

אדוני היושב-ראש – – –

**היו"ר ש' וייס:**

לא, לא, אתה כבר השבת, לא נקיים דיון מחדש.

### **משה קצב (הליכוד):**

חבר הכנסת עמיר פרץ פנה לסיעת הליכוד.

### **היו"ר ש' וייס:**

בסדר, אתה השבת לו. אמרת שהוא יימנע, אז אתם תצביעו בעד החוק.

### **משה קצב (הליכוד):**

אני בכל זאת מבקש להשיב.

### **היו"ר ש' וייס:**

מהמיקרופון שם, אבל מהר מאוד. אני מנצל את הזמן עד שאתם מתיישבים ומאפשר לחבר הכנסת משה קצב להגיב על האתגר.

### **משה קצב (הליכוד):**

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לפנות בצורה נרגשת – לא פחות נרגשת מהפנייה של יושב-ראש ועדת העבודה והרווחה – אל חברי הכנסת שתמכו באמת ובתמים בחוק ביטוח בריאות ממלכתי, לא ליצור את העיוות, לא ליצור זיקה. אני פונה בראש ובראשונה לחבר הכנסת חיים רמון, המזכ"ל המיועד של ההסתדרות: התחייבת לבוחרים שיהיה חוק ביטוח בריאות ממלכתי. אתה יוצר היום זיקה של כספי משלם המסים לביטוח בריאות כדי לקיים פעילות פוליטית בהסתדרות. בוא תחסוך את זה, תסיר את ההתניה. תודיע שאתה מסיר את זה, תודיע עכשיו שזה לא יופיע בחוק, תצביע אתנו, ונתמוך בחוק ביטוח בריאות ממלכתי.

### **היו"ר ש' וייס:**

תודה רבה. חברי הכנסת, קודם כול נצביע על חלק מההסתייגות לסעיף 71, שאין לגביהן בקשה להצבעה אישית. שימו לב ללוח תיקוני טעויות מס' 2. לסעיף 71 יש שם הסתייגות – חבר הכנסת מיכאל איתן, תהיה אתי בקשר-עין – של חברי הכנסת נעמי בלומנטל ורון נחמן. אתם רוצים להסיר אותה? כתוב שם: "תחילתו של חוק זה 10 חודשים מיום פרסומו".

**מיכאל איתן (הליכוד):**

מורידים.

**היו"ר ש' וייס:**

מורידים.

חבר הכנסת גונן שגב, בלוח תיקוני טעויות מס' 2 מופיעה הסתייגותך: "תחילתו של חוק זה 24 חודש מיום פרסומו". האם אתה מסיר אותה?

**גונן שגב (יעוד):**

לא.

**היו"ר ש' וייס:**

אני מעמיד להצבעה הסתייגות זו של חבר הכנסת גונן שגב.

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת ג' שגב לסעיף 71 לא נתקבל.

**היו"ר ש' וייס:**

הסתייגות זו הוסרה.

אדוני המזכיר, אין עוד תיקוני טעויות?

**מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:**

אין.

**היו"ר ש' וייס:**

תודה רבה.

עכשיו אני מחזיר אתכם, חברים, לעמוד 74 בקובץ ההסתייגויות. הסתייגות של חבר הכנסת זנדברג לסעיף 71. אני מעמיד הסתייגות זו להצבעה.

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת א' זנדברג לסעיף 71 לא נתקבל.

**היו"ר ש' וייס:**

אני קובע שההסתייגות הוסרה.

עכשיו יש הסתייגות של חבר הכנסת עוזי לנדאו. חבר הכנסת מיכאל איתן – – –

**מיכאל איתן (הליכוד):**

הורדנו אותה.

**היו"ר ש' וייס:**

הורדתם. ההסתייגות הוסרה.

אני מעמיד להצבעה את ההסתייגות של חברי הכנסת גוז'נסקי, זיאד ומחאמיד לסעיף 71.

## הצבעה

התיקון של חברי הכנסת ת' גוז'נסקי, ת' זיאד וה' מחאמיד לסעיף 71 לא נתקבל.

**היו"ר ש' וייס:**

הוסרה.

אנחנו עוברים עכשיו לעמוד 75, להסתייגות של קבוצת חברת הכנסת בלומנטל. חבר הכנסת איתן?

**מיכאל איתן (הליכוד):**

אנחנו מורידים, למעט ההסתייגויות לחלופין.

**היו"ר ש' וייס:**

ההסתייגות של קבוצת חברת הכנסת נעמי בלומנטל בראש עמוד 75 הוסרה.

**מיכאל איתן (הליכוד):**

למעט ההסתייגויות לחלופין.

**היו"ר ש' וייס:**

למעט ההסתייגויות לחלופין, ברור. אתם מבקשים הצבעה אישית?

**מיכאל איתן (הליכוד):**

כן.

**היו"ר ש' וייס:**

חברי הכנסת, אנו עוברים להצבעה אישית על הסתייגות לחלופין 1 של קבוצת חברת הכנסת נעמי בלומנטל בראש עמוד 75.

אדוני מזכיר הכנסת, נא לקרוא שמות חברי הכנסת.

### **מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:**

(קורא בשמות חברי הכנסת)

שמואל אביטל – נגד; רפאל אדרי – נגד.

### **היו"ר ש' וייס:**

חברי הכנסת, זה סעיף בעייתי. אל תדברו בזמן ההצבעה על הסעיף הזה. זה סעיף כל כך רגיש. אני אבקש לסגור את הדלתות. רק חסרה לנו טעות קלה בגלל חבר הכנסת המר, חלילה. חברי הכנסת, נא לא להפריע.

אני חוזר. אני מפנה אתכם לעמוד 75. ההסתייגות של קבוצת בלומנטל בראש העמוד, אבל אנחנו מצביעים הצבעה אישית על לחלופין 1.

### **מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:**

(קורא בשמות חברי הכנסת)

אני חוזר לקרוא מהשם הראשון.

שמואל אביטל – נגד; רפאל אדרי – נגד; אהוד אולמרט – אינו נוכח; אורי אור – אינו נוכח; חיים אורון – נגד; דליה איציק – נגד; מיכאל איתן – בעד; רפאל איתן – נמנע; רפאל אלול – נגד; שולמית אלוני – נגד; טלב אלסאנע – נגד; אסעד אסעד – בעד; יוסף בא-גד – אינו נוכח; זאב בנימין בגין – בעד; פני בדש – אינו נוכח; שלמה בוחבוט – נגד; אברהם בורג – נגד; יגאל ביבי – נגד; יוסף ביילין – נגד; נעמי בלומנטל – בעד; בנימין בן-אליעזר – נגד; אליהו בן-אלישר – בעד; אליהו בן-מנחם – נגד; שלמה בניזרי – נגד; עוזי ברעם – נגד; תמר גוז'נסקי – נגד; שאול גוטמן – אינו נוכח; מיכה גולדמן – אינו נוכח; אלכס גולדפרב – אינו נוכח.

### **היו"ר ש' וייס:**

לא שומע – כאילו לא נוכח. נמשיך, הם צריכים להקשיב לך.

### מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

(קורא בשמות חברי הכנסת)

אלי גולדשמידט – אינו נוכח.

### היו"ר ש' וייס:

גם שכח. רבותי, מי שלא ירים את קולו, לא קיים.

### מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

(קורא בשמות חברי הכנסת)

חבר הכנסת אלי גולדשמידט קיים גם קיים.

אלי גולדשמידט – נגד; אפרים גור – בעד; מרדכי גור – אינו נוכח; גדליה גל – נגד; אריה גמליאל – נגד; אלי דיין – נגד; חיים דיין – אינו נוכח; יעל דיין – נגד; עבד-אלוהב דראושה – אינו נוכח; אריה דרעי – אינו נוכח; אברהם הירשזון – נמנע; שמואל הלפרט – נגד; זבולון המר – נגד; צחי הנגבי – בעד; שבח וייס – נגד; אריאל ויינשטיין – בעד; יוסף ונונו – נגד; רחבעם זאבי – אינו נוכח; נסים זוילי – נגד; תופיק זיאד – נגד; עמנואל זיסמן – נגד; אליעזר זנדברג – אינו נוכח; וליד חאג' יחיא – נגד; נעמי חזן – נגד; מיכאל חריש – אינו נוכח; בנימין טמקין – נגד; סאלח טריף – נגד; שאול יהלום – נגד; אברהם יחזקאל – נגד; רן כהן – נגד; רענן כהן – נגד; יוסי כץ – אינו נוכח; לימור לבנת – בעד; מאשה לובלסקי – נגד; דוד לוי – בעד; יצחק לוי – נגד; דוד ליבאי – נגד; עוזי לנדאו – בעד; יורם לס – נגד; ענת מאור – נגד; משה מאיה – נגד; דוד מגן – בעד; האשם מחאמיד – נגד; חגי מירום – נגד; דוד מנע – אינו נוכח; נואף מסאלחה – נגד; יהושע מצא – בעד; דן מרידור – בעד; רון נחמן – אינו נוכח; אורה נמיר – אינה נוכחת; משה נסים – בעד; בנימין נתניהו – בעד; אסתר סלמוביץ – אינה נוכחת; אפרים סנה – נגד; יוסף עזרן – אינו נוכח; עובדיה עלי – בעד; שאול עמור – בעד; אברהם פורז – נמנע; חנן פורת – נגד; משה פלד – בעד; רפאל פנחסי – אינו נוכח; מנחם פרוש – אינו נוכח; שמעון פרס – אינו נוכח; עמיר פרץ – נגד; גדעון פת – בעד; יאיר צבן – אינו נוכח; דוד צוקר – נגד; אביגדור קהלני – נגד; חיים קופמן – בעד; ישראל קיסר – נגד; משה קצב – בעד; יצחק רבין – נגד; אברהם רביץ – אינו נוכח; אמנון רובינשטיין – אינו נוכח; חיים רמון – נגד.

### עוזי לנדאו (הליכוד):

אתם מרמים את הציבור.

## היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת עוזי לנדאו, הצבעה – זה לא זמן לדקלרציות.

## מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

(קורא בשמות חברי הכנסת)

אבנר חי שאקי – אינו נוכח; גונן שגב – אינו נוכח; גדעון שגיא – נגד; אברהם שוחט – אינו נוכח; משה שחל – נגד; מאיר שטרית – בעד; שמעון שטרית – אינו נוכח; דב שילנסקי – בעד; סילבן שלום – אינו נוכח; יעקב שמאי – אינו נוכח; יצחק שמיר – בעד; יעקב שפי – נגד; אברהם שפירא – אינו נוכח; אריאל שרון – בעד; יוסי שריד – נגד; דן תיכון – בעד.

## היו"ר ש' וייס:

תודה. אדוני המזכיר, נא לשוב ולקרוא את השמות של אלה שבסיבוב הראשון לא התפקדו.

## מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

(קורא בשמות חברי הכנסת)

אהוד אולמרט – אינו נוכח; אורי אור – אינו נוכח; יוסף בא-גד – אינו נוכח; פני בדש – אינו נוכח; מיכה גולדמן – אינו נוכח; שאול גוטמן – אינו נוכח; מרדכי גור – אינו נוכח; אלכס גולדפרב – בעד; חיים דיין – בעד; עבד-אלוהב דראושה – נגד; אריה דרעי – נגד; רחבעם זאבי – אינו נוכח; אליעזר זנדברג – אינו נוכח; יוסי כץ – אינו נוכח; דוד מנע – אינו נוכח; רון נחמן – אינו נוכח; אורה נמיר – אינה נוכחת; יוסף עזרן – אינו נוכח; רפאל פנחסי – אינו נוכח; מנחם פרוש – אינו נוכח; שמעון פרס – אינו נוכח; יאיר צבן – אינו נוכח; אמנון רובינשטיין – אינו נוכח; אבנר חי שאקי – אינו נוכח; אברהם שוחט – אינו נוכח; שמעון שטרית – אינו נוכח; סילבן שלום – בעד; יעקב שמאי – אינו נוכח; אברהם שפירא – אינו נוכח.

## היו"ר ש' וייס:

תודה. חברי הכנסת, האם נמצא באולם חבר כנסת אשר לא קראנו בשמו? אין. תודה. נא לעבור לספירת הקולות. חברי הכנסת, לא להתפזר, יש עוד הסתייגויות.

חברי הכנסת, הרי תוצאות ההצבעה על הסתייגות זאת: שלושה נמנעים, 29 תומכים, 59 מתנגדים. לפיכך אני קובע, שההסתייגות הזאת הוסרה. מדובר על לחלופין 1 בסעיף 71.

מי תומך בהסתייגויות של קבוצת בלומנטל – לחלופין 2?

**מיכאל איתן (הליכוד):**

הורדנו.

**היו"ר ש' וייס:**

הורדתם. חבר הכנסת איתן, לחלופין 3 – הורדתם. לחלופין 4 – הורדתם. עמוד 76, נא לעקוב. לחלופין 5 – הורדתם. לחלופין 6 – הורדתם. לחלופין 7 – הורדתם. לחלופין 8 – הורדתם. לחלופין 9 – הורדתם. נא לעבור אתי לעמוד 77. לחלופין 10 – הורדתם. את ההסתייגות הבאה הורדתם. לחלופין 11 – הורדתם.

חבר הכנסת זיסמן, מה מצבך?

**עמנואל זיסמן (העבודה):**

הורדתי.

**היו"ר ש' וייס:**

הורדת. נא לעבור אתי לעמוד 78. נא לעבור אתי לעמוד 79.

**קריאה:**

סעיף 71.

**היו"ר ש' וייס:**

71, טוב. חברי הכנסת, אני קובע שכל ההסתייגויות לסעיף 71 הוסרו. מי תומך בסעיף 71, כהצעת הוועדה?

**מיכאל איתן (הליכוד):**

הצבעה אלקטרונית.

**היו"ר ש' וייס:**

אין בעיה, נצביע אלקטרונית. מי תומך בסעיף 71, כהצעת הוועדה, בקריאה שנייה? מי נגד?

הצבעה מס' 4

בעד סעיף 71, כהצעת הוועדה – 64

נגד – 22

נמנעים – 1

סעיף 71, כהצעת הוועדה, נתקבל.

**היו"ר ש' וייס:**

64 תומכים, 22 מתנגדים, נמנע אחד. אני קובע שסעיף 71, כהצעת הוועדה, נתקבל בקריאה שנייה.

נא להמשיך לעקוב אחרי ולעבור לעמוד 79. מי תומך בתוספת הראשונה שאין לה הסתייגויות, בקריאה שנייה? מי נגד?

הצבעה

התוספת הראשונה נתקבלה.

**היו"ר ש' וייס:**

אני קובע שהתוספת התקבלה.

לתוספת השנייה לסעיף 1 יש הסתייגויות. חבר הכנסת חיים רמון הוריד?

**חיים רמון (העבודה):**

כן.

**היו"ר ש' וייס:**

חברת הכנסת לבנת, הורידה. חברת הכנסת יעל דיין – הורידה.

**מאיר שטרית (הליכוד):**

אדוני היושב-ראש, הורדנו את כל ההסתייגויות.

**היו"ר ש' וייס:**

יפה. תרשה לי בלי ייעוץ.

חברי הכנסת, מי בעד התוספת השנייה בסעיף 1, כהצעת הוועדה, בקריאה שנייה? מי מתנגד?

הצבעה

סעיף 1 בתוספת השנייה נתקבל.

**היו"ר ש' וייס:**

אני קובע שהתוספת הזאת אושרה בקריאה שנייה.

נעבור לעמוד 79 למטה, לסעיף 3 לתוספת השנייה. חברת הכנסת לבנת הורידה את ההסתייגות, נכון?

**לימור לבנת (הליכוד):**

כן.

**היו"ר ש' וייס:**

נא לעבור אתי עכשיו לעמוד 80. מי תומך בסעיף 3 לתוספת השנייה בקריאה שנייה כאשר אין הסתייגויות, כי הן הוסרו? מי מתנגד?

הצבעה

סעיף 3 בתוספת השנייה נתקבל.

**היו"ר ש' וייס:**

אני מודיע שזה אושר.

**תמר גוז'נסקי (חד"ש):**

סעיף 2 לא אושר.

**היו"ר ש' וייס:**

סליחה, אל תפריעי לי. עמוד 80.

**תמר גוז'נסקי (חד"ש):**

קראת 1 ו-3.

### היו"ר ש' וייס:

מה קרה? סעיף 1. איפה סעיף 2? אדוני המזכיר, אין סעיף 2, מה המשמעות של זה? רבותי, אנחנו מצביעים כפי שזה. אין – אין. זה לא פוגע בחוק. ממילא נצביע אחר כך על התוספת בכללותה. אני קובע שההצבעה עד כה היא חוקית.

לסעיף 4 בעמוד 80. העובדה שלא רשום כאן סעיף 2 לתוספת השנייה איננה גורעת מן ההצבעה. נקודה. נא לעבור לעמוד 80 לסעיף 4.

### עמיר פרץ (יו"ר הוועדה לחוק ביטוח בריאות ממלכתי):

סעיף 2 – בטעות לא נרשמתי להסתייגויות. אני מבקש להצביע עליו.

### היו"ר ש' וייס:

יש כאן טעות, אומר יושב-ראש הוועדה, ואני נשמע לעצתו. מכיוון שאין הסתייגויות, הוא בטעות לא נרשם. על כן נצביע על סעיף 2 בתוספת השנייה, כהצעת הוועדה. מי תומך בקריאה שנייה? מי מתנגד?

הצבעה

סעיף 2 בתוספת השנייה נתקבל.

### היו"ר ש' וייס:

אושר. תראו, בטעות כזאת של רישום יכולנו לפגוע בחוק כולו. אני מבקש להבא להשגיח כיצד מדפיסים את הדברים האלה.

עמוד 80, אנחנו עוברים לסעיף 4 לתוספת השנייה. אני רואה שאין פה הסתייגויות, נכון? לסעיף 5 – אין הסתייגויות. לסעיף 6 עוד יש. רבותי, מי תומך בסעיף 4 ובסעיף 5 לתוספת השנייה, כהצעת הוועדה, בקריאה שנייה? מי מתנגד?

הצבעה

סעיפים 4-5 בתוספת השנייה נתקבלו.

**היו"ר ש' וייס:**

אושר.

**רענן כהן (העבודה):**

על סעיף 3 לא הצבעת.

**היו"ר ש' וייס:**

על סעיף 3 הצבעתי לפני סעיף 2. כדי למנוע אי-הבנות, נצביע עוד הפעם על סעיף 3 בתוספת השנייה בקריאה שנייה. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

סעיף 3 בתוספת השנייה נתקבל.

**היו"ר ש' וייס:**

אושר. תודה רבה.

**דן תיכון (הליכוד):**

מי מסתייג בסעיף 4 ובסעיף 5?

**היו"ר ש' וייס:**

אין, אין.

סעיף 6 לתוספת השנייה, קריאה שנייה. חברת הכנסת נעמי בלומנטל, מה עם ההסתייגות?

**נעמי בלומנטל (הליכוד):**

אני מורידה.

**היו"ר ש' וייס:**

חברי הכנסת, מי תומך בסעיף 6 לתוספת השנייה, ללא הסתייגויות, בקריאה שנייה? מי מתנגד?

הצבעה

סעיף 6 בתוספת השנייה נתקבל.

**היו"ר ש' וייס:**

אני קובע שהסעיף אושר.

נא להמשיך ולעקוב אחרי בעמוד 81 למטה, סעיף 7 לתוספת השנייה, בקריאה שנייה. חברת הכנסת יעל דיין, הסרת את ההסתייגות?

**יעל דיין (העבודה):**

כן.

**היו"ר ש' וייס:**

אם כן, סעיף 7 לתוספת השנייה, כהצעת הוועדה, בקריאה שנייה – מי תומך? מי מתנגד?

הצבעה

סעיף 7 בתוספת השנייה נתקבל.

**היו"ר ש' וייס:**

אני קובע שהסעיף אושר.

עכשיו יש פה תקלה שנייה ואנחנו עומדים לתקן אותה. לסעיפים 8 עד 12 לתוספת השנייה אין הסתייגויות, ובטעות לא רשמו אותם כאן. על כן אני קובע שזה כאילו נרשם, כי אני אומר את זה בעל-פה: אין הסתייגויות. מי תומך בסעיפים 8 עד 12, כולל, לתוספת השנייה, כהצעת הוועדה, בקריאה שנייה? מי מתנגד?

הצבעה

סעיפים 8-12 בתוספת השנייה נתקבלו.

**היו"ר ש' וייס:**

אם כן, הסעיפים 8 עד 12 אושרו.

אנחנו עוברים לסעיף 13. חבר הכנסת רמון, האם אתה מוותר על ההסתייגות?

**חיים רמון (העבודה):**

מוותר.

### היו"ר ש' וייס:

לפיכך, מי תומך בסעיף 13 לתוספת השנייה, כהצעת הוועדה, בלי הסתייגויות, בקריאה שנייה?

הצבעה

סעיף 13 בתוספת השנייה נתקבל.

### היו"ר ש' וייס:

אני קובע שהסעיף אושר.

עכשיו, חברי הכנסת, עמוד 82 – – –

### עמיר פרץ (יו"ר הוועדה לחוק ביטוח בריאות ממלכתי):

אדוני היושב-ראש, יש גם סעיפים 14 ו-15 לתוספת השנייה ללא הסתייגויות ואני מבקש להצביע אותם.

### היו"ר ש' וייס:

תודה. יש פה טעות ונתקן אותה.

חברים, סעיפים 14 ו-15 לתוספת השנייה, כהצעת הוועדה, מכיוון שאין הסתייגויות, בקריאה שנייה – מי תומך? מי מתנגד?

הצבעה

סעיפים 14-15 בתוספת השנייה נתקבלו.

**מיכאל איתן (הליכוד):**

אפשר להצביע על כל התוספת השלישית, כי אין הסתייגויות.

**היו"ר ש' וייס:**

מייד, אני עוד לא הגעתי אליה.

אני קובע שהסעיפים 14 ו-15 לתוספת השנייה אושרו בקריאה שנייה.

רבותי, לתוספת השלישית – – –

**קריאות:**

– – –

**היו"ר ש' וייס:**

תודה על העצות, תנו לי רגע לנהל את זה.

בסעיף 1 לתוספת השלישית יש הסתייגות של חברת הכנסת בלומנטל. האם את מוותרת?

**מיכאל איתן (הליכוד):**

הורדנו.

**מאיר שטרית (הליכוד):**

הורדנו את כל ההסתייגויות.

## **היו"ר ש' וייס:**

רבותי, תודה רבה, יכולנו כבר לגמור. מה זה פה? רבותי, אל תיתנו לי עצות כאן. אתם רוצים טעויות אחר כך?

## **עמיר פרץ (יו"ר הוועדה לחוק ביטוח בריאות ממלכתי):**

אדוני היושב-ראש, יש כאן בעיה.

## **היו"ר ש' וייס:**

תסביר אותה. תיגש למיקרופון, אני לא רוצה טעויות אחר כך; כבר היו לנו פעם.

## **עמיר פרץ (יו"ר הוועדה לחוק ביטוח בריאות ממלכתי):**

אדוני היושב-ראש, מכיוון שהתוספת השלישית מתחלקת לפרקים פרקים, ומכיוון שעל שאר הפרקים אין הסתייגויות כלל, אני מבקש להעמיד להצבעה את כל הפרקים בתוספת השלישית כפי שהם נמצאים, ללא הסתייגויות.

## **היו"ר ש' וייס:**

רשומים לי פה סעיפים, לא פרקים.

רבותי, אני הולך בדרך הנכונה מול שפע טעויות שהיו כאן, אז תנו לנהל את העסק. אני לא זוכר כל כך הרבה טעויות בחוק.

אנחנו סיימנו עם התוספת השנייה. התוספת השלישית עכשיו, ואל תיתנו לי עצות.

## **מאיר שטרית (הליכוד):**

---

## **היו"ר ש' וייס:**

מי בעד סעיף 1 – – –

### **יורם לס (העבודה):**

על התוספת השנייה לא הצבעת.

### **קריאה:**

על התוספת השנייה כולה לא הצבעת.

### **עמיר פרץ (יו"ר הוועדה לחוק ביטוח בריאות ממלכתי):**

אדוני היושב-ראש, סעיף תוספת נחשב לסעיף אחד. מכיוון ששאר הסעיפים, מבחינת ההצבעה, אין להם משמעות ברישום, צריך להכריז כרגע שמצביעים על התוספת השנייה בקריאה השנייה. תודה.

### **היו"ר ש' וייס:**

רבותי, עם כל הכבוד, אני אתייעץ עם המזכיר. יש לו אפילו יותר ניסיון מאשר לך, חבר הכנסת מאיר שטרית.

### **מאיר שטרית (הליכוד):**

אפשר הערה?

### **היו"ר ש' וייס:**

עכשיו אני מדבר עם המזכיר ואתה תשב.

### **מאיר שטרית (הליכוד):**

כשאני רוצה להעיר, אתה אומר: אל תפריע לי. כשהוא רוצה להעיר – – –

**היו"ר ש' וייס:**

רבותי, אני חוזר לתוספת השנייה.

**מאיר שטרית (הליכוד):**

אפשר הערה?

**היו"ר ש' וייס:**

לא.

**מאיר שטרית (הליכוד):**

למה לא?

**היו"ר ש' וייס:**

תעיר, נו. נאם עכשיו, בבקשה.

**מאיר שטרית (הליכוד):**

אדוני היושב-ראש, אמרתי לך כמה פעמים שהסרנו את כל ההסתייגויות לתוספות.

**היו"ר ש' וייס:**

שמעתי, אדוני חבר הכנסת שטרית.

**מאיר שטרית (הליכוד):**

אנחנו מסכימים שתצביע על כל התוספת יחד.

## **היו"ר ש' וייס:**

הבנתי, ואני רוצה בכל זאת למנוע טעויות. תודה על הייעוץ הנדיב.

תוספת שנייה גמרנו. אנחנו עוברים לתוספת השלישית על כל ארבעת הסעיפים שלה, אף שרשומים פה רק שניים. מי תומך בתוספת השלישית, על כל ארבעת הסעיפים, בקריאה שנייה, אף שרשומים רק שניים, וזאת לפי הצעת הוועדה? מי מתנגד?

הצבעה

סעיפים 1-4 בתוספת השלישית נתקבלו.

## **היו"ר ש' וייס:**

הסעיפים אושרו כהצעת הוועדה ולא כפי שרשום כאן. תוספת שלישית אושרה.

## **עמיר פרץ (יו"ר הוועדה לחוק ביטוח בריאות ממלכתי):**

אדוני היושב-ראש, אני מאוד אבקש, אף שאני מבין את המתח – – –

## **היו"ר ש' וייס:**

גש למיקרופון, חבר הכנסת עמיר פרץ. אחרי הובלה של שנה וחצי לא כדאי שנטעה. תפסיקו להתעבן, תשאירו לי את העצבים על ההכנה הזאת.

## **עמיר פרץ (יו"ר הוועדה לחוק ביטוח בריאות ממלכתי):**

אדוני היושב-ראש, עם כל הכבוד להצבעה, יש פה אנשים שעבדו קשה וצריך להגן גם עליהם.

## **היו"ר ש' וייס:**

חבר הכנסת עמיר פרץ, תסביר לנו מה קורה.

**עמיר פרץ (יו"ר הוועדה לחוק ביטוח בריאות ממלכתי):**

מי שיקרא את התוספת השלישית עצמה, לא את ההסתייגויות, יראה שהתוספת השלישית נחשבת לסעיף 7(2). לכן, בסוף, כשקוראים את ההסתייגויות הרשומות, מצביעים על סעיף אחד כולו כתוספת.

**היו"ר ש' וייס:**

האם ההצבעה על התוספת השלישית, שערכנו, מספקת אותך, חבר הכנסת עמיר פרץ?

**עמיר פרץ (יו"ר הוועדה לחוק ביטוח בריאות ממלכתי):**

כן.

**היו"ר ש' וייס:**

תודה רבה. אנחנו עוברים בעמוד 82 לתוספת הרביעית. אין הסתייגויות. מי תומך בתוספת הרביעית כולה, גם עם מה שלא רשום, בקריאה שנייה? מי מתנגד?

הצבעה

התוספת הרביעית נתקבלה.

**היו"ר ש' וייס:**

התוספת הרביעית אושרה כהצעת הוועדה.

נא לעבור לעמוד 83, לתוספת החמישית. אני רוצה לקרוא, שלא תהיינה טעויות: חבר הכנסת רן כהן הסיר את ההסתייגות. חבר הכנסת חיים רמון הסיר את ההסתייגות לסעיף 1. חבר הכנסת רמון הסיר

גם את ההסתייגות לסעיף 2. חבר הכנסת רמון הסיר את ההסתייגות לסעיף 3. גם בסעיף 4 חבר הכנסת רמון הסיר את ההסתייגות. לפיכך, אין כאן תעלומות.

עמוד 83, תוספת חמישית, כהצעת הוועדה, קריאה שנייה. מי תומך? מי מתנגד?

הצבעה

התוספת החמישית נתקבלה.

**היו"ר ש' וייס:**

התוספת החמישית אושרה.

עכשיו, חברי הכנסת, אנחנו עוברים לשלב הקריאה השלישית.

**אלי דיין (העבודה):**

הצבעה אלקטרונית.

**היו"ר ש' וייס:**

אני שואל עכשיו את חבר הכנסת עמיר פרץ: מכיוון ששום הסתייגות לא התקבלה, וכדי למנוע טעויות  
— — —

**דן מרידור (הליכוד):**

אז למה אתה שואל?

**היו"ר ש' וייס:**

אני רוצה לשאול, זה מותר לי.

אנחנו עוברים לקריאה השלישית.

### **יהושע מצא (הליכוד):**

עצם השאלה כבר מטעה.

### **היו"ר ש' וייס:**

שמענו. תודה על העצה של חבר הכנסת מצא. מזמן לא שמענו עצות.

חברי הכנסת, הצבעה אלקטרונית. תסתכלו איך אתם מצביעים, שלא יהיו אחר כך סיפורים של פרשנות.

### **מיכאל איתן (הליכוד):**

מבקשים הצבעה אלקטרונית.

### **היו"ר ש' וייס:**

אני יודע, הודעתי על כך.

בואו נעשה את זה באווירה ראויה לחוק חשוב כל כך, בלי צעקות. חבר הכנסת קצב, זו הצבעה היסטורית, אולי נצביע באווירה נאותה.

הצעת חוק ביטוח בריאות ממלכתי – – –

### **קריאות:**

— — —

### **היו"ר ש' וייס:**

למה אתם צועקים בזמן הצבעה כל כך חשובה? קצת ריסון.

הצעת חוק ביטוח בריאות ממלכתי, התשנ"ד-1994, בקריאה שלישית ואחרונה. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 5

בעד החוק – 68

נגד – אין

נמנעים – 27

חוק ביטוח בריאות ממלכתי, התשנ"ד-1994, נתקבל.

**מיכאל איתן (הליכוד):**

הודעה לנמנעים.

**היו"ר ש' וייס:**

אני יודע.

הצעת חוק ביטוח בריאות ממלכתי, התשנ"ד-1994, אושרה בקריאה שלישית כחוק. 68 תומכים, אין מתנגדים, 27 נמנעים.

עכשיו אני צריך למסור רשות הודעה לנמנעים. החוק נתקבל ונכנס לספר החוקים. חבר הכנסת קצב, מי ינמק את ההודעה לנמנעים שלכם?

**משה קצב (הליכוד):**

חבר הכנסת דוד לוי.

**היו"ר ש' וייס:**

בבקשה.

חברי הכנסת, לפני שמיעת ההנמקה להימנעות, אני רוצה לברך – חבר הכנסת עמיר פרץ מתרגש, תנו לו קצת להתרגש, זה שווה התרגשות. חבר הכנסת לוי, סליחה, עוד שנייה אחת.

רבותי, אני רוצה להודות – חבר הכנסת חיים רמון, חבר הכנסת רן כהן, אני רוצה להודות לחבר הכנסת עמיר פרץ, לכל יוזמי החוק, לוועדה, ליועצים, לעובדי הכנסת, לכל סיעות הבית אשר בדרך זו או אחרת תמכו, גם היום, על המאמץ המשותף והבלתי נלאה להבאת החוק לידי גמר. זה חוק שיירשם בתולדות החקיקה הסוציאלית בישראל כאחד מעמודי התווך של החקיקה הזאת.

אחרי שחבר הכנסת דוד לוי ינמק את ההימנעות, אני אאפשר לחבר הכנסת עמיר פרץ לומר דברים לפני משורת הדין.

#### **גדעון פת (הליכוד):**

אדוני היושב-ראש, תודה למפלגת העבודה, שפעלה נגד החוק ועכשיו הצביעה בעד.

#### **היו"ר ש' וייס:**

עכשיו ידבר חבר הכנסת דוד לוי, בלי מפריעים, בלי הפרעה של חברי סיעתו.

#### **נעמי בלומנטל (הליכוד):**

---

#### **היו"ר ש' וייס:**

נדון בזה אחר כך ברוח טובה, בסדר? אני לא אעשה שום דבר נגד התקנון, אני מבטיח. חשבתי שאפשר ברוח טובה, בלי צווחות.

#### **נעמי בלומנטל (הליכוד):**

---

### דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, הנימוס האלמנטרי מחייב פנייה לחברי מפלגת העבודה לשבת.

### היו"ר ש' וייס:

נכון, ואני ביקשתי מהם. אני לא יכול להכריח אותם.

### דוד מגן (הליכוד):

מה זאת אומרת אתה לא יכול להכריח אותם?

### היו"ר ש' וייס:

עכשיו מדבר חבר הכנסת דוד לוי. חברי הכנסת, מי שלא רוצה להישאר באולם, שילך. זה רק הוגן שתשבו ותקשיבו. נא לסגור את הדלתות. אני מבקש מחברי הכנסת בעלי המנוע הקבוע לשתק קצת את המנוע שלהם ולשבת. נא לסגור את הדלתות. אני ביקשתי מהסדרנים לסגור את הדלתות.

חבר הכנסת דוד לוי, חמש דקות לפי התקנון להנמקת ההימנעות. בבקשה.

### דוד לוי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, לאורך כל השנים היה זה הליכוד אשר הגה והעלה כדגל את חוק ביטוח בריאות ממלכתי, כאשר כל אלה הצוהלים היום כאן התנגדו, ובשיטתיות.

### רן כהן (מרצ):

מה? התנגדו?

### היו"ר ש' וייס:

אל תפריע לו.

## **דוד לוי (הליכוד):**

אנחנו הותקפנו על החוק הזה, והחזיון המוזר של החיבוקים עכשיו מלמד על הכול. אלה אשר הוציאו לנו את הנשמה רק לפני שבועות מספר כאשר ביזו את הכנסת, התנגדו לחוק, היום לנוכח הנסיבות הם צוהלים כאילו הם מביאים בשורה שרצו בה.

זה מלמד על הבאות. החוק הזה הפך משחק בין העבודה לבין סיעת "רם". הוא ימשיך להיות כזה גם בשבועות ואולי בחודשים הקרובים. אבל הליכוד לא ישחק במשחק הזה, משום שבדרך עקיפה, אבל בחוק, מנסים ליצור מחדש אותה זיקה שהיתה ושהביאה להתמוטטות מערכת הבריאות אצלנו, לפשיטת רגל ולכיסוי גירעונות, כאשר המקדמה של 485 מיליון שקלים היא רק הראשונה, ובעקבות החוק הזה תזרים הממשלה עוד מאות מיליונים. אין לי ספק בכך, כי אחרת הכול יתמוטט.

אבל השיקול של מפלגת העבודה להשתמש בחוק הזה כדי להחדיר במשטר שלנו דבר שהוא בגדר כפייה שאין לה אח ורע בשום מדינה דמוקרטית – תשלום מס גם על-ידי אנשים שאינם חברים באותו ארגון. דבר כזה עוד לא היה, וספק אם הוא יעמוד מבחינה משפטית. בכל אופן, מוכנים לגרום עוול ולהטיל נטל לא מוצדק כזה על כל האוכלוסייה.

יתירה מזאת, החוק יהיה בן-ערובה בידי שני הצדדים. אילו היתה סיעת "רם" כנה בגישה והיתה באה ואומרת: הסעיף הקושר, סעיף רווחת העובד, מס ארגון, לא יהיה בהצעה הזאת – אנחנו היינו מתאחדים היום, כולנו, בתמיכה בחוק הזה, שרצינו בו. אבל, כאמור, הוא יהיה בן-ערובה, כי אם רמון לא יתיישר, לא יאשרו אותו.

בדיוק כך, חבר הכנסת חיים רמון, הרי אתה יודע זאת. אתה לא תוכל לוותר עליו, מפני שלא תוכל ליהנות מהמנגנון שתקפת לאורך כל מערכת הבחירות שלך. זה המשחק.

אנשי מרצ, אני מסתכל עליכם – לא בתמיהה, כי אינני מופתע. אתם שדיברתם גבוהה גבוהה נגד אותו מנגנון, רוצים שכל הציבור יממן אותו ואתם תהיו הבעלים עליו.

## **חיים אורון (מרצ):**

---

## **רן כהן (מרצ):**

זה היה במצע שלנו בבחירות.

## **היו"ר ש' וייס:**

חבר הכנסת חיים אורון, חבר הכנסת רן כהן, תנו לו לסיים.

## **דוד לוי (הליכוד):**

מבחינה חברתית, אדוני היושב-ראש, החוק הזה יהיה נטל נוסף וכבד על האוכלוסייה. סל הבריאות ילך ויתדלדל, כלשוננו של שר האוצר, הרוצה לחסוך לאחר מכן בהשתתפות הממשלה בתקציב הבריאות. הסל יתדלדל כך שיהיה עני לעניים. אין לי בכך שום ספק.

ישאל אותי השואל: מנין לך שאלה לא יהיו רגישים? היה סעיף שתמכנו בו כולנו, סעיף בגוף החוק. מה אומר הסעיף הזה, ונראה את ההתנגדות של כל הצוהלים. הסעיף אומר: "רפואת שיניים לילדים עד גיל 15, טיפול שיניים משמר ותותבות לקשישים החיים רק על קצבאות הביטוח הלאומי" – ואלה כולם הצביעו כאן נגד. איפה ההיגיון?

## **רן כהן (מרצ):**

הממשלה שלך ביטלה את ריפוי השיניים.

## **בנימין טמקין (מרצ):**

זה תוצר של המדיניות שלכם.

## **חיים אורון (מרצ):**

---

## **דוד לוי (הליכוד):**

אנחנו הצבענו בעד. אתם תהיו רגישים? לא תהיו רגישים. אין לנו אמון בכם.

## **היו"ר ש' וייס:**

חברי הכנסת רן כהן וחיים אורון, אני קורא אתכם לסדר. תנו לחבר הכנסת דוד לוי לסיים. חבר הכנסת בני טמקין, אני קורא אותך לסדר.

### **דוד לוי (הליכוד):**

משום כך, אדוני היושב-ראש, אנחנו לא משתתפים במשחק הפוליטי הזול הזה. אנחנו מתקוממים נגד העוול החברתי הזה. החוק הזה איננו מהווה בשורה. אתם הופכים אותו בן-ערובה למשחק הפוליטי שלכם. הוא הכבדה נוספת על הזוגות הצעירים המטופלים היום במשכנתה ובארנונה. תשלם האשה וישלם הבעל. זו גם אפליה בין אלה לבין העצמאים.

### **חיים רמון (העבודה):**

אתה לא תמכת בחוק הזה, אתה לא בקיא בו, והוא לא מעניין אותך.

### **רן כהן (מרצ):**

---

### **היו"ר ש' וייס:**

חבר הכנסת רן כהן, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה.

### **חיים רמון (העבודה):**

זו הפעם הראשונה שהוא מדבר על החוק. אין לו מושג בחוק הזה.

### **רן כהן (מרצ):**

---

### **היו"ר ש' וייס:**

חבר הכנסת חיים רמון, תפסיק.

### **בנימין טמקין (מרצ):**

אתם קיבלתם בהסתדרות 15%. אתם קיבלתם 1% על כל שנה בשלטון.

### **היו"ר ש' וייס:**

חבר הכנסת רן כהן. חבר הכנסת רן כהן, קראתי אותך לסדר בפעם הראשונה.

### **דוד לוי (הליכוד):**

כל המגמה שלכם היא לשלוט, להיות שותפים בשליטה ולא רק בשלטון, תוך עוול חברתי ומשחק פוליטי מכוער.

### **היו"ר ש' וייס:**

חבר הכנסת דוד לוי, נא לסיים.

### **דוד לוי (הליכוד):**

משום כך, על העוול החברתי – – –

### **היו"ר ש' וייס:**

חבר הכנסת בני טמקין, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה. חבר הכנסת חיים רמון, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה.

### **דוד לוי (הליכוד):**

אנחנו רוצים לראות עד היכן תגיעו עם המשחק המכוער, אבל אבדה לכם הבושה. זו איננה בשורה, זה משחק פוליטי.

### **חיים רמון (העבודה):**

---

**דוד לוי (הליכוד):**

זה עוול חברתי, זו מעמסה נוספת, זה מס נוסף, וזו שותפות על אותו מנגנון.

**בנימין טמקין (מרצ):**

---

**היו"ר ש' וייס:**

חבר הכנסת בני טמקין, אני קורא אותך לסדר בפעם השנייה. נא לסיים, חבר הכנסת לוי.

**דוד לוי (הליכוד):**

ומשום כך, אדוני היושב-ראש, אנחנו נמנענו.

**היו"ר ש' וייס:**

הבנו, תודה רבה.

**חיים רמון (העבודה):**

---

**רו כהן (מרצ):**

---

**דוד לוי (הליכוד):**

---

**היו"ר ש' וייס:**

חבר הכנסת חיים רמון וחבר הכנסת רן כהן, אפילו כאשר אין נואם על הדוכן לא צריך לצווח כל כך.

**חיים רמון (העבודה):**

זו הפעם הראשונה ---

**היו"ר ש' וייס:**

חבר הכנסת חיים רמון, חבר הכנסת חיים רמון, מספיק. החוק מאחורינו, באמת.

**חיים רמון (העבודה):**

יש גבול אפילו ---

**היו"ר ש' וייס:**

חברי הכנסת, אני רוצה לפנות ---

**חיים רמון (העבודה):**

---

**היו"ר ש' וייס:**

חבר הכנסת רמון, אני קראתי אותך לסדר.

**משה קצב (הליכוד):**

---

### **חיים רמון (העבודה):**

---

### **היו"ר ש' וייס:**

חבר הכנסת חיים רמון, יש לי הצעה. חבר הכנסת חיים רמון, קראתי אותך לסדר בפעם השנייה. מה זה פה? חבר הכנסת משה קצב, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה.

יש לי בקשה אליכם, חברי הכנסת, קודם אמרתי מלה שאני רוצה להוציא אותה מהפרוטוקול. אני מבקש להוציא מהפרוטוקול מלה שאני השמעתי כאן. מכיוון שאנחנו רושמים פרוטוקול ולא מקליטים, ואני ביקשתי להפסיק את הצווחות, אני חוזר בי ואני מודיע שביקשתי להפסיק את הצעקות. אני מקווה שהובנתי. זאת מכיוון שלא מקליטים. תודה.

עכשיו אני רוצה לשאול אתכם, חברים, אם אתם תסכימו – ואני לא רוצה שזה ייעשה בניגוד להסכמה שלכם, כי זה ברוח טובה – – –

### **קריאה:**

---

### **היו"ר ש' וייס:**

לא, תודה רבה.

### **עמיר פרץ (יו"ר הוועדה לחוק ביטוח בריאות ממלכתי):**

אדוני היושב-ראש, אני מעדיף – – –

### **היו"ר ש' וייס:**

הניצחון שלך, יש לך חוק.

עמיר פרץ (יו"ר הוועדה לחוק ביטוח בריאות ממלכתי):

---

היו"ר ש' וייס:

אני בירכתי. משפט אחד תסכימו לאפשר לחבר הכנסת עמיר פרץ?

רון נחמן (הליכוד):

מה זה?

דן תיכון (הליכוד):

רק רגע.

עמיר פרץ (יו"ר הוועדה לחוק ביטוח בריאות ממלכתי):

---

היו"ר ש' וייס:

אתה יודע מה? חבר הכנסת עמיר פרץ, בוא נגמור כך. תודה רבה. עזוב.

דן תיכון (הליכוד):

---

היו"ר ש' וייס:

כן, מה ההצעה שלך?

**דן תיכון (הליכוד):**

אני רוצה להזכיר לך שיש תקנון.

**היו"ר ש' וייס:**

תודה רבה שאתה מזכיר לי.

**דן תיכון (הליכוד):**

יש גם מגישים של החוק, ואתה חייב לאפשר להם לדבר עכשיו, ובהם חבר הכנסת עמיר פרץ.

**היו"ר ש' וייס:**

רבותי, אני צריך לאפשר לכל יוזם לדבר במסגרת שלוש דקות. יצביעו היוזמים שנמצאים כאן באולם.

**עובדיה עלי (הליכוד):**

— — —

**היו"ר ש' וייס:**

טוב. לכן אני מציע כך: אני מבקש מחבר הכנסת רפי אדרי להואיל בטובו לנהל את הישיבה ולאפשר ליזמים — — —

**עמיר פרץ (יו"ר הוועדה לחוק ביטוח בריאות ממלכתי):**

— — —

**היו"ר ש' וייס:**

זהו. אני בירכתי כאשר חיבקו אותך. חבר הכנסת עמיר פרץ, אני נשאתי ברכה, אתן לך את הפרוטוקול.

### **עמיר פרץ (יו"ר הוועדה לחוק ביטוח בריאות ממלכתי):**

אני מקווה שחבר הכנסת דוד לוי יהיה לו האומץ לחזור בו בעוד שלושה חודשים, אחרי – – –

### **היו"ר ש' וייס:**

חבר הכנסת עמיר פרץ, אתה תוכל לומר את זה. יש לך שלוש דקות.

### **עובדיה עלי (הליכוד):**

סליחה, לפי איזה סעיף בתקנון זה?

### **עמיר פרץ (יו"ר הוועדה לחוק ביטוח בריאות ממלכתי):**

חבר הכנסת עובדיה עלי, אני מוותר.

### **היו"ר ר' אדרי:**

התשובה היא – – –

### **דן תיכון (הליכוד):**

רק רגע, אתה לא משנה עכשיו את ההצבעה, את התוצאות?

### **היו"ר ר' אדרי:**

עוד מעט.

### **דן תיכון (הליכוד):**

עוד לא?

**היו"ר ר' אדרי:**

עוד מעט.

הסיכום הוא על-פי החלטת ועדת הכנסת, וראשון הדוברים – חבר הכנסת פרץ. בבקשה, שלוש דקות.

**עובדיה עלי (הליכוד):**

— — —

**עמיר פרץ (יו"ר הוועדה לחוק ביטוח בריאות ממלכתי):**

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת — — —

**דן תיכון (הליכוד):**

— — —

**יצחק לוי (מפד"ל):**

— — —

**דן תיכון (הליכוד):**

— — —

**יצחק לוי (מפד"ל):**

בין שנייה לשלישית.

**עמיר פרץ (יו"ר הוועדה לחוק ביטוח בריאות ממלכתי):**

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת – – –

**קריאה:**

– – –

**עמיר פרץ (יו"ר הוועדה לחוק ביטוח בריאות ממלכתי):**

תן לי לסיים את שתי הדקות, אני מאוד מבקש.

**דוד מגן (הליכוד):**

אדוני היושב-ראש – – –

**היו"ר ר' אדרי:**

סליחה, אני לא שומע, יש מהומה שם.

**לימור לבנת (הליכוד):**

סליחה, אדוני היושב-ראש – – –

**נעמי בלומנטל (הליכוד):**

– – –

**היו"ר ר' אדרי:**

אבל אני לא שומע. לו הייתם מדברים אחד אחד, אולי הייתי מקשיב.

**נעמי בלומנטל (הליכוד):**

---

**היו"ר ר' אדרי:**

אבל אני אבקש שתדברו אחת אחת. כן, בבקשה.

**עמיר פרץ (יו"ר הוועדה לחוק ביטוח בריאות ממלכתי):**

תן לי לסיים את הדברים שלי, ולא, תתחיל המולה.

**לימור לבנת (הליכוד):**

---

**עמיר פרץ (יו"ר הוועדה לחוק ביטוח בריאות ממלכתי):**

אני לא ביקשתי לדבר.

**היו"ר ר' אדרי:**

אני אתן לך לדבר.

**לימור לבנת (הליכוד):**

אני רוצה להבין על-פי איזה סעיף בתקנון מדבר חבר הכנסת עמיר פרץ, משום שלפי הרשימה שנמצאת פה בידי חבר הכנסת עמיר פרץ לא נמצא בלאו הכי בין היוזמים.

**עמיר פרץ (יו"ר הוועדה לחוק ביטוח בריאות ממלכתי):**

כיושב-ראש ועדה אני מדבר.

**יצחק לוי (מפד"ל):**

כבר דיברת כיושב-ראש ועדה.

**לימור לבנת (הליכוד):**

סליחה, כיושב-ראש ועדה, ודאי שלא. אני מבקשת לדעת לפני שהוא מדבר לפי איזה סעיף בתקנון הוא מקבל עכשיו את רשות הדיבור, וזאת אחרי שהוא דיבר כאן במשך יומיים, ובחלק מהמקרים בניגוד לתקנון, תוך כדי – – –

**עמיר פרץ (יו"ר הוועדה לחוק ביטוח בריאות ממלכתי):**

א. זה לא נכון.

**לימור לבנת (הליכוד):**

זה נכון. אני מבקשת לדעת על-פי איזה סעיף בתקנון, לפני שחבר הכנסת עמיר פרץ מקבל את רשות הדיבור. אני חושבת שנעשה כאן מעשה לא נכון. סיעת הליכוד כולה נמנעה – – –

**היו"ר ר' אדרי:**

הקשבת, אני מודה לך.

**עמיר פרץ (יו"ר הוועדה לחוק ביטוח בריאות ממלכתי):**

אני מוותר על רשות הדיבור.

**היו"ר ר' אדרי:**

סליחה, חבר הכנסת עמיר פרץ.

**עמיר פרץ (יו"ר הוועדה לחוק ביטוח בריאות ממלכתי):**

לא, אדוני היושב-ראש, אני רוצה לוותר. אני רק רוצה להגיד לך, חברת הכנסת בלומנטל, שרק הבוקר  
— — —

**לימור לבנת (הליכוד):**

לבנת.

**עמיר פרץ (יו"ר הוועדה לחוק ביטוח בריאות ממלכתי):**

סליחה, חברת הכנסת לבנת. אני מצטער.

**לימור לבנת (הליכוד):**

אני הזהרתי אותך שאם תטעה שוב אני אקרא לך חבר הכנסת לס. אז תחליט.

**עמיר פרץ (יו"ר הוועדה לחוק ביטוח בריאות ממלכתי):**

אני מצטער. חברת הכנסת לימור לבנת, אני רוצה שתדעי. חברת הכנסת לימור לבנת — — —

**לימור לבנת (הליכוד):**

כן, חבר הכנסת עמיר פרץ.

**עמיר פרץ (יו"ר הוועדה לחוק ביטוח בריאות ממלכתי):**

הבוקר קבעו יושב-ראש הכנסת ומזכיר הכנסת שאתמול, בשעה שאני ויתרתי מרצוני על הזכות שלי לענות אחרי כל הסתייגות, זה היה בניגוד לזכות שלי — כי אמר היום היושב-ראש בפתח הישיבה שהיתה לי זכות מלאה לבקש אתמול, כל אימת שאני רוצה, לעלות ולהשיב. לכן, ראשית, בואו נתחיל מזה שלאורך כל החקיקה הזאת אני לא ניצלתי — — —

**לימור לבנת (הליכוד):**

— — —

**עמיר פרץ (יו"ר הוועדה לחוק ביטוח בריאות ממלכתי):**

סליחה, תני לי להשלים משפט אחד; בבקשה, משפט אחד, כי אני יורד.

אבל אני שמח שבכל פעם שאני מתבקש לעלות יש התרגשות גדולה בליכוד, כי אני רואה שאני אומר דברים חשובים, ואני בטוח שההיסטוריה תאמר את שלה ותוכיח שצדקנו לאורך כל הדרך. תודה רבה.

**יצחק לוי (מפד"ל):**

---

**היו"ר ר' אדרי:**

אדוני, אני מודה לך. כן, אדוני חבר הכנסת לוי.

**לימור לבנת (הליכוד):**

אתה נותן לי רשות לתשובה על-פי איזה סעיף בתקנון?

**היו"ר ר' אדרי:**

גברתי, הוא לא דיבר. הוא רק השיב לך.

**לימור לבנת (הליכוד):**

אני יכולה לנמק למה אסור לו לדבר גם משם?

**היו"ר ר' אדרי:**

אבל, תראי, גברתי, הוא היה כאן על הדוכן כששאלת את השאלה.

## דן תיכון (הליכוד):

בכל הפעמים הקודמות מותר היה לו לדבר. בפעם שהיה אסור לו, נתנו לו.

## היו"ר ר' אדרי:

תודה. חברי הכנסת, אני מבקש. אדוני חבר הכנסת לוי, בבקשה.

## יצחק לוי (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, עם כל הכבוד, לאחרונה יש חריגות מהתקנון שאי-אפשר לעבור עליהן לסדר-היום, ומה שקורה הוא שמליאת הכנסת הופכת להיות הפקר גמור. אני מצטער, מכיוון שאני מאוד מעריך אותך, אבל זו הפעם השנייה שאני חייב לבוא ולהעיר. הפעם הראשונה היתה בזמן ההצבעה על הצעת חוק של חבר הכנסת דן תיכון, והפעם השנייה היא עכשיו. אין שום זכות תקנונית לחבר הכנסת עמיר פרץ לעלות עכשיו לדוכן, גם לא בתור מציע. גם אילו הוא היה מציע – –

## דן תיכון (הליכוד):

הוא לא מציע.

## יצחק לוי (מפד"ל):

– – ועדת הכנסת החליטה שזה בין קריאה שנייה ושלישית, וועדת הכנסת החליטה רק לגבי מציעים שהם לא יושבי-ראש ועדה, שאינם מציגים את החוק ואינם עונים על ההסתייגויות. דובר על מתן פריבילגיה לאדם שעמל על חוק, לאפשר לו להגיד משפט או שניים. לכן כל ההליך שהיה כאן היה ממש נגד התקנון, ואני מבקש מאדוני היושב-ראש לשמור על התקנון, ולא, לא נוכל לנהל ישיבות כאן. תודה רבה.

## היו"ר ר' אדרי:

ראשית, את רשות הדיבור חבר הכנסת פרץ לא קיבל ממני. אני שמעתי את השאלה של חברת הכנסת לימור לבנת, והיא צודקת, וגם אתה צודק. לכן הוא לא דיבר. הוא היה על הדוכן – –

## יצחק לוי (מפד"ל):

---

**היו"ר ר' אדרי:**

לא, סליחה, אדוני, הוא היה על הדוכן לאחר שהוא קיבל את הרשות מיושב-ראש הכנסת. לאחר שהוא שמע את הנימוק של חברת הכנסת לימור לבנת, ודאי שאין לו כל אפשרות ואין לו רשות לשאת דברים, והוא לא נשא דברים, הוא רק השיב.

**דן תיכון (הליכוד):**

---

**היו"ר ר' אדרי:**

בבקשה, אדוני.

**דן תיכון (הליכוד):**

אדוני היושב-ראש, לאלה שמלינים ותוהים מה אומר התקנון. ועדת הכנסת החליטה שמציעי החוק תינתן להם הזכות לדבר לאחר שהחוק יאושר בקריאה שנייה ולפני שהוא מאושר בקריאה שלישית. כמובן, ועדת הכנסת טעתה, שהרי במעבר שבין קריאה שנייה לקריאה שלישית החוק עדיין לא אושר, ולכן אין זכות לאיש לדבר לאחר הקריאה השנייה. צריך להחזיר את התיקון הזה לוועדת הכנסת ולבקשה שתעביר את האופציה הזאת שבין הקריאה השנייה לשלישית – לאחר הקריאה השלישית. זה הזמן שבו צריכים בעלי החוק ויוזמיו להודות לחברי הכנסת על שיתוף הפעולה בכל הכרוך בהעברת החוק. ואני מבקש שתחזיר את התיקון הזה לוועדת הכנסת, כדי שזוו תנקוט עמדה הגיונית ומתקבלת על הדעת.

**היו"ר ר' אדרי:**

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת דן תיכון.

**דוד מגן (הליכוד):**

אני מבקש.

## היו"ר ר' אדרי:

בבקשה.

## רן כהן (מרצ):

אף אחד מהיוזמים לא מדבר.

## דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כשתבדוק את הסטנוגרמה תראה שחבר הכנסת עמיר פרץ בפיקחות רבה – זה ייאמר לשבחו – עלה לדוכן בלי שהוא נקרא. זה מזכיר לי הצעה המונחת על שולחן ועדת הכנסת לתיקון התקנון כך שיושב-ראש ישיבה לא יוכל להתחלף באמצע נאומו של חבר כנסת. לא ייתכן מצב שבו חבר הכנסת נמצא על הדוכן והיושבים-ראש מתחלפים.

קרה כאן מה שקרה, וחבר הכנסת, בצעד מחוכם ומתוחכם, הצליח לדבר בלי שנקרא לדוכן. הדברים נאמרים לשבחו. הלקח שצריך להילמד הוא, שוועדת הכנסת תתקן את התקנון לפי ההצעה המונחת על שולחן הכנסת. יושב-ראש הישיבה, חבר הכנסת אדרי – בעזרת השם, השר בעתיד – לא היה כאן ולא ידע מדוע חבר הכנסת עמיר פרץ התעקש לדבר בניגוד לתקנון.

חבר הכנסת דוד לוי דיבר כאן בשם סיעת הליכוד והצביע על הזיקה הנשמרת בחוק ביטוח בריאות ממלכתי, זיקה העושה את החוק הזה פלסטר, והציב אתגר גם בפני חבר הכנסת עמיר פרץ, שאותו סעיף 71, אותו מס ארגון, ירד מסף המחשבה אצל כל אלה החושבים או זוממים להטיל ולכפות אותו על הציבור הרחב בלי קשר בין תשלום המס לבין שירותים שמקבלים.

## היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך על התיקון ועל ההבהרה.

חבר הכנסת יצחק לוי, אני חושב שתשובה אחת קיבלת מחבר הכנסת דוד מגן, ואני מודה לו. ההערה השנייה לא היתה מדויקת, מפני שהנושא שציננת בדבר הצעתו או הערתו של חבר הכנסת תיכון מהשבוע שעבר טרם נדון, הוא יידון בשבוע הבא, ולכן זה עדיין רחוק מהסקת מסקנות. אני רוצה להעמיד דברים על דיוקם. נראה מה יוחלט בשבוע הבא, ואז נוכל להגיע למסקנה האם הצדק הוא עם חבר הכנסת דן תיכון, או עם ההחלטה שקיבלתי.

בינתיים ביקשתי להביא לי לכאן את ההחלטה של ועדת הכנסת כדי שנוכל לקבוע כיצד אנחנו ממשיכים את הדיון.

### **יעקב שפי (העבודה):**

יש שלושה מצעים.

### **דן תיכון (הליכוד):**

רוצים רק את חבר הכנסת לס.

### **היו"ר ר' אדרי:**

אם יש הסכמה ששלושת חברי הכנסת ידברו, לא אחכה להחלטה.

### **דן תיכון (הליכוד):**

אני רואה שלא שמת לב למה שאמרתי. על-פי החלטות ועדת הכנסת, זכות הדיבור ניתנת בין הקריאה השנייה לקריאה השלישית ולא לאחר הקריאה השלישית. זו טעות.

### **היו"ר ר' אדרי:**

חברי הכנסת, ההחלטה לנגד עיני: "בתוקף סמכותה מכוח סעיף 148 לתקנון הכנסת, מחליטה ועדת הכנסת כדלקמן: 1. בעת הדיון בקריאה השנייה בהצעת חוק של חבר הכנסת, מייד לאחר הרצאת יושב-ראש הוועדה או חבר הוועדה שנתמנה לכך על-ידי, תינתן רשות הדיבור למשך שלוש דקות לחבר הכנסת שהציע את החוק, ואם היו כמה מצעים – חבר הכנסת שעליו הסכימו המצעים; 2. לפני הצבעה על תיקון לתקנון הכנסת, תינתן רשות הדיבור למשך שלוש דקות לחבר הכנסת שהציע את התיקון, ואם היו מצעים אחדים – חבר הכנסת שעליו הסכימו המצעים".

### **דן תיכון (הליכוד):**

זה לא מצעים, זה בין הקריאה השנייה לשלישית.

### **היו"ר ר' אדרי:**

אדוני, אתה צודק. אם אין הסכמה אנחנו לא יכולים לתת לאיש את רשות הדיבור.

## **דן תיכון (הליכוד):**

רק על חבר הכנסת לס.

## **היו"ר ר' אדרי:**

חברי הכנסת, אני מודה לכם על ההערות, ואני חושב שהן במקומן. אכן, אנחנו מצווים לשמור על תקנון הכנסת.

## **הצעת חוק לתיקון פקודת הרופאים (פטור מחובת בחינות), התשנ"ג-1993**

### **(הצעת קבוצת חברי הכנסת)**

## **היו"ר ר' אדרי:**

הסעיף הבא: הצעת חוק תשע"ו, הצעת חוק לתיקון פקודת הרופאים (פטור מחובת בחינות), התשנ"ג-1993, של חברי הכנסת אסעד אסעד וענת מאור. אדוני, חבר הכנסת אסעד, בבקשה.

## **אסעד אסעד (הליכוד):**

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני שר הבריאות, היוזמה לתיקון פקודת הרופאים [נוסח חדש], התשל"ז-1976, החלה ב-1984, והיוזמים התכוונו להחילה על כל הישראלים המסיימים לימודי רפואה, בין שלמדו בארץ ובין שלמדו בחוץ-לארץ. בעקבות אותה יוזמה, הסטודנטים ללימודי רפואה ובני משפחותיהם, גם בארץ וגם בחוץ-לארץ, הקימו צעקה גדולה, ובעקבותיה נדחתה יוזמה זו וחודשה שוב במהלך 1986 – יוזמה שהביאה לחקיקה שמפלה בין רופא לרופא.

ב-23 באוגוסט 1987 נכנס לתוקפו תיקון החוק המפלה הנ"ל – רבים במדינת ישראל קוראים לו חוק מפלה – שמתקן את סעיף 4 ואת סעיף 17, אשר הטילו חובת בחינות על ישראלים שיצאו ללמוד בחוץ-לארץ ופטרו מחובה זו את הרופאים שלמדו בארץ.

אדוני השר, התיקון הנ"ל יצר מצב של אי-צדק כלפי אזרחים ישראלים שהחלו ללמוד בחוץ-לארץ לפני כניסת החוק לתוקף ב-1987. בשעה שהם יצאו לחוץ-לארץ היה ברור להם, כי בתום לימודיהם הם יחזרו ארצה ויהיו זכאים לקבל רשיון כמו כל סטודנט אחר שלמד רפואה בארץ – כפי שהיה נהוג עד קבלת החוק ב-1987.

אנחנו יודעים מה העלות לאותו צעיר ישראלי שיצא ללמוד בחוץ-לארץ. הוא עזב את ביתו, ואשמתו היחידה היא שהוא לא יכול היה להתקבל ללימודים כאן, כמו יתר חבריו. אנחנו יודעים מה העלות של הטיסות לשם, העלות של המחיה שם, והזמן שהוא צריך להקדיש ללימוד שפה זרה, ואחר כך להתחיל את הלימודים. זאת אומרת, אחרי שהוא השקיע מזמנו, בזבז את כספו ויצא ללמוד, הוא חוזר לכאן ועומד מול שוקת שבורה, כי הממשלה החליטה לחוקק חוק שמפלה בין אדם לאדם, בין ישראלי אחד לבין ישראלי אחר, שהיתה לו הזכות ונפל בחלקו ללמוד כאן. מי שלא התקבל כאן יצא לחוץ-לארץ, וכאשר הוא חוזר לכאן הוא לא יכול להיות רופא.

מקרב אלה שניגשים היום לבחינה שמשרד הבריאות קבע – עוברים אותה 3%. יוצא שנוסף על שבע שנות הלימודים, על כל בחור כזה להמתין 15 שנים בממוצע עד שיעבור את המבחן אשר הוטל עליו.

על-פי הנתונים שבידי, לאחר חקיקת החוק ירד באופן דרסטי מספר היוצאים ללימודים בחוץ-לארץ.

התיקון שאני מציע בא לתקן את העוול שכבר נגרם לאלה שיצאו לחוץ-לארץ וחזרו לכאן, או שיצאו לחוץ-לארץ לפני 1987. כפי שהתבטאו יוזמי החוק, אני מאמין שמלכתחילה לא היתה כל כוונה כי החוק יפגע באלה שכבר היו בחוץ-לארץ לפני 1987 והחלו את לימודיהם בעת חקיקתו. יש להביא בדחיפות לתיקון העוול הזה, שפגע באנשים.

נקודה נוספת, לגבי תדירות הבחינה. היום נבחנים אותם רופאים פעמיים בשנה, אחת לחצי שנה. התקופה של חצי שנה, שבה הם צריכים לרענן את החומר מההתחלה, פוגעת בלמידה, וזה לוקח זמן. אנחנו מציעים, אם החוק הזה לא יתוקן, שהבחינה תתקיים ארבע פעמים בשנה, אחת לשלושה חודשים, ולא אחת לשישה חודשים.

עד 1987, אדוני היושב-ראש, לא נדרשו אזרחי ישראל, בוגרי בתי-ספר לרפואה באירופה, לעבור בחינות בארץ. הם השתלבו במערכת הרפואית במדינה, בבתי-חולים, במרפאות, במהירות, ורבים מהם הגיעו למעמד גבוה בקהילת הרופאים. אזכיר אולי כמה רופאים שהגיעו לגדולה במדינת ישראל, ולא נבחנו אחרי 1987: פרופסור קם, משתיל הכבד המומחה – הוא למד באיטליה, לא בישראל; פרופסור ידוב, הרופאה האישית של שרת העבודה והרווחה – ובהזדמנות זו אני מאחל לה הבראה, ושתחזור לארץ בריאה ושלמה. אני מזכיר רופא דרוזי, דוקטור זיידן ג'מאל, מכפרי בית-ג'ן, שלמד בהונגריה, והוא אחד המומחים והרופאים הטובים בבית-החולים "רמב"ם", במחלקה האונקולוגית. הוא לא נבחן אחרי שחזר מחוץ-לארץ, ולכל הדעות הוא רופא טוב, מומחה, ועושה את עבודתו נאמנה.

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, החוק שהפלה בין רופא לרופא מפלה גם בין הרופאים שלמדו בחוץ-לארץ. רופא שלמד במדינה אנגלוסקסית אינו חייב להיבחן, אבל רופא שלמד במזרח-אירופה חייב להיבחן. זה מצביע על הקושי שבפניו עומדים הרופאים שיצאו ללמוד בחוץ-לארץ אחרי שהחוק הזה התקבל.

ב-30 ביוני 1988, אחרי שהחוק הזה התקבל, נבחנו 24 רופאים שלמדו בחוץ-לארץ. אף אחד מ-24 הרופאים האלה לא עבר את הבחינה. זאת אומרת, יש קושי גם אצל אלה שעוברים את הבחינה. נכון שמאז 1988 עברו ימים רבים, וגם משרד הבריאות, ואני שמח לציין זאת, עשה צעדים חשובים כדי

לתקן את המצב. אני יודע שנפתחו שבעה מרכזים כדי להכין בהם את הרופאים שלמדו בחוץ-לארץ, לרבות הרופאים שעלו לארץ מברית-המועצות לשעבר.

הקורסים האלה נפתחו, וניתנו שם גם ציוני מגן, אבל גם שם יש אפילו. אני מדבר על קורס שנפתח בבית-החולים "רמב"ם" ב-1993 ונמשך שישה חודשים. למדו שם קרוב ל-85 רופאים, מחציתם ישראלים שחזרו ומחציתם עולים חדשים. ניתנו ציוני מגן לשישה רופאים, והם עברו. אבל היתר משום-מה לא קיבלו ציוני מגן. זה נושא חשוב, ומן הראוי ששר הבריאות יבדוק אותו.

### שר הבריאות א' סנה:

אתה יודע למה לא קיבלו?

### אסעד אסעד (הליכוד):

אני לא יודע, ואין לי נתונים. אבל אני יודע את העובדות. עובדה היא ששישה קיבלו ציוני מגן, והם ישראלים שלמדו בחוץ-לארץ. אני גם יודע שקרוב ל-50% מהרופאים שהיו שם עלו מברית-המועצות. גם את הנקודה הזאת צריך לבדוק.

היו שבעה מרכזים כאלה, אבל היום הצטמצם מספרם לאחד, והיום יש מרכז אחד, בבית-החולים "השרון" בפתח-תקווה. רופא שחי בצפון הארץ, ובצפון יש הרבה רופאים שסיימו את הלימודים שלהם, לא די בזה שהוא צריך לשלם את עלות קורס ההשתלמות בסך 5,000 שקל, אלא הוא גם צריך לשאת בהוצאות מגורים, תחבורה וכלכלה, בהיותו מחוץ לבית. זאת אומרת, שנוסף על שבע או שמונה השנים שהוא בזבז בחוץ-לארץ, הוא צריך לחכות כאן בין שבע לשמונה ול-15 שנה, לפי הסטטיסטיקה שהכנו, כדי לעבור את הבחינה. אסור שזה יהיה כך.

ברשותך, אדוני היושב-ראש, אני רוצה לומר עוד, שציון המעבר הוא 60. אבל יש כאלה שקיבלו ציון של 59, או 58. ואני שואל אותך, אדוני השר, גם כרופא, מה ההבדל בין 60 ל-59 או ל-58? חבר הכנסת לס שאל אותי, אם הייתי מוכן לקחת את הבן שלי לרופא שלא עבר בחינה. אבל אני שואל כאן שאלה שונה: אם ציון של 60 אומר שהנבחן עבר, איך זה שציון של 59 או 58 אומר שלא עבר?

### שר הבריאות א' סנה:

---

### אסעד אסעד (הליכוד):

הבן שלי איננו רופא. הוא לא רוצה להיות רופא, הוא רוצה להיות משהו אחר.

שוחחתי אתך, אדוני השר, מחוץ לאולם, ונדמה לי ששמעתי נימה חיובית בדבריך. אני מציע שהחוק הזה יתקבל כדי לתקן עוול שנעשה לאותם אנשים שלמדו בחוץ-לארץ. נעביר אותו לאחר הקריאה הטרומית לוועדה, ושם יוכנסו גם התיקונים שאתה רוצה בהם, כדי שאפשר יהיה להיטיב עם האנשים שעד היום נגרם להם נזק. תודה רבה.

### **היו"ר ר' אדרי:**

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת אסעד אסעד. אני מזמין את שר הבריאות להשיב על הצעת החוק. אדוני, בבקשה.

### **שר הבריאות א' סנה:**

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, מציע החוק, הבעיה שהועלתה פה על-ידי חבר הכנסת אסעד אסעד היא אכן בעיה אמיתית. יש פה בעיה אנושית, ואני לא מתעלם ממנה, של אנשים שבהעדר מקומות בבתי-הספר לרפואה בארץ הלכו אל מעבר לים ללמוד רפואה, חזרו, והם נתקלים כאן היום בקשיים. אבל אני רוצה שיהיה ברור מה הסיבה לצורך הזה בבחינות.

אין אחידות ברמת הוראת הרפואה בארצות שונות בעולם. אצלנו, במוסדות שלנו, הרמה היא גבוהה, מהגבוהות בעולם.

### **עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):**

יותר גבוהה מזו שבגרמניה?

### **שר הבריאות א' סנה:**

יותר גבוהה מזו שבמקומות מסוימים בגרמניה.

### **עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):**

אני שואל על גרמניה, כי מגרמניה חזרו גם בוגרים של בתי-הספר לרפואה מהטובים בעולם, והם קיבלו שם ממוצע ציונים גבוה ביותר.

## שר הבריאות א' סנה:

אני אומר שהרמה אצלנו היא מהגבוהות בעולם. בגרמניה יש כמה בתי-ספר לרפואה, ואני לא יכול לעשות עכשיו השוואה בין אוניברסיטת ברלין לאוניברסיטת קיל. יש הבדלים לכאן ולכאן, ולא זאת הבעיה. ועוד, רוב הסטודנטים שלנו לא הולכים ללמוד בגרמניה. חלקם הגדול לומדים באיטליה, וחלקם – בארצות מזרח-אירופה.

אם כן, אין אחידות ברמת ההוראה, לא ברמה ולא בשיטות ההוראה. למה זה מוביל? זה מוביל לכך שמגיעים לכאן רופאים שלא הניחו סטטוסקופ על גבו של חולה, שלא בדקו חולה בחייהם.

השיטה אצלנו היא כזאת, שכבר מתחילת השנה הרביעית לוקחים את הסטודנטים ומביאים אותם לתוך העבודה הקלינית. הסטודנט בודק חולים, הוא משתתף בפעולות, הוא משתתף בניתוחים, והוא מוכנס אל המקצוע בהדרגה, וכל הזמן תוך מגע עם חולים ותחת בקרה של רופאים בכירים ופיקוח על כל מה שהוא עושה. מלמדים אותו רפואה לא באופן תיאורטי, אלא על-יד מיטת החולה ובתוך חדר הניתוחים.

בהרבה אוניברסיטאות באירופה השיטה היא, שעד סוף הלימודים מלמדים את הסטודנטים בתיאוריה, בהרצאות פרונטליות מעל הדוכן. אולי מראים להם סרטים, אולי מראים להם הדגמות, אבל לא מעמתים אותם עם החולים.

אני מבין את הבעיה שיש לאנשים האלה, אבל חובתי כשר הבריאות וחובת המדינה גם להגן על החולים. כי ברגע שאתה נותן לרופא הזה לגשת לחולה, לבדוק אותו ולעשות בו טיפול ולהגיש מסקנות על מה שצריך לעשות אתו, אתה לא יכול בשלב הזה לבדוק אם הוא למד בירושלים, בהרווארד או בטימישוארה. אז זה כבר מאוחר מדי. וכאשר אותו חולה חוצה את סף חדר המיון, מגיע למחלקה או מגיע למרפאה, הוא יודע שהוא צריך לקבל רפואה ברמה מסוימת, וחובתי להגן עליו מפני אנשים – – –

## טלב אלסאנע (מד"ע):

לא זאת השאלה. השאלה היא אם את הסטודנטים שיצאו ללמוד רפואה בהתאם לחוק צריך להעמיד בפני עובדה מוגמרת – – –

## שר הבריאות א' סנה:

אני אענה גם לך. היות שהצעת החוק נוגעת גם בשאלה הזאת, אני אתייחס אליה. אבל בתחילת דברי התשובה אני רוצה להבהיר את הבעיה העקרונית, שיש פה אחריות של המדינה כלפי החולים.

אני רוצה להגיע למצב שתהיה רמת התחלה שווה, ויש בעיה לאנשים שלמדו באוניברסיטאות פחות טובות, ואין לי טענה כלפיהם. הם עשו זאת או כי ידם אינה משגת, או כי לא התקבלו לבית-הספר

לרפואה בארץ, וזכותם ללמוד בחוץ, ואני צריך לתת להם הזדמנות שווה. אבל אני חייב קודם כול להגן על החולים.

עכשיו אני רוצה לדבר על העניין שאתה מעלה בקריאת ביניים, של אלה שהתחילו כאילו לפני כן. הדבר הזה כבר עלה פעמיים בבית-המשפט העליון, ובית-המשפט העליון דחה את העתירות שלהם. ומדוע? כיוון שעוד בשנות ה-80 המוקדמות המדינה ושלוחותיה טרחו להודיע ברבים, שהנה הולכת ונכנסת חובת העמידה בבחינות. אינני משער שמישהו היה הולך ללמוד ספרות או ארכיטקטורה כיוון שיש חובת בחינות; אינני מניח. אבל גם אם כן, מדינת ישראל, באמצעות מוסדותיה בחוץ-לארץ, קונסוליות, באמצעות הסוכנות וגורמים אחרים, הודיעה שהנה הולכות לחול בחינות.

אבל, כיוון שיש פה בעיה, החל משנת 1993, יש פתרון שהעמידה המדינה לרשות אותם סטודנטים או בוגרי רפואה, כדי לאפשר להם להשתלב במערכת הרפואית בארץ, והתחילו עם קורסי הכנה. אני רוצה לומר מה היו התוצאות.

חבר הכנסת אסעד, אנא תשמע את המספרים. הם שונים מאלה שאתה הצגת בדברך – אני בדקתי לפי נתוני המשרד. אלה שלא השתתפו בקורסים – רק 9% מתוכם הצליחו. אלה שהשתתפו בקורסים וקיבלו את הניקוד של בחינות המגן – 48.5% מהם הצליחו.

#### **אסעד אסעד (הליכוד):**

כולל עולים חדשים?

#### **שר הבריאות א' סנה:**

כולל כולם. זה אומר שהיחס הוא פי-חמישה.

#### **אסעד אסעד (הליכוד):**

תבדוק את היחס בין העולים לבין האחרים.

#### **שר הבריאות א' סנה:**

מה זה אומר? זה אומר שהקורס הזה ונקודות המגן מאפשרים מעבר הולם, הוגן, לכל מי שמתעקש ללמוד. זה לא דבר שהוא בלתי אפשרי. והראיה, מי שעבר את הקורסים האלה – כמעט מחציתם כן עברו.

מה אומרת הצעת החוק שלכם? או לפטור מבחינות – זה לא אחראי. תחשוב לא רק על אותם עשרות או מאות ספורות של בוגרים, תחשוב על מאות אלפי החולים. אני בטוח שגם אתה רוצה כמוני להגן על החולים.

כפי שאתה יודע, חבר הכנסת אסעד, בימים הקרובים אל תכעס עלי שתשומת לבי לא תוקדש בדיוק לנושא הזה. אבל אני מתחייב לבדוק את העניין שוב. מאיזו בחינה? אני לא מקבל את הצעת החוק, ואני אבקש מהבית לדחות אותה. אבל אני אראה אילו שיפורים אפשר לעשות הן במערכת הבחינה והן במערכת ההכנה לבחינה. כלומר, אם אתה העלית מצב שבו צפוניים צריכים לנסוע 150 קילומטר כדי ללמוד, פה יש מקום לשינויים טכניים ואיכותיים. אני אבדוק באופן מאוד חיובי. אני לא חושב להכביד על אנשים, אלא צריך, אחרי כל השנים שהם היו בנכר, לסייע להם. אני לא רוצה שאנשים, ולא משנה מה לאומיותם, יעזבו את הארץ. אני רוצה שיבואו, יחיו ויעבדו פה. לכן אני לא רוצה לשים בפניהם מכשולים טכניים, אדמיניסטרטיביים. את זה אני באמת לוקח על עצמי לעשות, לבדוק במה אפשר לשפר את המערכת הזאת. אבל את החוק הזה, שפותר מבחינות ומתיר גם לאנשים שלמדו במקומות שהרמה שלהם באמת לא מספיקה לטיפול בחולי ישראל, אני מבקש שהכנסת תדחה.

### **עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):**

יש לי שאלה.

### **היו"ר ר' אדרי:**

כן, בבקשה.

### **עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):**

אדוני השר, יש טענות של אלה שעושים את הסטאז' שיש קודים שונים לנבחנים ערבים ולנבחנים יהודים. מכאן התוצאות השונות בין הנבחנים הערבים לנבחנים היהודים. מה מידת הצדק בטענות האלה? האם אכן יש קודים נפרדים לסטודנטים הערבים ולסטודנטים היהודים, כאשר מי שמתקן כבר יודע מלכתחילה שמדובר בסטודנטים ערבים?

### **שר הבריאות א' סנה:**

למיטב ידיעתי, הבחינות הן בשיטה אמריקנית. אני חושב שיש אותו סימן ליהודים, למוסלמים ולנוצרים. אבל היות שאתה מעלה שאלה, זה אחד מהנושאים שאני אבדוק.

### **עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):**

מי שמספר הזהות שלו מתחיל ב-2 או ב-4 הוא ערבי.

### יורם לס (העבודה):

המחשב לא יודע את זה.

### היו"ר ר' אדרי:

אדוני, חבר הכנסת דראושה, שאלת. חבר הכנסת לס, השר יענה. אני מבקש, השאלה לא אליך.

### שר הבריאות א' סנה:

חבר הכנסת דראושה, אני עונה לך. אני לא יודע אם שמת לב, אבל העלית פה חשד מאוד מאוד חמור ומאוד פוגע במערכת שלנו. מה שאתה אומר במלים אחרות הוא, שמכשילים ערבים בכוונה, על-פי לאומיותם.

### עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

ספרות הזיהוי של הערבים מתחילות ב-2. הבחינות נערכות ב-15 בחודש.

### היו"ר ר' אדרי:

אני מצטער, חבר הכנסת דראושה. אנחנו מסיימים את הנושא הזה. אדוני, שאלת ופעמיים הפרעת לתשובה. גם חרגתי מהסמכות ונתתי לך. אתה לא מתחשב גם בזה. תודה לך. בבקשה, אדוני.

### שר הבריאות א' סנה:

הנושא של מספרי תעודות הזיהוי אינו, כידוע לך, בתחום משרד הבריאות אלא בתחום משרד הפנים, והוא לא נקבע מהיום. אשר לעצם הבחינה, לדרך בדיקתה, לדרך הכנתה ולסוג הקורסים שמכינים את כלל אזרחי המדינה לעבור אותה, כפי שאמרתי לחבר הכנסת אסעד, זה נושא שאני בהחלט מוכן וגם מתחייב לבדוק אותו. אני לא רוצה שתהיה אפליה לא בין ותיקים לחדשים, לא בין יהודים לערבים. כולם צריכים להיות רופאים כדי לטפל בכולם. אני את זה מוכן לבדוק ואני אתן תשובה. אם אתם רוצים לעגן זאת באיזה מסמך פרלמנטרי רשמי, אתם יכולים להעלות את זה כשאלתא או כל דבר אחר, וזה יזכה לבדיקה. גם אם לא תעשו כן, עצם העובדה שאני אומר לכם פה שאני אבדוק את הטכניקות, לא את העיקרון – אני לוקח זאת על עצמי, ואת החוק עצמו אני מבקש להסיר.

### היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני השר.

חברי הכנסת, אנחנו נצביע. מי בעד ומי נגד העברת הצעת החוק לוועדה?

### שר הבריאות א' סנה:

אני מבקש להסיר.

### היו"ר ר' אדרי:

יש כאלה שהם בעד. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 6

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 12

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 7

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק לתיקון פקודת הרופאים (פטור מחובת בחינות), התשנ"ג–1993, לדיון מוקדם בוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

### היו"ר ר' אדרי:

בעד – 12, נגד – 7. הצעת החוק עוברת להכנה לקריאה ראשונה לוועדת העבודה והרווחה של הכנסת.

### הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה, התשנ"ד–1994

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

## **היו"ר ר' אדרי:**

אנחנו עוברים לנושא הבא: הצעת חוק א'תא, הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה, התשנ"ד–1994, של חברי הכנסת יצחק לוי וגונן שגב. אדוני, חבר הכנסת יצחק לוי, בבקשה.

## **יצחק לוי (מפד"ל):**

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אדוני שר המשטרה, שכנראה עומד להגיע בכל רגע לאולם וצריך להשיב על ההצעה, הנני מתכבד להגיש הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה, שעניינה תיקון סעיף 9. בסעיף 9 לפקודת מס הכנסה מנויים פטורים, יש שם רשימה ארוכה של אלה הפטורים ממס הכנסה.

בסעיף 9, פסקה (27), יש פטור על הכנסה שחל עליה סעיף 66(ב). סעיף 66(ב) עניינו תשלום שמשפחה אומנת מקבלת עבור ילד שנמצא אצלה באומנה. ההצעה שלנו, של חבר הכנסת שגב ושלי, היא לפטור ממס הכנסה את ההכנסה לפי אותו סעיף 66(ב), אבל לגבי טיפול לא רק בילד אחד אלא לגבי טיפול בשני ילדים.

אדוני היושב-ראש, ברשותך, אני רוצה להסביר בכמה משפטים את מהות ההצעה. כולנו יודעים שיש לנו בעיה במוסדות של ילדים, וכל שנה אנחנו מחפשים מקומות כדי למצוא בית או מוסד לילדי מצוקה – ואנחנו מעדיפים לקרוא להם ילדי רווחה ולא ילדי מצוקה.

## **תמר גוז'נסקי (חד"ש):**

בלשון סג' נהור.

## **יצחק לוי (מפד"ל):**

נכון. כלומר המינוח הוא ילדי רווחה, אבל האמת היא שאלה לא ילדי רווחה אלא ילדי מצוקה, ילדים שהוצאו מבתייהם בצו בית-המשפט, או ילדים שהוצאו מבתייהם בצו פקיד סעד לפי חוק הנוער, או ילדים שמשפחתם נמצאת במצוקה ויש צורך למצוא להם מקום. יש ועדות השמה שעוסקות במציאת מקום לילדים אלה.

אחד הפתרונות היותר-מועדפים על-ידי מערכת הרווחה – ובהזדמנות זו, אדוני השר, אני רוצה לצרף את ברכותי לשרת העבודה והרווחה להחלמה ולרפואה שלמה, ושמחתנו על כך שהניתוח עבר בשלום. אחת העדיפויות של משרד העבודה והרווחה היא לשים אותם ילדים במשפחות אומנה, כי משפחת אומנה יש לה יתרון על מוסד. משפחת אומנה זו מסגרת משפחתית, והגישה הטיפולית גורסת תמיד שלילד עדיפה מסגרת משפחתית. אם אין מסגרת משפחתית, מעבירים ילד למוסד, אבל גם כך אין מספיק מקום במוסדות.

יש כמה אלפי משפחות אומנה בארץ, ויש שני סוגי משפחות. יש משפחות אומנה שעושות את זה לשם עסק, ויש משפחות אומנה שעושות את זה לשם חסד.

משפחות האומנה שעושות את זה לשם עסק, אלה משפחות שלוקחות כמה ילדים, הן מתעסקות גם בחסד כלפי הילדים האלה, אבל הן רואות בזה גם הכנסה. יש משפחות אומנה, היום זה נקרא משפחותונים, שיש בהן חמישה ילדים, שבעה ילדים, עשרה ילדים, המשפחות האלה מקבלות הכנסה מהמדינה לפי מספר הילדים שיש להן בבית, וברור, מובן ומקובל על כולם שהן צריכות לשלם מס הכנסה, כי זו פרנסתן.

אבל יש משפחות, אדוני השר, שעושות את זה ממש לשם חסד. הן מקבלות ילד לגדל אותו, הן מוכנות ועושות את זה. יש אפילו משפחות אומנה לקליטת חירום, כלומר שאם קורה שבאמצע הלילה צריך להוציא מהבית ילדה שנאנסה, או ילד שהתעללו בו, יש ברשויות המקומיות, בלשכות הרווחה, כמה משפחות שהן משפחות אומנה שמוכנות, ממש בשעת חירום, אפילו באמצע הלילה, לקלוט ילד.

הצעת החוק באה להציע שאותן משפחות תוכלנה לקלוט עד שני ילדים בלי לשלם מס הכנסה, על אותה הכנסה שהן מקבלות מהמדינה עבור ילד באומנה. הרי שני ילדים – זה לא עסק. אני מבין שמשלושה ומעלה – אפשר לומר שאותה משפחה רוצה לעשות עסק מילדי האומנה ולפתח את העניין אצלה בבית. אבל שני ילדים, זה לא כך. משני ילדים משפחה לא יכולה להתפרנס. מהכנסה שהמדינה נותנת עבור שני ילדי אומנה, המשפחה לא יכולה להתפרנס.

מאידך גיסא, יש משפחות שהן משפחות טובות מאוד, מטפלות בילדים נהדר, וחשוב שנוכל לתת להם עוד ילד, אבל הן אינן מוכנות לקבל ילד שני, כי הן אומרות: על ההכנסה עבור ילד שני נצטרך לשלם מס הכנסה, לא נוכל להחזיק אותו.

לכן, אדוני השר, אנחנו מציעים – זו הצעה של חבר הכנסת גון שגב ושלי – לשנות את הסעיף כך שההכנסה משני ילדי אומנה במשפחה תהיה פטורה ממס הכנסה. משלושה ואילך – תהיה חייבת במס הכנסה. היום רק להכנסה עבור ילד אחד יש פטור ממס הכנסה, ואנו מציעים שלהכנסה עבור שני ילדים יהיה פטור ממס הכנסה.

איני יודע מה החליטה ועדת השרים לענייני חקיקה. אני יודע שהיה דיון והוא לא הסתיים. לכן אני מבין שיש נטייה, בכל אופן, לבדוק את העניין. אני חושב שחשוב לבדוק אותו. אני מבקש מכבוד השר להסכים להעביר את ההצעה הזאת לוועדת הכספים של הכנסת, כדי להכין אותה לקריאה ראשונה. אני מבקש מהכנסת, בכל מקרה, לאשר את העברתה של ההצעה בקריאה מוקדמת לוועדת הכספים, להכנה לקריאה ראשונה. תודה רבה.

**היו"ר ר' אדרי:**

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת יצחק לוי. אני מזמין את השר משה שחל להשיב על הצעת החוק.

## **שר המשטרה מ' שחל:**

אני רוצה להציע לחבר הכנסת יצחק לוי הצעה – שיסכים שהתשובה של הממשלה תינתן בשבוע הבא. למעשה אני משיב במקומו של שר האוצר, והעניין אינו שלי. ההחלטה של ועדת השרים היא להתנגד. אני מוכן לקחת על עצמי לדבר עם שר האוצר ושר המשפטים. אם אני משיב בשמו, התשובה היא שיש החלטה להסיר את ההצעה. אם אתה תהיה מוכן לכך שתשובת הממשלה תינתן בשבוע הבא, אני מוכן לנסות לשוחח גם עם שר האוצר וגם עם שר המשפטים.

## **יצחק לוי (מפד"ל):**

אני רוצה להשיב על פנייתו של השר. יש לי כרגע רוב להעברת ההצעה. אני רוצה לעשות את זה בהסכמה. אני יודע שאם הדבר ייעשה בהסכמה, המשך החקיקה יהיה קל יותר. אף שיש לי אפשרות כרגע להעביר את הצעת החוק – גם דברי השר עצמם מלמדים את חברי הכנסת, שאולי לא נורא אם העניין יעבור.

אני מבקש שהנשיאות תבטיח להעלות את הנושא הזה בשבוע הבא. לי אין שום אמצעי לחייב אותה לכך. אם יש התחייבות של הנשיאות להעלות את הנושא בשבוע הבא, אני מוכן לעשות זאת.

## **היו"ר ר' אדרי:**

אני חושב שכן. אם גם השר שצריך להשיב מבקש שהתשובה תהיה בשבוע הבא, ואם גם המציע מסכים, אני בהחלט חושב שניתן יהיה בשבוע הבא להביא את התשובה, ואז תהיה גם ההצבעה.

אני מודה לך, אדוני השר. אני מודה גם לחבר הכנסת יצחק לוי.

## **הצעת חוק גנים לאומיים, שמורות טבע, אתרים לאומיים ואתרי הנצחה (תיקון – חילול אנדרטאות ואתרי הנצחה), התשנ"ד-1994**

### **(הצעת חבר הכנסת א' בן-אלישר)**

## **היו"ר ר' אדרי:**

אנחנו עוברים לנושא הבא: הצעת חוק א'תרנה, הצעת חוק גנים לאומיים, שמורות טבע, אתרים לאומיים ואתרי הנצחה (תיקון – חילול אנדרטאות ואתרי הנצחה), התשנ"ד-1994, של חבר הכנסת אליהו בן-אלישר. אדוני, בבקשה.

## אליהו בן-אלישר (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הצעת החוק שאני מתכבד להציע לכנסת מדברת על אנדרטאות זיכרון ואתרי הנצחה ללוחמי צה"ל ומערכות הביטחון, ללוחמי מערכות ישראל והמחתרות שנפלו למען תקומת ישראל בטרם קמה המדינה ולחללי פגיעות איבה שהוכרו כדין.

יש צורך בחוק שיש לי הכבוד להציע, מפני שבתחיקה הקיימת בישראל, דין אנדרטת זיכרון הוא בעצם דין מצבה או קבר צבאי או אזרחי, ואין מסגרת חוקית אחרת לדון בתיקון כלשהו ברוח ההצעות שאני עומד להציע עכשיו לכנסת, אלא על-ידי תיקון חוק הגנים הלאומיים, שמורות טבע, אתרים לאומיים ואתרי הנצחה.

לחוק הזה יש היסטוריה מעניינת, לפעמים גם מסובכת, ומפעם לפעם הוצע או היתוסף תיקון, היתוספה תרומה, וכאן אני חייב לציין לטובת חברת הכנסת לשעבר – כאשר היא עסקה בנושא היא היתה חברת הכנסת – עדנה סולודר, אז מטעם סיעת המערך, אשר העבירה בכנסת את חוק הגנים הלאומיים, שמורות טבע, אתרים לאומיים ואתרי הנצחה, בהוסיפה לחוק הגנים הלאומיים, שמורות טבע, גם אתרים לאומיים ראויים להגנה וגם אתרי הנצחה לחללי צה"ל, מערכות ישראל, מחתרות ופגיעות איבה. כל הכבוד לחברת הכנסת לשעבר עדנה סולודר על החוק הזה, המלא מאוד.

בכל זאת היום אין ברירה אלא להציע תיקון מסוים, אבל כזה שיש לו חשיבות לאותו חוק בשני מישורים. מישור אחד הוא של פגיעה באתר הנצחה, ובו אנחנו מציעים להחמיר. קודם כול אנחנו מציעים להגדיר אולי בצורה יותר מדויקת ולומר, שבמקום: "לא יפגע אדם באתר הנצחה", יבוא: "לא יחלל, לא ישחית ולא יפגע אדם באתר הנצחה". כאן אני חייב שוב לעשות את הניסיון להביא גאולה לעולם, לומר דבר בשם אומרו ולציין לטובה את יושב-ראש ארגון "יד לבנים", יצחק נאמן, על אשר הסב את תשומת לבי לכך שהחוק הקיים לא מגדיר בדייקנות מספקת את הפגיעה האפשרית וגם לא מחמיר עם הפוגע.

המלה פגיעה בלבד איננה מספקת, אדוני היושב-ראש, מאחר שהרבה דברים השתנו, לצערנו הגדול כל כך, לרעה, וחלה הידרדרות בנהגים, במנהגים, בהתנהגות, בכל מה שקשור לחברה בישראל, בין שמדובר ביהודים, בין שמדובר בלא-יהודים. יש מי שעושים פיקניקים ליד אנדרטאות הנצחה ואתרי הנצחה, ויש מי שפוגעים פגיעות אחרות שאינן הולמות, ואפילו לא הולם לומר מה הן, לפרט אותן לפרוטוקול של הכנסת. אבל, ודאי שצריך לומר, להוסיף, כל חילול אפשרי – זה מרחיב את היריעה, אני יודע, אבל, נדמה לי שזה חיובי מאוד – וגם פגיעה מכל סוג שהוא.

אני חייב לומר, שכוונתי המקורית היתה גם להחמיר בעונש על מי שעובר את העבירה, ולהעמיד את העונש על חמש שנים; כך גם נוסחה טיוטת הצעת החוק. כאשר הוגשה טיוטת הצעת חוק קודמת שלי, בעניין החמרת העונשים על מחללי בתי-קברות צבאיים ומחללי בתי-קברות אזרחיים, במסגרת חוק העונשין, הממשלה, מפיו של שר המשפטים, וגם מפיו של סגן שר הביטחון, הציעה לי שלא ללכת לחומרה רבה כל כך, כיוון שזה יוצר בעיות של השוואה עם עונשים בחוקים אחרים. שר המשפטים המליץ להעמיד את העונש המרבי על שלוש שנים, וקיבלתי את הצעתו. אני חייב לומר שלא קיבלתי את הצעתו לגמרי מרצון, אבל המקצועיות של שר המשפטים גברה כאן על החובבנות שלי, ואני מקווה שהממשלה תחליט פעם, בעתיד, בכל זאת להחמיר בעונשים על מי שעוברים עבירות שהן באמת בלתי נסלחות.

מאחר שגם במסגרת חוק העונשין, לגבי בתי-קברות אזרחיים, וגם במסגרת חוק בתי-קברות צבאיים העמדנו את העונש על שלוש שנים, אני אומר כבר עכשיו, שאף שבהצעת החוק העומדת עכשיו לדיון אני מבקש שהדין יהיה מאסר חמש שנים, אהיה מוכן להסתפק בשלוש שנים, בדיוק כפי שעשיתי כאשר דנו בחוק בתי-הקברות הצבאיים ובתיקון לחוק העונשין.

אני מקווה שהממשלה לא תתנגד להצעת התיקון הזאת, ואני מקווה שהכנסת תקבל את הצעת החוק הטובה הזאת, כך אני חושב, בקריאה טרומית. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

## **היו"ר ר' אדרי:**

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת אליהו בן-אלישר.

עד כמה שידוע לי, הממשלה לא מתנגדת להצעת החוק של אדוני, ואני חושב שאנחנו יכולים להצביע בהסכמה ובהבנה על העברתה לוועדת הפנים ואיכות הסביבה של הכנסת, להכנתה לקריאה ראשונה.

ההצבעה החלה, חברי הכנסת. מי בעד? מי נגד?

הצבעה מס' 7

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 6

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק גנים לאומיים, שמורות טבע, אתרים לאומיים ואתרי הנצחה (תיקון חילול אנדרטאות ואתרי הנצחה), התשנ"ד–1994, לדיון מוקדם בוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

## **היו"ר ר' אדרי:**

שישה בעד, נגד – אין, מתנגדים – אין. הצעת החוק של חבר הכנסת אליהו בן-אלישר עוברת לוועדת הפנים ואיכות הסביבה של הכנסת, להכנתה לקריאה ראשונה.

## מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

### היו"ר ר' אדרי:

הודעה לסגנית מזכיר הכנסת. בבקשה, גברתי.

### סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחו היום על שולחן הכנסת –

לקריאה ראשונה, מטעם הממשלה: הצעת חוק בתי-דין רבניים (קיום פסקי-דין של גירושים), התשנ"ד–1994.

לקריאה שנייה ולקריאה שלישית, מטעם ועדת החוקה, חוק ומשפט: הצעת חוק ההוצאה לפועל (תיקון מס' 14), התשנ"ד–1994. תודה.

### היו"ר ר' אדרי:

תודה, גברתי, סגנית מזכיר הכנסת.

## שאלות ותשובות

### היו"ר ר' אדרי:

אנחנו עוברים לנושא הבא: שאלות לשר המשפטים.

## הליך ההקראה בבית-המשפט לתעבורה

חבר הכנסת א' פורז שאל את שר המשפטים ביום כ"ב באייר התשנ"ד (3 במאי 1994):

קיומו של הליך ההקראה בבית-משפט לתעבורה מחייב נאשם בעבירות תנועה הרוצה לכפור באישום להופיע לשם כך בפני בית-המשפט, ואין באפשרותו לכפור באישום בכתב. מצב זה גוזל מזמנו של הנאשם ומזמנו של בית-המשפט.

ברצוני לשאול:

1. האם נכון כי ועדת-ליון לבחינת דרכי הענישה בעבירות תנועה, כמו גם ועדת בן-דרור לבדיקת מינהל בתי-המשפט וועדת-גולדברג לבחינת סדר הדין הפלילי המליצו לבטל את מוסד ההקראה בבתי-המשפט לתעבורה ולאפשר כפירות בכתב?

2. מה היא ההצדקה לחיוב נאשם הרוצה לכפור באישום להופיע ולומר זאת בעל-פה?

3. האם בהזמנת הנאשם אין משום הפעלת לחץ שמטרתו לגרום לכך שנאשמים בעבירות לא חמורות יודו, גם אם הם כופרים באישום, על מנת לחסוך מזמנם?

#### **תשובת שר המשפטים ד' ליבאי:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הנתון אינו נראה מדויק, אבל ביקשתי להביא לפני את הדוחות של הוועדות ולבדוק את הטענה.

2. הנהלת בתי-המשפט בדקה את הנושא והגיעה למסקנה, שהנהל הנוכחי הוא יעיל וחסכוני יותר, מבחינת בית-המשפט והמשטרה. רוב המופיעים נוטים להודות בבית-המשפט, בעוד רובם נוטים לכפור בכתב. התוצאה היא שנאשם כופר, מזמינים אותו ואת העדים לישיבה הבאה, ולבסוף אין צורך בשמיעת עדים והם מוטרחים לבית-המשפט לשווא.

3. בהודאת הנאשם בבית-המשפט אין משום הפעלת לחץ עליו להודות. הדיון מתנהל בדלתיים פתוחות ובנוכחות הקהל והוא פתוח לתקשורת.

מאחר שהנושא מועלה שוב ושוב, החלטתי לכנס ישיבה בלשכתי בתחילת חודש אוגוסט, כדי לבחון אותו מחדש.

#### **פתיחת לשכה לסיוע משפטי באזור באר-שבע**

חבר הכנסת ד' צוקר שאל את שר המשפטים ביום כ"א בסיוון התשנ"ד (31 במאי 1994):

לפי דין-וחשבון של הוועדה לסיוע משפטי מדצמבר 1993, הומלץ לפתוח לשכת סיוע משפטי באזור באר-שבע לתושבי הדרום. המלצה זו לא מומשה עד היום, אף שתושבי הדרום מהווים כ-40% מהפונים ללשכת הסיוע בירושלים.

ברצוני לשאול:

1. האם אימץ המשרד את המלצותיה של הוועדה באשר לפתיחת לשכת סיוע באזור באר-שבע?

2. אם כן – מה הוא לוח הזמנים המשוער לפתיחת לשכת הסיוע, ומה עיכב את פתיחתה עד כה?

**תשובת שר המשפטים ד' ליבאי:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

בשלב זה מתקיימים דיונים בין משרד המשפטים לאגף התקציבים באוצר במאמץ להקצות אמצעים ניכרים שיאפשרו, בין השאר, פתיחת לשכה לסיוע משפטי בבאר-שבע.

**היו"ר ר' אדרי:**

אדוני שר המשפטים, אני מודה לך – – –

**שר המשפטים ד' ליבאי:**

לא כל יום מזדמן לי להשיב בלי לומר אף מלה.

**היו"ר ר' אדרי:**

– – – שעשית את מלאכתך נאמנה.

**שר המשפטים ד' ליבאי:**

תודה לאדוני היושב-ראש.

## אברהם הירשזון (הליכוד):

---

### היו"ר ר' אדרי:

צדיקים מלאכתם נעשית על-ידי אחרים. המלאכה שלך, אדוני השר, נעשתה בידי אחרים.

## הצעת חוק העונשין (תיקון – שימוש בדמותו או בגופו של קטין), התשנ"ג-1993

### (הצעת חברת הכנסת א' סלמוביץ)

### היו"ר ר' אדרי:

אנחנו עוברים לנושא הבא, הצעת חוק תת"צ, הצעת העונשין (תיקון – שימוש בדמותו או בגופו של קטין), התשנ"ג-1993, מאת חברת הכנסת אסתר סלמוביץ. גברתי, חברת הכנסת אסתר סלמוביץ, בבקשה.

### אסתר סלמוביץ (יעוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הצעת החוק לתיקון סעיף 214(ב) לחוק העונשין, התשל"ז-1977, באה להגן על גופם ועל נפשם של קטינים הנופלים לא אחת קורבן לאנשים שאינם מהססים לעשות בקטינים שימוש לצורך סיפוק סטיותיהם.

הסטטיסטיקה מצביעה על גידול של מאות אחוזים במספר התיקים שנפתחו במשטרת ישראל בגין חשד לביצוע עבירות מין נגד קטינים. מדובר בגידול של כ-400% במספר התיקים שנפתחו במשטרת ישראל בשנת 1991, לעומת מספרם בשנים 1986 עד 1990. גידול ניכר זה במספר התלונות שהוגשו במשטרת ישראל בגין ביצוע עבירות מין בקטינים אפשר שיש בו כדי להצביע על התפשטותה המדאיגה של התופעה, אך עם זאת יש בו גם כדי להצביע על העלייה ברמת המודעות והרגישות הציבורית לתופעה.

קשה מאוד להשלים עם מצב ולהתעלם ממצואות שבה מציעים לציבור קלטות ופרסומי תועבה אחרים העושים שימוש בגופם של ילדים. פרסומים שכאלה רואים אור ומוצעים לציבור הרחב בדרכים שונות ומשונות, לרבות בדרך של פרסום מעל גבי העיתונים, ואפילו מעל גבי העיתונות היומית.

אנו, כהורים לילדים, מחויבים לשמור על גופם ועל נפשם של ילדינו, וחובה עלינו להילחם מלחמת חורמה בתופעה זו ולעשות הכול על מנת למנוע אותה ולהכריעה כליל. לא ייתכן מצב שבו אנשים

יעשו בגופם ובנפשם של ילדים שימוש לסיפוק צרכיהם המיניים והאחרים, ואנו נשב בחיבוק ידיים ונחשה. אסור לנו להתיר את השימוש בילדים כאילו היו אלה מטבע עובר לסוחר.

קטינים, מטבעם, אינם יכולים, בדרך כלל, להגן על עצמם, ומסיבה זו הם חשופים יותר מכול לניצולם לרעה על-ידי סוטים או לניצולם על-ידי אלה הרואים בביקוש לחומר תועבה בהשתתפותם של ילדים הזדמנות פז לגריפת רווחים נאים.

אין אנו יכולים להתמודד עם הביקוש לחומר תועבה שכזה, אך אנו בהחלט יכולים, ויותר מכך, אנו מחויבים לגונן על גופם ועל נפשם של ילדינו בכל דרך אפשרית, אם בדרך של חקיקה נוקשה ובלתי מתפשרת, אם בדרך של אכיפה ואם בדרך של ענישה הולמת ומרתיעה.

הצעתי המוגשת בזה לאישור הבית באה לא רק על מנת לאסור את השימוש בדמותו ובגופו של קטין למטרות תועבה, אלא שהיא באה אף כדי לאסור הצעה או הכרזה לאספקת חומר תועבה שכזה. בהצעתי זו יש אף כדי למנוע בעד העיתונות ואמצעי הפרסום האחרים לכלול הצעות, הכרזות ופרסומים המציעים, בין במישרין ובין בעקיפין, אספקת חומר תועבה בהשתתפותם של קטינים.

אדוני היושב-ראש, מאחר שהחוק הקיים איננו מתייחס לאלה המכריזים והמציעים לספק חומר תועבה העושה שימוש בגופם של קטינים, אשר טרם מלאו להם 18 שנה, קיים כיום קושי להעמיד לדין על-פי החוק הקיים את משכפלי ומפיצי קלטות סרטי הפורנוגרפיה בהשתתפותם של ילדים, כמו במקרה הידוע של הבחור מכפר-סבא, ששכפל והפיץ סרטים מן הסוג הזה. והחוק המוצע יאפשר כמובן להעמידו לדין.

אדוני היושב-ראש, אנחנו מחויבים לפעול על מנת לבער את הנגע הזה מקרבנו. מחויבותנו זו חורגת מעבר למחויבות מוסרית גרידא. מחויבותנו זו היא למען שלומם וביטחונם של ילדינו, והיא נועדה גם כדי להבטיח, שילדינו יגדלו באווירה בריאה יותר, ושיהיו חשופים פחות ככל האפשר לצדם האפל של החיים.

אני מניחה שיש בהצעתי זו כדי לשקף את דעתם של כלל חברי הבית, כמו גם את דעתם של כלל ההורים בישראל, ועל כן אני מבקשת את תמיכתם של כלל חברי הבית הזה בהצעת חוק זו, וככל שנקדים כן ייטב. תודה רבה.

**היו"ר ר' אדרי:**

אני מודה לך, חברת הכנסת אסתר סלמוביץ. ואני מזמין את שר המשפטים להשיב על הצעת החוק. אדוני שר המשפטים, בבקשה.

**שר המשפטים ד' ליבאי:**

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מבין לדאגתה של חברת הכנסת סלמוביץ הנכבדה, אבל לדעת המומחים במשרד המשפטים אין הצעתה דרושה, מבחינה זו שדי בהוראות החוק הקיים כדי להתמודד עם התופעה הפסולה.

ב-1991 תוקן סעיף 214 לחוק העונשין, התשל"ז-1977, שדן בפרסום תועבה, באופן שנכללו בו שתי עבירות חדשות: האחת – איסור להציג, לארגן או להפיק הצגת תועבה; והשנייה – שימוש בכל דרך שהיא בדמותו או בגופו של קטין בפרסום תועבה או בהצגת תועבה. לעבירה זו נקבע עונש של חמש שנות מאסר.

בקריאה הראשונה לתיקון האמור, בתאריך 2 ביולי 1991, הדגיש קודמי בתפקיד, שר המשפטים דאז, חבר הכנסת דן מרידור, שהממשלה מציעה תיקון לחוק העונשין כדי לאסור שימוש בדמותו או בגופו של קטין לפרסום תועבה, או להצגת תועבה. והנושא נבדק בוועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת והתקבל בקריאה שנייה ובקריאה שלישית ביום 23 ביולי 1991.

להבנת ההוראה האמורה יש להיעזר בהגדרת המונח "פרסום", המופיע בסעיף 2 לחוק העונשין. "פרסום" משמע "כתב, דבר דפוס, או כל מוצג חזותי אחר וכן כל אמצעי שמיעתי העשויים להעלות מלים או רעיונות, בין לבדם ובין בעזרת אמצעי כלשהו".

חברת הכנסת סלמוביץ הנכבדה מציעה להוסיף איסור נוסף בקשר לקטינים, שלפיו אין להשתמש בדמותו של קטין: "בהכרזה או בהצעה להספקת חומר תועבה, במישרין או בעקיפין, בתשלום או שלא בתשלום".

לפי הגדרת "פרסום", שאליה התייחסתי קודם, "הכרזה" כלולה בהגדרה האמורה, ועל כן ההצעה מיותרת. כך גם הדבר לגבי "הצעה להספקה", אם היא נעשית בכתב. במלים אחרות: החוק הקיים כבר כולל, לדעת המומחים במשרד המשפטים, את שני ההיבטים שמבקשת חברת הכנסת להוסיף לסעיף החוק, שנדון בכנסת כאמור רק לפני שלוש שנים.

אני מבין היטב את הדאגה של חברת הכנסת סלמוביץ נוכח התופעה של הפצת קלטות פורנוגרפיות תוצרת חוץ, שבהן מככבים קטינים, ואין ספק שיש בכך עבירה לפי סעיף 214 הקיים. המאבק בתופעה זו צריך לקבל ביטוי מעשי בחקירה ובהגשת כתבי אישום. ואם טרם נפתחו הליכים פליליים לעניין זה, הרי אין זה נובע, לדעתנו, מחוסר בדין, ורצוי לכן לברר עם הממונים על החקירה ועל התביעה, בהתאם לחוק, מה נעשה ומה צריך להיעשות בנושא הזה.

מחמת כל האמור לעיל, הממשלה מתנגדת להצעת חוק זו.

**היו"ר ר' אדרי:**

אני מודה לך, אדוני שר המשפטים.

## **אסתר סלמוביץ (יעוד):**

אדוני היושב-ראש, אני מבקשת להשיב.

## **היו"ר ר' אדרי:**

בבקשה, גברתי.

## **אסתר סלמוביץ (יעוד):**

אדוני שר המשפטים, כנסת נכבדה, אדוני היושב-ראש, אני מבקשת להוסיף ולציין, שמנכ"ל המועצה הלאומית לשלום הילד, ד"ר יצחק קדמן, מסכים בהחלט לדעתי, שיש לקונה בחוק. הוא טוען, שיש היום קושי, על-פי החוק הקיים, להעמיד לדין אנשים שמכריזים, או מציעים, או משכפלים חומר כזה להפצה.

ולכן אני מאוד מאוד מבקשת מחברי הבית לתמוך בהצעת חוק זו. תודה רבה.

## **היו"ר ר' אדרי:**

אני מאוד מודה לך, חברת הכנסת סלמוביץ.

אנחנו ניגשים להצבעה – מי בעד ומי נגד הצעת החוק. ההצבעה החלה.

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 13

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 8

נמנעים – אין

ההצעה להעביר הצעת חוק העונשין (תיקון שימוש בדמותו או בגופו של קטין),

התשנ"ג-1993, לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

## היו"ר ר' אדרי:

בעד – 13, נגד – 8. הצעת החוק תעבור לוועדת החוקה, חוק ומשפט להכנה לקריאה ראשונה. ואני מודה לחברת הכנסת אסתר סלמוביץ.

## הצעת חוק למניעת אלימות במשפחה (תיקון – חיוב בערובה למי שהוצא נגדו צו הגנה), התשנ"ד–1994

### (הצעת חברת הכנסת נ' בלומנטל)

## היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, אנו עוברים להצעת חוק א'תקח, הצעת חוק למניעת אלימות במשפחה (תיקון – חיוב בערובה למי שהוצא נגדו צו הגנה), התשנ"ד–1994, של חברת הכנסת נעמי בלומנטל. בבקשה, גברתי.

## נעמי בלומנטל (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, עברו כמה שעות מאז היינו פה לאחרונה, ואני מבינה שמאז עבר דבר. אני רוצה לבוא ולומר, שהצעת החוק שאני מציעה כאן מדברת בעד עצמה, והיא באה למנוע מצב, שבו אדם שמקבל צו הגנה יבוא – כפי שקרה במציאות, וקרה לצערנו לא אחת – וירצח את האשה, שבשל המכות שהוא נתן לה כל החיים, בדרך כלל הוא הורחק מן הבית.

לכן, הצעת החוק שלי באה בעצם לתת שיניים לאותו צו הגנה, כדי שלא יקרה כפי שקרה לנו, לצערנו, שאנשים שהוצא נגדם צו הגנה לא נענו לצו, חזרו לבית שממנו הם הורחקו ורצחו את האשה שלהם. לפעמים זה נגמר בפחות מרצח.

אני חושבת שכולנו צריכים להתאחד סביב ההצעה הזאת, שבאה למנוע, בוודאי, רצח, ואף פחות מזה, אלימות קשה בתוך המשפחה. תודה רבה.

## היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, חברת הכנסת נעמי בלומנטל. ואני מזמין את שר המשפטים להשיב על הצעת החוק. בבקשה, אדוני.

## שר המשפטים ד' ליבאי:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, דנו בהצעת החוק במשרד המשפטים וגם בוועדת השרים. יש לנו הערות מסוימות לגבי התיקון המוצע וגם לגבי הרחבת ההגדרה של בן משפחה וגם לגבי עילת הערובה שמוערכת כאן. עם זאת נראה לנו שזו הצעה שראויה להידון בוועדת החוקה, חוק ומשפט, ואנחנו נביא את ההשגות וההערות שלנו לוועדה בישיבתה.

לכן, אין לנו התנגדות להעברת ההצעה לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

## היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני שר המשפטים.

אנחנו נצביע. מי בעד ומי נגד הצעת החוק והעברתה לוועדת החוקה, חוק ומשפט?

הצבעה מס' 9

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 11

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק למניעת אלימות במשפחה (תיקון חיוב בערובה למי שהוצא נגדו צו הגנה), התשנ"ד–1994, לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט

נתקבלה.

## היו"ר ר' אדרי:

בעד – 11, נגד – אין, נמנעים – אין. הצעת החוק עוברת לוועדת החוקה, חוק ומשפט להכנה לקריאה ראשונה. תודה לאדוני שר המשפטים ותודה לחברת הכנסת נעמי בלומנטל על הצעת החוק.

**הצעת חוק הרשויות המקומיות (מימון בחירות)**  
**(תיקון – מימון בחירות חדשות), התשנ"ד-1994**  
**(הצעת חבר הכנסת ש' יהלום)**

**היו"ר ר' אדרי:**

אנחנו עוברים לנושא הבא: הצעת א'תרכט, הצעת חוק הרשויות המקומיות (מימון בחירות) (תיקון – מימון בחירות חדשות), התשנ"ד-1994. חבר הכנסת שאול יהלום; אדוני, בבקשה.

**שאול יהלום (מפד"ל):**

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מנמק מהמקום משום שוועדת השרים לענייני חקיקה הסכימה להעברת הצעת החוק לוועדה. בידי החלטת הוועדה מ-24 במאי, והם מחליטים שלא להתנגד להעברתה של הצעת חוק הרשויות המקומיות לוועדת הפנים. עכשיו גם לא ישיב לי שר, ועד כמה שידוע לי, שר הפנים תומך בעניין.

החוק אומר: יש לנו היום מצב, שאם סיעה טוענת על זיוף או תקלה במערכת הבחירות המקומיות, היא מערערת בתוך 30 יום לבית-המשפט. בית-המשפט פוסק. אם בית-המשפט פוסק שצריכות להיערך בחירות חדשות – בקדנציה הזאת זה קרה לגבי מקום אחד, מעלות-תרשיחא – שבתוך 30 יום מתקיימות בחירות.

לפי הוראות החוק הקיימות אין לבחירות החדשות מימון בחירות. הצעת החוק שלי אומרת, שאם מתקיימות בחירות על-פי החלטת בית-המשפט, יהא להן אותו מימון, כפי שהוא קיים לגבי המימון הראשוני בבחירות הראשונות. תודה רבה.

**היו"ר ר' אדרי:**

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת יהלום. שר המשפטים, בבקשה.

**שר המשפטים ד' ליבאי:**

נכבדי היושב-ראש, חברי הכנסת, נכון, הממשלה תומכת בהעברת הצעת החוק הזאת לוועדה. עם זאת, רציתי להדגיש שאין בהסכמתנו זאת תמיכה בסכומים או בעלויות הכלולים בה. הדבר יידון בוועדה.

## היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני. חבר הכנסת דוד מנע מבקש להסיר, בבקשה.

## דוד מנע (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני ביקשתי להסיר הצעה זו משום שאני רוצה לומר כמה מלים הקשורות לרעיון הזה של בחירות חדשות ביישוב שהתקיימו בו בחירות. ראשית, אני מברך על הצעה זו, משום שהיא באה להשלים חקיקה קיימת. אבל, אני רוצה לשאול אתכם, חברי הכנסת, בהחלטה הזו של השופט לקיים את הבחירות במעלות-תרשיחא מחדש, כמה זמן לקח בהליכי הבחירות לפני שהגיעו לשופט, לפני שהגיעו לבית-המשפט, כמה זמן הדבר הזה נמשך עד שזה הגיע, ואילו מכשולים זה עבר בתוך ועדת הבחירות המקומית – פקיד הבחירות, הממונה על המחוז – עד שזה הגיע לבית-המשפט.

זו הזדמנות לומר פה שאני חושב שצריך למסד את הדברים האלה, בכל הקשור לערעורי בחירות, בצורה מפורטת יותר, לתחום את זה בזמנים מצומצמים יותר; שלא יעבור זמן רב עד שהעניין מגיע לבית-המשפט המקומי. כשממציים את כל הדין לפני הגעה לבית-המשפט, ההליך הזה חייב להיות מסודר, ויש לי הרושם, שהיום הדברים לא מסודרים ויש הרבה הרבה טענות על בחירות שונות שמתקיימות ברשויות מקומיות ברחבי הארץ.

לכן, טוב יהיה אם נשלים את החקיקה הזו בחקיקה נוספת, שתבוא למסד את התהליכים האלה, מתוצאות הבחירות והכרזה על ביטולן, או ערעור על ביטולן, ועד הגעה לבית-המשפט. תודה, אדוני היושב-ראש.

## היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת מנע.

אנחנו עוברים להצבעה. מי בעד ומי נגד העברת הצעת החוק לוועדת הפנים של הכנסת להכנה לקריאה ראשונה?

הצבעה מס' 10

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 12

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק הרשויות המקומיות (מימון בחירות) (תיקון מימון בחירות חדשות), התשנ"ד-1994, לדיון מוקדם בוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

**היו"ר ר' אדרי:**

בעד – 12, אין מתנגדים, אין נמנעים. הצעת החוק עוברת לוועדת הפנים של הכנסת, להכנה לקריאה ראשונה.

### **הצעה לסדר-היום**

#### **הקמת ועדת חקירה ממלכתית בעניין ילדי תימן**

**היו"ר ש' וייס:**

אנחנו עוברים להצעה לסדר-היום מס' 4313: הקמת ועדת חקירה ממלכתית בעניין ילדי תימן. חבר הכנסת אביגדור קהלני – בבקשה, אדוני.

**אביגדור קהלני (העבודה):**

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני שר המשפטים, חבר הכנסת רון נחמן, אתה לא נגד התיימנים, נכון?

אני החלטתי לדבר בנושא שמדובר בו לאחרונה הרבה מאוד, אדוני שר המשפטים, הנושא של ילדי תימן. העסק הזה מאוד מאוד מורכב. אינני מתיימר להיות האיש שיודע את הפרטים, אני רק מתיימר לעמוד כאן ולזעוק את הכאב.

תרשה לי, אדוני שר המשפטים קצת לשחזר דברים שקרו בעבר, גם כדי שעם ישראל ידע את הפרטים. בשנים 1949-1950, עליית תימן על כנפי הנשרים, התיישבו במעברות במדינה. היו הרבה ילדים שנפטרו, הרבה אנשים שהגיעו עם מחלות, הרבה ילדים שהופנו לבתי-חולים והרבה ילדים שנעלמו. האמת ידועה למספר אנשים מועט, חלק מהם חיים בתוכנו וחלק מהם הלכו לעולמם.

הנושא של ילדי תימן כואב עד היום, אף שעברו הרבה מאוד שנים. מדובר על 44 שנים מאז המקרים האחרונים שהיו. הזעקה של ההורים היום היא עדיין זעקה, בדיוק כמו שהיתה בשנות ה-50.

הפרשה עלתה וצפה בשנת 1967, כאשר הילדים האלה קיבלו צווי גיוס. לאחר מכן החליטה ממשלת ישראל על הקמת ועדת חקירה בשם ועדת-מינקובסקי, שחקרה את הנושאים האלה, והוגשו אז 350 תלונות על היעלמות הילדים.

לפני חמש שנים החליטה ממשלת ישראל למנות שופט בדימוס, את מר שלגי, שיבחן את הנושא הזה, והוא התחיל לטפל בו. חמש שנים הוא עוסק בעניין, ומאז הוגשו תלונות נוספות, והמספר הגיע ל-650.

בשבוע שעבר התבשרנו על-ידי בג"ץ, שהוא לא קיבל את עתירתן של כמה משפחות למנות ועדת חקירה ממלכתית.

עכשיו אני לוקח את העובדות כמו שהן ואני פונה אליך, אדוני שר המשפטים, ואל ראש הממשלה ואומר: האם יש דרך להרגיע את ההורים? האם יש דרך שבה ניתן לגלות את האמת? נכון, יש האומרים שחלק מהילדים נפטרו, ואנחנו לא יודעים היכן הם נמצאים, יש שקברו אותם ויש תעודות פטירה.

אני רוצה לומר לך, אדוני השר, ולך, אדוני היושב-ראש, הרבה מאוד ילדים, מרביתם הובאו, אם נכונים הכתובים, לקבר ישראל, כאשר אין עד היום סימן לא לקבר, לא למצבה ולא לעצם שנשארה מגוף האדם שנמצא שם.

ההורים לא היו שותפים לקבורתם של הילדים – אם אני לוקח רק את המסמכים שמדברים על זה שאכן נפטרו. מגיע הורה לבית-חולים ושואל: היכן נמצא בני, ואומרים לו: הוא נפטר. תנו לי לקבור את בני, אומרים: לא ניתן לך, כיוון שכבר קברו אותו.

יש מאחורי הדברים האלה כל כך הרבה כאב. נפגשתי עם עשרות משפחות. אני רוצה לומר לך, זעקה כזאת עד היום – קשה להאמין. יש לי חבר שאחותו קיבלה שלושה צווי גיוס, ויש לי חבר אחר שאחיו לא רק קיבל צווי גיוס, אדוני היושב-ראש, הוא גם עלה על מדגם של מס הכנסה. דמיין לעצמך שמגיע מכתב כזה ממס הכנסה, שמבקש לבדוק את תיקו האישי של זה שבעצם יש לגביו תעודה שהוא נפטר.

אני מנסה לבודד, אדוני השר, את פרשת עוזי משולם מתוך העניין, אף שהוא העלה את הנושא על סדר-היום הלאומי, ואני מודה בזה. אני מסתייג מן הדרך, אבל אני בהחלט שמח שהנושא הזה עלה על סדר-היום, וזה מאפשר לי לדבר כאן על הנושא הזה.

אדוני השר, נבודד את פרשת עוזי משולם, נניח אותה בצד ונתעסק רק עם המשפחות הזועקות, שמבקשות תשובה. מדינת ישראל לא יכולה להירגע ולא תירגע, ואני אומר לכם: אינני מייצג איש, אבל אני זועק את זעקתם של הסובלים, כי יש לי האפשרות לזעוק. מדינת ישראל לא תירגע, כי העדה התימנית לא תיתן למדינה הזו להירגע. מה הם מבקשים? הם מבקשים להוציא את האמת לאור. מי יכול להוציא את האמת לאור? השופט שלגי, כשהוא צריך לזמן אליו אחות או רופא, הוא לא רשאי על-פי חוק לעשות דבר כזה.

ועדה ממלכתית, מה היא תוכל לעשות? בסך הכול היא תיתן אסמכתה לפעולה שנעשתה, או שתגלה את האמת. הרי הטענה המרכזית היא, שחלק גדול מהילדים האלה אומצו ונמצאים במדינת ישראל; יש הטוענים שהם מפוזרים בעולם כולו. אני לא יודע את האמת.

לא ייתכן שבמדינה מתקדמת כמו מדינת ישראל מנסים להשהות. ועדת בהלול-מינקובסקי משכה הרבה מאוד שנים. ועדת-שלגי עוסקת בזה כבר חמש שנים. למה לא היה אפשר להוציא מסקנות ביניים? ואם יש משפחות שהמסקנות לגביהן ברורות, היה אפשר להניח את המסקנות, לקרוא להן ולומר להן את המסקנות. לא עשו את הדבר הזה.

אומרים עכשיו, נמתין עוד. חלק מההורים כבר הולכים לעולמם. חלק מהאחים והאחיות ואותם רופאים כבר לא נמצאים בינינו. את מי ניתן יהיה לחקור? אותם אנשים שהיו הקברנים כביכול, גם הם הלכו לעולמם. למה אנחנו ממתינים? מישהו חושב שאפשר יהיה לעבור על זה לסדר-היום? אנחנו לא ניתן לנושא הזה לרדת מסדר-היום הלאומי. מה ההורים מבקשים? הם מבקשים בסך-הכול, שאדם עם סמכות ישב עם ועדה מסוימת ויזמן אליו את האנשים המתאימים, יגיע למסקנות, ויוציא מסמך רשמי של מדינת ישראל, עם נתונים כאלה ואחרים. לפי נתונים שדיברתי עליהם עם חוקר שעוסק בעניין – הוא לא מוצא 22 ילדים במסמכים. יש גם ילדים שאני יודע על-פי עדויות שהם לא נלקחו מבתי-החולים, שהם נמסרו לויצ"ו ואומצו לאחר מכן.

כששומעים את ההורים, הסיפורים מזעזעים. ההורים האלה יכולים לקחת אתם את הכאב לקבר, אבל במדינת ישראל צומח דור חדש שממשיך עם הכאב הזה, והדור הזה הוא אחיהם של מי שאינם. ומי שחושב שזה ירד מסדר-היום הלאומי בשקט, טועה; זה לא יעבור. כי מה הם מבקשים? צדק, ואת הצדק הזה מבקשים מממשלה מתקדמת בתפיסתה, בשנות ה-90, לקראת שנות האלפיים. את הצדק הם מבקשים.

אני פונה אליך, אדוני השר, ומבקש. זה לא עולה למדינת ישראל כסף, אבל זה מחזיר לה את כבודה, ואולי זה ייתן לעדה התימנית הסובלת ותוססת סביב הנושא הזה נקודת אור באפלה, נקודה אחת – הנה הצדק הולך להיעשות ולהיראות. תודה.

## **היו"ר ר' אדרי:**

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת אביגדור קהלני. אני מזמין את שר המשפטים; בבקשה, אדוני.

## **שר המשפטים ד' ליבאי:**

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הנושא שהעלה חברי חבר הכנסת קהלני הוא אכן נושא מטריד ביותר, ומשום כך כבר ב-1988 מינה ראש הממשלה דאז, מר יצחק שמיר, את הוועדה לבירור עניין ילדי תימן הנעדרים, וזאת בעקבות ועדה קודמת שבדקה את הנושא, זו ועדת בהלול-מינקובסקי, שמונתה עוד ב-1967, והנושא ממשיך להטריד והוא לא יורד מסדר-היום.

מאחר שוועדה בראשות השופט בדימוס שלגי בודקת את העניין, והעניין עלה לאחרונה בפני בית- המשפט הגבוה לצדק, התבקשה שם תשובת ממשלת ישראל ותשובת הוועדה בראשותו של ד"ר משה שלגי, והיא ניתנה לגופם של דברים. השופט שלגי גם הופיע, כידוע, בפני ועדת הפנים של הכנסת ונתן שם את ממצאי הביניים של בדיקתו.

תרשו לי לקרוא מפסק-הדין של בית-המשפט העליון בבג"ץ 2310/94, החלטה שניתנה ב-7 ביוני 1994, לפני כשבוע. "באת-כוח המשיבים" – כתוב בפסק-הדין, והמשיבים כאן הם ממשלת ישראל וראש הממשלה וועדת השופט שלגי – "לא חלקה על חשיבות הנושא שהועלה על-ידי העותר, נושא כאוב, הנוגע להיעלמותם של ילדים מבין עולי תימן. על מדוכת הבעיה יושבת עתה ועדת בירור, שנתמנתה על-ידי ראש הממשלה, ועדת-שלגי, וכפי שנמסר לנו, זו אמורה להוציא את מסקנותיה, קרוב לוודאי, בחודש ספטמבר השנה או בסמוך לו. בנסיבות אלה, בקשת המשיבים היא שעניין הקמת ועדת חקירה ממלכתית, כעתירת העותר, יישקל לאחר שוועדת-שלגי תוציא את מסקנותיה ואלה יונחו בפני ראש הממשלה. עמדת המשיבים נראית לנו סבירה, ומטעם זה דין העתירה להימחק. לאחר שמסקנות ועדת-שלגי יוגשו לראש הממשלה, ואם לאחר זאת לא תוקם ועדת חקירה ממלכתית, פתוחה בפני העותר הדרך לפנות בשנית לבית-משפט זה, אם, לדעתו, הנסיבות יצדיקו זאת."

אדוני הנכבד, חבר הכנסת קהלני, הנושא הוא באחריות ראש הממשלה, כי הוא מינה את הוועדה, ולמעשה אני משיב כאן בשמו. השיבותי כבר פעם אחת ופעמיים מעל הדוכן הזה בנושא זה, גם לחבר הכנסת גמליאל וגם לאחרים, והצעתי להעביר את הנושא לוועדת הפנים של הכנסת, כדי שהיא תזמין את השופט שלגי – שם הוא יכול להופיע, כאן הוא איננו יכול להופיע – ולהסביר מה רבה העבודה שוועדתו עשתה במשך השנים כדי להתחקות אחר עקבותיהם של ילדי תימן שאבדו, נעלמו או הלכו לעולמם. והוא בהתאם לכך זומן, כפי שאמרתי, לוועדה ומסר דיווח מפורט, לרבות נתונים, וגם מה משתמע מהנתונים.

אינני אומר שצריך להסתפק בזה, אינני אומר שצריך להשתכנע. אני משאיר את שיקול הדעת שלנו לשלב הנוכחי, וכפי שאמרנו בבג"ץ, אנחנו אומרים פה – נמתין עוד את התקופה הקצרה עד להגשת הדוח ונראה מה עולה מדוח ועדה שישבה על המדוכה הזאת שנים מספר. היא לא דנה בנושא באופן כללי, היא דנה בגורלו של כל ילד וילד, היא חוקרת, בודקת, כדי להגיע לממצאים – מה ידוע לנו על אותו ילד ועל נסיבות היעלמותו.

בבקשה, אדוני, אני רואה שאתה רוצה לשאול שאלה.

### **אביגדור קהלני (העבודה):**

אדוני השר, קודם כול, הייתי בישיבת ועדת הפנים שהשתתף בה השופט שלגי, והוא לא מסר שום נתונים. הוא סיפר באופן כללי. הוא לא מסר נתונים.

דבר שני, הוועדה ישבה לפני כחודש וחצי, חודשיים. הוא התחייב לוועדה: בתוך שלושה חודשים. אתה אומר לי כרגע, שזה יהיה עד ספטמבר. הדבר הזה נמשך ונמשך, ובינתיים ימותו עוד אנשים. אני מבין את הבעיה המשפטית הקשורה בעניין הזה, אבל בסופו של דבר יצטרכו להקים את ועדת החקירה הממלכתית.

## היו"ר ר' אדרי:

סליחה, אדוני השר, יש עוד שאלה אחת לחבר הכנסת חיים דיין. בבקשה.

## חיים דיין (צומת):

אדוני השר, השבוע פניתי ליועץ ראש הממשלה בנושא הזה, עם בעיה ספציפית של אדם מסוים, ובעקבות כתבה בעיתון "לאשה", ובתשובת היועץ הוא אכן נתן כתובת של קבר, ואני מאוד שמח.

אבל שאלתי אותו שאלה אחת וישירה. אמרתי לו: תאמר לי אם יש אנשים שאכן לא רוצים להזדהות, משום שעבר פרק זמן מסוים, כדי לא להתחבר למשפחה הביולוגית. הוא אמר לי: קיימים אנשים כאלה. מכאן, אדוני השר, אני מבין שאכן – – –

גם אני ישבתי בדיון בוועדת הפנים בנושא הזה של ועדת-שלגי. אני חושב שכדאי לזרז את ועדת-שלגי. היא כל פעם מבטיחה חודש וחודשיים. צריך לזרז, כי אנשים יושבים ממש על חבית חומר נפץ עם בעירה קטנה.

## היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך. אדוני השר, בבקשה.

## שר המשפטים ד' ליבאי:

חברי הנכבדים, מאחר שוועדת הבירור, בראשותו של השופט בדימוס ד"ר שלגי, היתה צד בדיון בפני בית-המשפט הגבוה לצדק – היא היתה אחת המשיבים, והיא הצהירה שם שהיא אמורה לסיים את עבודתה עד חודש ספטמבר – חזקה על כבוד השופט שלגי שיעשה הכול לעמוד בדיבורו, שכן ברור לו, ברור לנו, שמיד לאחר מועד זה יתייצב מי שיתייצב בפני הממשלה, ולאחר מכן בפני בג"ץ, ויבקש להסיק מסקנות מאי-הגשת החומר או הדיווח בזמן.

לכן, אני חוזר ואומר: אם בג"ץ ראה שבנסיבות העניין, לאחר ששמע את הטענות, מוצדק להמתין את פרק הזמן הקצר הזה ולפעול לאחר שראינו מה העלתה הוועדה, ואם יש צורך, בעקבות הדיווח המפורט שנקבל, להמשיך ולחקור, ואם יש תועלת בכך – אם כן, אנחנו נשקול את הדבר בממשלה. אם לא, ויהיה ברור גם לכם שלא – אתם לא תרצו שנמנה ועדת חקירה כאשר היא מיותרת, רק לצורך המינוי, כדי להרגיע פה ושם אנשים. אילו לא היה נבדק הדבר, לא היה נחקר, לא היה מובא בפני בג"ץ, הייתי אומר לכם – פשיטא. כיוון שהגענו לשלב שהגענו, אני חושב שהדבר הנכון הוא להמתין.

מימים ימימה, כשעלה הנושא בכנסת ואני התבקשתי להשיב, הסכמתי להעביר את הנושא לוועדה לבדיקה נוספת. זה לא נושא שהממשלה באה ומבקשת: תסירו אותו מסדר-היום. הוא בסדר-היום. אפשר להשאיר אותו בסדר-היום במליאה, אפשר להעביר אותו לוועדה. אני חושב ששתי אפשרויות אלה הן בסמכות חברי הכנסת, ותבחרו לכם מה לעשות כאן, כי אין כל כוונה להשתיק את הנושא, יש כוונה להמתין לדוח של ועדה מכובדת, שעמלה ובדקת מאות מקרים, אחד לאחד, ואוספת חומר, כאשר היא מגיעה למידע שהוא גם צפון וסגור בפנינו כציבור.

לכן, אני חושב שזו התשובה הנכונה. 'אמר לי חבר הכנסת קהלני הנכבד מה הוא מציע. אם הוא רוצה דיון במליאה, יהיה דיון במליאה. אם הוא רוצה להעביר לוועדה – לוועדה. אני לא אבקש להסיר את הנושא מסדר-היום, חבר הכנסת קהלני, ואתה צודק שאתה חוזר ומעלה את זה מטעמך ומבחינתך ומטעם אלה ששלחו אותך לכאן.

### **אביגדור קהלני (העבודה):**

אם ניתנה התחייבות לגבי 1 בספטמבר וזה יוגש, אני מוכן לוועדה. אם לא, אני חושש – – –

### **שר המשפטים ד' ליבאי:**

אני לא יכול להתחייב. הבהרתי שהוועדה הודיעה לבית-המשפט הגבוה לצדק שהיא אמורה לסיים עבודתה עד ספטמבר. אני יכול לומר דברים כהווייתם, אני לא יכול לומר דברים בשמי או בשם הממשלה, כי לא בידינו הדבר אלא בידי הוועדה. אבל אני חושב שבנסיבות אלה, לנוכח ההצהרה, טוב נעשה אם נעביר את זה לוועדה באופן שהוועדה תוכל להזמין שוב אליה את כבוד היושב-ראש של ועדת-שלגי, את השופט שלגי, בספטמבר, ולשאול אותו אם הוא יכול לעמוד באותה הצהרה שהוא נתן לבג"ץ. אני מניח שהוא יעמוד בה. אם לא, הוא יסביר מדוע לא, ואז הוועדה תשקול וגם אתה תשקול אם לדון בוועדה או להחזיר את הנושא למליאה, או לתבוע מהממשלה שהיא תדון באותו נושא שאתה מבקש שנדון בו.

### **היו"ר ד' שילנסקי:**

אדוני השר וחבר הכנסת קהלני, אני ארשה לעצמי לתת תרומה לשיקול לאן להעביר ולהביא לתשומת לבכם שלפני שבע שנים, כשהיו לי הזכות והכבוד לכהן כיושב-ראש ועדת הפנים של הכנסת, ועדת הפנים דנה בזה ביסודיות וקיבלה החלטה לגבי ועדת חקירה ממלכתית. מה שקרה מאז עד היום, כולכם ודאי יודעים. אם כן, בעניין ועדה או מליאה, תביאו בחשבון גם את השיקול הזה. ועדת כנסת כבר החליטה פעם.

### **שר המשפטים ד' ליבאי:**

צריך לבדוק באופן מהותי אם באמת ועדת חקירה ממלכתית יכולה לעשות משהו שוועדת-שלגי לא עשתה. לפני זה צריך לראות מה עשתה ועדת-שלגי. כיוון שהיא עומדת להמציא לנו את כל המסקנות

וההמלצות, אני אומר: נחכה עד ספטמבר. אנחנו כבר ביוני, ולכן הדבר ההגיוני והסביר הוא כמו שאמר בג"ץ: להמתין את שלושת החודשים הנוספים.

### **אביגדור קהלני (העבודה):**

האם ועדת חקירה ממלכתית יכולה לתת גושפנקה לכל מיני השערות שונות – – – תעודת פטירה או תעודת מחלה לכל הדברים שהם כרגע בגדר השערות ואין שום אסמכתה? – – –

### **שר המשפטים ד' ליבאי:**

אנחנו שאלנו את השופט שליג' אם חסרות לו סמכויות, אם הוא מבקש סמכויות או אולי הוא מבקש סמכויות של ועדת חקירה. לו הוא היה מבקש זאת, הוא היה מקבל זאת מידינו.

### **אביגדור קהלני (העבודה):**

אני יודע שגם הוא ממליץ על ועדה.

### **שר המשפטים ד' ליבאי:**

אני מצטער, אני לא אדבר כאן בשמו, אבל הדברים לא פשוטים.

### **חיים דיין (צומת):**

אני רוצה לומר, אדוני השר: מאז התחלנו לטפל בנושא הזה, בחודשים האחרונים פנו אלי אנשים מספר. יש אשה קשישה, בת 70, מפרדס-חנה. אחרי כל הפרסומים על הדיונים בוועדה היא פנתה ישירות אלי. היא מוכנה לבוא ולהעיד רק לפני ועדת חקירה. היא עבדה כאחות בבית-החולים בעפולה וקיבלה שבעה ילדים מבית-החולים בעפולה. היא אומרת, שאת העדות שלה היא תיתן רק בפני ועדת חקירה ממלכתית, וועדת-שליג' עד היום לא הגיעה אליה.

### **שר המשפטים ד' ליבאי:**

זה משכנע אותך? אם לגברת הזאת יש מידע חיוני, לא נאמן עליה השופט שליג' כשהוא יושב בוועדת בירור? אם הוא יושב עם מסמך שממנה אותו לוועדת חקירה, היא כן תיתן בו אמון? היא לא יכולה לפנות אליו, היא לא יכולה לבקש שיגבה את העדות שלה היום? עם כל הכבוד, זה נראה בעיניך רציני?

## **חיים דיין (צומת):**

---

## **היו"ר ד' שילנסקי:**

חבר הכנסת דיין, אפשרתי לך, מחוץ לפרוצדורה, להגיד משהו.

אדוני השר, מאחר שיש הצעה אחרת, של חבר הכנסת דוד מנע, בדקה הזאת חבר הכנסת קהלני יחליט מה הוא רוצה ולפי זה נצביע.

חבר הכנסת דוד מנע, יש לך דקה שלמה להגיד את מה שאתה חושב.

## **דוד מנע (הליכוד):**

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, לפני ארבעה חודשים הגישו חברי הכנסת רענן כהן ועבדכם הנאמן הצעה דחופה לסדר-היום בנושא של ילדי תימן, ואנחנו דורשים להקים ועדת חקירה ממלכתית בנושא הזה. חבר הכנסת גמליאל הגיש שוב הצעה דחופה לסדר-היום. כל ההצעות האלה עברו לוועדה, הוועדות דנות ודנות ודנות, ותוצאות אין.

אדוני חבר הכנסת קהלני, הכתובת היחידה להקמת ועדת חקירה ממלכתית לבדיקת נושא ילדי תימן היא ראש הממשלה מר יצחק רבין, כי רק הממשלה יכולה להקים על-פי חוק ועדת חקירה. הדברים שאמרת פה צריכים להיות מכוונים לראש המפלגה שלך, מר יצחק רבין.

לו היית שואל אותי, הייתי ממליץ בפניך עכשיו, לפני כולם, לקיים דיון בכנסת ולא להעביר את זה לוועדה, כי בוועדה זה ישכב לאורך חודשים ולא יצא מזה דבר. יש לקיים דיון בכנסת בנושא החשוב הזה, ואחרי כן הכנסת כולה תתאחד בהצעת החלטה שקוראת לממשלת ישראל וממליצה בפניה להקים ועדת חקירה ממלכתית לבדיקת כל נושא ילדי תימן. לא להעביר לוועדה – לא לוועדת הקליטה ולא לוועדת העבודה ולא לשום ועדה – אלא לקיים דיון בכנסת, על כל הסיעות. בנושא הזה יש שיתוף פעולה של כל סיעות הבית – להקים ועדת חקירה אחת ולתמיד לבדיקת כל פרשת ילדי תימן. תודה רבה לך, אדוני היושב-ראש.

## **היו"ר ד' שילנסקי:**

חבר הכנסת קהלני, אולי תגיד עכשיו לשר מה אתה מבקש.

## **אביגדור קהלני (העבודה):**

אני מבקש מהשר להסכים להצעתי לקיים דיון במליאה.

## **היו"ר ד' שילנסקי:**

אם כן, לפנינו הצעה אחת, ואני כבר הפעלתי את הלוח. נא להצביע.

הצבעה מס' 11

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 10

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

## **היו"ר ד' שילנסקי:**

עשרה בעד, אין נגד, אין נמנעים. אני קובע שהנושא שהעלה חבר הכנסת קהלני, הקמת ועדת חקירה ממלכתית בעניין ילדי תימן, יובא לדיון במליאת הכנסת.

## **הצעה לסדר-היום**

### **מחירי ספרי הלימוד בשנת הלימודים התשנ"ה**

## **היו"ר ד' שילנסקי:**

הסעיף הבא, הצעה לסדר-היום מס' 4334: מחירי ספרי הלימוד בשנת הלימודים התשנ"ה – של חבר הכנסת עובדיה עלי. בבקשה.

## **שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:**

אדוני היושב-ראש, איזו הצעה עולה עכשיו?

### **עובדיה עלי (הליכוד):**

אדוני היושב-ראש, שר השיכון שואל איזו הצעה מועלית עכשיו, והרשה לי להסביר. אני אמור להחליף את יושב-ראש הישיבה חבר הכנסת שילנסקי ולנהל את הישיבה עד סופה. היות שיש לי שתי הצעות לסדר-היום בענייני חינוך, הסכים חבר הכנסת שילנסקי להחליף אותי לדקות אחדות כיושב-ראש הישיבה, כדי שאשמיע את דברי. לכן אנחנו עושים פסק זמן קצר.

### **שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:**

אני מכבד את הדובר, אבל לדעתי יש כאן משהו לא בסדר. בשבוע שעבר אני ויתרתי על השתתפות באזכרה ונשארתי פה עד לשעה 22:30. כך היה גם בשבוע שלפני כן. אתם לא תעשו ממני צחוק, זה הכול. אני לא אשיב היום על שום הצעה לסדר-היום.

### **היו"ר ד' שילנסקי:**

תודה רבה. אני רק רוצה להסביר לחברי הכנסת. אני מחליף עכשיו את חבר הכנסת עובדיה עלי כדי שהוא יוכל לעלות ולנהל את הישיבה. לולא הייתי מחליף אותו, הוא לא יכול היה להעלות את הצעותיו. והרי אין בזה היגיון שאדם, שנוסף על כל הפעילויות שלו ממלא גם תפקיד של סגן יושב-ראש הכנסת, לא יוכל להביא את הצעותיו ויהיה אילם מבחינה פרלמנטרית, משום שהוא יושב שעות רבות ומנהל ישיבה.

### **עובדיה עלי (הליכוד):**

ובגלל מה? בגלל איזו נוחיות קטנה של שר זה או אחר? מה קרה אם עושים פסק זמן למשך 20 דקות? זה אסון גדול?

### **דוד מגן (הליכוד):**

אדוני היושב-ראש, יש לי גם כן בקשה. אם שר הבינוי והשיכון לא נשאר להשיב על ההצעות לסדר-היום הנוגעות למשרדו, כדאי אולי לתת התרעה לשר הבריאות שיבוא הנה מוקדם יותר.

### **יגאל ביבי (מפד"ל):**

אם השר לא משיב, אנחנו לא נדבר?

**דוד מגן (הליכוד):**

אני מתכוון לאחר שחבר הכנסת עובדיה עלי יעלה את הצעותיו.

**יגאל ביבי (מפד"ל):**

רק רגע, אני רוצה להבין. מה יהיה אחרי ההצעות של חבר הכנסת עובדיה עלי?

**דוד מגן (הליכוד):**

אני מבין ששר החינוך והתרבות עולה טרמפ על חבר הכנסת עובדיה עלי ולא יסתפק בשתי ההצעות הללו, אלא רוצה גם – – –

**היו"ר ד' שילנסקי:**

לא, לא. הוא לא עולה טרמפ. שר החינוך והתרבות, אני רוצה להיות הוגן כלפיו, הוא הסכים לשינוי של סדר-היום כדי שחבר הכנסת עובדיה עלי יוכל להעלות את הצעותיו.

**דוד מגן (הליכוד):**

אדוני היושב-ראש, אין לי שום התנגדות. אני רק מבקש אם אפשר בזמן סביר, בדקות הקרובות, לקבל ולדעת מה ההמשך המדויק של סדר-היום, כדי שנוכל למלא את תפקידנו.

**רענן כהן (העבודה):**

יש מציאות מסוימת. חבר הכנסת עובדיה עלי הוא סגן יושב-ראש הכנסת וצריך תיכף לעלות ולנהל את הישיבה. קצת גמישות. אני לא מבין מה קרה.

**דוד מגן (הליכוד):**

אתה לא שמעת את דברי.

## **רענו כהן (העבודה):**

שמעתי אותך.

## **דוד מגן (הליכוד):**

כל מה שרציתי הוא לדעת מה סדר-היום.

## **היו"ר ד' שילנסקי:**

אני רוצה שתבינו שכרגע אני מחליף את חבר הכנסת עובדיה עלי. אני עושה זאת כחבר, כדי שהוא יוכל להביא את הצעותיו. אני עושה זאת ברצון, ואני בטוח שהוא היה עושה בשבילי אותו דבר לו הייתי פונה אליו.

בקשר להמשך סדר-היום, אני מבקש שתיגשו אל סגנית מזכיר הכנסת ותבררו אתה. היא, בתיאום עם יושב-ראש הכנסת, מסדרים את סדר-היום. בבקשה, חבר הכנסת עובדיה עלי.

## **עובדיה עלי (הליכוד):**

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ראשית אני מבקש להודות לך על כך שהואלת להחליף אותי בניהול הישיבה ולאפשר לי לשאת את דברי.

## **היו"ר ד' שילנסקי:**

לא מגיעה לי תודה.

## **דוד לוי (הליכוד):**

אבל סיפוק הוא יכול להביע.

## **היו"ר ד' שילנסקי:**

נכון, אבל הוא החליף אותי כל כך הרבה פעמים ואני החלפתי אותו – – –

## עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, בעוד ימים אחדים יינעלו שערי בתי-הספר והתלמידים יצאו לפגרת הקיץ.

בתי-ספר רבים משגרים בידי התלמידים את רשימות ספרי הלימוד לשנת הלימודים הבאה, שנת התשנ"ה, על מנת שהתלמידים יוכלו לרכוש את הספרים במרוצת חופשת הקיץ.

אדוני היושב-ראש, אדוני שר החינוך, גם בשנה הזאת, כבשנים קודמות, מתעוררות שלוש בעיות חמורות בקשר לזה.

הבעיה הראשונה היא בעיית המחירים של ספרי הלימוד, שכן מחירים גבוהים במידה בלתי נסבלת. הכספים שההורים נדרשים להוציא עבור הספרים מגיעים להרבה מאות שקלים.

על מנת לסבר אוזנם של עמיתי, אביא דוגמאות אחדות שראיתי במו עיני בחנויות הספרים. ספר גיאוגרפיה לכיתות הגבוהות של בית-הספר היסודי עולה 37 שקלים; ספר היסטוריה – 42 שקלים; ספר מתמטיקה – 38 שקלים, ועוד 22 שקלים עבור חוברת עבודה, כלומר 60 שקלים רק למתמטיקה. אני יכול למנות את מחיריהם של הספרים הרבים שהתלמידים נדרשים לקנות. אך לא בפרטים אני מבקש לעסוק, אלא בנושא ובשאלה הכללית. לכן אסתפק במעט הדוגמאות שהבאתי.

השוואת מחיריהם של הספרים המרובים לשנת התשנ"ה שכבר מצויים בשוק למחירי הספרים בשנה זו מלמדת על עלייה של יותר מ-40%–50%, עלייה מסחררת, במחירי חלק מהספרים.

אדוני השר, נדמה לי שזאת השתוללות שצריך לבלום אותה. צריך לרסן את כל אלה המבקשים להתעשר על חשבון כיסם הנקוב של הורי התלמידים.

האוצר וממשלת ישראל מרגיעים אותנו באומרם שהאינפלציה תעמוד השנה סביב 10%. אם כך, איזו הצדקה יש לכך שמחירי הספרים יופקעו, או יתייקרו בהיקף כזה, אדוני השר? איזו הצדקה יש לכך?

כולנו כבר התרגלנו, למרבה הצער והאירוניה, לכך שחוק חינוך חובה חייב כבר אינו חינוך. אך אסור לנו, גם כחברי הכנסת וגם כהורים, להשלים עם השוד הזה, שנעשה בצהרי היום, לעיני כול.

משרד החינוך חייב להיכנס בעובי הקורה ולנקוט את כל הצעדים הנדרשים כדי שהמחירים של ספרי הלימוד יהיו סבירים והוגנים.

אין זה מתפקידי לעמוד כאן ולומר לשר ולאנשי המשרד את שעליהם לעשות כדי להגיע לתוצאה המתבקשת והמיוחלת. אני מאמין שהם יודעים את מלאכתם. ואם לא, אם השר ידבר אתי על משק חופשי ועל משק ליברלי, אני רוצה להזכיר לו, שגם היום יש מוצרים שהם בפיקוח. אם המו"לים לא

מצליחים לעמוד בפיתוי הגדול הזה, לשדוד לעיני כול את תלמידי בתי-הספר והוריהם, צריך אולי פעם אחת ולתמיד ללמד אותם לקח ולהחיל פיקוח על ספרי הלימוד, כפי שזה נהוג לגבי מוצרים אחרים.

העניין החמור, בעיני, השני הוא הדרישה שתלמידים יחליפו את ספרי הלימוד המצויים בידיהם במהדורות חדשות. כאיש חינוך אני מכיר את התופעה המבישה הזאת, של שינויים קלי ערך ושל תיקונים של מה בכך, תיקונים לא מהותיים שנעשים בספרים על מנת להוציאם כמהדורה חדשה, המחליפה את הספרים מהמהדורה הישנה המצויה בידי התלמידים. זה טריק נבזי, שגם הוא נועד להעשיר את המו"לים ואת מחברי הספרים, ועל משרד החינוך להילחם באנשים ובתופעה כדי לשרשה מנוף בתי-הספר ומחנויות הספרים בארץ.

אני מבקש להבהיר, שלא אחת מורים, מחנכים, תובעים מתלמידים לרכוש את המהדורה החדשה, כשכל השינוי בין המהדורה הקודמת לזו החדשה הוא שינוי קטן, שאין לו שום משמעות. יוצא אפוא שמשפחות ברוכות ילדים אינן יכולות להעביר ספר מילד לילד, וכתוצאה מכך הן נאלצות לרכוש מדי שנה בשנה ספרים חדשים. מדוע להכביד עליהן? אתם מבינים מה המשמעות, למשפחה, של 400, 500, 600 שקל לרכישת ספרי לימוד עבור ילד בבית-ספר יסודי? וכשיש ילדים רבים בבית, וזו ברכה גדולה, צריך להוציא מדי שנה את הסכומים האלה עבור כל ילד. לשם מה? מה הערך בכך?

הבעיה השלישית שכנגדה אני מבקש להתריע היא הגעתם המאוחרת של ספרי הלימוד המאושרים לדוכנים. מי מאתנו אינו מכיר את תופעת ההתרוצצות, כשהורים הולכים לחנויות הלוח ושוב והמוכר מודיע שהספרים המבוקשים טרם הגיעו.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הבעיה הזו על שלושת מרכיביה אינה חדשה. היא חוזרת מדי שנה בשנה, ועל משרד החינוך מוטלת החובה לטפל בה באורח מיידי ויסודי, והמבחן להצלחה תהא המציאות בשנה הבאה. תודה רבה, אדוני.

### **היו"ר ד' שילנסקי:**

תודה רבה. הנה דיברת לעניין וקצר ונתת הזדמנות – – –

### **זבולון המר (מפד"ל):**

בינתיים שר השיכון חזר.

### **היו"ר ד' שילנסקי:**

אדוני שר החינוך והתרבות, בבקשה.

כנראה, חבר הכנסת עובדיה עלי התחשב בשר השיכון.

## זבולון המר (מפד"ל):

וקיצר.

## היו"ר ד' שילנסקי:

אבל אני מוכרח לציין, שמה שהוא רצה להגיד הוא אמר במלוא מובן המלה.

## זבולון המר (מפד"ל):

הוא אמר בתמצית.

## היו"ר ד' שילנסקי:

ובתמציתיות. בבקשה, אדוני השר.

## שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, הבעיה שהעלה עמיתי חבר הכנסת עובדיה עלי היא בעיה חשובה, חמורה, קשה. יושב כאן גם שר החינוך לשעבר, עמיתי חבר הכנסת זבולון המר, והוא יכול לספר לך עד כמה הנהלות המשרד התחבטו בנושא הזה וניסו להתמודד אתו.

זמן קצר לאחר שנכנסתי לתפקידי החילוני לטפל בעניין. ביקשתי לצמצם את המהדורות החדשות רק למקרים שאין מנוס מכך, דהיינו שחלוף הזמן והשתנות הנסיבות הם כאלה שאי-אפשר להסתפק בהשלמה אחרת. המנכ"ל הוציא הוראה ברוח זו. לא רק שאנחנו לא מאשרים התייקרות בשיעור האינפלציה, אלא השיעור שאישרנו השנה הוא 4.9%, פחות ממחצית שיעור ההתייקרות הכללית, ואם יש מקרים של חריגה מכך, אנחנו מטפלים בכך; אודה לך, חבר הכנסת עובדיה עלי, אם במסגרת ההלשנות והאינפורמציה שאנחנו מקבלים ומעשי הפיקוח שלנו עצמנו, תביא לתשומת לבי האישית מקרים שיש התייקרות של 40%. אנחנו נפעל נגד המו"ל שחטא בהפרת ההוראות של משרד החינוך.

בסך הכול נוספו השנה 380 ספרים ומהדורות חדשות, וזה נוסף על כ-3,000 ספרים שנמצאים בשימוש. חלק גדול הוא ספרים חדשים או מהדורות חדשות נדרשות, שכן תוכנית הלימודים השתנתה ומשתנה בקצב מאוד מאוד מרשים. מרבית הספרים יוצאים על-ידי מו"לים פרטיים, בשיתוף עם המשרד, ומחיריהם עומדים תחת בקרת המשרד. אם יש הפרה של ההוראות המשרד ושל צווי המקסימום שנקבעו על-ידי המשרד, אנחנו פועלים נגדם.

המחירים שאנחנו קבענו הם מחירים סבירים לחלוטין. הוצאנו חוזר מנכ"ל מיוחד כדי להבהיר לבתי-הספר את הצורך בחיסכון בנושא הספרים, כדי שלא להטיל על ציבור ההורים משימה קשה עוד יותר מהמשימה הקשה בלאו הכי.

יתר על כן, השנה הוספנו לתקציב שלנו 2 מיליוני שקלים במטרה לעזור לרשויות המעוניינות להצטרף לפרויקט השאלת ספרים לעשות זאת, ובדרך זו להקל את הנטל המוטל על ההורים.

אנחנו גם בעיצומם של דיונים אחרים, ביחד עם ועד ההורים המרכזי, כדי להקל את תשלומי ההורים. הבעיה הגדולה היא, שכל הקלה כזאת מחייבת בדרך כלל צמצום בדבר אחר, וכידוע, במערכת החינוך הכול חיוני. אבל אני מסכים אתך, תשלומי ההורים מוגזמים, וכשמוסיפים עליהם את מחירי הספרים, זה נטל קשה.

אני חושב שהנושא הזה הוא נושא נכבד, וראוי שהוא ילובן ויבורר בוועדת החינוך של הכנסת.

### **היו"ר ד' שילנסקי:**

תודה רבה. הצעה אחרת לחבר הכנסת דוד מגן.

### **דוד מגן (הליכוד):**

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת עובדיה עלי ראוי למחמאות, גם על הטיפול ברעיון וגם על העיתוי הנכון. בעוד חמישה ימים תתחיל הפגרה של בתי-הספר התיכוניים, ובעוד כשבועיים – פגרת בתי-הספר היסודיים. הרעיונות שהועלו כאן, בעיקר ביצירת ריכוזיות בהנהלות בתי-הספר, כך שיוכלו להשאיל את הספרים לתלמידים, ולא לשלוח אותם לשוק החופשי לקנות ספרים במחירים מופקעים, הם רעיונות טובים, ואני מקווה, לפי דברי התשובה של השר, בהמשך ליוזמה של חבר הכנסת עובדיה עלי, שנשמע על בשורה חדשה ועל הרחבת השירות הזה בשנת הלימודים התשנ"ה, הבאה עלינו לטובה.

לכן, פורמלית אני מציע להסיר את ההצעה, אבל עד רגע ההצבעה אני אחשוב ואשקול שנית.

### **היו"ר ד' שילנסקי:**

חברי הכנסת, אנו ניגשים להצבעה.

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 8

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החינוך והתרבות נתקבלה.

### **היו"ר ד' שילנסקי:**

שמונה בעד, אין מתנגדים ואין נמנעים. אני קובע שהצעתו של חבר הכנסת עובדיה עלי: מחירי ספרי הלימוד לשנת הלימודים התשנ"ה – במקום האות ה"א הדפיסו בטעות את האות חי"ת; קפצו מהר מאוד – אכן תעבור לוועדת החינוך והתרבות.

חברי הכנסת, לפני שאנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום, אני רוצה להביא לידיעת חברי הכנסת את החלטת יושב-ראש הכנסת, שהועברה לי בכתב. הוא האחראי והממונה על סדר-היום, ובהתאם להחלטתו, הרי אחרי הסעיף הבא, שהוא: חלוקת ספרי תנ"ך לבוגרי בתי-הספר היסודיים, ואותו יביאו חברי הכנסת זבולון המר ועובדיה עלי, אנחנו נחזור לשר הבינוי והשיכון, ושר הבינוי והשיכון ישיב על הצעות לסדר-היום עד השעה 17:00. היושב-ראש מוכן לדחות את שאר ההצעות של שר הבינוי והשיכון, אם המציעים יפנו אליו ויבקשו לעשות זאת.

### **הצעות לסדר-היום**

#### **חלוקת ספרי תנ"ך לבוגרי בתי-הספר היסודיים**

### **היו"ר ד' שילנסקי:**

ובכן, כפי שאמרתי, הסעיף הבא בסדר-היום הוא: חלוקת ספרי תנ"ך לבוגרי בתי-הספר היסודיים – הצעות לסדר-היום מס' 4307 ו-4378. אני מזמין את חבר הכנסת זבולון המר.

### **שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:**

מה קורה? אני פשוט לא מבין את הדבר הזה. אני אומר ליושב-ראש שאני פשוט לא מבין את זה. אני מבקש. היושב-ראש אמר לי שאחרי שחבר הכנסת עובדיה עלי יסיים אני אעלה.

### **זבולון המר (מפד"ל):**

הוא עולה עוד הפעם.

### **היו"ר ד' שילנסקי:**

אדוני, לחבר הכנסת עובדיה עלי יש שתי הצעות לסדר-היום.

### **שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:**

אדוני היושב-ראש, אתם עושים צחוק. אני לא ביקשתי שיקדמו אותי ולא ביקשתי שיאחרו אותי. אני עובד על-פי לוח זמנים.

### **היו"ר ד' שילנסקי:**

אבל, אדוני השר – – –

### **שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:**

שלושה ימים אני בכנסת. אני רוצה להבין למה דוחים אותי עוד הפעם.

### **היו"ר ד' שילנסקי:**

אבל, אדוני השר, נדבר בניחותא. סוכם שאדוני – – –

### **שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:**

– – –

### **שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:**

אמנון, זה לא בסדר, משום שאי-אפשר לתקוע שר שלושה ימים בכנסת.

### **שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:**

אני שלושה ימים בכנסת, והיום אני מופיע שלוש פעמים.

**שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:**

— — — אני הולך לפי סדר, סדר.

**היו"ר ד' שילנסקי:**

אדוני שר הבינוי והשיכון — — —

**שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:**

אני מבקש הבהרה מיושב-ראש הכנסת.

**היו"ר ד' שילנסקי:**

הנה הלכת ליושב-ראש הכנסת. הרשה לי להגן על יושב-ראש הכנסת. יושב-ראש הכנסת — — —

**שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:**

— — —

**היו"ר ד' שילנסקי:**

תרשה לי, אולי לא שמעת מה שהודעתי.

**שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:**

הרי זו בדיחה, לא לזה התכוון יושב-ראש הכנסת. היא מפרשת כמו שהיא חושבת. יושב-ראש הכנסת אמר לי: אחרי שחבר הכנסת עובדיה עלי מסיים את דבריו עכשיו — — —

**זבולון המר (מפד"ל):**

לא עכשיו.

**שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:**

עכשיו.

**זבולון המר (מפד"ל):**

הוא אמר "עכשיו"? הוא אמר את המלה "עכשיו"?

**שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:**

— — —

**זבולון המר (מפד"ל):**

הוא ידבר עכשיו, בעוד שתי דקות.

**שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:**

— — —

**היו"ר ד' שילנסקי:**

אבל, אדוני שר הבינוי והשיכון, אני מסרתי את הודעתו — — —

**זבולון המר (מפד"ל):**

אתה שומע, אתה מוריד לי את המורל.

**שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:**

אני לא מוריד.

**היו"ר ד' שילנסקי:**

והודעתו היא זאת.

**שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:**

תראה, חבר הכנסת זבולון המר, גם אתה לא היית עובר על זה לסדר-היום.

**זבולון המר (מפד"ל):**

טוב, אבל אחרי שהייתי אומר זאת, הייתי מפסיק.

**שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:**

לא, אני מצטער, אני לא אתן לעבור על זה לסדר-היום. אני רוצה – – –

**היו"ר ד' שילנסקי:**

אולי אחזור על ההודעה של יושב-ראש הכנסת?

**שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:**

אני מבקש, אדוני, היא מדברת עם יושב-ראש הכנסת, אני רוצה הבהרה.

**היו"ר ד' שילנסקי:**

אולי בינתיים אדוני יתחיל להביא את הצעתו, כי אחרת שוב נפסיד זמן וזה יהיה על חשבון השר.

**זבולון המר (מפד"ל):**

טוב.

**שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:**

אפשר לדבר עם היושב-ראש.

**היו"ר ד' שילנסקי:**

היא מדברת.

**זבולון המר (מפד"ל):**

על מה?

**שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:**

לא, אני מבקש, אני לא אפגע בחבר הכנסת המר אחרי שהוא התחיל לדבר. אני רוצה כרגע הבהרה.

**היו"ר ד' שילנסקי:**

בסדר. בינתיים, עד שתהיה הבהרה מטעם היושב-ראש, הוא כבר יגמור את הדברים שלו, יש לו שבע דקות בסך הכול.

**שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:**

השר רובינשטיין, אתה חושב שאפשר לעשות ממני צחוק?

**שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:**

אבל אני נשארתי – – –

**שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:**

תקשיב היטב. אמרתי ליושב-ראש הכנסת, שאני לא רוצה שום דבר, אני רוצה שילכו לפי הסדר, זה הכול. קבעתי לוח זמנים, דחיתי כבר ארבע ישיבות, אי-אפשר. אני לא רוצה להופיע בשבוע הבא.

### **שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:**

לי זה לא משנה.

### **היו"ר ד' שילנסקי:**

אדוני השר, יושב-ראש הכנסת מציע, שאם אדוני רוצה, אפשר לדחות את כל ההצעות של אדוני לשבוע הבא ולשחרר – – –

### **שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:**

אדוני היושב-ראש, הישיבה הראשונה נגמרה בסביבות השעה 13:30; יכולתי ללכת ולעבוד. שאלתי מתי אני מופיע, אמרו לי: אתה מופיע לפי לוח הזמנים הזה. ביטלתי את הישיבות, חיקיתי, באתי לגברתי סגנית המזכיר ושאלתי אותה: מתי אני עולה? היא אמרה לי: רק חבר הכנסת קהלני גומר, ואתה עולה. זה נכון או לא נכון?

### **היו"ר ד' שילנסקי:**

אדוני השר, באותו זמן חבר הכנסת זבולון המר כבר יכול היה לגמור את הצעתו. בכל אופן, שמעת את ההצעה של יושב-ראש הכנסת. יש לך כמה אפשרויות: אפשרות אחת – להביא את ההצעות שלך אחרי הסעיף הזה, כמה שתספיק עד השעה 17:00; האפשרות השנייה – לדחות את הכול. עד שנגמור את הסעיף הזה אדוני יחליט במה הוא בוחר.

בבקשה, חבר הכנסת המר, הבמה לרשותך.

### **דוד מגן (הליכוד):**

אדוני היושב-ראש, בינתיים חבר הכנסת המר רשם שיא – זה הנאום הקצר ביותר בזמן הארוך ביותר.

### **זבולון המר (מפד"ל):**

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת – – –

**שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:**

אני לא אעבור על זה לסדר-היום, אני מצטער. אתם לא תעשו ממני צחוק. אני מוותר על הכבוד, שהיושב-ראש דוחה לי משבוע לשבוע, אני לא רוצה. חברי כנסת באו, העלו הצעות, הם זכאים מכוח החוק לשמוע אותי מדבר היום.

**זבולון המר (מפד"ל):**

בסדר, בעוד עשר דקות. מה הבעיה?

**שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:**

אתה מוכן לדחות לשבוע הבא?

**רענן כהן (העבודה):**

לא.

**שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:**

הוא לא מוכן. אני רוצה לענות בדיוק. אני לא מוכן. אתה מוכן לוותר – בבקשה.

**דוד מגן (הליכוד):**

אדוני היושב-ראש, אם מותר לי להציע: אולי כדאי שתכריז על הפסקה של חמש דקות, תבדוק את הדברים ביסודיות עם היושב-ראש.

**זבולון המר (מפד"ל):**

לא.

## **היו"ר ד' שילנסקי:**

חבר הכנסת דוד מגן, אתה חבר כנסת ותיק ובעל ניסיון. אתה יודע שאפילו אם יש משגה וחבר כנסת עלה על הבמה – לא מורידים אותו; עוד לא היה דבר כזה. נוריד את חבר הכנסת זבולון המר? אני לא מדבר על הכבוד שלו, על אישיותו ועל העבר שלו, נוסף על זה שהיה שר.

## **שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:**

נעשה מעשה שלא ייעשה, לא אעבור על זה לסדר-היום.

## **היו"ר ד' שילנסקי:**

לא הייתי מוריד שום חבר כנסת, בוודאי לא את חבר הכנסת זבולון המר.

## **שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:**

אין לי עניין לפגוע בחבר הכנסת המר ולא בשר רובינשטיין. נקבע כאן סדר.

## **שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:**

---

## **שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:**

חבר הכנסת לנדאו, חבר הכנסת מחאמיד וחבר הכנסת רענן כהן מחכים לשמוע את תשובתי, אי-אפשר לתעתע בהם. זה רציני שנותנים לי חמש דקות? היא נותנת לי חמש דקות לחמש הצעות לסדר-היום? זה לעשות צחוק מחברי הכנסת.

## **שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:**

---

## **היו"ר ד' שילנסקי:**

אדוני השר, אני מציע לך: נוציא את אנשי המנגנון והפקידים מתוך הוויכוח.

### **רענן כהן (העבודה):**

אדוני היושב-ראש.

### **היו"ר ד' שילנסקי:**

רק רגע.

הם עושים את עבודתם נאמנה, הם מאוד משתדלים.

### **שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:**

מי קבע שאני לא אקום בתורי? יושב-ראש הכנסת הופתע – – –

### **היו"ר ד' שילנסקי:**

אדוני השר, שלשום הייתי בכנסת עד 03:00, אתמול הייתי עד 02:45, ובכל אותו זמן סגנית מזכיר הכנסת ישבה ועבדה. בואו נוציא אותה מהוויכוח וניתן לה את הכבוד. אני מבין שזה בעידנא דריתחא. בואו נמחק את זה ונשמע את חבר הכנסת זבולון המר. בבקשה.

### **שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:**

אני רוצה להתנצל בפניך, חבר הכנסת עוזי לנדאו; אני מתנצל בפניך, חבר הכנסת מחאמיד. יש סדרים חדשים בכנסת.

### **היו"ר ד' שילנסקי:**

אחרי עידנא דריתחא, אני מציע שתהיה התנצלות בפני סגנית מזכיר הכנסת.

### **קריאות:**

---

### היו"ר ד' שילנסקי:

מה לעשות? רציתי התנצלות בפני סגנית מזכיר הכנסת.

### זבולון המר (מפד"ל):

פעם התנצלתי בפניה.

### היו"ר ד' שילנסקי:

הנה, חבר הכנסת זבולון המר התנצל פעם, היתה לו פליטת פה.

### זבולון המר (מפד"ל):

נכון, גברת כרם? התנצלתי בפניך פעם.

### היו"ר ד' שילנסקי:

אני מאוד מצטער, סגנית מזכיר הכנסת, ראיתי איך עבדת כמה ימים, אל תהיי עצובה, תני חיוך, זה קורה. אני יוצא מתוך הנחה שהפגיעה בכך היתה בעידנא דריתחא. כשהשר יירגע הוא בוודאי יבוא ויתנצל. מה גם שכשפוגעים בעובד, העובד לא יכול לעלות על הבמה ולהבהיר את עצמו. אני בטוח שאת לא אשמה בשום דבר, אני מתנצל במקומו.

אני רואה שכל חברי הכנסת תמימי דעים אתי. עובדי הכנסת עובדים כל כך קשה, חבר הכנסת המר, ראיתי אותם בימים שהם התחילו לעבוד מ-06:00. אני ישבתי פה עד 03:00, יצאתי וישבתי במזנון, דיברתי בטלפון, אבל הם יושבים כל הזמן ועובדים. כולנו חייבים בכבוד כל עובדי הכנסת, הם עובדים מסורים ונאמנים.

### שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

בימי רביעי היו עובדים – – – היום זה הורס את היום כולו, אני מופיע כאן היום שלוש פעמים.

## **היו"ר ד' שילנסקי:**

השר זוכר עד איזו שעה היו עובדים בימי רביעי. אדוני השר, אם ילכו לפי התוכנית במלואה, עובדי הכנסת יישבו פה היום עד 24:00; והכתבניות – פשוט רחמנות עליהן, היד כואבת להן, שלא תהיה להן חלילה פגיעה רפואית.

## **עובדיה עלי (הליכוד):**

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת המר כבר היה גומר מזמן, וגם אני.

## **זבולון המר (מפד"ל):**

חבר הכנסת מגן אפילו היה מצליח להסיר את ההצעה.

## **דוד מגן (הליכוד):**

אדוני היושב-ראש, דיברת על שלשום ואתמול. אתה מתכוון לאתמול ולהיום.

## **היו"ר ד' שילנסקי:**

נכון, כשאמרתי אתמול, הכוונה היתה ל-03:00 היום.

בבקשה, חבר הכנסת המר.

## **זבולון המר (מפד"ל):**

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, יפה נהגה מערכת החינוך מימים ימימה, שבוגרי כיתות ח' בבתי-הספר קיבלו מבית-הספר מתנת פרידה – ספר התנ"ך שילווה אותם בדרכם. הרשויות המקומיות הן אלה המממנות את רכישת ספרי התנ"ך לבתי-הספר שבתחומיהן, ואילו היישובים החלשים יותר מבחינה כלכלית, אלה שנקראים בשפה של משרד החינוך "מוחזקים" או "נתמכים" – איני מצוי ברשימה, אבל דומני שהיא יכולה להכיל כ-100 יישובים, בוודאי עשרות מושבים, עיירות פיתוח וכדומה – היו מקבלים את ההקצבה למימון ספרי התנ"ך לבוגריהם ממשרד החינוך.

בשנה שעברה והשנה קיצץ משרד החינוך את תקציבו ב-180,000 שקל; גרסה אחרת אומרת שמדובר ב-60,000 שקל. הודיעו ליישובים הנתמכים והמוחזקים שהשנה משרד החינוך לא מקציב

את הקצבתו לרכישת ספרי התנ"ך. דובר משרד החינוך שנדרש לכך הודה בהתחלה שכך הוא, אחר כך הוא התעשת והתרשת על הכחשה שהכול רכילות והדבר לא נכון. אני תמה על כך, מפני שזו אינה האמת.

חברי הכנסת, אני יודע שהעיקר הוא פתיחת הספרים, שהנוער הישראלי יפתח את ספרי הקלסיקה היהודית. אני יודע שיש מחלוקת עם חלקים בפוליטיקה הישראלית על תורה שבעל-פה. אני מאמין שגם כאן ירבו המבינים את האסון שהאינטליגנציה שלנו לא תכיר את הקלסיקה שלנו, מפני שתאמר שזה שייך לדתיים.

אבל התנ"ך, הכול הסכימו שיש חשיבות ללימודו. בן-גוריון ראה בו את הקושאן שלנו על ארץ-ישראל ואת ספר המוסר היהודי. נכון ששרת החינוך הקודמת הציעה לגנוז חלקים ממנו, כמו ספר יהושע ועוד. אבל לא כך היתה ההסכמה הכללית בעם. אחר כך פתאום שמענו על ויתור על בחינת הבגרות בתנ"ך, ואחר כך הוכחש העניין ושונה. זה לא ששר החינוך החליט על זה, אבל היתה ועדה שהוציאה חומר שעל-פיו לא תהיה בחינת בגרות בתנ"ך. אחר כך זה שונה, כנראה; אני מקווה כך.

עכשיו שמענו, שבתקציב המיליארדים של משרד החינוך חסרים 60,000 שקל או 180,000 שקל, ואת אלה צריך למצוא דווקא על-ידי הפסקת חלוקת ספרי התנ"ך לילדי היישובים העניים יותר. אני לא רוצה להיכנס לשאלה, האם זה כך מפני שמישהו חושב שם שלא כל כך חשוב ללמוד תנ"ך, או יכול להיות שזה סתם בגלל חוסר תשומת לב, רשלנות וניסיון למצוא איזה מקור לצמצם בכסף. כך או כך, אני קורא לשר החינוך, ואני יודע שיש לו רגישות לעניין, להחזיר את המצב לקדמותו; ולכנסת, לדון בעניין ולקרוא למשרד החינוך לתקן את העוול, אם הוא לא עושה זאת בלי זה. צריך להחזיר את כבשת הרש הזאת לילדי היישובים הנתמכים.

אשמח מאוד לשמוע משר החינוך, שנפלה כאן טעות, שהדברים יתוקנו, שבתקציב 1994 תינתן התוספת שהוצאה ממנו ויוחזר הסעיף התקציבי לספרי תנ"ך ליישובים המוחזקים או הנתמכים, ויוחזרו התנ"כים לילדי התענכים וגם לילדי היישובים האחרים.

### **היו"ר ד' שילנסקי:**

תודה רבה. חבר הכנסת עובדיה עלי, בבקשה.

### **עובדיה עלי (הליכוד):**

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה – – –

### **היו"ר ד' שילנסקי:**

אני אבקש את סליחתך. אני רוצה להביא לידיעת כל החברים כאן, ששר הבינוי והשיכון פנה אל יושב-ראש הכנסת, ויושב-ראש הכנסת הסכים לדחות את כל ההצעות שלו לשבוע הבא. זאת אומרת, אני

יכול אולי לקבוע, שהצעה נוספת שקשורה לשר החינוך והתרבות תבוא מייד אחרי הצעה זאת. אבל אנחנו עוד נבדוק זאת. כיוון שהוא כבר נמצא פה, אולי נוכל לעשות זאת, כדי שהוא לא יצטרך לבוא פעם נוספת. אף כי לפי לסדר-היום יש תחילה שתי הצעות לשר הבריאות.

אני מבקש לבדוק עם יושב-ראש הכנסת אם הצעתי מתקבלת – ששר החינוך והתרבות יענה ברצף גם על הצעות אחרות. אודה למזכיר הכנסת אם יבדוק זאת.

### **עובדיה עלי (הליכוד):**

בוודאי, בוודאי.

### **היו"ר ד' שילנסקי:**

ובכן, אחרי ההצעה הזאת תבוא הצעה נוספת שקשורה אף היא לשר החינוך והתרבות, ורק אחר כך הצעות הקשורות לשר הבריאות. בבקשה, חבר הכנסת עובדיה עלי.

### **עובדיה עלי (הליכוד):**

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בספר יחזקאל, פרק ח', מובל הנביא על-ידי מלאך השם לסיור בירושלים. הנביא הרואה את מעשי העם הנוראים, וחוזר בפשעי כוהני השם שועי הארץ ומושל, מתחלחל ממראה עיניו ואינו יודע את נפשו מכאב ומצער. המלאך שעמו, לא די בכך שאין בידו להרגיעו, אומר לו: "הראה אתה מהם עשים תועבות גדלות אשר בית ישראל עשים פה לרחקה מעל מקדשי, ועוד תשוב תראה תועבות גדלות".

נדרשתי לפרק זה בקשר למעשיה של ממשלה זו, שכנראה אין גבול ליכולתה לשבש, לקלקל, לחטוא ולהחטיא, וחדשים לבקרים היא מוסיפה חטא על פשע.

אדוני היושב-ראש, ביום כ"ג בכסליו, 7 בדצמבר 1993, שאלתי את כבוד שר החינוך שאילתא כהאי לישנא: "מידע שהגיעני מלמד על החלטה שלא ללמוד את ספר יהושע בבית-הספר ברוח תנועת העבודה" – והוא מצוי בבירת ישראל. והוספתי ושאלתי: "אודה לשר אם ישיבני האם המידע נכון".

### **היו"ר ד' שילנסקי:**

סליחה, מה זאת אומרת "בית-ספר ברוח תנועת העבודה"?

## שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

---

### עובדיה עלי (הליכוד):

ההורים רשאים לקבוע 25% מתוכניות הלימודים של בית-הספר. בחלק מבתי-הספר יש איזו עמותה שמנסה להרחיב את נושא ערכי תנועת העבודה, מנסה להשריש את הערכים האלה וללמד אותם בבתי-ספר שונים ברחבי הארץ. אחד מבתי-הספר שמנהיג את העניין הזה הוא בית-ספר בירושלים.

### היו"ר ד' שילנסקי:

יש לי שאלה נוספת, אבל אינני יכול לשאול אותה כשאני מנהל את הישיבה. לשם אינפורמציה יכולתי לשאול עוד שאלה, אבל אסור לי לשאול מפה.

## שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

אני יכול לנחש מה השאלה הזאת.

### עובדיה עלי (הליכוד):

היות שאני מנחש מה השאלה שלך, אני אומר לך, שגם אם ירצו ללמד את ערכי התנועה הרביזיוניסטית, הם רשאים לעשות זאת, אם רוב ההורים יתארגנו וידרשו זאת מהנהלת בית-הספר. הדברים מעוגנים בהנחיות משרד החינוך בעניין זה; בחוק חינוך ממלכתי, וגם בהנחיות של משרד החינוך. זה חלק מחוק חינוך ממלכתי.

שאלתי את השר האם המידע נכון. תשובת סגן השר היתה לקונית: המידע אינו נכון. ספר יהושע נלמד בבתי-הספר כנדרש, על-פי תוכנית הלימודים.

קיבלתי את התשובה כפשוטה ואף העברתיה למי שפנה אלי. ועכשיו אני יכול לומר לך, אדוני היושב-ראש, ולך, אדוני השר, שהתשובה שניתנה לי על-ידי סגן השר, מקומה – כך מסתבר – בקוטב הנוגד את האמת. בדיקה נוספת שעשו הפונים אלי, הקשורים לבית-הספר המסוים הזה, מלמדת, שספר יהושע מצוי ברשימת הספרים האסורים שם. לא מלמדים את ספר יהושע, אסור ללמד את ספר יהושע בבית-ספר זה. זה נשמע מוזר, אני יודע. זה נשמע דבר שהוא פשוט מעל לבינתו של כל אדם בר-דעת. אילו היה זה דבר קצת הגיוני, לא היתה נשאלת השאלת הזאת. חברי כנסת אינם מטריחים עצמם לשאול שאלות בדברים פעוטי ערך. אבל היות שהדבר הזה הוא תמוה ביותר, שאלתי את השאליתא, וקיבלתי את התשובה שקיבלתי. אדוני השר, מוטב לאנשי משרדך שיבדקו את העניין שנית.

אני שאלתי אז, והשיבוני את אשר השיבוני, ונשארתי בצערי על מעשיה של ממשלה זו. והנה מסתבר לי כיום, שיש עוד תועבות גדולות מאלה. והפעם אין מצנזרים ואוסרים את לימוד ספר יהושע, זו הפעם החליט מי שהחליט שהתנ"ך כולו מיותר ואין חפץ בו, ומייד אפרש את דברי.

אדוני היושב-ראש, כבר עמד על כך קודמי, שר החינוך לשעבר חבר הכנסת זבולון המר, שבמשך שנים רבות, עוד לפני הקמת מדינת ישראל, וכמובן במשך כל השנים לאחר מכן, נהגו לחלק את ספר התנ"ך כשי לבוגרי כיתות ח'. מאוחר יותר, אחרי החלת הרפורמה בחינוך – לבוגרי כיתות ו' ולבוגרי בתי-ספר על-יסודיים. בסעיף תקציבי מיוחד הוקצו ליישובים נתמכים, "יישובים מוחזקים" במונח של משרד החינוך, סכומי כסף לצורך רכישת השי.

והנה השנה, השנה הזאת, בתקציב 1994, החליט מישוה, שאין צורך עוד בספרי תנ"ך, ומחק לחלוטין את הסעיף התקציבי הזה, שבטרם מחיקתו עמד על סך 180,000 שקל. ידידי, חבר הכנסת המר, גם אני בדקתי זאת. מתברר שהיו 180,000 שקל, והסעיף הזה נמחק. את המידע הזה קיבלתי ממקור שאני יכול לקרוא לו מקור מוסמך במשרד החינוך.

### **זבולון המר (מפד"ל):**

ומהימן.

### **עובדיה עלי (הליכוד):**

מוסמך ומהימן. הוא גם מוסמך, מפני שהוא בקיא בנתונים. אני מעריך שכל עובדי משרד החינוך מהימנים, אבל בנקודה הזאת הוא גם היה מוסמך והוא מכיר את הפרטים.

אדוני היושב-ראש, אני לתומי סברתי, שבתהליך המיוסר והקשה הזה, בדרך הכואבת שעברנו למדנו כולנו, שלהיות ישראלי אין פירושו להתנתק מן היהדות. ועוד האמנתי, שגם אלה שחיפשו אלוהים אחרים בדמותו של סטלין, שמש העמים, למדו את הלקח ושבּו אל מקורות המים החיים המכונסים בתנ"ך. אך כנראה לא כך הדבר, וכנראה בתוך המשרד יושבים גם אנשים שהתנ"ך לדידם אינו יותר מאשר עוד ספר. וכשם שמוחקים ספר זה או ספר אחר מן הרשימות, כך ניתן למחוק גם את ספר התנ"ך.

עמד לפני קודמי, חבר הכנסת המר, ופירט נושאים נוספים שהיתה בהם פגיעה בלימוד התנ"ך; נושא בחינות הבגרות, גם בנושאים אחרים. בשל סד הזמן המעיק לא אחזור ולא אפרט את אשר פירט חבר הכנסת המר.

אדוני השר, אני מציע לך לעשות מיידית לתיקון מעוות זה. אך אין להסתפק בהחזרת הסעיף התקציבי למקומו. עליך מוטלת החובה להרחיב ולהעמיק את לימודם וידיעותיהם של עובדי משרד החינוך בתנ"ך. אני מציע, שבכל השתלמות או התכנסות שתהיה – תיחדו זמן ללימוד ספר הספרים.

ואיני מציע פעילות מיסיונרית אלא לימוד שיאמץ את הזיקה שבין העם למורשתו, וסוף סוף ידעו עובדי משרד החינוך מה היא חשיבות ספר התנ"ך ומה מקומו בתולדות העם.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, על כולנו לזכור: אליק לא נולד מן הים, הוא יוצא חלציהם של האבות ושל עם ישראל, והתנ"ך הוא הנעלה בערכים שיש לנו.

### **היו"ר ד' שילנסקי:**

תודה רבה, אדוני. אדוני השר, אני רואה ששני הנואמים דיברו בתמצית ואני נשארת חייב, אדוני השר, כמה דקות גם לחבר הכנסת המר וגם לחבר הכנסת עובדיה עלי. שניהם דיברו – – –

### **דוד מגן (הליכוד):**

לא נכון. חבר הכנסת המר עמד 50 דקות על הדוכן.

### **היו"ר ד' שילנסקי:**

הוא דיבר רק שש דקות, וזכותו היתה לדבר יותר. הוא תמצת את דבריו, וטוב עשה. אני מברך את חברי הכנסת שלא מכריחים את מנהל הישיבה לנדנד להם: זמנך תם, זמנך תם וכו'. בבקשה, אדוני השר.

### **שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:**

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני מבין את הסנטימנטים של עמיתי חברי הכנסת, אבל אני רוצה לומר להם, לא רק שהם רואים צל הרים כהרים, אלא אין כאן אפילו צל.

קודם כול אני רוצה לומר, כפי שהיתה לי הזדמנות לומר זאת בחידון התנ"ך העולמי שהתקיים ביום העצמאות כאן בירושלים, לעניות דעתי ספר הספרים הוא מורשה משותפת של כל חלקי העם. כמובן, יש אינטרפרטציות שונות, אבל אנחנו רואים בו נכס של כל אחד ואחד מאתנו ושל מערכת החינוך כולה במגזר היהודי, על כל מרכיביה, בראש ובראשונה בחינוך הממלכתי; כמובן, בחינוך הממלכתי-דתי ובזרמים היהודיים האחרים.

אני רוצה לומר בהזדמנות זו, אני לא יודע מה עוד אני צריך לעשות, הרי ליהודים אסור להצטלב, מה אני צריך לעשות כדי לומר שלא היה ולא נברא. מעולם לא עלה אצלי רעיון לבטל את בחינות הבגרות בתנ"ך.

## זבולון המר (מפד"ל):

זה לא פורסם על-ידי ועדה של משרד החינוך?

## שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

לא פורסם. אני לא יודע איך זה היה בזמנך, ידידי, חבר הכנסת זבולון המר – אני הגעתי למסקנה, שאין שום דמיון בין המציאות במשרד החינוך לבין המציאות המדומה, בין העובדות לבין העובדות כפי שהן נמסרות בעיתונים. הנה, למשל, גם היום קראתי בעיתון חשוב מאוד, שיצאה הוראה ממשרד החינוך והתרבות, שמי שיש לו שמונה ציונים שליליים, אנחנו מצוים להעלות אותו כיתה ויהי מה, גם אם הוא אינו יכול בכלל לעמוד בשום מטלה לימודית. משרד החינוך והתרבות, מי כמוך יודע זאת, לא הוציא הוראה כזאת. לא היו דברים מעולם, להד"ם.

בקשר לבחינת הבגרות בתנ"ך – אני אומר לך – היה רעיון לאחד או לשניים מאנשי המשרד, בשיחות פנימיות, לצמצם את מספר בחינות הבגרות ולהעמידו על שלוש בלבד. והרעיון הזה נדחה על הסף על-ידי, עוד לפני שאיזו ועדה עסקה בכלל בנושא. אבל במסגרת משטר ההדלפות היזומות, ולא תמיד גם האמיתיות, זה התפרסם. ומאז אני עסוק כמעט שנה בהכחשת הידיעה הזאת, ולא עוזר דבר. אני בא לבתי-ספר, אני נפגש עם הורים ועיתונאים, ואומרים: ומה בקשר לביטול בחינות הבגרות בתנ"ך? אז אני חוזר, פעם נוספת: אין, לא היה ולא יהיה.

דבר נוסף, ספרי התנ"ך הוענקו לתלמידי בתי-הספר מאז ומתמיד על-ידי הרשויות המקומיות ובמימון. לקבוצה קטנה של בתי-ספר מוחזקים, בסך הכול 18,000 תלמידים בכל ישראל, אנחנו, משרד החינוך, מימנו זאת מתוך תקציב המשרד. אנשי מינהל במשרד, בלי לדבר לא עם המנכ"ל ולא אתי – נודע לנו על זה לראשונה מתוך ידיעה עיתונאית – החליטו על-פי הנחיות שמחייבות אותם לדעתם לעשות זאת, להעביר את הסכום הזה לרשויות המקומיות האמורות, כדי שהן תממנה את ספרי התנ"ך לאותן רשויות מקומיות.

## שאול יהלום (מפד"ל):

זה לא נאמר לרשויות. נתנו להן את הכסף ולא אמרו להן לאיזו מטרה.

## היו"ר ד' שילנסקי:

סליחה, אדוני השר. תרשה לי רגע להפסיק אותך. אני רואה שבגלל השינוי שהיה בסדר-היום, וכפי ששמענו הרי שר הבינוי והשיכון עזב ולא תהיינה תשובות שלו, חברי הכנסת שעניינם נוגע לשר החינוך והתרבות בהמשך לא יכולים להיות ערים לכך שעכשיו מגיע תורם; לא תוכל להמשיך בסדר-היום שלך, כי חברי הכנסת לא יהיו.

## שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

בסדר. אני מבקש מהסדרן שיביא לי את כל החומר.

## היו"ר ד' שילנסקי:

בבקשה. אני מבקש ממנגנון הכנסת, על מנת שלא נקפח את חברי הכנסת ונמחק להם את ההצעות כשהם לא אשמים, שיודיעו לחברי הכנסת אביגדור קהלני, לימור לבנת ושלמה בניזרי, שהנה תיכף יגיע התור שלהם.

סליחה על ההפסקה. אדוני יכול להמשיך.

## שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

הסכום הזה הועבר, וחלקו מועבר בימים אלה ממש לרשויות המקומיות, על מנת שירכשו את ספרי התנ"ך עבור בוגרי בתי-הספר היסודיים.

שמעתי תלונה, שבגלל איזו אי-הבנה, ראשי הרשויות המקומיות לא מבינים לשם מה הועבר אליהם הסכום הזה. מייד מיהרתי וביקשתי שיבהירו להם, שהסכום הזה אינו מעות חנוכה ואינו משלוח מנות לפורים, אלא הוא נועד לכך שהם יממנו, כפי שהם עושים זאת לגבי שאר בתי-הספר, את רכישת ספרי התנ"ך.

## שאול יהלום (מפד"ל):

— — —

## שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

האמן לי, הרי יש בעיות אמיתיות ויש בעיות מדומות. הבעיה הזאת לגבי מעמדו של התנ"ך, ספר הספרים, במערכת החינוך בחינוך הממלכתי – אני לא מודע לכך שהיא קיימת. אני שמעתי את חבר הכנסת עובדיה עלי מצטט תשובה של סגן השר מיכה גולדמן. הוא קיבל זאת בוודאי מהנהלת בית-הספר. אנחנו נברר זאת, את הפער הזה בין תשובת בית-הספר לבין תשובת סגן השר, ואני גם אשוחח על כך עם מנהל בית-הספר, כדי להבהיר לו שאנחנו לא מפרקים את התנ"ך לפרקים פרקים וחלקים חלקים, אנחנו רואים אותו כיחידה אחת. אבל אני מוכרח לברר זאת בירור עובדתי. אני שומע זאת לראשונה.

מאחר שאין כוונה לבטל את חלוקת ספרי התנ"ך, לא לבטל את בחינת הבגרות ולא להמעיט מחשיבותו ומערכו של ספר הספרים, אני מציע לעמיתי חברי הכנסת הנכבדים שיסתפקו בהודעתי זאת.

**זבולון המר (מפד"ל):**

---

**שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:**

כן, כן. ההודעה יוצאת בימים אלה.

**היו"ר ד' שילנסקי:**

חבר הכנסת זבולון המר, האם אדוני מסתפק בתשובת השר?

**זבולון המר (מפד"ל):**

כן.

**היו"ר ד' שילנסקי:**

חבר הכנסת עובדיה עלי?

**עובדיה עלי (הליכוד):**

אני מסתפק בתשובת השר.

**היו"ר ד' שילנסקי:**

מסתפק.

אני מצטער, שני חברי כנסת חשובים ונכבדים, כגון חבר הכנסת מגן וחבר הכנסת מנע, רצו גם להביע את דעתם במסגרת הצעה אחרת.

**דוד מגן (הליכוד):**

כל מה שרציתי להגיד הוא, כי יש מיעוט בקרב ראשי הרשויות המקומיות, שמעדיפים לחלק ספר אחר, משום שאפשר להצמיד את תמונותיהם לספר עם הקדשה מיוחדת, דבר שאי-אפשר לעשות בתנ"ך. כדאי ששר החינוך והתרבות יחשוב על הרעיון – – –

**היו"ר ד' שילנסקי:**

אתה חושב שיש מורים בישראל, שבגלל הרצון להתבלט עם תמונה, יעדיפו ספר אחר על התנ"ך?

**דוד מגן (הליכוד):**

לא אמרתי.

**דוד מנע (הליכוד):**

הדברים האלה קיימים בארצות-הברית של אמריקה, ספרי תנ"ך ותפילות.

**היו"ר ד' שילנסקי:**

קראתם קריאת ביניים, זה לגיטימי, אבל בהתאם לתקנון ולפרוצדורה, אינני יכול לתת לכם את המיקרופון. אבל הכול בא על מקומו בשלום.

### **הצעות לסדר-היום**

#### **הטיפול בילד שנפגע מאלימות בבית-הספר**

**היו"ר ד' שילנסקי:**

אני מתכבד להזמין את חבר הכנסת אביגדור קהלני להביא בפנינו את ההצעה לסדר-היום בנושא: הטיפול בילד שנפגע מאלימות בבית-הספר. לפנינו הצעות לסדר-היום מס' 4356, 4359 ו-4370.

### **דוד מגן (הליכוד):**

זו ההצעה האחרונה של שר החינוך והתרבות?

### **היו"ר ד' שילנסקי:**

כן.

### **דוד מגן (הליכוד):**

אחר כך שר הבריאות?

### **היו"ר ד' שילנסקי:**

אחרי זה יש שאילתות לשר החינוך, ומגיע התור של שר הבריאות הן לשאילתות והן להצעות לסדר-היום.

אחרי חבר הכנסת קהלני צריכים לדבר חברי הכנסת לימור לבנת ושלמה בניזרי. בהתאם לסדר, לו שר הבינוי והשיכון לא היה עוזב, הם היו צריכים לדבר בעוד שעה. הם ודאי לא מודעים לכך שתורם הגיע. אני מבקש מעמיתי הסדרנים, אתם בעלי ניסיון לאתר את חברי הכנסת ולבקש מהם לעלות למעלה בדחיפות.

חבר הכנסת קהלני, הבמה לרשותך, שבע דקות תמימות.

### **פיני בדש (צומת):**

אדוני היושב-ראש, לפי סדר-היום בחוץ, אחרי ההצעות לסדר-היום האלה – – –

### **היו"ר ד' שילנסקי:**

חבר הכנסת פיני בדש, בהתחשב בזה שישבת הלילה או הבוקר עד השעה 03:00 – אני זוכר אותך – אני אבהיר לך. אחרי ששר החינוך והתרבות יגמור, הוא יענה על שאילתות. אחריו יגיע תור שר הבריאות הן לשאילתות והן להצעות לסדר-היום. כבר היו פה הרבה ויכוחים על זה. אתה לא כועס. היה מישהו שכעס, אתה מחייך, כל הכבוד לך.

## דוד מגן (הליכוד):

בכל זאת צריך להתחשב בו. הוא תושב הנגב, עומר.

## אביגדור קהלני (העבודה):

כן, צריך להתחשב בו. גם אין לו כסף לנעליים.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני השר, אין זו הפעם הראשונה שמעל במה זו אנחנו מדברים על אלימות שנעשית בבני נוער. אני יודע את הרגישות שלך לנושא הזה, במקרה הזה גם שמעתי את ההתייחסות שלך.

אני עומד לדבר על ילד שנפגע בנהרייה ב-21 בספטמבר 1993, ילד בכיתה ג' ששמו ז'ק סויסה. כדי שחברי הכנסת יבינו, מדובר בילד בכיתה ג' שהותקף על-ידי חבריו, כשאחד מהם תפס בשערותיו והאחר הפשיל את מכנסיו, לקח עיפרון והכניס לאיבר מינו.

רק המחשבה על המקרה הזה והתיאור שלו מזעזעים. אבל הדבר שמזעזע אותנו כיום, ולכן אנחנו מעלים את הבעיה על סדר-היום, היא הבעיה של מה שקורה עם הילד כיום. נאמר שלא יכולנו לצפות את ההתנהגות של אותם ילדים, נאמר שזה יכול להיכנס לאותה סטטיסטיקה, ואדוני השר יודע שהיו 2,000 תלונות על התעללות בתוך בתי-הספר בשנת 1992; ב-1992 נפתחו 9,000 תיקים פליליים נגד בני נוער מגיל 12 עד גיל 18 והיתה עלייה של 13% בתחום זה, דברים שאדוני השר מכיר. הבעיה כרגע היא הטיפול בילד עצמו. מה שאני מבין מתוך הבעיה שהופנתה גם אלי הוא, שאותה התחייבות שלך לטיפול בנער פיסית – הלכה למעשה, הדבר לא מתבצע.

הבעיה היא התקציב לטיפול בילד. יש חברת ביטוח שעובדת עם משרד החינוך, אם אני לא טועה שמה "ענבל", והיא אינה מכירה כרגע בהוצאות הטיפול בילד הזה. אתה, השר, הופעת והתחייבת קבל עם ועדה, שיטפלו בילד. נשיא המדינה, ואני מצדיע לו מעל במה זו, תרם 5,000 שקל למשפחה לטובת הטיפול. קופת-חולים הקציבה כ-30 טיפולים, אבל הילד עדיין נמצא באותו הלב, באותו שוק, שהוא תוצאה של הפגיעה הזאת.

אדוני השר, אני פונה אליך לחזור ולטפל בסוגיה הזו ולבדוק האם באמת המערכת שאמורה לתת את הסיוע, את החום, את ההבנה, את הליטוף במערכת החינוך קיימת; האם אותה מערכת פסיכולוגית שעשויה להחזיר את הילד לאותם חיים שהיו לו קודם, האם היא מתפקדת נכונה. אנחנו נהיה מסוגלים להחזיר את הילד למצבו הקודם, לדעתי, רק על-ידי טיפול נאות של חום, אהבה, ליטוף, גם טיפול פסיכולוגי, והדבר הזה לא נמצא בידי המשפחה כרגע.

אני מכיר את הרגישות שלך. אני מעלה את זה כאן לסדר-היום, כדי שתיקח את המקרה הזה חזרה לידיים שלך, ואולי נשיב את הנפש הקטנה המסכנה הזאת לאותם חיים שהיו לה קודם. תודה רבה.

## היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת אביגדור קהלני. חברת הכנסת לימור לבנת, ואחריה – חבר הכנסת שלמה בניזרי.

אני מודה לחבר הכנסת אביגדור קהלני על כך שקיצר בדבריו וחסך לנו ארבע דקות.

## לימור לבנת (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כפי שאמר קודמי, חבר הכנסת אביגדור קהלני, זאת הרי לא הפעם הראשונה שבה אנחנו דנים, בבית הזה, במליאה, בוועדת החינוך והתרבות של הכנסת, בדיונים ציבוריים, בתקשורת, במצב הקשה של אלימות של תלמידים ובני נוער בתוך בתי-הספר, מחוץ לבתי-הספר, בתוך מערכת החינוך, מחוץ לה. אבל מעבר לשאלה, איך מטפלים בבעיה עצמה, באלימות עצמה, איך מונעים אותה, איך מחנכים לאי-אלימות, יש מקומות, יש בתי-ספר, יש מורים, יש הורים, שמטפלים מייד בבעיות שנתקלים בהן, ומנסים לעקור אותן מהשורש. לעומת זה, למרבה הצער, יש בתי-ספר, מורים, מנהלים, שחוששים, מטאטאים אל מתחת לשטיח, מנסים להעלים, מנסים להסתיר, כדי שחלילה לא ייפגע שם בית-ספרם, כדי שלא ידעו מה מתרחש בין כתליו, ובכך רק מעודדים עוד ועוד אלימות.

אדוני היושב-ראש, המקרה שסיפר עליו חבר הכנסת קהלני, של אותו ילד בנהרייה שנפגע באלימות קשה – ולא במקרה אנחנו לא נציין את שמו, כדי לפחות להגן עליו ועל המשפחה – התפרסם מאוד, ורבים בציבור ראו אותו בתוכניתה של אילנה דיין, "עובדה", בטלוויזיה, כאשר היא חשפה את הסיפור הנורא הזה שקרה, אני רוצה להזכיר כאן, כבר בספטמבר שנה שעברה. אנחנו עומדים עכשיו שמונה-תשעה חודשים, נדמה לי, אחרי המקרה הזה, והילד היום הוא ילד שלא מתפקד – ילד שתפקד, ילד שהיה ילד רגיל לכל דבר – משפחתו לא מתפקדת.

אבל אני רוצה להזהיר ולהתריע, מפני שלא רק שקרה מעשה האלימות הנורא הזה בשעת שיעור בכיתה ג', בנוכחותה של המורה, תוך כדי שיעור, אלא שלאחר שזה קרה כל הטיפול היה טיפול לא נכון. לא לקחו אותו לבית-חולים, וכאשר בסופו של דבר אחיו, המבוגר ממנו בשנה או בשנתיים ולומד באותו בית-ספר, בא לשם והזעיק את האם, האם לקחה אותו לבית-החולים. איש מהמורים לא התלווה אליהם, לא נעשו אותם צעדים שהיו צריכים להיעשות, כי שם, באותו בית-ספר, יש, מסתבר, מסורת של ניסיונות של ההנהלה וחבר המורים לטייח מקרים של אלימות שהיו עוד לפני המקרה הזה. כשמטייחים ומסתירים, זה גורר עוד ועוד ועוד.

יש כאן טרגדיה נוראה. משפחה שלמה שבורה ורצוצה, ילד בכיתה ג' שמי יודע מה יעלה בגורלו, אבל הדבר המדהים ביותר, אדוני היושב-ראש, הוא שהילד הזה נופל בין הכיסאות בצורה שפשוט קשה להבין אותה.

אני רוצה לומר, שמונח לפני העתק מכתב של שר החינוך והתרבות שנכתב ב-26 באפריל לד"ר קדמן, מנכ"ל המועצה הלאומית לשלום הילד, ובו הוא מתייחס, כמובן, בכל הרצינות לנושא ולפנייה

בקשר לאותו ילד, אבל הוא גם כותב שהוא פנה לחברת הביטוח "ענבל", שהיא חברת הביטוח הממשלתית שמבטחת תלמידים, בבקשה לממן טיפול זה בנהל מהיר ומזורז ככל שניתן, וחברת הביטוח הבטיחה שכך תעשה. יבוא על הברכה השר שפנה לחברת הביטוח, אלא שעכשיו חברת הביטוח מודיעה, אדוני השר, שהיא איננה רואה את המקרה זה באחריות שלה, היא מסירה מעצמה אחריות והיא איננה מוכנה לממן את הטיפולים בילד.

צריך להבין, נכון שהשר התערב ופנה לקופת-חולים, וקופת-חולים ניאותה והסכימה לתת 30 טיפולים פסיכולוגיים, אבל הטיפולים האלה ניתנים לא לפי הצורך אלא לפי התקציב, דבר שהוא עקום לגמרי. אי-אפשר לתת טיפולים לפי התקציב – אלא לפי הצורך.

אדוני השר, אני רוצה לפנות אליך לא רק כאל שר החינוך והתרבות אלא גם כאל פרופסור למשפטים, גם כאל חבר ממשלה, גם כאל אדם כמובן. אם חברת הביטוח "ענבל" מתנערת, כפי שנאמר, מחובתה, לשם מה היא קיימת? מה הם כל אותם ביטוחי תלמידים? למה הם נועדו, אם במקרה כזה חברת ביטוח לא מוכנה לממן?

אני פונה אליך וקוראת לך להפעיל את כל סמכותך המוסרית והחוקית כדי לפתור את הבעיה הלא-הגיונית הזאת.

אני רוצה לומר מלה אחרונה. יש קבוצת אנשים, אמנים, אחרים, שנרתמו לסייע לילד. התקשר אלי עכשיו מי שהיה, אני זוכרת אותו מתקופת ילדותי, זמר הרבה שנים, לוליק לוי, שלקח על עצמו ממש להרים ערב של התרמות, עם אמנים, והביא לילד אמנים; הוא סיפר לי שהוא היה שם אתמול והם הצליחו להעלות איזה חיוך על שפתי. נחמה פורתא, אבל נחמה קטנה מדי.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אינני יודעת מה הסמכות החוקית, אבל אני יודעת שהכנסת הזאת לא יכולה לעבור לסדר-היום. מוכרחים להימצא הפתרונות הדרושים, יהיו אשר יהיו, כדי שאותו ילד יוכל לזכות בכל הטיפול הרפואי הדרוש כדי להחזיר אותו לאותם חיים שהיו לו לפני האירוע הנורא הזה. תודה רבה.

### **היו"ר ע' עלי:**

תודה רבה לחברת הכנסת לימור לבנת. חבר הכנסת שלמה בניזרי איננו. שר החינוך והתרבות, בבקשה.

בתום הדיון בהצעות לסדר-היום נעבור לשאלות לשר החינוך והתרבות.

### **שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:**

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אכן, זה מקרה קשה, טרגי, נוגע ללב, וזמן קצר לאחר שהוא אירע התחלנו לטפל בו, אני הייתי מעורב בכך באורח אישי.

יש כאן גם אלמנט בלתי מובן לרופאים שמטפלים בילד. יש פער גדול מאוד בין הקטטה עצמה והנזק הגופני לבין התוצאה הטראומטית. זה לא היה מקרה קשה של אלימות, אני מוכרח לומר, יש לנו מקרים הרבה יותר קשים של אלימות. זה היה מקרה של קטטה בכיתה, בנוכחות המורה, שהפרידה בין הילדים, ואגב הקטטה הזאת הילד נדקר. לא הוחדר עיפרון לתוך איבר מינו, אלא הוא נדקר באיבר מינו והוא היה במצב שהיה אפשר לשלוח אותו, כמו שבית-הספר עשה, במונית הביתה. המורה, אגב, מייד התעניינה בשלומי, ולא היה כלל מקום למחשבה מראש, לציפייה שעומד להתרחש דבר כל כך חמור. יש כאן תהליכים רפואיים שלא נהירים לפסיכולוגים ולפסיכיאטרים שעוסקים בנושא הזה מבחינת עוצמת הטראומה ומשכה, הייתי אומר גם החרפתה.

עיריית נהרייה, בהתחלה, אני אומר זאת לשבחה, לקחה על עצמה את המימון של הטיפול הרפואי המיוחד. לאחר מכן היא הפסיקה ואמרה שאין לה תקציבים לכך. אנחנו, משרד החינוך והתרבות, שאין לנו שירות רפואי או פסיכיאטרי, יש לנו רק שירות פסיכולוגי שלא יכול להתמודד עם בעיה כזאת, ואסור לו להתמודד עם בעיה כזאת, נטלנו על עצמנו כל דבר אפשרי. הקמנו ועדת חקירה, שלחנו אנשים לבקר, לטפל, נתנו שעות מיוחדות, עזרה וסיוע לאחיו המבוגר של אותו נער, ולאחר ששמעתי שעיריית נהרייה הפסיקה את ההקצבה המיוחדת עשיתי פעולה נוספת – פניתי לקופת-חולים שהיא טיטול על עצמה, בהתנדבות, את הטיפול בילד הזה. אני משבח את קופת-חולים על היענותה.

חברת הכנסת לימור לבנת, לא ידוע לי שיש כאן מצוקה תקציבית; להיפך. מקופת-חולים הודיעו לנו, בימים האחרונים, שהם ימשיכו את הטיפול הרפואי לפי חוות דעת פסיכולוג ככל הנדרש, ואני רוצה לומר לכם שיש קושי לדעת מה הטיפול הרפואי, אבל קופת-חולים עשתה זאת בעקבות פנייתנו, ואני רוצה לשבח אותה, דווקא בימים קשים אלה לקופה, על המעשה הזה.

### **לימור לבנת (הליכוד):**

אני מצטרפת אליך.

### **שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:**

בעקבות תוכנית הטלוויזיה, כאשר נודע לי לראשונה שיש כאילו בעיות עם חברת "ענבל", פניתי גם לחברת "ענבל", והיא שלחה חוקר והגיעה למסקנה – זה נודע לי רק אתמול, חברת הכנסת לימור לבנת, בעקבות הדברים שדיברת עליהם לפני שהתקשרתי אליהם, והם מסרו לי שהם הגיעו למסקנה שלילית בעקבות בדיקות החוקר, בטענה שהמקרה הזה לא מכוסה על-ידם.

### **לימור לבנת (הליכוד):**

למה?

### שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

משום שהוא לא תאונה מסוג התאונות שהביטוח של חברת "ענבל" חל עליהן.

### אסתר סלמוביץ (יעוד):

מי אשם? הרי היתה כאן רשלנות של משרד החינוך והתרבות – – –

### שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

לא, אינני חושב שהיתה רשלנות של משרד החינוך והתרבות – – –

### אסתר סלמוביץ (יעוד):

זה קרה במהלך שיעור, כאשר המורה נכחה – – –

### שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

לא, לא, אני לא חושב שלפי כל מבחן שהוא היתה כאן רשלנות של משרד החינוך והתרבות, ואני רוצה לומר – בית-הספר לא נמצא כאן – שוועדת החקירה שהקמנו, של אנשים שבאמת רצו לבדוק, מצאה שבית-הספר, המורה והמחנכת פעלו כראוי.

אני פונה פעם נוספת למנכ"ל חברת "ענבל" – ניסיתי להשיג אותו היום אבל לא הצלחתי בגלל העומס בכנסת, ואני אעשה זאת או היום אם אספיק או מחר – בבקשה לשנות את ההחלטה. אבל חברת "ענבל" לא מסורה למרותי ולסמכותי.

מה שאני יכול לעשות הוא לפנות פעם נוספת לחברת "ענבל" ולדאוג לכך שהטיפול הרפואי לא ייפסק עד שהנער הזה יוחזר לחיים נורמליים, ואני מקווה שזה יקרה במהרה בימינו.

אני רוצה לחזור ולהדגיש, שהמקרה הזה הוא מקרה קיצוני מאוד בתוצאותיו, לא קיצוני בנסיבותיו. יש לנו, לדאבונו הרב, מקרים הרבה הרבה יותר קשים של אלימות, מקרים מאוד חמורים. ואגב, בימים אלה ממש יוצא חוזר המנכ"ל החדש לגבי אלימות בבתי-הספר. וכפי שהודעתי לחלק מחברי הכנסת, וגם כאן במליאה, החוזר הזה מקנה סמכויות חדשות בנושא האלימות, וגם נותן למנהלים סמכויות שלא היו להם עד כה – להרחיק ילדים אלימים וגם לצוות על חיפוש בכיסים כדי שלא יהיה נשק קר וסכנים, ועוד כיוצא באלה סמכויות שאין לי זמן לפרט אותן. אבל זאת אני אומר אגב אורחא ואני אומר במלוא הניסיון שיש לי גם כתלמיד לפני הרבה מאוד שנים וגם כמי שמכיר את מערכת החינוך:

זו היתה קטטת תלמידים שאי-אפשר למנוע אותה; אפשר לצמצם את ממדיה, אפשר להטיף מוסר, אפשר לשכנע.

אני חוזר כעת מתוכנית רדיו בנוכחות תלמידים, ודיברנו על הנושא הזה. והמסר האישי שלי למערכת החינוך ולתלמידים הוא זה: רק החלשים בפנים הם תוקפנים בחוץ. רק מי שאין לו בטחה עצמית, רק מי שהוא באמת טיפוס שיש לו בעיות צריך להפגין אלימות פיסית חיצונית. אנחנו עושים פעולה גדולה מאוד, גם במסגרת תוכנית "כישורי חיים", גם במסגרת הפעולה המיוחדת של שפ"י.

כאן הבעיה העיקרית היא מציאת התרופה, הטיפול הרפואי הנכון, לטראומה עמוקה שהלכה והחריפה זמן קצר לאחר הפגיעה. ואני מבטיח לחברי הכנסת, שאנחנו נטפל בזה.

אני מציע להעביר את הנושא לוועדת החינוך והתרבות של הכנסת.

### **לימור לבנת (הליכוד):**

אפשר לשאול שאלה?

### **היו"ר ע' עלי:**

בבקשה.

### **לימור לבנת (הליכוד):**

אדוני שר החינוך, האם פוליסת הביטוח של משרד החינוך באמת לא מכסה מקרים כאלה, ואם לא – מה צריך לעשות כדי שיהיה פתרון – – –

### **שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:**

הפוליסה שלנו מכסה מקרים של אלימות, קטטות, ילדים הולכים מכות – מה שנקרא בבתי-הספר.

### **לימור לבנת (הליכוד):**

"ענבל", בכל המקרים?

## שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

אנחנו נבדוק זאת בדיקה נוספת. אני אפנה פנייה נוספת למנכ"ל "ענבל". אני גם אבקש מהיועץ המשפטי שלנו לבדוק את פוליסת הביטוח. בדרך כלל חברת "ענבל" לא מתכחשת לאחריותה. אנחנו מוכרחים לברר מה קרה כאן, שבעקבות מסקנת החוקר המיוחד שהם שלחו, והוא ראיין גם את הורי התלמיד והיה בבית התלמיד, בבית משפחתו, הם הגיעו למסקנה הזאת. אני לא הסתפקתי בתשובה השלילית שלהם. אני גם לא מסתפק בכך.

אני גם מציע שנעביר את הנושא לוועדת החינוך והתרבות ושם נמשיך לעקוב אחריו.

## היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לשר החינוך והתרבות.

חבר הכנסת דוד מגן מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת קהלני. בבקשה.

## דוד מגן (הליכוד):

אדוני השר, אני רוצה להזכיר לך, שבנושא הזה הגשתי לך שאילתא ישירה ב-1 במרס 1994, מספרה 1117, וכותרתה היתה: הרחקת ילד מבית-ספר בעקבות תקיפה מינית. לפי התשובה הבינונית, שמשרד החינוך והתרבות נכנס בעובי הקורה ומתכוון לטפל בנושא הזה ביסודיות, ולא היה צורך בתוכנית טלוויזיה כדי שהמשרד ייכנס מחדש לנושא.

נכון הוא, וצדקת בדברך, שתופעת האלימות בבתי-הספר היא עתיקת יומין. אבל ההתרשמות שלי היא, שבשנים האחרונות התופעה הזאת נעשתה חמורה במיוחד, ואפשר לאתר ולהצביע על אזורים מיוחדים. כדאי שמשרד החינוך והתרבות יקדם בפעולה יזומה את פני הרעה ויילחם בתופעה הזאת.

## היו"ר ע' עלי:

תודה לחבר הכנסת דוד מגן. חברת הכנסת סלמוביץ מבקשת להסיר את הצעתה של חברת הכנסת לימור לבנת.

## אסתר סלמוביץ (יעוד):

כמובן, הבקשה שלי להסיר את הצעתה של חברת הכנסת לימור לבנת היא פרוצדורלית בלבד. אני רוצה לציין, שאני מטפלת במקרה הזה מאז נובמבר 1993. אני הגשתי שאילתא לשר בסוף שנה שעברה או בתחילת שנה זו, ובעקבותיה מונתה ועדה שחקרה בעניין הזה, והתקבלו כמובן מסקנות

מאוד כלליות, שהן חשובות לכשעצמן. אבל הבעיה, לצערי, לא נפתרה. העניין הזה לא הובא לידיעת משרד החינוך רק היום. הוא הובא לידיעת משרד החינוך לפני חודשים רבים מאוד. המשפחה, כפי שציינו פה חברי הכנסת, נמצאת במצוקה נוראה. ורק בעקבות ההתערבות שלי התקבלה עזרה כזו או אחרת למשפחה.

מה שאני רוצה לציין, ואני לא בית-משפט, הוא שהמקרה הזה אירע במהלך שיעור, בנוכחות המורה בכיתה. אני מציינת – אף שאני לא בית-משפט – שעל פניו נראה, שהיתה פה רשלנות של בית-הספר. וחשובה מאוד השאלה של חברת הכנסת לבנות, האם יש פה כיסוי ביטוחי על-פי הפוליסה של משרד החינוך. אבל לא יעלה על הדעת, שמעבר לפיצוי שמגיע בשל הרשלנות הזו לתלמיד ולמשפחתו, לא יינתן לו טיפול רפואי אלמנטרי שוטף. ועל זה אני מדברת. לא יעלה על הדעת, שהמשפחה הזאת תלך לבית-המשפט ותתדיין שנים בבית-המשפט עד שייפסק לטובתה הדבר האלמנטרי הזה.

פה אני מבקשת מהשר, אחרי חודשים של טיפול ואחרי חודשים של מסקנות כלליות בעניין הזה, שהדבר הזה לא יידחה שוב חודשים, עד שזה יגיע לדין בוועדת החינוך והתרבות של הכנסת, אלא שהעניינים האלה ייפתרו מהר ככל האפשר.

### **שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:**

נתנו טיפול שוטף, והטיפול הזה לא ייפסק.

### **אסתר סלמוביץ (יעוד):**

אני מאוד מאוד מקווה. תודה.

### **היו"ר ע' עלי:**

תודה רבה לחברת הכנסת סלמוביץ.

האם חבר הכנסת קהלני מסכים שהצעתו תועבר לוועדת החינוך והתרבות?

### **אביגדור קהלני (העבודה):**

כן.

**היו"ר ע' עלי:**

חברת הכנסת לבנת, האם את מסכימה?

**לימור לבנת (הליכוד):**

כן.

**היו"ר ע' עלי:**

רבותי, נצביע על העברת ההצעות לסדר-היום של חברי הכנסת לימור לבנת ואביגדור קהלני: הטיפול בילד שנפגע מאלימות בבית-הספר – לוועדת החינוך והתרבות.

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 10

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החינוך והתרבות נתקבלה.

**היו"ר ע' עלי:**

ובכן, עשרה בעד, אין מתנגדים. אין נמנעים, ההצעות של חבר הכנסת קהלני וחברת הכנסת לימור לבנת יועברו לוועדת החינוך והתרבות לדיון נוסף.

**שאלות ותשובות**

**היו"ר ע' עלי:**

שר החינוך והתרבות ישיב על שאלות.

## **הישגים בבחינות הבגרות בעיירות פיתוח**

חבר הכנסת א"ח שאקי שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום י"ד בסיוון התשנ"ד (24 במאי 1994):

מנתוני משרדך בדבר שיעורי תלמידי י"ב שקיבלו בהתשנ"ג-1993 תעודות בגרות, בולטות כמה עיירות פיתוח בדלות הישגיהן: בירוחם – 12.9%; ברמלה – 16.7%; בחצור-הגלילית – 18.8%; בנתיבות – 19.5%; בשדרות – 20%; בצפת – 22%.

ברצוני לשאול:

1. מה הן תוכניותיך לצמצום הפער בין תוצאות אלו לבין התוצאות הטובות בשאר היישובים?
2. האם ניתן תמרוץ למורי-חוץ מעולים, והאם ניתנים שיעורי עזר לשיפור ההישגים ביישובים הנ"ל?

## **תשובת שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. בשנים האחרונות חל גידול עצום במספר הלומדים הניגשים והזכאים לתעודת בגרות בבתי-הספר בערי הפיתוח. אומנם מספרים אלה עדיין נמוכים ביחס למגזר היהודי בכללותו, אולם הפער הולך ומצטמצם. לדוגמה, בין שנת התשנ"ב לשנת התשנ"ג חל גידול במספר הלומדים והניגשים לבגרות בחתך הארצי ב-10.52%, ואילו ביישובי הפיתוח – ב-18.5%.

מגמת העלייה במספר הניגשים לבחינות בגרות היא תוצאה של מדיניות המשרד, המעודדת הכנסת אוכלוסיות רחבות יותר למעגל הניבחנים, לרבות תלמידים שבעבר לא הוגשו לבגרות.

ביישובים אור-יהודה, ירוחם, רמלה, חצור-הגלילית, נתיבות, שדרות וצפת מופעלות תוכניות חינוכיות לקידום ההישגים הלימודיים בבחינות הבגרות, לדוגמה: מב"ר – מעבר לבגרות, העברת התלמידים מבגרות חלקית לבגרות מלאה; קורסי קיץ, של האוניברסיטה הפתוחה, לקידום תלמידים במקצועות אנגלית ומתמטיקה ברמה של בגרות; תוכנית "הזדמנות שנייה" ופרויקט השלמת בחינות בגרות – השלמת בגרות לתלמידים החסרים שני מקצועות לימוד לבחינות הבגרות, לפני גיוסם לצבא; תגבור לימודי במשך שנת הלימודים במקצועות הבגרות; הפעלת תוכנית "תנופה" בשיתוף שיקום השכונות במשרד השיכון, לקידום תלמידים לבגרות.

2. התמריצים ניתנים רק למורים העוברים להתגורר באזורי עדיפות לאומית.

מורים תושבי חוץ אינם זכאים לתמריצים, כפוף להחלטות ממשלה.

מתן תמריצים למורים תושבי חוץ עלול לערער את תשתית המורים הקיימת באזורי עדיפות לאומית ולגרום לעזיבה גדולה של מורים טובים מאזורים אלה.

כ-90% מכלל המורים באזורי עדיפות לאומית הם תושבי המקום.

אשר לשיעורי עזר – ראה תשובתי על שאלה מס' 1.

אני מוכן להעביר לחבר הכנסת שאקי בנפרד נתונים בנושא ההישגים בבחינות הבגרות בעיירות הפיתוח.

### **דמי כניסה לספריית אוניברסיטת תל-אביב**

חבר הכנסת י' ביבי שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום י"ד בסיוון התשנ"ד (24 במאי 1994):

לאחרונה שמעתי על ההוראה החדשה בספריית אוניברסיטת תל-אביב, שלפיה אדם שאינו סטודנט או איש סגל נדרש לשלם 11 שקלים בכניסתו לספרייה.

ברצוני לשאול:

מה היא עמדת משרד החינוך והתרבות כלפי דרישה זו?

### **תשובת שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

על-פי סעיף 15 לחוק המועצה להשכלה גבוהה, האוניברסיטאות נהנות מחופש פעולה אקדמי ומינהלי, ובמסגרת זו כל אוניברסיטה רשאית להחליט בדבר אופן ניהול ספרייתיה, לרבות גביית דמי כניסה.

להלן התגובה ודברי ההסבר של אוניברסיטת תל-אביב לעניין הנדון:

על-פי נוהלי האוניברסיטה, מספקת הספרייה המרכזית באוניברסיטת תל-אביב שירותים ספרייתיים לסטודנטים הלומדים בין כתליה, למרציה, לחוקריה ולעובדיה, וגם לסטודנטים ואנשי סגל הלומדים ועובדים בכל אחת מהאוניברסיטאות בארץ.

שירותים אלו מהווים מעמסה לא קטנה, והספרייה המרכזית באוניברסיטת תל-אביב עושה כמיטב יכולתה, בעזרת האוניברסיטה, וות"ת – הוועדה לתכנון ולתקצוב – התומכת בשנים האחרונות בספריות, להגיש לכל באיה ומשתמשיה שירותים ברמה גבוהה, הן מבחינת מגוון האוספים והיקפם והן מבחינת תנאי קריאה והשאלה החייבים להיות נאותים.

האילוצים החומריים מונעים בעדה מלפתוח את שעריה בצורה חופשית לציבורים נוספים. עם זאת, מתוך רצון לתרום את חלקה לחברה, וזאת בהתאם למדיניותה הרשמית של אוניברסיטת תל-אביב, היא מאפשרת תמורת תשלום מינימלי למעוניינים להיכנס בין כתליה, יהיה זה באמצעות תשלום דמי כניסה חד-פעמית או באמצעות כרטיס מנוי המאפשר גם קבלת שירותי השאלה.

התמורה הכספית המושקעת כולה ברכישת ספרים ובשיפור תשתית המחשוב, מכסה בקושי רב את עלותם של השירותים המוענקים לקהל הרחב.

אין זה תפקידה של הספרייה המרכזית באוניברסיטת תל-אביב, בדומה ליתר הספריות באוניברסיטה, להעניק שירותי חינוך לאזרחי מדינת ישראל. תפקיד זה מוטל על הספרייה הלאומית. עם זאת, כאמור, האוניברסיטה עושה מירב המאמצים לאפשר, תמורת תשלום מינימלי, לציבור המעוניינים להשתמש באוספים שאינם נמצאים לעתים בספריות עירוניות, בספריות בתי-ספר או בספריות מכללות, וזאת חרף מצוקתה הכלכלית והאילוצים האובייקטיביים. אולם, בסופו של דבר, עיקר המאמצים מופנים לקהלי היעד של אוניברסיטת תל-אביב.

### **שיעורי נשירת תלמידים מפנימיות**

חברת הכנסת ת' גוז'נסקי שאלה את שר החינוך, התרבות והספורט ביום י"ד בסיוון התשנ"ד (24 במאי 1994):

בפרסומים בכלי התקשורת נמסר, כי שיעורי הנשירה בפנימיות גבוהים, ורבים אינם מסיימים את חוק לימודיהם. בנוסף, במהלך שנות הלימודים התשנ"ג והתשנ"ד הוצאו חניכים מפנימיות בשל עבירות משמעת.

ברצוני לשאול:

1. מה הוא שיעור התלמידים מאוכלוסייה המוגדרת חלשה אשר התקבלו לפנימיות בכפרי נוער, לעומת כלל המתקבלים?

2. מה הם שיעורי הנשירה של תלמידים בפנימיות אלו בשלוש השנים האחרונות, בחלוקה לפי שנות הלימוד, וכמה מתוכם באים מקרב "האוכלוסייה החלשה"?

3. מה היא מדיניות משרדך להפניית בני נוער "בעייתיים" לפנימיות, ומה נעשה על מנת לאפשר את קליטתם המוצלחת?

### **תשובת שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. בכפרי הנוער הפנימייתיים בפיקוח האגף לחינוך התיישבותי שבמשרד החינוך, התרבות והספורט, כ-85% מן המתקבלים נכללים בהגדרה של "אוכלוסייה חלשה".

2. נמסר לי כי הפרסומים בכלי התקשורת על שיעור גבוה של נשירה מפנימיות אינם מדויקים. הוריתי לבדוק את השיעור המדויק של הנושרים בשנתיים-שלוש שנים האחרונות. למטרה זו תוקם מערכת מידע שתפעל לקראת שנת הלימודים התשנ"ו ותוכל לתת נתונים מדויקים בנושא זה ולאפשר מעקב מרכזי.

3. המשרד רואה עדיפות ראשונה בקליטת בני נוער מאוכלוסיות חלשות בפנימיות. סגל העובדים לסוגיהם במערכת זו עושה עבודה מכוונת לטיפול אינדיבידואלי בכל תלמיד ותלמיד לשם הצלחת הקליטה ומניעת הנשירה של חניכיה.

### **יתרות תשלומים שנגבו מהורי תלמידים**

חבר הכנסת ד' מנע שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום כ"ח בסיוון התשנ"ד (7 ביוני 1994):

מדוח מבקרת המדינה, שהוגש ביום 25 במאי 1994, מתברר שבקופות בתי-ספר הצטברו יתרות של מאות שקלים מכספים שנגבו מהורי התלמידים.

ברצוני לשאול:

1. מה נעשה בבתי-הספר עם הכספים הללו?

2. האם נעשתה בדיקה של מצב הקופות בבתי-ספר על-ידי גורמים חיצוניים?

3. אם לא – האם תיעשה בדיקה?

4. כיצד יוחזרו היתרות להורים?

### **תשובת שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. עיריית ירושלים הבהירה בתשובה על דוח המבקרת, כי הכספים שנצברו בעת ההרשמה לשנת הלימודים החדשה כמקדמה, נועדו לניצול בשנת הלימודים.

2. האחריות לבדיקת החשבונות בבתי-הספר חלה על הרשויות – הבעלויות. מדי שנה מבקר משרד החינוך בצורה מדגמית כמה בתי-ספר.

3. כמדי שנה, יחידת הביקורת תערוך גם השנה בדיקות מדגמיות של בתי-ספר.

בנוסף, המשרד עומד לחדש את ההנחיות בנושא ניהול הכספים בבתי-הספר.

4. על-פי הנחיות המשרד, יש להחזיר את היתרות של תשלומי ההורים, להורים, אלא אם כן הסכים כל הורה בנפרד לייעוד חדש ליתרות.

### **הצעת בית-כנסת בבית-ספר**

חבר הכנסת א' רביץ שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום כ"ח בסיוון התשנ"ד (7 ביוני 1994):

פורסם ששני תלמידי בית-הספר תל"י ברמת-השרון, המתמקד בתגבור יהדות, הציתו את בית-הכנסת שבבית-הספר.

ברצוני לשאול:

1. מכיוון ששרפת בית-כנסת שמורה בתודעה היהודית כדבר חמור ביותר, המזעזע כל נפש יהודי, האם יברר משרדך את הסיבות למעשה?

2. האם יינקטו צעדים כדי שלא לעבור על כך לסדר-היום?

### **תשובת שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. בעקבות המקרה המצער שאירע, התכנס צוות חירום בין-מקצועי לבירור ולטיפול באירוע מההיבט הערכי, החברתי, הפדגוגי והפסיכולוגי.

נערך טקס התייחדות עם ספר התורה, בשיתוף כל התלמידים וההורים בבית-הספר.

החשודים נחקרו על-ידי מפלג הנוער, והתיק הועבר לטיפול הפרקליטות, עם בקשה לזירוז הטיפול.

השירות הפסיכולוגי ליווה את תהליך החזרת התלמידים לבית-הספר, ומתקיימים שיחות ומפגשים עם התלמידים החשודים. חוקר הנוער היה בפגישה עם תלמידי בית-הספר.

הנושא נמצא בטיפול אינטנסיבי ומתנהל מעקב אחר התנהגות התלמידים בבית-הספר מאז חזרו ללימודים, מתוקף החוק.

### **דמי הרשמה לאוניברסיטאות**

חבר הכנסת א"ח שאקי שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום כ"ח בסיוון התשנ"ד (7 ביוני 1994):

תלמיד הנרשם לאוניברסיטה משלם דמי הרשמה בסך כ-580 ש"ח. אם ברצונו להירשם לכמה אוניברסיטאות, עליו לשלם לכולן. התשלום אינו מוחזר אף אם התלמיד לא נתקבל ללימודים.

ברצוני לשאול:

1. כיצד יופחתו באופן משמעותי תשלומים אלו?

2. כיצד יאוחדו כל רשויות הקבלה לביטול הכפילויות?

3. כיצד יוחזר התשלום במקרה שהתלמיד לא החל ללמוד?

### **תשובת שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. ההסדרים לגבי שכר הלימוד, לרבות עניין ההרשמה המועלה בשאלתא, נקבעו על-ידי ועדה ציבורית, ועדת-קוברסקי, והאוניברסיטאות פועלות על-פי החלטותיה.

למרות זאת, האוניברסיטאות נענו לפנייתי והצהירו על נכונותן להחזיר 1/3 מדמי ההרשמה אם לא נתקבל התלמיד ללימודים באוניברסיטה, זאת החל מהתשנ"ו. איני מסתפק בנכונות זו, אני דורש שההחזר יהיה 50% ושיחול מהתשנ"ה, ואם לא ייענו האוניברסיטאות לבקשתי, אבקש לחייב את האוניברסיטאות לנהוג בדרך אחרת.

2. ועד ראשי האוניברסיטאות (ור"ה) הקים ועדה לבדיקת נושא מרכז רישום ארצי, אם כי ייתכן כי עלויות ההרשמה לא יופחתו בהכרח בגין הקמתו.

3. ראה תשובתי על שאלה מס' 1.

### **היו"ר ע' עלי:**

שר החינוך והתרבות ישיב על שאלתא מס' 3228, של חבר הכנסת יורם לס.

### **העברת תלמידים יוצאי אתיופיה מהחינוך הממלכתי-דתי לחינוך הממלכתי**

חבר הכנסת י' לס שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום כ"ח בסיוון התשנ"ד (7 ביוני 1994):

פורסם כי אנשי חינוך ומנהיגים אתיופים מאשימים את האגף הדתי במשרד החינוך בהפעלת לחצים נגד מעבר ילדיהם לחינוך ממלכתי, לאחר ש-90% מופנים לחינוך ממלכתי-דתי, וניסיונות לרמוז שמי שיחונך בחינוך ממלכתי לא ייחשב כיהודי.

ברצוני לשאול:

1. האם הפרסומים נכונים?

2. האם מוצגים בפני העולים כל זרמי החינוך בצורה שווה?

3. מה יעשה לאפשר חופש בחירה אמיתי בחינוך לילדי אתיופיה?

### שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, מינהל החינוך הדתי מכחיש בכל תוקף שהופעלו לחצים נגד מעבר ילדים לחינוך הממלכתי. לטענתם, הפרסומים נובעים מטעמים של יריבות בין הארגונים האתיופיים.

משרדנו חוזר ומכריז, שכל תלמיד אתיופי יכול לבחור במגמה הנראית לו, ואנו נרחיב את פעולות ההסברה בנושא זה. גם הקמנו צוות היגוי מיוחד, לאחר שהתייעצנו עם ראשי העדה האתיופית והעלינו הצעות איך להקטין את הנטל הכבד המוטל על החינוך הממלכתי-דתי בנושא קליטת הילדים האתיופיים.

אני רוצה להסביר, שקליטת העלייה האתיופית של "מבצע שלמה" במערכת החינוך קשה בגלל שורה של גורמים, אבל קשה שבעתיים בגלל ריכוזם במקומות יישוב ספציפיים, למרות התוכנית האטרקטיבית של הממשלה לרכישת דירה כמעט ללא תשלום ברחבי הארץ, ובשל העובדה שרוב ההורים – הרוב המכריע של ההורים – רוצים בחינוך הממלכתי-דתי.

כך אנחנו רואים ריכוז של תלמידים אתיופים במקומות מסוימים בארץ: קריית-מלאכי, קריית-גת, עפולה ועוד – אני לא רוצה להזכיר את השמות – ועל מערכת החינוך הממלכתי-דתי מוטל נטל כבד ביותר.

אנחנו גם מעוניינים לעזור לחינוך הממלכתי-דתי על-ידי פיזור התלמידים.

העלינו גם הצעה של קיום כיתות דת ותפילה בבתי-הספר הממלכתיים הכלליים, כדי לאפשר קליטתם על-ידי פיזור נאות במסגרת בתי-הספר הממלכתיים הרגילים, וצוות ההיגוי יבדוק את כל ההצעות האלה.

### היו"ר ע' עלי:

שאלה נוספת לחבר הכנסת לס.

### יורם לס (העבודה):

אדוני שר החינוך, אני מודה על התשובה המפורטת, ומבקש במסגרת שאלה נוספת את התייחסותך לידיעה שהתפרסמה היום בעיתון בקשר לבחינות בגרות לגאונים. זה נושא אחר אומנם, אבל הוא

חוזר על עצמו מדי פעם. תלמידים יוצאים מבחינת בגרות וטוענים שהיא קשה מדי, מבולבלת מדי, מסובכת מדי, ואני רוצה לבקש את התייחסותך לתופעה זו כפי שהתפרסמה.

### **שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:**

כמובן, אני חייב לבדוק את הידיעות האלה. יש ידיעות נמשכות והולכות על בחינות בגרות קשות. כאשר יש ירידה כללית בציון, משרד החינוך מוסיף פקטור. אני גם כן לא מכיר את בחינות הבגרות, הן סודיות גם בפני.

עמדתי לגבי בחינות הבגרות ידועה. אני חושב שהנטל המוטל על תלמידי החטיבה העליונה, י"א-י"ב, גדול מדי, מועדי הבחינות צפופים מדי, וייתכן גם שחלקן קשות מדי. כאשר יש בחינות מרכזיות, ריכוזיות, חיצוניות כאלה, יכולה ליפול טעות. משום כך אני גם תומך בכך שחלק מהבחינות יהיו פנימיות, אם האוניברסיטאות יסכימו לכך.

אני גם יזמתי מהלך שנמצא בבדיקה, של רמה נוספת בבחינות הבגרות במתמטיקה, שזו אכן מכשול רצינית ביותר, כך שתהיה לנו גם במתמטיקה רמה גבוהה יותר שחלק מהתלמידים יוכל להתמודד אתה, המתאימה לתנאי קבלה לפקולטות שונות באוניברסיטה, לאו דווקא ללימודים במסגרת מדעי הטבע ולימודי המתמטיקה.

### **דמי הרשמה לאוניברסיטאות**

חבר הכנסת רע' כהן שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום ה' בתמוז התשנ"ד (14 ביוני 1994):

עקב מספר מקומות מוגבל בכל אוניברסיטה, צעירים נרשמים לכמה אוניברסיטאות, כאשר כל אחת גובה דמי רישום בסך מאות שקלים.

ברצוני לשאול:

1. מדוע נוקטות האוניברסיטאות מדיניות זו?

2. מדוע לא יוקם מרכז רישום אחד לכלל הנרשמים?

3. מדוע עלי לשאול שתי שאלות ולכתוב שלושה מכתבים בנושא, ודבר לא נעשה בנדון?

## **תשובת שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:**

**(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)**

1. ההסדרים לגבי שכר הלימוד, לרבות עניין ההרשמה המועלה בשאלתא, נקבעו על-ידי ועדה ציבורית, ועדת-קוברסקי, והאוניברסיטאות פועלות על-פי החלטותיה.

עם זאת, נענו האוניברסיטאות לפנייתי והפחיתו את דמי ההרשמה לאותם סטודנטים הנרשמים ליותר משתי אוניברסיטאות. ההפחתה היא ב-1/3, והיא מוחזרת אם הסטודנט לא התקבל.

2-3. על-פי סעיף 15 לחוק המועצה להשכלה גבוהה, נהנות האוניברסיטאות מחופש פעולה אקדמי ומינהלי, ונושא מרכז הרישום נמצא בטיפולן. ועד ראשי האוניברסיטאות, ור"ה, הקים ועדה לבדיקת נושא מרכז רישום ארצי.

## **שיעור הניגשים לבחינות בגרות בקרב תלמידים עולים**

חבר הכנסת א' גור שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום ה' בתמוז התשנ"ד (14 ביוני 1994):

ב"כל העיר" (3 ביוני 1994) נכתב, כי אחוז הניגשים לבחינות בגרות והזכאים לתעודת בגרות מקרב העולים ממדינות חבר העמים נמוך בהרבה מזה שבקרב האוכלוסייה הוותיקה, אף שממוצע ציוניהם גבוה יותר.

ברצוני לשאול:

1. האם הידיעה נכונה?

2. אם כן – מדוע מספר הניגשים לבחינות מקרב העולים הוא נמוך?

3. מה הוא אחוז הניגשים לבחינות והזכאים לתעודת בגרות מקרב התלמידים העולים והוותיקים?

4. מה ייעשה כדי לעודד ולהמריץ את התלמידים העולים לגשת יותר לבחינות הבגרות?

## **תשובת שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:**

**(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)**

1. הנתונים נכונים לשנת הלימודים התשנ"ב.

2. מספר הניגשים אינו כה נמוך – ללא השוואה לאוכלוסייה הוותיקה, בהתחשב בעובדות הבאות: אוכלוסיית העולים הינה הטרוגנית ומשתלבת במערכת החינוך בזמנים שונים, בהתאם לתאריך עלייתו של כל פרט ופרט. ברור כי חלק מן העולים דוחים את הבחינות, אם מועדן סמוך לעלייתם. קשה לצפות מעולה שהגיע לארץ בהיותו בן 17, 18 – אם לא סיים את חוק לימודיו בארץ מוצאו, שייבחן לאחר שנת לימודים אחת בכל בחינות הבגרות ויעמוד בהן בהצלחה. אחוז מסוים מן העולים ניגשים במודע רק לאחדות מן הבחינות, ומערכת החינוך מאפשרת להם ללמוד תקופה נוספת ולגשת לבחינות הבגרות במועדים מאוחרים יותר.

3. בהתשנ"ג, בקרב הוותיקים, כללי-ארצי, שיעור הניגשים מכלל הלומדים בכיתות י"ב הוא 96.51% ושיעור הזכאים מהניגשים הוא 57.7%. בקרב העולים, שיעור הניגשים מהלומדים בכיתות י"ב הוא 91.88%, ושיעור הזכאים מהניגשים הוא 61.17%.

4. קיימת מגמה של עלייה בשיעור הניגשים לבחינות בגרות מקרב הלומדים בכיתות י"ב.

כפי שפורסם, בהתשנ"ב ניגשו לבחינות הבגרות 78% מקרב העולים הלומדים בכיתות י"ב, בעוד בשנת התשנ"ג ניגשו 91.88% מקרב הלומדים לבחינות הבגרות.

### **התנאים בכיתות בעת קיום מבחני הבגרות**

חבר הכנסת י' שפי שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום ה' בתמוז התשנ"ד (14 ביוני 1994):

תלמידים התלוננו בפני, כי מבחני הבגרות נערכים בשעות הצהריים ואחר-הצהריים המוקדמות בכיתות חמות ומחניקות ללא מיזוג אוויר.

ברצוני לשאול:

1. האם אין כתיבת מבחן בשעות החמות ובכיתות לא ממוזגות עלולה לגרוע מיכולת הריכוז והביטוי של התלמידים?

2. מדוע מתקיימים מבחנים בשעות חמות?

3. האם יתחשב משרד החינוך בתנאי החום ומצב הכיתות בקביעת זמני בחינות הבגרות בעתיד?

### שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

3-1. עריכת כל בחינות הבגרות בשעות הבוקר תחייב ביטול הלימודים בבתי-הספר בימי הבחינות, או, לחלופין, תחייב הארכת משך הבחינות עד אמצע חודש אוגוסט, ובכך ייגרם נזק לאותם תלמידים שגיוסם נקבע לחודש יולי. כמו-כן עלול להיגרם עיכוב בהנפקת הציונים למועמדים ללימודים אקדמיים בשנת הלימודים האקדמית הקרובה.

מסקר שנערך בבתי-הספר בנושא עולה, כי תלמידים רבים מרוצים מקיום בחינות אחר-הצהריים, ומבחינת התארגנות בית-הספר – כיתות פנויות, מורים פנויים, פחות הפרעה ורעש – יש גם יתרונות. אני מודע גם לחסרונות. אני מודע גם לנטל ולקושי בימים חמים.

אנחנו עושים כל אשר ביכולתנו כדי להקטין את מספר הבחינות שייערכו אחר-הצהריים, אך במצבים שבהם אין ברירה, יש להביא לתשומת הלב גם את היתרונות היחסיים שיש בכך.

יש לנו מספר עצום של בחינות בגרות. לא זו בלבד שלתלמיד יש מספר גדול של בחינות בגרות, ולא זו בלבד שהוא נבחן מרצונו בבחינות בגרות גם מעבר למה שהוא מחויב לעשות, רק למען הביטחון, אלא מספר בחינות הבגרות, המקצועות והתרגומים לשפות השונות, ובכלל זה לרוסית, הוא מבצע אדיר שכמעט לא מותיר אצלנו חופש תמרון. וכך גם יוצא שתלמידים צריכים להיבחן יום אחר יום או במרווחים קצרים מאוד.

דעתי היא, שצריך לצמצם את מספר בחינות הבגרות. אבל אני מבטל את דעתי בפני דעת המומחים המקצועיים שיושבים בוועדה שבראשה יושבת פרופסור מרים בן-פרץ. כאשר אקבל רשמית, ולא דרך הדלפות ושמועות, את ההמלצות שלה, יתכנס הגוף המקצועי של המשרד, ביחד עם מנכ"ל המשרד וביחד אתי, ונטכס עצה כיצד לבצע את ההמלצות האלה.

### היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. שאלה נוספת לחבר הכנסת שפי.

### יעקב שפי (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני שר החינוך, תודה על התשובה. אני חושב שצריך לשקול לעתיד, לפחות במבחנים הקשים, כמו אנגלית חמש יחידות, מתמטיקה חמש יחידות, לנסות ולהעביר אותם בכל זאת לשעות הבוקר. ואם אי-אפשר – למצוא כיתה ממוזגת, כי חלק מהתלמידים אפילו אמרו שהם כמעט נרדמים, וזאת בעיה.

## **היו"ר ע' עלי:**

תודה רבה לחבר הכנסת שפי. אדוני השר, בבקשה.

## **שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:**

אני חושב שזו הצעה נכונה, ואנחנו גם פועלים ברוח זו. גם אנחנו רוצים להקל על התלמידים. אני רוצה לומר, שמתמטיקה ואנגלית חמש יחידות – זו רמה גבוהה, אבל שיעור ההצלחה בבחינות אלה הוא גבוה מאוד.

הבעיות שלנו לזכאות בגרות הן דווקא ברמות הנמוכות, במתמטיקה ובאנגלית שלוש נקודות. אני רוצה לספר לכם, חברי הכנסת, תהיו שותפים גם לכאב הלב. אנחנו עשינו כעת מבצע של בחינות בגרות חנים לאנשים שגמרו את מערכת החינוך מזמן, גמרו צבא, וחסרה להם בחינת בגרות אחת, ואנחנו מממנים את כל המבצע הזה.

מבין בוגרי התשנ"א שכבר התגייסו לצבא מצאנו שלמעלה מ-2,120, אם זיכרוני אינו מטעה אותי, חסרה להם בחינת בגרות אחת. מתוכם למעלה מ-900, הבחינה החסרה היא מתמטיקה. זאת אומרת, כמעט כל תלמיד שני בקבוצה הזאת עבר את כל מסלול הייסורים, עבר את כל מערכת החינוך, ואני מוסיף במאמר מוסגר, מדינת ישראל השקיעה בו סכום עצום של כסף – מנגד הוא רואה את הארץ המובטחת ואליה הוא לא יכול להגיע בגלל בחינת בגרות אחת.

אגב, זה לא רק מתמטיקה. יש לנו, למשל, קבוצה של 60 תלמידים שנכשלו בבחינות באזרחות. הם לא ידעו בדיוק מה עושה המליאה הזאת או מה עושה ועדת החינוך של הכנסת, ומשום כך הם נכשלו. עברו הכול – מתמטיקה, אנגלית – –

## **אברהם הירשזון (הליכוד):**

גם לא כל אלה שיושבים בבית הזה יודעים.

## **שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:**

– – ובגלל בחינה אחת הם לא יכולים להגיע לבגרות ולא יכולים להיכנס לשערי ההשכלה הגבוהה.

אני חושב שזה לא בסדר. אני יודע שיש התנגדות לרעיונות שלי. אני שמעתי את כל הנימוקים נגד, ואני אומר לכם כשר החינוך, שאני משוכנע שזה לא בסדר. אבל אנחנו לא פועלים בצורה כזאת שאני בא ומכתיב דברים. אנחנו עושים זאת באמצעות הגופים המקצועיים שלנו, עם המזכירות הפדגוגית שלנו, עם הוועדה המיוחדת שהקמנו, ואני מקווה, אני מאוד מקווה, שנגיע למשטר בגרות חדש. אני

לא רוצה שמתנת הפרידה של המערכת שלנו לילדים שלנו שהולכים לצבא תהיה המציאות שתוארה כאן.

### **שימוש בסמים בקרב תלמידים בחיפה**

חבר הכנסת א' אסעד שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום ה' בתמוז התשנ"ד (14 ביוני 1994):

בעיתון "מעריב" מיום 25 במאי 1994 פורסמה כתבה מזעזעת המפרטת אופן צריכת סמים בקרב תלמידי בתי-ספר תיכוניים בחיפה.

ברצוני לשאול:

1. מה יעשה משרד החינוך בנושא ההסברה בבתי-הספר כדי למנוע מעשים אלו?
2. מה תעשה הנהלת בתי-הספר על מנת לעקוב מקרוב אחר מעשי התלמידים בין כותלי בתי-הספר?

### **תשובת שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. משרד החינוך מפעיל תוכניות למניעת שימוש לרעה בסמים, באלכוהול ובחומרים פסיכואקטיביים בקרוב ל-700 בתי-ספר על-יסודיים במערכת החינוך, ומכשיר צוותי יועצים ומורים מומחים להפעלת התוכנית.

תוכניות למניעת שימוש לרעה בסמים, אלכוהול ועישון מופעלות זה ארבע שנים בקביעות בכיתות י' בחיפה, ובשנים האחרונות גם בחטיבות ביניים. התוכניות מופעלות על-ידי מחנכים המודרכים על-ידי יועצים ובעיקר מדריכי האגף לשירות פסיכולוגי ייעוצי.

2. היועצים הבכירים במחוז חיפה מקיימים פעילויות הסברה רבות הכוללות ועדות היגוי בית-ספריות, בניית תוכניות לטיפול מערכתי וטיפול פרטני בתלמידים שמעדו. פעולות אלו כוללות גם מעקב.

### **אי-השתלבות תלמידים חריגים בחינוך הרגיל**

חבר הכנסת א' יחזקאל שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום ה' בתמוז התשנ"ד (14 ביוני 1994):

בעקבות דוח של אגודת היועצים החינוכיים המציין כי תלמידים חריגים שניסו להשתלב בכיתות רגילות ביקשו לחזור למסגרת החינוך המיוחד בטענה שלא הצליחו להשתלב בחינוך הרגיל, ברצוני לשאול:

1. מה הם הגורמים שמנעו מהתלמידים החריגים להשתלב במסגרת הרגילה?
2. האם נכונה הטענה כי משרד החינוך אינו מעמיד לרשות המורים אמצעים חינוכיים ופדגוגיים להתמודדות עם שילוב החריג?
3. האם נכונה הטענה כי מנכ"ל משרד החינוך לא נותן גיבוי כספי למדיניות שילוב החריג שיזם משרדך?
4. האם פוגע שילוב זה בתלמידים הרגילים?

#### **תשובת שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. לא ידוע למשרדנו ולא הובא לידיעתנו שנמנע מתלמידים חריגים להשתלב במסגרת רגילה.
2. התשובה שלילית. שילוב הילד החריג מלווה במתן שעות הדרכה והשתלמות.
3. התשובה שלילית. אני מפנה את חבר הכנסת יחזקאל לחוזר מנכ"ל מיוחד, י"ב, התשנ"ד, מאי 1994.
4. התשובה שלילית.

#### **הוצאת מלחמת העצמאות ממכלול הנושאים לבגרות**

חבר הכנסת א' הירשזון שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום ה' בתמוז התשנ"ד (14 ביוני 1994):

על-פי דבריו של קורא עיתון "הארץ", הוצאה מלחמת העצמאות ממכלול הנושאים לבגרות.

ברצוני לשאול:

1. האם נכון הדבר?

2. האם אין עוד צורך בלימוד על תחיית המדינה העברית בארץ-ישראל?

### **שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:**

1. התשובה שלילית.

2. אין מדובר בשינוי או בצמצום כלשהו בתוכנית הלימודים בתולדות עם ישראל. נושא מלחמת העצמאות ימשיך להיות נושא חובה בתוכנית הלימודים.

כדי לאפשר לתלמידים למקד את הלמידה בשלב האחרון בהתכוננות לקראת בחינת הבגרות, פורסמו השנה לפני חופשת הפסח הפרקים שמהם יחוברו השאלות בבחינת הבגרות בשנה זו. השנה נכלל בין הפרקים שלא חוברו שאלות מהם, הפרק על מלחמת העצמאות. בשנה הבאה, אם יוחלט להמשיך בנוהג זה, יפורסמו בוודאי פרקים אחרים.

### **הפסקת חלוקת ספרי תנ"ך לתלמידים**

חבר הכנסת א' רביץ שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום ה' בתמוז התשנ"ד (14 ביוני 1994):

נמסר לי, כי הופסקה חלוקת ספרי תנ"ך למסיימי בתי-ספר יסודיים, אף שהדבר היה נהוג תמיד במערכת החינוך.

ברצוני לשאול:

1. מדוע הופסקה חלוקת ספרי התנ"ך?

2. מה ייעשה בדבר חלוקת ספרי התנ"ך למסיימי בתי-הספר?

## **תשובת שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:**

**(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)**

2-1. חלוקת ספרי התנ"ך למסיימי בתי-הספר היסודיים לא הופסקה.

אני מפנה את חבר הכנסת רביץ לתשובתי על הצעות לסדר-היום בנושא זה, של חבר הכנסת זבולון המר ועובדיה עלי.

## **היו"ר ע' עלי:**

תודה רבה לשר החינוך והתרבות.

## **חילופי גברי בוועדות הכנסת**

## **היו"ר ע' עלי:**

אני מזמין את יושב-ראש ועדת הכנסת למסור הודעות.

## **חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):**

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, הריני מתכבד להודיע בזאת על חילופי גברי בוועדה לענייני ביקורת המדינה מטעם סיעת העבודה: במקום חבר הכנסת אפרים סנה שהתמנה לשר הבריאות, יכהן חבר הכנסת יעקב שפי.

אני מברך אותך ומקווה שתמצא בוועדה עניין רב.

## **הודעת יושב-ראש ועדת הכנסת**

## **חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):**

חברי הכנסת, ועדת הכנסת קבעה את הוועדות הבאות לדין בהצעות לסדר-היום ובהצעות חוק כדלקמן:

ועדת הפנים ואיכות הסביבה תדון בהצעות לסדר-היום הבאות: "העסקת שוטרים בשכר" – של חבר הכנסת אבי יחזקאל; "השביתה ברשויות המקומיות הערביות" – של חברי הכנסת האשם מחאמיד וטלב אלסאנע; "ההפגנות נגד פגיעה בקברי הקדמונים ביפו העתיקה" – של חבר הכנסת שלמה בניזרי; "כבישי גישה לירושלים" – של חבר הכנסת אריאל ויינשטיין. זה הולם את בקשתך – ועדת הפנים ואיכות הסביבה.

ועדת הכנסת תדון בהצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון – הגבלה על כהונה כדירקטור), התשנ"ד–1994 – של חבר הכנסת אורי אור.

ועדת הכספים תדון בהצעות החוק הבאות: הצעת חוק הבזק (תיקון – תשלום תמלוגים), התשנ"ד–1994, של חבר הכנסת רון נחמן; הצעת חוק פיצוי מפוני סיני (תיקון מס' 1), התשנ"ד–1993, של חבר הכנסת צחי הנגבי; וכן בהצעת חוק רשות השידור (פטור מאגרה למחברים לכבלים), התשנ"ד–1994, של חבר הכנסת רון נחמן.

ואילו ועדת העבודה והרווחה תדון בהצעת חוק שכר מינימום (תיקון – גובה שכר מינימום), התשנ"ד–1994, של חבר הכנסת מאיר שטרית.

ועדת הכלכלה תדון בהצעת חוק שמירת תוצרת חקלאית עודפת, התשנ"ד–1994, של חברי הכנסת דוד מגן ואברהם הירשזון, ובהצעה לסדר-היום בנושא "תוכניות הממשלה לבנייה ולהוזלת הדיור", של חברי הכנסת שלמה בוחבט ואברהם שפירא.

ודבר אחרון, חברי הכנסת, שאני מבקש את החלטתכם בו הוא: הכנסת החליטה בישיבתה ביום 12 במאי שנה זו להעביר את הצעת חוק הבנקאות (שירות ללקוח) (תיקון – פרסומת המכוונת לקטנים), של חברת הכנסת לימור לבנת, לוועדת הכספים. חברת הכנסת לימור לבנת פנתה לוועדת הכנסת בבקשה להעביר את הצעת החוק הנ"ל לדין בוועדת החינוך. אולם ועדת הכנסת, לאחר דיון, החליטה להמליץ לכנסת לשנות את החלטתה ולהעביר הצעת חוק זו מוועדת הכספים לדין בוועדת הכלכלה, מן הטעם כי ועדת הכלכלה היא הוועדה המטפלת בענייני צרכנות ושירות ללקוח, והתקנות לחוק הזה תוקנו בוועדת הכלכלה.

החלטה זו הודעה לחברת הכנסת לימור לבנת והיא מקבלת אותה.

אני מבקש את אישור הכנסת להחלטה זו. תודה רבה.

**היו"ר ע' עלי:**

תודה רבה ליושב-ראש ועדת הכנסת.

הנושאים הראשונים לא טעונים הצבעה. הנושא האחרון, ביחס להצעת החוק של חברת הכנסת לבנת, דורש הצבעה כאן במליאה, ואני מבקש לדעת – מי בעד העברת הצעת החוק של חברת הכנסת לבנת לוועדת הכלכלה, כפי שהציע יושב-ראש ועדת הכנסת חבר הכנסת חגי מירום?

הצבעה מס' 14

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק מוועדת הכספים לוועדת הכלכלה – 7

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק הבנקאות (שירות ללקוח) (תיקון פרסומת המכוונת לקטינים), התשנ"ד-1994, מוועדת הכספים לוועדת הכלכלה נתקבלה.

**היו"ר ע' עלי:**

בעד – 8, לרבות הקול של חבר הכנסת הירשזון, אין נמנעים, אין מתנגדים. ובכן, הוחלט שהנושא יידון בוועדת הכלכלה של הכנסת.

### **הצעות לסדר-היום**

#### **אשפוז ילדים בבתי-חולים לחולי נפש**

**היו"ר ע' עלי:**

אנחנו ממשיכים בסדר-יומנו העמוס: אשפוז ילדים בבתי-חולים לחולי נפש – הצעות לסדר-היום מס' 4314, 4332 ו-4371. ראשון – חבר הכנסת דוד מגן, ואחריו – חברת הכנסת אסתר סלמוביץ.

**דוד מגן (הליכוד):**

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הנושא מעסיק אותנו כבר בחקיקה, ולמן פתיחת השנה הזאת, 1994, הכנסת נדרשה לעניין האשפוז הכפוי בבתי-חולים לחולי נפש כמה וכמה פעמים במסגרת הצעות לסדר-היום, הצעות חוק, שאילתות וכיוצא בזה. הפעם אני מבקש להתרכז במיוחד בילדים ובנוער.

ב-14 בינואר 1994 זועקות כותרות העיתונים: "2,000 אשפוזים כפויים בשנה". זה בעיתון אחד. באפריל 1994 אנחנו קוראים: "747 אשפוז בניגוד לרצונם בבתי-חולים לחולי נפש". לא חשוב כרגע מה הוויכוח בין העיתונים, חשוב הוא, מכאיב ומדאיג שמדובר כאן במאות אנשים, אשר לכאורה מאושפזים כנגד רצונם בבתי-חולים לחולי נפש, וכידוע וכהוגו בכנסת כל אחד מאתנו מתייחס לכל אחד כזה, לכל מספר, כאל בן-אדם, כעולם ומלואו.

אפשר היה להשלים עם הטיפול השגרתי של הכנסת בנושא הזה לולא היינו נתקלים בשלוש תופעות שאני רוצה להביאן בפני חברי הכנסת. אנחנו קוראים באותו חודש ינואר 1994: "ילדה בת 13 אושפזה בכפייה בבית-חולים פסיכיאטרי. לטענת אמה של הילדה, באישון לילה הופיעו בבית המשפחה שני אחים פסיכיאטריים ושמונה שוטרים ולקחו את הילדה לאשפוז. היא הועברה ללא ידיעת המשפחה לבית-חולים 'אברבנאל' בבת-ים ושם, לטענתה, התייחסו אליה בברוטליות". יכול להיות, אדוני סגן השר, שמבחינה מקצועית צריך היה לבצע את זה, אם כי אפשר להתווכח בעניין, אבל מסתבר ששבוע לאחר מכן, כאשר הפסיכיאטר המחוזי מתייחס לאותה ילדה, אנחנו קוראים ידיעה משמחת: "שחררה הקטינה שאושפזה בכפייה ב'אברבנאל'". הפסיכיאטר המחוזי ומנהל טלביה ביקרו את הילדה ב"אברבנאל" והחליטו לשחרר אותה לביתה. אם החליטו לשחרר אותה לביתה בחלוף שבוע בגלל ההתערבות הציבורית, האם אין מקום לשאול מדוע אשפוז אותה בניגוד לרצונה, בניגוד לרצון הוריה, תוך הפעלת כוח, תוך גרימת טראומה למשפחה בעניין הזה? והשאלה אומנם נשאלת.

אדוני היושב-ראש, אנחנו מדברים בנפשות רכות אשר לכאורה הן גם פגועות. אנחנו נתקלים בידיעה: "ילד בן שש אושפז בכפייה בבית-חולים הפסיכיאטרי, והוא זועק: 'אמא הבטחת שתיקחי אותי'". מתארת את העניין העיתונאית מיכל גולדברג, והיא כותבת בעיתון "ידיעות אחרונות": "חודשיים של סיוט הגיעו אל סיומם. הילד המחונן, שבהוראת בג"ץ הועבר למקלט חסוי בירושלים, יוכל מעתה לראות את אמו יותר מהשעתיים היומיות שהוקצבו לו, לישון במיטתו, לשחק עם הכלבה. אמו לא תיאלץ לחיות מפגישה לפגישה. בריאיון ראשון היא מספרת על המשבר של בנה, על האשפוז הכפוי, על חוסר האונים ועל הגעגועים".

חברי הכנסת, אנחנו מדברים בילדים, ואם עד היום חשבנו שהפניות הן פניות של משפחות שאינן יודעות מה קורה בנפש ילדיהן הרכים, אנחנו מקבלים בסוף השבוע, לפני שישה ימים, הודעה מוסמכת ממנהל המחלקה הפסיכיאטרית לילדים ב"איתנים" והוא קובע חד-משמעית: רוב האשפוזים של בני תשע עד 14 מיותרים, אדוני סגן השר. לא עיתון אומר זאת, לא אני אומר זאת ולא הדיוט אחר – מנהל המחלקה הפסיכיאטרית לילדים ב"איתנים". מנהל המחלקה ב"איתנים" שבהרי יהודה, ד"ר יוסף הטב, טוען כי רוב האשפוזים של ילדים גילאי תשע עד 14 בבתי-חולים לחולי נפש מיותרים. הוא פיתח מודל רפואי, והוא קובע כי בהיערכות נכונה, תוך שיתוף פעולה של אנשי מקצוע מתחום הרפואה, החינוך והרווחה, אפשר למנוע 85% עד 90% מהאשפוזים הללו.

בדברי ההסבר שהגשתי להצעה דחופה זו הדגשתי את הקביעה הזאת של האיש המוסמך הזה. הכנסת לא יכולה לעבור לסדר-היום נוכח התופעה החמורה הזאת. אסור לנו להשלים עם הפתרונות הקלים הנקבעים על-ידי הגורמים האחראים לילדים הלומדים במסלול החינוך המיוחד. הנזק הנגרם לילד המתאשפז במחלקה פסיכיאטרית שלא לצורך ולא בצדק הוא עצום.

אין להסכים עם מצב שבו מערכת החינוך מרימה ידיים מול ילד המגלה הפרעות חינוכיות והתפתחותיות ופותרת את הבעיה של המערכת על-ידי שיגורו לבית-חולים לחולי נפש. זה פתרון קל מדי. זה פתרון שהוא בבחינת לחיצת אצבע קלה על ההדק. והכנסת צריכה, כמובן, לטפל בנושא הזה בדחיפות.

טיפול בריאות הנפש של הילד והנער יכול להיעשות רק תוך שיתוף פעולה הדוק בין המשפחה לבין בית-הספר והקהילה. ובקהילה יש חשיבות מיוחדת לטיפול הניתן לנזקק על-ידי התחנה לטיפול בבריאות הנפש והלשכה לשירותים חברתיים.

אילו הייתי צריך לבקש ולבחור מי יהיה השר המשיב, הייתי אומר שבמקביל למשרד הבריאות הייתי רוצה לראות כאן את משרד החינוך והתרבות, את משרד העבודה והרווחה, ולראות איך כל הגורמים הללו חוברים יחד ומטים שכם לטפל בנושא החשוב הזה.

הגישה הנכונה היא זאת המעדיפה את הטיפול בילד הנזקק במסגרת המשפחה, כשהילד מצוי בדרך השגרה בחיק החם של המשפחה. התפיסה המודרנית דוגלת בהרחבת המסגרת הקהילתית ובהעמקת הטיפול המקצועי תוך צמצום תקופת האשפוז למינימום ההכרחי, ואם אפשר – תוך מניעת האשפוז.

העדפת הטיפול הקהילתי על האשפוזי לא נובעת רק מהמאמץ לשחרר את המטופל מסכנת הסטיגמה השלילית העלולה לדבוק בו בגלל האשפוז הפסיכיאטרי. הסטיגמה והתווית עלולות להפוך לבעיה בפני עצמה ולבעיה חברתית.

אדוני היושב-ראש, מתוך לימוד הפעילות בעניין זה, אני רואה כי גורמי החינוך, הרווחה והבריאות, יחד עם ה"ג'וינט", "וראייטי", העמותה למען ילדים בסיכון גבוה, אלו"ט – אגודה לאומית לילדים אוטיסטים – ואחרים שוקדים על תגבורה ועיבוי של המסגרת הקהילתית בכל הקשור בטיפול ובשיקום של הילד במסגרת הקהילה.

הפעילות הברוכה הזאת בולטת בעיקר בצפון הארץ ובדרומה. אנו צריכים להמשיך ולפעול במטרה לייתם את 325 המיטות בבתי-החולים הפסיכיאטריים וליצור תנאים לשילובם של 80 הפסיכיאטרים העובדים במשרד הבריאות ובקופת-חולים בעבודה הקהילתית.

הזכרתי את הפעילות בצפון הארץ ובדרומה ולא התכוונתי לומר ששם המצב טוב. הפעילות נובעת מתוך זה שבאזורים הללו מצוי עיקר הבעיות. מצוקת כוח האדם ומצוקת המשאבים לפיתוח השירותים הקהילתיים בולטות באזורי הפריפריה, והפעילות במקומות הללו באה למלא את החסר, והחסר עדיין גדול; אם כי צריך לברך על ההתקדמות שחלה גם בשנה האחרונה.

אדוני היושב-ראש, כאיש אופוזיציה אני צריך לומר ולהצביע לא רק על המחדלים, ואני מצביע כאן על מחדל חמור, אבל מותר לברך את משרד הבריאות על הפעילות שלו בטבריה, בבית-החולים "פורייה"; במעלות, ביחידה לטיפול כוללני; בקריית-אתא, ביחידה לילדים ונוער; בקריית-מוצקין, ביחידה לילדים ונוער; בנשר, ביחידה לילדים ונוער; בבית-יוסף, בבני-ברק, בבאר-שבע, בפתח-תקווה, באילת, בטייבה וביפו. בכל המקומות הללו נעשו פעולות מיוחדות, ואין להסתיר זאת. אבל אסור לנו לחשוב כי הפעולות הללו יש בהן די. צריך לפעול ולהשקיע יותר משאבים, כדי להשריש את התפיסה המדברת על טיפול קהילתי.

גם משרד העבודה והרווחה פתח בתקופה הנזכרת, בשנת 1993, פנימיות לילדים עם הפרעות נפשיות, ומשרד הבריאות מסייע לו מקצועית. לפני כחודש נפתח באוניברסיטת תל-אביב קורס ל-25 רופאים לטיפול בהתמכרויות של ילדים ונוער. לכאורה, התוכנית טובה וגם המעשים טובים. אלא שעד להגשמת התוכנית במלואה נופלים חללים ונפשם של ילדים ונערים נפגעת וניזוקה.

נוכח הידיעות המזעזעות, עלינו ככנסת, כפרלמנט, להתערב. הזכרתי פעולת חקיקה אחת שהחלה בכנסת, והיא לא מספקת. אנחנו צריכים להגדיר את סמכויות בתי-המשפט לנוער בעניין אשפוז פסיכיאטרי של ילדים, להגדיר את העילות לאשפוז, לקבוע מערכת בקרה ופיקוח שוטפים.

יושבים כאן חברי הכנסת. אם מותר לי, אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת אברהם הירשזון סיפר לי לפני ימים מספר על הבית הידוע בתל-אביב, בית-השאנטי, ששם חוסים ילדים במסגרת סמי-ממלכתית. יותר נכון, אפשר להגיד מסגרת וולונטרית מבורכת. ילדים שהוא מטפל בהם אישית, ילדים ונערים, נדמה לי שהוא דיבר אתי על ארבעה או חמישה נערים, פונים אליו ואומרים לו: אנחנו אושפזנו בניגוד לרצוננו בבתי-חולים פסיכיאטריים. תראה, מזמן שברחנו משם – ברחנו במרכאות ובלי מרכאות – אנחנו נמצאים כאן חצי שנה, שנה ושנה וחצי, בלי סמים, בלי זריקות, אנחנו בריאים ומתפקדים. במשפחה שלנו לא מכירים אותנו.

ואם יש תופעות כאלה, ומסתבר שבכל זאת יש תופעות שהילדים מבריאם, איך נוכל להשלים עם האשפוז הכפוי?

לא העזתי להעלות את הנושא הזה כנושא דחוף, כי בפסיכיאטריה ובפסיכולוגיה אני אינני מבין. אבל כאשר בר-סמכא כמו מנהל אותה מחלקה בבית-החולים "איתנים" בא ומעיד ואומר, שהאשפוז הזה מיותר, שהאשפוז הזה מוגזם; וחבר הכנסת הירשזון ואחרים מצביעים על מוקדים ועל נקודות ועל מספר רב של נערות ונערים שכופים עליהם אשפוז, והאשפוז מזיק להם, אדוני סגן השר, אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אנחנו ככנסת לא יכולים לעבור לסדר-היום על התופעה הזאת.

### היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת דוד מגן. חברת הכנסת אסתר סלמוביץ, בבקשה. אחריה – חבר הכנסת משה מאיה.

### אסתר סלמוביץ (יעוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, נתוני משרד הבריאות כפי שצוטטו בעיתון "הארץ" בשבוע שעבר מצביעים על כך, שבמהלך שנת 1992 אושפזו בבתי-החולים הפסיכיאטריים בישראל 104 ילדים, מתוכם 28 ילדים עד גיל תשע ו-76 ילדים בגילים שבין עשר ל-14 שנים. בשנת 1993, דהיינו בשנה שעברה, אושפזו במחלקות הפסיכיאטריות בישראל בסך הכול 114 ילדים, מתוכם 16 ילדים עד גיל תשע ו-98 ילדים בגילים שבין עשר ל-14 שנים. עלות אשפוזם השנתית של ילדים במחלקות הפסיכיאטריות בישראל מסתכמת, כך עולה מנתונים אלה, בכ-30 מיליון שקלים, וסכום זה אינו כולל את עלות הפעלתן של מסגרות החינוך המיוחד הפועלות במסגרת מוסדות החינוך השונים.

במאמר שפורסם, כאמור, בעיתון "הארץ" הובאה התייחסותו לנושא של ד"ר יוסף הטב, מנהל המחלקה הפסיכיאטרית לילדים בבית-החולים "איתנים" שבהרי יהודה. ד"ר הטב גורס, כי אשפוזם של מרבית הילדים בגילים שבין תשע ל-14 שנים הוא מיותר, וכי בהיערכות נכונה של שיתוף פעולה בין גורמי הבריאות, הרווחה והחינוך ניתן למנוע בין 85%-ל-90% ממקרי אשפוז ילדים במחלקות הפסיכיאטריות בישראל.

במחלקה שמנהל ד"ר הטב מאושפזים כ-27 ילדים עד גיל 14. מרביתם תלמידי מסגרות החינוך המיוחד, המגלים הפרעות התנהגותיות והתפתחותיות, ואשפוזם התבקש לאחר שמערכת החינוך כשלה בטיפול בהם.

אדוני היושב-ראש, מתוך הנתונים הללו צצות ועולות שתי בעיות מרכזיות. האחת נוגעת לעלות הכספית הגבוהה הכרוכה באשפוזם של הילדים במחלקות הפסיכיאטריות, עלות שיכולה, לטענת ד"ר הטב, להיחסך.

הבעיה המרכזית השנייה העולה מתוך הנתונים היא הבעיה המוסרית והערכית הקשה המתעוררת לנוכח הטענה, כי ילדים רבים נמצאים מאושפזים במחלקות הפסיכיאטריות שאין כל צידוק לאשפוזם וניתן לטפל בהם במסגרות אחרות. לטענת הכותב, מסגרות אלה אינן מתפקדות בשל העדר תיאום ושיתוף פעולה בין הגורמים השונים.

המאמר, כפי שהתפרסם בעיתון, עוסק בעיקרו בסוגיית העלות הניתנת לקיצוץ במידה שתופעלנה ביעילות השיטות האלטרנטיביות לטיפול בילדים הזקוקים לטיפול. אין ספק שסוגיית העלות חשובה ומחייבת כשלעצמה התייחסות רצינית לנושא.

אולם חשובה יותר, לדעתי, דווקא הסוגיה המוסרית העומדת על הפרק. לדברי ד"ר הטב, אשפוזם של ילדים במחלקות הפסיכיאטריות גוזר עליהם תוויות חברתיות שליליות, שעמן נאלצים אותם ילדים ובני משפחותיהם להתמודד במשך כל ימי חייהם. מעבר לכך, רומז ד"ר הטב, כי החשש מפני אותה תווית חברתית שלילית מונע רבים מלפנות לאשפוז הפסיכיאטרי, גם כאשר יש צורך ממשי באשפוז שכזה.

ד"ר הטב גיבש מודל רפואי המשלב יום לימודים ארוך עם ריפוי בעיסוק ואבחון פסיכיאטרי שוטף וסדיר, ולטענתו טמון במודל זה פוטנציאל העשוי להפחית את מספר האשפוזים לכדי עשר עד 15 מיטות, ועם זאת גם לקצר את משך האשפוז בכל אותם מקרים שבהם הוא יתבקש.

המכשלה העיקרית העולה מתוך כל הנתונים הללו היא מכשלה ארגונית של העדר שיתוף פעולה בין הגורמים השונים הנוגעים לעניין. בעיית התקנים הנדרשים להפעלת מודל זה תיפתר ממילא, אם יאומץ המודל שמציע ד"ר הטב, מאחר שהחיסכון הכספי שיושג כתוצאה מהקיצוץ הצפוי בעלויות האשפוז ובתקנים המתחייבים כיום כתוצאה ממספר האשפוזים, יאפשר את איושם של התקנים הנחוצים להפעלתו של המודל.

המלצותיו של ד"ר הטב זכו לגיבוי ולתמיכה של מנכ"ל המועצה לשלום הילד, ד"ר יצחק קדמן, ואולם בכך לא היה די, ככל הנראה, על מנת להביא את המערכת לידי כך שתפעל לבדיקת המודל וליישומו, במידה שהוא אכן יימצא ראוי ליישום.

אדוני היושב-ראש, הנזק הנגרם לילדים הנאלצים לחוות על נפשם ועל בשרם את כל הכרוך באשפוז הפסיכיאטרי, ולבני משפחותיהם, הוא רב מכדי שנהסס לבדוק כל אלטרנטיבה שתימצא ראויה לבדיקה כזו. תחום רגיש זה מחייב אותנו לנהוג בזהירות רבה ולמנוע אשפוזו של ילד, כל אימת שיש לאל ידנו להציע לילד ולבני משפחתו מסגרת טיפולית אלטרנטיבית.

אי-הפעלתן של מסגרות אלטרנטיביות הולמות בשל כשל ארגוני, או בשל סירוב לבדוק שיטות חדשניות ותפיסות מתקדמות, היא בבחינת דבר שאין הדעת סובלתו ואסור בתכלית האיסור להשלים עמו.

כאן, מעל הבמה הזו, אני קוראת לשרי הבריאות, החינוך והעבודה והרווחה, להקים ועדה בין-משרדית שתפעל לבדיקתו של המודל המוצע על-ידי ד"ר הטב ותגבש תוכניות עבודה להפעלתו של מודל זה, אם הוא אכן יימצא ראוי לכך.

על-פי המידע שפורסם, המודל המוצע על-ידי ד"ר הטב מבוסס על מדיניות האשפוז הפסיכיאטרי לילדים המתבצעת הלכה למעשה בצרפת ובארצות-הברית. די בהמלצותיו של ד"ר הטב ובעובדה שהמודל המוצע על-ידו כבר מופעל במדינות נוספות בעולם כדי לחייב את בדיקת האפשרות של הפעלתו בישראל.

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לציין בהזדמנות זו, שפשוט מזעזעת אותי המחשבה, שבבתי-החולים הפסיכיאטריים מאושפדים ילדים שאנו יכולים למנוע את אשפוזם ולהעניק להם טיפול אלטרנטיבי אשר יקל את סבלם ויקצר או יחסוך מהם את האשפוז הפסיכיאטרי על כל הכרוך בו. תודה רבה.

### **היו"ר ע' עלי:**

תודה רבה לחברת הכנסת סלמוביץ. חבר הכנסת משה מאיה – איננו. סגן שר הבריאות, בבקשה.

אחרי הנושא הזה אנחנו נדון בהצעתו של חבר הכנסת סילבן שלום.

### **סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:**

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, השירותים הפסיכיאטריים לילד ולמתבגר מטפלים בהפרעות ובמחלות עם התייחסות מיוחדת לתהליך ההתפתחות בהתאם לגיל. עבודת בריאות הנפש לילדים ונוער דורשת שיתוף פעולה עם מערכות מקבילות, כגון תחנות לבריאות המשפחה, לשכות רווחה, בתי-ספר, נוער במצוקה, ומתוך תפיסה הרואה את הטיפול בילד במסגרת המשפחה.

הרחבת המסגרות הקהילתיות מיועדת לקצר את משך האשפוז ולקדם ככל האפשר טיפול במסגרות חיים טבעיות.

התווית השלילית הכרוכה באשפוז הפסיכיאטרי היא בעיה חברתית אשר ההתמודדות אתה מורכבת וקשה, אולם פתרונה אינו ביטול האשפוז הפסיכיאטרי לילדים. אם לא מאשפזים את הילדים, הדבר עלול לגרום במקרים שבהם הכרחי האשפוז למתן טיפול שאינו המקצועי ביותר הנדרש במצבים קשים. לכן, אין להקטין את מספר המיטות לילדים, אלא להמשיך במגמה של הקטנת שיעור המיטות לאשפוז, ככל שמתאפשר עם הגידול באוכלוסייה ובצרכים.

משרד הבריאות יחד עם גורמי חינוך, גורמי רווחה, ה"ג'וינט", "וראייטי", עמותה לילדים בסיכון גבוה, אלו"ט ועוד, נערך לתגבור ולעיבוי של המערך הטיפולי במסגרות הקהילה ולשימת דגש בצפון הארץ ובדרומה.

חבר הכנסת דוד מגן באמת מעודכן בכל הנתונים שנתן, ולגופו של עניין.

במדינת ישראל יש כ-80 פסיכיאטרים לילדים ונוער העובדים ברובם בשירות הציבורי – משרד הבריאות וקופת-חולים. יש בארץ 75 מיטות לאשפוז ילדים עד גיל 13 וכ-250 מיטות אשפוז לנוער.

משרד הבריאות לא הגדיל את מספר המיטות הייעודיות לילדים עד גיל 13 זה למעלה מעשר שנים – המספר יציב – למרות גידול האוכלוסייה, זאת בהסתמך על הרחבת תשתיות קהילתיות, אשר לאחרונה נעשתה ביתר שאת. לנוער עד גיל 18 נפתחה השנה מחלקה בת 15 מיטות בלבד בבאר-שבע.

אין במסגרות האשפוז הפסיכיאטרי לילדים ילד אשר אושפז ללא צורך. איני יודע מניין מביאים את הנתונים. בשביל מה לאשפז ילדים בכוח? למה ההנחה הזאת? נניח אפילו שמישהו אמר, מה הסיבה? אין למשרד הבריאות או לפסיכיאטרים שום תעסוקה אלא לקחת ילד ולאשפז אותו בכוח כשאין צורך לאשפז אותו? בשביל מה? למלא את המיטות שלנו?

### **אברהם הירשזון (הליכוד):**

שיקולים לא נכונים, לצאת ידי חובה במהירות.

### **סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:**

למה? אתה רוצה להאשים 80 פסיכיאטרים שהם לא בסדר? אם אתה אומר שקרה מקרה אחד או שקרו שניים, הייתי אומר לך שיכול להיות ואפשר לבדוק לגופו של מקרה. אבל למה להאשים סתם את הפסיכיאטרים האלה? סתם לצאת ידי חובה? להאשים את כולם, ציבור שלם. אני לא אומר שלא שמעתם זאת ולא כתבו זאת בעיתון, חבר הכנסת מגן.

## דוד מגן (הליכוד):

אמרתי לך שאפשר היה לתהות ולשאול, אבל כאשר מנהל המחלקה הפסיכיאטרית בבית-החולים "איתנים", ד"ר הטב, הוא שאומר זאת, צריך לבדוק זאת.

## סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

יש לי תשובה בסוף דברי, אני מקווה שתסכים אתה.

פריסת השירותים ברחבי הארץ אינה מספקת. קיימת מצוקת כוח אדם ומשאבים לפיתוח שירותים קהילתיים, בעיקר בדרום הארץ ובצפונה.

כאשר חברת הכנסת אסתר סלמוביץ אומרת ש-30 מיליון שקל הם כאילו יותר מדי, חסרים משאבים

---

## אסתר סלמוביץ (יעוד):

אינני שומעת מה שאתה אומר.

## סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

אני אומר, שהמשרד שלנו והשירות הפסיכיאטרי טוענים, שהמשאבים לא מספיקים. את בנאום שלך אמרת, שמישהו נתן לך נתונים שזה 30 מיליון שקל, וזה כאילו יותר מדי בשביל 114 ילדים. האמת היא שחסרים משאבים לפתח את זה.

בשנים האחרונות נותן משרד הבריאות קדימות לפיתוח שירותי בריאות הנפש לילדים ונוער, תוך שימת דגש בפריסת תשתית קהילתית והעדפת טיפול מחוץ לכותלי בתי-החולים. פיתוח השירות נעשה בתפיסה של אינטגרציה של שירותי בריאות הנפש במערכות בריאות, תוך העדפה להעתקת השירות למרכזי בריאות קיימים ולשילוב ולשיתוף פעולה בין גורמי חינוך, רווחה ובריאות, על מנת לרכז משאבים וליצור מרכזים איכותיים נגישים וזמינים לטיפול בילד, במתבגר ובמשפחותיהם. לגישה זו עדיפות הן מבחינת איכות שירות, מבחינת עלות, תועלת, והן בהפחתת סטיגמה.

חבר הכנסת דוד מגן, הזכרת את פיתוח השירותים לילדים ונוער בשנה האחרונה, ואני מדגיש את שאמרתי: בטבריה – בית-החולים "פורייה", מרפאת חוץ ושירות ייעוץ למחלקות בתי-החולים; מעלות – יחידה לטיפול כוללני; קריית-אתא – יחידה לילדים ונוער; קריית-מוצקין – יחידה לילדים ונוער; נשר – יחידה לילדים ונוער; בית-יוסף – בעמק-הירדן נפתחה אולפנה המיועדת לבני נוער עם הפרעות נפשיות, אשר אינם מתאימים ללימוד במערכת הרגילה; בני-ברק – מרפאה משולבת לפסיכיאטריה

של ילדים ונוער ברפואה ראשונית; באר-שבע – מרפאה לילדים ונוער; אילת – מרפאה בבית-החולים "יוספטל" ושלוחה בעיר; פתח-תקווה – מוקם גן טיפולי; בת-ים – מוקם גן טיפולי.

כמו-כן הוחל בפיתוח שירותים למגזר הערבי: טייבה – מרפאה לטיפול בילדים ונוער במסגרת המרפאה הראשונית; יפו – מרפאה לטיפול בילדים ונוער, משולבת במרכז בריאות; וגם באום-אל-פחם. אתמול הוצאתי מכתב עוד לשני מרכזים כאלה, אחד יהיה בשפרעם ואחד יהיה בנצרת.

### **אברהם הירשזון (הליכוד):**

חבר הכנסת מגן הזכיר את המקומות האלה, וזה מראה שהוא עשה עבודת שטח רצינית. אם הוא אומר שיש בעיה, זה אומר שיש בעיה.

### **דוד מגן (הליכוד):**

אשר לקיסר לקיסר.

### **סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:**

אמרתי זאת בדברי ואומר זאת גם בסוף. אני לא נותן קומפלימנטים, אבל אני אומר בכנות שהיה לי תענוג לשמוע את נתוני היסוד ולראות את העבודה היסודית שעשה חבר הכנסת דוד מגן. אני לא בא לכאן להתווכח, אני בא למסור את תשובת המשרד. יש לי הצעה גם לחברת הכנסת אסתר סלמוביץ. אם יש בעיה, אנחנו מחפשים דרך לפתור אותה.

בשיתוף עם משרד העבודה והרווחה נפתחו בשנה האחרונה מסגרות פנימייתיות המיועדות לילדים עם הפרעות נפשיות. משרד הבריאות עוזר לפנימיות אלה בתוספת כוח אדם טיפולי באמצעות המרפאות האזוריות; כלומר, משרד העבודה בשיתוף אתנו.

כמו-כן נפתח בחודש שעבר באוניברסיטת תל-אביב קורס ל-25 רופאים – חבר הכנסת מגן, אתה או חברת הכנסת סלמוביץ הזכרתם את זה – לטיפול בהתמכרויות של ילדים ונוער. בסיום הקורס יתאפשר מתן מענה של טיפול רפואי בבעיית ההתמכרויות ההולכת ומתעצמת, לצערנו, בין בני הנוער.

אדוני היושב-ראש, צוואר הבקבוק הוא לאו דווקא בפתיחת מסגרות נוספות אלא בהכשרת כוח אדם, שהיא הכשרה ארוכת טווח. הכפלת כוח האדם העומד לרשות בריאות הנפש לילדים היא משימה רב-שנתית, אשר משרד הבריאות משקיע בה מאמצים מיוחדים, והיא מותנית באיתור מועמדים מתאימים מצד אחד – איתרנו השנה שישה מתמחים בפסיכיאטריה של ילדים ונוער. חבר הכנסת מגן, יש בעיה באיתור מתמחים, והשנה הצלחנו לאתר בסך הכול שישה מתמחים בפסיכיאטריה של ילדים ונוער; זאת אומרת, האחרים לא רוצים בזה. מצד שני, היא מותנית במגבלה של יכולת מתן הכשרה על-ידי כוח האדם הטיפולי הקיים.

ועדה מיוחדת של איגוד הפסיכיאטרים לילדים ונוער, יחד עם ד"ר תמי מוזס, ראש השירות לילדים ונוער, עוסקת באיתור מועמדים מתאימים להכשרה בתחום זה במסגרת הקצאת תקנים מיוחדת לנושא זה. במקביל, ד"ר דליה גלבוע, הפסיכולוגית הארצית, עושה לאיתור פסיכולוגים מומחים, ובעדיפות שנייה, לאיתור מתמחים לתגבור שירותי ילדים ונוער.

אנו מקווים, שבמאמץ ממוקד ובשיתוף הגורמים הנוספים שצינו, יתוגברו ויעובו השירותים לבריאות הנפש לילדים ונוער בארץ ובפריסה המתאימה לצרכים.

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת דוד מגן וחברת הכנסת אסתר סלמוביץ, כדי לקיים דיון עמוק עם הצוותים המקצועיים של משרד הבריאות ומשרד העבודה והרווחה, אני מציע להעביר את הנושא לוועדת העבודה והרווחה ולהזמין אותו פסיכיאטר אחראי ואולי הורים של ילדים שמוכנים לכך, כדי לדון שם בנושא.

### **היו"ר ע' עלי:**

תודה רבה לסגן שר הבריאות. חבר הכנסת הירשזון מבקש להסיר דווקא את ההצעה של חבר הכנסת דוד מגן?

### **דוד מגן (הליכוד):**

הוא לא מסכים לתוכנית.

### **היו"ר ע' עלי:**

אחרי כל השבחים שהוא הרעיף עליך?

### **אברהם הירשזון (הליכוד):**

אדוני סגן השר, אדוני היושב-ראש, אני רוצה להזכיר שלא לעניין זה, כי בדיון שקיימנו פה על החופים המזוהמים בתל-אביב הבטחת, שכל שבועיים תביא דגימות. לצערי הרב, כבר עברו שבועיים כפולים ומכופלים, ועדיין לא קיבלתי שום דגימה.

לעצם הנושא. שמעתי בעניין רב את תשובת המשרד. אני מכיר את הסטטיסטיקות ואת הדברים הכתובים, אבל טוב מראה עיניים. אני מכיר מקום שנקרא בית-השאנטי, זה בית מט לנפול בדרום תל-אביב. אין שם מיטה נורמלית, אין שם ארוחות בשפע, אין שם פסיכולוגים, אין שם פסיכיאטרים, יש שם רק דבר אחד: אהבה ותשומת לב שילדים מקבלים. גם אני וגם חבר הכנסת בני טמקין, שהוא

פעיל בנושא הזה, נתקלנו שם בנערות ובנערים בני 16-17, שהיו מאושפזים למעלה משנה בבתי-חולים פסיכיאטריים, קיבלו כדורים וזריקות ללא צורך, ויצאו משם. הדבר היחיד שהם קיבלו היה אהבת אב ואם שהיתה חסרה להם, ועובדה שהם השתקמו.

אדוני סגן השר, אני מציע לך: קח את המכונת, צא מהמשרד, תבדוק את הדברים בשטח, ואחר כך תבוא ותיתן את התשובות. לא כל מה שהמשרד אומר צריך לקבל, צריך לראות גם את הדברים בשטח.

### **סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:**

לא אמרתי שתסתפק בתשובה שלי, אלא הצעתי להעביר את הנושא לוועדת העבודה והרווחה.

### **היו"ר ע' עלי:**

האם חבר הכנסת מגן מסכים?

### **אברהם הירשזון (הליכוד):**

אני מבקש דיון במליאה.

### **היו"ר ע' עלי:**

עם כל הכבוד, ביקשת להסיר.

### **אברהם הירשזון (הליכוד):**

אני חוזר בי ומבקש דיון במליאה.

### **היו"ר ע' עלי:**

כל כך מהר מתחרטים?

חברת הכנסת סלמוביץ, האם את מסכימה להעברת הנושא לוועדה?

**אסתר סלמוביץ (יעוד):**

כן, אני מסכימה.

**קריאה:**

את לא רוצה דיון במליאה?

**אסתר סלמוביץ (יעוד):**

דיון במליאה – בתקווה שזה יידון פעם.

**דוד מגן (הליכוד):**

דיון במליאה.

**היו"ר ע' עלי:**

חבר הכנסת דוד מגן מבקש דיון במליאה. אני מעמיד זאת להצבעה. מי בעד דיון במליאה בשתי ההצעות לסדר-היום, של חברי הכנסת דוד מגן וחברת הכנסת אסתר סלמוביץ?

**סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:**

לוועדה.

**אברהם הירשזון (הליכוד):**

דיון במליאה.

**מיכאל איתן (הליכוד):**

היא לא צריכה אותך בשביל דיון בוועדה.

הצבעה מס'

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 13

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

**היו"ר ע' עלי:**

פה-אחד הוחלט שהנושא ייכלל בסדר-יומה של מליאת הכנסת.

**הצעה לסדר-היום הקמת ועדת חקירה פרלמנטרית לבדיקת הסיבות והגורמים שהביאו  
את קופת-חולים לסף פירוק**

**היו"ר ע' עלי:**

אנחנו ממשיכים בסדר-היום: הקמת ועדת חקירה פרלמנטרית לבדיקת הסיבות והגורמים שהביאו את קופת-חולים לסף פירוק – הצעה לסדר-היום מס' 4338. חבר הכנסת סילבן שלום, בבקשה.

בתום ההצעה תהיה הצבעה, מפני שאין שר שמשיב.

**סילבן שלום (הליכוד):**

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ההצעה שלי להקים ועדת חקירה פרלמנטרית שתבדוק את הסיבות והגורמים שהביאו לקריסתה של קופת-החולים הכללית היא מחויבת המציאות היום נוכח מצבה של קופת-חולים. טוב תעשה הכנסת אם תתאחד כולה סביב ההצעה להקים ועדת חקירה. בעוד ארבעה שבועות נקיים כאן דיון כדי להקים את הוועדה, לקבוע את ראשיה ולמצוא את האשמים מאחורי זה, האם זה שר האוצר, האם זה שר הבריאות, האם זו ההסתדרות, האם זו הממשלה הזאת, האם אלה הממשלות הקודמות כולן יחד.

לכן אני מבקש מכולם להתאחד סביב ההצעה ולקיים את הדיון המקיף יותר בעוד ארבעה שבועות, כאשר נצביע על הרכב הוועדה. תודה רבה.

**היו"ר ע' עלי:**

אנחנו צריכים חמש דקות, ובינתיים חלפו רק שתי דקות.

**חיים רמון (העבודה):**

שירה בציבור. אני מציע לא להשיב על זה.

**היו"ר ע' עלי:**

הואיל ואין כאן שר ששייב – – – מה הבעיה, חבר הכנסת מיכאל איתן, יש לך הצעה?

**מיכאל איתן (הליכוד):**

אני הצעתי שנתחיל בינתיים בנושא הבא – – –

**אברהם הירשזון (הליכוד):**

אני מציע שתחילה נצביע ואחר כך – – –

**דוד מגן (הליכוד):**

מותר לי להציע הצעת אחרת?

**חיים רמון (העבודה):**

תן לו להציע, ותעבור עוד דקה.

**היו"ר ע' עלי:**

יש כאן תקנון, ואנחנו נשמור על התקנון. חבר הכנסת דוד מגן, יש לך משהו לומר לאומה, בבקשה.

### **דוד מגן (הליכוד):**

אדוני היושב-ראש, אני מתפלא על חבר הכנסת סילבן שלום, מדוע על דבר כל כך חשוב וכל כך דחוף הוא מבקש להחליט בעוד ארבעה שבועות. הייתי מציע – –

### **חיים רמון (העבודה):**

לא יאוחר מארבעה שבועות.

### **דוד מגן (הליכוד):**

– – שאם הדיון יאושר, הוא יתקיים כבר בשבוע הבא.

### **סילבן שלום (הליכוד):**

אני יכול לענות לו?

אדוני היושב-ראש, אני נצמדתי כמובן לסעיף בתקנון הקובע שדיון על הקמת ועדה, ההרכב שלה, על מסמך העבודה שלה וכו' יהיה תוך 28 ימים מיום ההצבעה, שהוא היום. מובן שאני מאמץ את ההצעה של חבר הכנסת דוד מגן, שהדיון יתקיים בתוך מספר ימים מועט ככל האפשר. המקסימום הוא 28 יום.

כפי שנוכחתי בהצעות קודמות שלי, 28 ימים אלה נוצלו עד היום האחרון שבהם. לכן דיברתי על 28 יום. אבל אם יראה יושב-ראש הכנסת לנכון לקיים את הדיון מוקדם יותר, מובן שאני לא אעמוד בדרכו.

### **לימור לבנת (הליכוד):**

אדוני היושב-ראש, עברו כבר שש דקות.

### **חיים רמון (העבודה):**

יש לי סיפור מעניין איך נולדו אותם 28 יום.

## **היו"ר ע' עלי:**

בבקשה, חבר הכנסת חיים רמון.

## **חיים רמון (העבודה):**

אדוני היושב-ראש, בשנת 1983 הייתי חבר כנסת חדש, והיה אז משבר המניות הבנקאיות. הצעתי אז להקים ועדת חקירה פרלמנטרית לחקירת המשבר ונפילת המניות. וזה עבר. באתי אל יושב-ראש הכנסת דאז, סבידור המנוח, ואמרתי שאני מבקש שזה יעלה לדיון. מובן שהיו לחצים של כל העולם שזה לא יעלה. עברו חודש, חודשיים, שלושה חודשים. בקיצור, עד תום הקדנציה זה לא עבר.

אז הצעתי תיקון לתקנון, כי ברגע שהכנסת מחליטה על דיון בהקמת ועדת חקירה פרלמנטרית, הוא יתקיים לא יאוחר מ-28 יום לאחר מכן. לכן, צודק חבר הכנסת סילבן שלום, ינצלו את הימים האלה עד תום, אבל אפשר למשוך זאת רק 28 יום, ולא כפי שזה היה בעבר.

## **היו"ר ע' עלי:**

תודה רבה לחבר הכנסת חיים רמון.

## **השר לאיכות הסביבה י' שריד:**

אדוני היושב-ראש, מאחר שנותרה עוד חצי דקה, אני מציע שתברך את חבר הכנסת סילבן שלום להולדת התאומים.

## **היו"ר ע' עלי:**

לפי התקנון זה צריך להיות תוך 28 יום, והרשות נתונה בידי יושב-ראש הכנסת, כי זה בסמכותו, להחליט מתי הנושא יידון.

סליחה, אני שומע שיש תיקון. מדובר ב-30 יום, לא ב-28. חודש מלא, ובתוך החודש הזה הנושא יידון במליאת הכנסת, אם הוא יאושר.

אני מקבל בחפץ לב ובנפש שוקקה את ההצעה של השר יוסי שריד, ואני מברך אותך, חבר הכנסת סילבן שלום, ביחד עם כל הבית, להולדת התאומים. תזכו לגדלם לתורה, לחופה ולמעשים טובים; תרוו מהם הרבה נחת, והם מכם.

רבותי, אנחנו עוברים להצבעה. מי בעד דיון במליאה בהצעתו של חבר הכנסת סילבן שלום? מי נגד?  
מי נמנע?

הצבעה מס' 16

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 12

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

**היו"ר ע' עלי:**

12 בעד, אין מתנגדים ואין נמנעים. הוחלט לדון בהצעה של חבר הכנסת סילבן שלום במליאת הכנסת.

אני מבין שכעת צריך להיות השר שחל, אבל הואיל והוא לא נמצא – – –

**הצעה לסדר-היום ההחלטה להפוך את אתר הפסולת דודאים לאתר הפסולת המרכזי  
בארץ**

**היו"ר ע' עלי:**

רבותי, ההחלטה להפוך את אתר הפסולת דודאים לאתר הפסולת המרכזי בארץ, זה נושא ההצעה לסדר-היום מס' 4253, של חבר הכנסת פניני בדש. בבקשה.

**פניני בדש (צומת):**

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני השר – – –

**היו"ר ע' עלי:**

סליחה, אני מבקש להבהיר, שהיות שהשר שחל לא יופיע היום, מייד בתום הדיון בהצעה הזאת אנחנו נעבור לנושא האחרון שעל סדר-היום: מותו של הרבי מלובביץ'. ראשון הדוברים יהיה חבר הכנסת אלי דיין.

### פיני בדש (צומת):

אדוני השר, בפורום מלא כמו שיש כאן יכולנו לעשות זאת גם בחדרים – אנחנו חדר מול חדר. מבחינת שיתוף הפעולה בינינו, אני חושב שיש בינינו שיתוף פעולה מאוד פורה בנושא איכות הסביבה. לפחות בתחום הזה אנחנו חושבים באותו כיוון.

אני רוצה לדבר על המכרז שיצא להפוך את אתר דודאים לאתר פסולת מרכזי של מדינת ישראל. מדובר באתר שיקלוט פסולת מהאזור שמתחיל בנתניה ומגיע עד מצפה-רמון, והכול ירוכז באתר דודאים.

אני רוצה לומר דברי רקע על מה שקורה בנגב. צריך לזכור, שהנגב מהווה היום 60% ממדינת ישראל מבחינת שטח ויש בו 8% של אוכלוסיית המדינה – רובה אוכלוסייה חלשה.

הנגב הוזנח לאורך כל השנים, על-ידי כל הממשלות, ובכל התחומים – בתחום החינוך, בתחום האבטלה; והגענו אפילו למצב אבסורדי כזה, שחברות הביטוח החליטו שלא לבטח בנגב, אלא אם כן ישלם מי שרוצה להיות מבטח תוספת של 30% או 40%.

אם אנחנו מסתכלים בטבלאות המתפרסמות בעיתונות, כמו למשל בנושא של איכות חיים, של המקום שטוב לחיות בו, אנחנו רואים שהרשויות בנגב סוגרות את הטבלה, נמצאות בתחתיות הטבלה. אני לא מדבר כרגע ספציפית על היישוב שבו אני גר, אני רק אומר שרוב הרשויות בנגב סוגרות את הטבלאות המתייחסות לאיכות חיים או להיות היישוב מקום שטוב לחיות בו. גם בנושא חינוך אנחנו רואים את הנגב, לצערי הרב, סוגר את הטבלאות ונמצא בתחתיתן.

נראה לי שקיבלנו לפני כמה שנים גזירה שהפכה את הנגב לאתר הפסולת הרעילה של מדינת ישראל. כל הפסולת הרעילה של מדינת ישראל מגיעה לנגב. אנחנו מקבלים ומסכימים שזה המקום המתאים, בגלל השטח הרחב, מפני שאין ברירה ובגלל האמצעים והטכנולוגיה שנמצאים בנגב.

כאשר השר נכנס לתפקידו הוא נלחם יחד אתנו בתופעה של הזנחה באתר הפסולת ברמת-חובב, ואני חושב שהוא קיבל אז החלטה אמיצה מאוד להזיז את האתר משם, ואני חושב שהוא מטפל בצורה הטובה ביותר בתקלות שישנן, ויש תקלות, כאשר מדי פעם מגלים חביות שלא מגיעות למקום הנכון. בדברים האלה הוא מטפל בחומרה.

יש לנו היום גם בעיה של הובלה לא מבוקרת של פסולת רעילה על הכבישים הקשים שיש בנגב, וזה מסכן את האוכלוסייה.

עד כאן אמרתי מה קיים. לצערי הרב, באר-שבע אינה מרימה קול בעניין זה, כי היא עסוקה בבעיות שלה. אבל אנחנו לא מוכנים לקורבן נוסף, שנקבל גם את כל הפסולת הרגילה של מדינת ישראל.

אני רוצה שיהיה ברור שאנחנו מדברים על כמות כפולה מזו שמגיעה לחירייה, אנחנו מדברים על הפסולת מנתניה ועד מצפה-רמון. רוצים לפתור את בעיית הפסולת במרכז, רוצים להוריד את ג'בל חירייה ולהקים לנו בנגב את ג'בל תימן, ליד שדה תימן.

מנכ"ל משרדך התייחס לטענה הזו ואמר: זה יהיה נקי, יהיה מסודר, לא יראו, לא ישמעו, לא יריחו. אם זה כל כך נקי, כל כך מסודר, לא יראו, לא ישמעו ולא יריחו, למה לא משאירים את זה במרכז, באיזה מקום בין נתניה לבאר-שבע? למה לא קובעים את האתר המרכזי באיזה מקום במרכז הארץ? והרי אפשר למצוא לזה מקום. זה יוריד מהעלויות, זה יפחית את הצורך בהסעות. אפשר לרכז את הפסולת של מרכז הארץ במקום מרכזי בארץ.

אמרו לי: זה יוצר מקומות עבודה. יש אבטלה בנגב, זה יוצר מפעלים נלווים. נמאס לנו בנגב שנותנים לנו מפעלים של זבל, עבודה בתחומי הזבל. אנחנו לא מעוניינים. יש לנו אוכלוסייה חלשה מספיק בנגב, אנחנו מחפשים אוכלוסייה בעלת רמה. אנחנו מחפשים מפעלי היי-טק. אנחנו מחפשים אוכלוסייה שתדרוש רמת חינוך יותר גבוהה, רמת תרבות יותר גבוהה, איכות סביבה יותר גבוהה. אנחנו לא מחפשים אוכלוסייה מהסוג שתפתח סביב אתר הפסולת.

היום, כתוצאה מדבר כזה, אנחנו נוקף מצד אחד בפסולת רעילה, מצד שני בפסולת רגילה.

לגבי המיקום של אתר הפסולת, אני יודע שהיה ויכוח. בהתחלה רצו למקם את זה באתר כלנית ליד קריית-גת. אני יודע שהיתה התנגדות של קריית-גת והחברה להגנת הטבע. נכנעו להתנגדות. יש מקום חלופי, מתאים, לדעתי, וצריך לבדוק אותו, באזור חירבת מאחז. המקום רחוק מכל יישוב. יש מסילת ברזל קרובה. כך תקוצר הדרך שעל הפסולת יהיה לעבור ממרכז הארץ לדרומה. המיקום הנוכחי הוא מסוכן מאוד. הוא נמצא כ-2.5 קילומטרים ממערב לעיר באר-שבע – – –

### **השר לאיכות הסביבה י' שריד:**

2.5 קילומטרים?

### **פיני בדש (צומת):**

2.5 קילומטרים בקו אווירי, ממערב לעיר באר-שבע. אני תושב המקום, אני מכיר את האזור טוב מאוד. הוא נמצא צמוד לשדה התעופה תימן, כ-400 מטר משדה התעופה. אני חושב שמיקום האתר בכיוון הרוח, כשהרוח בנגב היא תמיד מערבית בדרום – גם עומר, גם באר-שבע, גם יישובי הלויין, נסבול קשות מהפסולת. אני חושב שתושבי באר-שבע והדרום צריכים להתעורר ולא להסכים לעניין הזה.

אגב, אני גם בודק נושא משפטי. אני חושב שאתר דודאים קיבל בזמנו את האישור להיות אתר פסולת לרשויות מקומיות מסוימות בנגב, ולא אושר כאתר פסולת מרכזי למדינת ישראל.

בכל מקרה, אם חושבים שהנגב הוא המקום היחיד שיכול לספוג את הדבר הזה – למה במרכז אוכלוסייה? למה על יד עיר, שלא תוכל להתפתח לאזור הזה? ירחיקו את האתר עוד 50 קילומטר דרומה. הרי כבר מסיעים אותו. ירחיקו אותו להר הנגב, לנחל צין, למקום מרוחק מכל יישוב, אם טוענים שבמרכז בלתי אפשרי להקימו.

לצורך העניין אין תשתית כבישים מוכנה. גם היום הכבישים פקוקים, גרועים. בכל הארץ מפתחים כבישים בקצב מדהים, בנגב אין כמעט פיתוח של כבישים. חוץ מזה, אני חושב שפסולת כזו לא צריך להסיע במשאיות; אסור בכלל להסיע במשאיות. צריכה להיות רכבת, עם קרונות סגורים, כדי שהפסולת לא תתעופף בדרך ונסבול מהסירחון. צריכה להיות תשתית מוכנה לעניין, אם רוצים להקים את זה בדרום, רחוק ממרכזי אוכלוסייה. יש לעשות זאת לפחות 50 קילומטר דרומה, אף שאני חושב שהמקום של חירבת מאחז, מצפון-מזרח לבית-קמה, לכיוון "הקו הירוק", אין לגביו כל ההתנגדויות של "הירוקים". הם חושבים שהמקום מתאים. גם מבחינת מרחק, גם מבחינת רכבת הוא יכול להתאים.

אדוני השר, לפני שמשקיעים כ-20 מיליון דולר באתר הזה, צריך לעצור את התהליך הזה במיקום הנוכחי. כאיש שהוכיח שאיכות הסביבה קרובה ללבו ונלחם קשות לקידום הנושא, אסור שאתה תטביע את תושבי הנגב בזבל. אל נהפוך את באר-שבע לפח האשפה של המדינה, וודאי שלא נהפוך את בירת הנגב לבירת הזבל. תודה.

### **היו"ר ע' עלי:**

תודה רבה לחבר הכנסת פני בדש. השר לאיכות הסביבה, בבקשה.

### **השר לאיכות הסביבה י' שריד:**

אדוני היושב-ראש, אני מודה לחבר הכנסת פני בדש על כך שהוא העלה נושא חשוב בעיני. כל נושא שקשור באיכות הסביבה הוא נושא חשוב, אבל כאן מדובר בנושא חשוב במיוחד, משום שבאמת מדובר באתר ארצי לסילוק פסולת.

כדי שלא להחזיק את חבר הכנסת פני בדש במתח, אני רוצה לומר בכל הידידות – ואנחנו באמת משתפים פעולה. פני בדש הוא אחד מראשי הרשויות המקומיות המצטיינים בתחום איכות הסביבה. לו היו רבים כמותו, מצב איכות הסביבה בארץ היה לעילא ולעילא.

כאמור, אני רוצה להתחיל מן הסוף. האתר הארצי לסילוק הפסולת בדודאים צריך לראותו כעובדה קיימת, מוגמרת. קום יקום אתר סילוק פסולת שם, ובקרוב מאוד. אני שמח לבשר שהשבוע, לכל המאוחר בשבוע הבא – היה איזה עיכוב של הרגע האחרון – המכרזים נפתחים. אני שומע שיש הרבה יזמים שמעוניינים באתר הזה. גם על זה אני שמח. האתר יקום, אני מקווה, בתוך שנה. אנחנו

נישאר נאמנים ללוחות הזמנים שלנו. ולוח הזמנים שלנו הוא, כדי להזכיר, בסוף 1995. אנחנו נפנה, נסלק, את מה שאתה כינית ג'בל חירייה, את המזבלה הזאת, שצריך להתקיים בה המאמר "ואף-על-פי-כן נוע תנוע". כי הרבה מאוד שנים אומרים שצריך לסלק ולעקור את חירייה ממקומה, אבל אומרים אומרים ודבר לא נעשה.

עכשיו אני רוצה לנסות ולהסביר – – –

### **פיני בדש (צומת):**

נוע תנוע, אבל לכיוון אחר.

### **השר לאיכות הסביבה י' שריד:**

פשוט אין כיוון אחר. אולי אני אפתח בשני סיפורים, כדי לסבר את האוזן ולהבהיר במה אנחנו בעצם עוסקים.

יש לא רק מטמנות, מה שנקרא בלשון יותר וולגרית "מזבלות". אבל זה לא רק שינוי סמנטי, אלא מה שעומד להיבנות יהיה באמת מטמנה ולא מזבלה; כפי שבונים בעולם הגדול. לו היה לי כסף, הייתי מממן לרבים מחברי הכנסת, ולא רק להם, סיור קצר בחוץ-לארץ כדי לראות מה פירושה של מטמנה. וכאשר מציירים בעיני הרוח מטמנה על-פי המושגים הישראליים, שהיא באמת מזבלה, מתקבל הרושם שמדובר במי-יודע-מה. העולם המפותח, שיש לנו יומרה להשתייך אליו, יודע מה זו מטמנה. זה איננו מפגע סביבתי. זה לא צריך להיות מפגע סביבתי. 50 מטר משם אדם לא צריך להבחין שהוא עומד ליד מזבלה. הוא אפילו יכול לסעוד להנאתו את ארוחת הבוקר שלו.

אגב, קטונתי מלהתווכח עם חבר הכנסת פיני בדש איש הנגב. אבל האומדן שאתה נתת כאן, 2.5 קילומטרים מבאר-שבע, אין לו שום אחיזה במציאות. מכיוון ששמעתי קודם את חבר הכנסת הירשזון מייעץ לשר לבקר במקומות, לראות ולשפוט ממראה עיניים – אני בטוח, אגב, שהוא עושה את זה. אני בוודאי ובוודאי עושה את זה. אני הייתי בכל המקומות האלה. לפי הערכתי – מייד נבדוק את זה – אני חושב שהמרחק בין המטמנה לבין הבית הראשון של באר-שבע הוא לא 2.5 קילומטרים ולא 5 קילומטרים ולא 7 קילומטרים ולא 10 קילומטרים, אלא למעלה מ-10 קילומטרים, וזה מרחק עצום כאשר מדובר במטמנה מהסוג הזה.

בכלל צריך לזכור שאנחנו מכירים את חירייה – ואגב, היא מתופעלת בצורה מניחה את הדעת. יש מזבלות אחרות – כדי שלא לפגוע במקומות אני לא אזכיר אותן – שמתופעלות בצורה מופקרת ומרושלת לחלוטין. אבל צריך שוב להבין שאין מדובר בפתיחת מטמנה ענקית בעת ובעונה אחת. בסך הכול פותחים 100 דונם. עובדים על 100-150 דונם במשך חמש שנים. כעבור חמש שנים סוגרים את 150 הדונם. יש היום שיטות לשיקום השטח הזה לאחר שסוגרים עליו. אחר כך פותחים עוד 100-150 דונם. כך שלא צריך לצייר את זה בצבעים כה מרעישים.

אבל אמרתי שאני צריך לספר שני סיפורים. סיפור אחד – כדי לסבר את האוזן; אני יכול להסתפק בזה. כרגע אני עולה מדיון שהתקיים אצלי בעניין פי-גלילות. יש לא רק מטמנות, יש עוד מפגעים סביבתיים. מה לעשות, אדוני היושב-ראש, בעניין זה? תמצא אצלי אוזן קשבת. אני אמרתי פעם בהלצה, שמאז נכנסתי למשרד לאיכות הסביבה, אני חייב לבחון מחדש את השקפותי המדיניות. מה לעשות, המדינה קטנה, צפופה, המדינה אולי הכי צפופה בעולם, בוודאי מן הקו בין באר-שבע צפונה, ולפי מיטב הידיעות שבידי, המדינה הזו איננה עומדת לגדול בקרוב, ולפי אותן ידיעות, ייתכן מאוד שהיא אפילו תקטן.

אני עולה מדיון – וצריך לסלק את פי-גלילות ממקומה. פי-גלילות – זה מפגע מפגע. זאת אומרת, אם חס וחלילה קורה שם אסון, זה אסון גדול. ושוב, מדברים על זה הרבה מאוד שנים, אבל הגיע הזמן לעשות, ואנחנו עושים. צריך לחפש לזה אתר. איפה נשים את זה? יש הרבה מגבלות. שוב, אם אני אעביר את זה לנגב, שוועתך תעלה השמימה. אבל אני גם לא יכול לשים את זה בנגב, אפילו אני רוצה, משום שזה חייב להיות באיזה מקום פחות או יותר במרכז הארץ, בגלל צורכי אספקה והובלה. אי-אפשר להוביל כל משאית וכל מכלית מסוף הארץ ועד סופה. צריך למקם את זה במרכז הארץ, ואין מקום. רק נדמה שיש מקום. אנחנו הופכים והופכים, אני חושב שאני כבר יודע פחות או יותר איפה יהיה האתר, ויהיו גם כן צעקות עד לב השמים, אבל לפי מיטב השיפוט המקצועי ובמצבים של לית-ברירה, זה המקום, זה יהיה שם ולא בשום מקום אחר, כי כל אחד שולח אותי למקום אחר. אתה שולח אותי לאיזו חירבה. יכול להיות, איזו חירבה, אני יודע?

**פיני בדש (צומת):**

---

**השר לאיכות הסביבה י' שריד:**

יכול להיות, נהדר, תמיד המקום השני יותר נהדר. אני רוצה לומר לך, שהבחירה של אתרי סילוק פסולת ארציים איננה נעשית באופן אקראי. יש תוכנית מתאר ארצית, תמ"א 16, היא עובדה אחרי הרבה מאוד שנים של עיון, מחשבה, שיקול דעת ובחינת חלופות. דודאים הוא בתמ"א 16, ומי שאומר לי עכשיו: לך תחליף את המקום הזה שנמצא כבר בתמ"א 16 במקום אחר שאיננו נמצא בתמ"א 16 – ואני אומר לך שבכל מקום יהיו התנגדויות, כי אין מקום שאין בו התנגדויות – אומר לי: תשמע, תדחה את העניין במקרה הטוב לחמש שנים.

**פיני בדש (צומת):**

---

**היו"ר ע' עלי:**

חבר הכנסת בדש, חירבת מאחז היא שטח אש צבאי.

## השר לאיכות הסביבה י' שריד:

זה מתקשר עכשיו לסיפור השני. אני אסיר תודה ליושב-ראש. אני אספר לך את הסיפור השני, שקשור בשטח אש. אגב, קיבלתי נתון מדהים ממינהל מקרקעי ישראל. אני מוכרח לבדוק אותו, קיבלתי אותו, ראיתי אותו שחור על גבי לבן, אבל אני צריך לשפשף את העיניים כדי להאמין, ואני צריך לבדוק את זה עוד הפעם עם מינהל מקרקעי ישראל.

בארץ יש – אנחנו מדברים על שטח "הקו הירוק" – 21 מיליון דונם. רושמים לי במינהל מקרקעי ישראל, אני מוכרח לבדוק את זה עוד הפעם, ש-10 מיליון דונם, זאת אומרת – 50% מ-21 מיליון דונם, נחשבים בהגדרה זו או אחרת לשטחי ביטחון.

אמר היושב-ראש: שטח אש. אתה יודע שהביקושים לקרקע רק הולכים וגוברים. אם זה נכון שהביקושים עוד ילכו ויגברו מהרבה סיבות, אבל בין השאר כתוצאה מזה שצה"ל יגביר את הביקושים שלו לקרקע ולשטחי אש – אני אספר לך מה קרה לי במשמר-העמק. הרי זה לא רק בדודאים. אנחנו נפתח בעת ובעונה אחת שתיים או שלוש מטמנות כלל-ארציות.

מעשה שהיה כך היה. בימים הראשונים לתפקידי כשר לאיכות הסביבה, אולי בחודש הראשון או בחודשיים הראשונים, כשעוד הייתי פחות מנוסה – גם היום לא צריך להגזים – ובוודאי לבי היה הרבה יותר רך, קראו לי ממשמר-העמק. משמר-העמק, אתה יודע, זה אפילו ה-constituency שלי במידה מסוימת. אמרו לי: שמע, שוד ושבר, רוצים להקים כאן מטמנה. עליתי למעלה, ואני הולך לכל מקום לראות במו עיני, ואמרתי: באמת מקום כל כך יפה, יש שם מקורות מים, לא ראוי באמת. אבל מה, באיזה חוש של זהירות שלפעמים יש בי, אמרתי: טוב, אני אעשה הכול כדי שזה לא יקום כאן, אבל אני אומר לכם שזה יקום באותו תא שטח, לא כאן, אבל אנחנו נזיז את זה. מה הבעיה, בסך הכול להזיז קצת את האתר, הוא לא יהיה בדיוק פה, במקום שחושבים שהוא יפריע להם, נעביר אותו כמה מאות מטרים, 1,000 מטר, למקום אחר. מה יותר פשוט מזה?

אני הקדשתי לזה שנה מחיי. הלכתי בשטח הזה בעצמי, כיתתי את רגלי, עם מי לא נדברתי, עם כל הגורמים. אי-אפשר להזיז את זה מטר משם. למה? בין השאר, יש שם שטח אש. למה שטח האש הזה הרבה יותר חשוב עכשיו מכפי שהיה בעבר, ויהיה עוד יותר חשוב? כי מאחדים עכשיו שני שטחי אש. הצבא רצה ללכת לקראתי, לא מצאתי שרירות לב בצבא. השתכנעתי, ואני לא יכול להזיז את זה. אני מזיז את זה 100 מטר משם, אז יש לי צעקות משם. אני מזיז את זה 200 מטר מכאן, אז יש לי בעיות משם. יש גם רגישויות חברתיות. יגידו: הא, הוא לוקח את זה מהקיבוץ, אבל הוא שם את זה במקום אחר, שאני אפילו לא רוצה להגיד. אגב, יכול להיות שיש מקום מעט יותר מתאים, אבל יגידו: הא, הוא לקח את זה משם, כי לא נוח לו. הוא שם את זה ליד מושב מסוים או ליד עיר ערבית מסוימת. אז יש גם רגישויות כאלה.

ואני צריך, בפעם הראשונה בימי חיי, לעשות מעשה שאני לא מאוד אוהב אותו, אני בטוח שאף אחד לא אוהב, אבל גם אני לא. וזה קרה לי פעם ראשונה בחיי. בדרך כלל יש לי נטייה מגונה לעמוד במחויבויות שלי, ואני צריך ללכת עכשיו לחברים הטובים, ויש להם טיעונים נמרצים ביותר, ויש היסטוריה במקום הזה שנקרא משמר-העמק, ואנחנו גם חייבים להם משהו, ואני צריך לבוא אליהם ולהגיד להם: חברים יקרים, אני נורא מצטער, עשיתי מאמץ כן של שנה, אני לא יכול להזיז את זה.

אני לא יכול להזיז את האתר מדודאים, ואני אסביר לך גם למה. כי 20 שנה, חבר הכנסת פני בדש, 20 שנה, וכשאני אומר 20 זה 20, יכולתי להגיד 2,000, אבל 20 שנה לא הצליחו לשים יד וולו על אתר סילוק פסולת כלל-ארצי אחד. עובדה. המועצה הארצית לתכנון ולבנייה, מהתנגדות להתנגדות, וכל אחד אומר: רגע, אבל פה זה לא כל כך יפה, בוא נעביר את זה לשם. העבירו מכאן לשם, משם לכאן, ולא שמו יד.

מה אתה רוצה שאני אעשה? הרי הממשלה לא החליטה על סגירת המזבלות, המציאות החליטה על סגירת המזבלות. אולי הייתי רוצה להחליט, אבל אני בטוח שאפילו כוח השכנוע שלי לא היה מספיק כדי לשכנע את הממשלה ולהסתבך גם בעלויות מאוד גבוהות. אתה אומר: תרחיק את זה עוד 70 קילומטר. אתה יודע שאני בקושי מביא את האוצר לעניין הזה, וגם להם יש נימוקים. הרי רוב הרשויות המקומיות בארץ הן בגירעונות עצומים. חלק מהן פושטות רגל. כל דולר בטונה עושה את ההבדל. עד שהבאתי את האוצר לעניין הזה, אתה אומר לי: תרחיק את זה עוד 70 קילומטר. עוד 70 קילומטר, אני צריך להעלות את המחיר עוד, אני אפילו לא רוצה להגיד בכמה, משום שעכשיו יש מרכז, אני אפילו לא רוצה לנקוב במחירים. אבל הרי מדובר באלפי טונות ביום, אפילו אם זה דולר אחד לטונה, לא כל שכן שניים, לא כל שכן שלושה. 20 שנה לא הצליחו לשים יד על אתר, ואני שמת יד בפעם ראשונה. וכאשר שמת יד, אני לא ארפה, כי אני יודע מה המשמעות של זה, עוד 20 שנה.

סיפרתי לך את הסיפור על משמר-העמק. במשמר-העמק אני לא יכול להקים. שם זה הרבה יותר מסובך, שם זה הרבה יותר קרוב, זה ממש מעל משמר-העמק ומתחת להרבה קיבוצים אחרים, ואני אקים גם שם.

אני אביא לך עוד דוגמה. אני צריך להקים אתר סילוק פסולת ארצי בטליה, עמק הירדן, בכלל מקום רגיש. הם לא נותנים לי להקים שם, ואני אקים שם, מה לעשות. הכול אושר במועצה הארצית לתכנון ולבנייה בפעם הראשונה אחרי אלפיים שנה. אני אוותר פה, אני צריך לוותר שם – למה ויתרת פה ולא ויתרת שם. אני מודיע, עכשיו אני הרבה יותר אכזרי מכפי שהייתי בחודש הראשון או בחודשיים הראשונים, כי אני יודע שאין שום סיכוי.

אומרים: 400 מזבלות. מישהו יודע אם 400 מזבלות, מישהו ספר אותן? אולי יש 800, אולי יש 1,000. אומרים: 400. קוראים את דוח מבקר המדינה ורואים מה האשפה הזאת עושה למים בישראל. המים הולכים ומזדהמים. אבל מים זה לא מזג אוויר. הכול מדברים על מזג האוויר, אבל איש לא עושה לתקנתו. אבל מים צריך לעשות לתקנתם, עוד מעט לא נוכל לשתות את המים, והאחריות היא שלי עכשיו. אז מה אני אעשה? אני אגיד: לא, זה לא היה בדיוק המקום? אין מקום אידיאלי. אמרו לי להעביר את זה לשם, ואז חיכיתי עוד עשר שנים.

את המזבלות האלה מוכרחים לסגור, ואי-אפשר לסגור אותן מבלי שהממשלה מציעה מקומות חלופיים. לפי שעה, אין מקום חלופי.

אני בטוח, אני מוכן לבדוק את המקום הזה שהצעת – לא לבדוק, אני לא אבדוק אותו, אני רק יכול לבדוק אותו ולהגיד לך למה לא בחרו בו, כי אני בטוח שיש סיבה טובה; בכלל, אם זאת מציאה כזאת

— — —

### פיני בדש (צומת):

---

### השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אני אגיד לך למה אתר כלנית. במשמר-העמק מסובך לי. בטליה – מסובך לי. איפה יש לי עוד? – כלנית, כלנית-בית-גוברין. אתה מכיר את השטח, אני מניח, ואתה יודע שיש שם פיתוח אדיר של מוקדי תיירות. יש שם גן לאומי נפלא שהולך ומתפתח, יש שם עתיקות, זה שטח שבאמת מיועד היום, בניגוד למה שהיה לפני 15 שנה, שאולי לא עמדו על מה שטמון בו, על הפוטנציאל שבו. זה פשוט לקחת שטח הכי יפה בארץ, שכל כולו מיועד לתיירות, בהבדל מהמקום של דודאים – דודאים נחשב למקום הכי טוב, לא מושלם, אבל הכי טוב – ולתקוע באמצעו מזבלה. זה לא רצוי, אבל אני רוצה שתדע שהמועצה הארצית לתכנון ולבנייה אישרה גם את האתר הזה, ליתר ביטחון. אולי לא יספיק, אולי לא יהיה אפשר להעביר את כל הפסולת לשם?

### פיני בדש (צומת):

---

### השר לאיכות הסביבה י' שריד:

מטמנה. עכשיו אני רוצה לומר עוד מלה אחת ובזה אני אסיים. אגב, כל התיאורים של פסולת מתעופפת – לא דובים ולא יער, שום דבר לא יתעופף, הכול יועבר בדחס, בדחיסה, מספר המכונות שישנעו אשפה בדחס קטן הרבה יותר מכפי שמישהו מעלה בדעתו – – –

### פיני בדש (צומת):

אלפים. אלפי משאיות בחודש.

### השר לאיכות הסביבה י' שריד:

50 משאיות ביום. מה זה 50 משאיות ביום מבחינת נפח התנועה בארץ? זה כל הסיפור.

אני רוצה לומר עוד משפט אחד, והוא משפט של קונצפציה, של השקפת עולם, ואני, בעניין זה יכול לדבר בידיים נקיות. יש עניין שאני קורא לו: חלוקת נטל הזיהומים. אני גר בתל-אביב, לא רחוק מחבר הכנסת אברהם פורז, וכאשר אני קם בבוקר ופותח את החלון, מה אני רואה? אני רואה את רדינג, מפגע סביבתי קשה מאוד, הרבה הרבה יותר קשה ממטמנה שנמצאת 15 קילומטר ממקום פלוני. אני

אומר: תסלח לי מאוד, אני לא רוצה את רדינג מול החלון שלי. מה זה, רדינג מספקת לי את החשמל? – היא מספקת לך את החשמל. אני צריך לחיות מול המזהם שמספק לחצי המדינה את החשמל?

מה זאת אומרת – מעבירים לנגב? הנגב, מתשעה קבין, מעשרה קבין, עוד לא לקח אפילו קב אחד של זיהומים. נכון שיש רמת-חובב מדרום לבאר-שבע, והמטמנה הזאת תהיה מצפון לבאר-שבע. הנגב עוד לא נטל קב אחד של זיהומים בארץ; על מה אתה מדבר בכלל? אתה יודע כמה קבין נטלה חיפה? הרי אנחנו צריכים לחלק גם בעניין הזה. מה אתם בוכים? בסך הכול יש לכם מטמנה אחת, ויש נימוקים טובים למה היא שם, ויש מטמנה אחת במקום אחר. אתה יודע מה יש בחיפה? אתה יודע איזה נטל של זיהומים יש בחיפה? מה עושים בחיפה? מייצרים בחיפה? מייצרים לכל המדינה. מה יש ברדינג? – מייצרים שם חשמל לתוכנית-ל? מייצרים לכל המדינה.

אם אני במקרה לא רואה את הארובה כאשר אני פותח את החלון בחדרי, מה אני כן רואה? אני רואה את שדה-התעופה דב מול חלוני, 100 מטר מהחלון שלי. רק אני נוסע שם? אני בכלל לא נוסע שם. נוסעים מהנגב; באים מאילת. אז אני יכול לומר שאני לא רוצה את זה כאן, אני רוצה את זה במקום אחר, למה תושבי תוכנית-ל צריכים לסבול משום שתושבי אילת צריכים להגיע מאיזה מקום?

כמובן, במצב דברים כזה יש איזו סולידריות, מתוכננת, לא מתוכננת, הלוואי שהיתה מתוכננת, אבל יש איזו סולידריות. אתם עוד לא נטלתם קב אחד מהמפגעים הסביבתיים, ולכן אני לא חושב שיש סיבה לתלונות.

האמן לי שאני מביא ביום ראשון הצעת החלטה לממשלה בעניין המכתשים, ארץ המכתשים, כיוון שזאת באמת שכיית טבע, שכיית חמדה, שאין כמוה לא רק כאן אלא בכל העולם כולו, וגם אותה ישחיתו אם לא נשמור עליה. אני מביא הצעת החלטה לממשלה, שאיש לא יוכל לגעת שם בארץ המכתשים.

אני הרבה יותר קרוב לפתרון סביר של רמת-חובב מכפי שהיינו אי-פעם, ואני מספר לך זאת כיוון שממש בחודשים הקרובים אני חושב שיקרו שם דברים חשובים מאוד שיקלו את העומס הסביבתי או את עומס המפגעים בנגב.

אני לא רוצה שהנגב יהפוך למטמנה כלל-ארצית. הוא רחוק מאוד מזה. אני אומר לך שוב, שהחלק היחסי שלו בעומס הזיהומים הוא הכי קטן בארץ, ואין לי ברירה, לאף אחד אין ברירה, האתר בדודאים מוכרח לקום, והוא יהיה אתר מתקדם מאוד, הוא יהיה אתר יפה, הוא לא יהווה מפגע, ומבחינה זאת תושבי באר-שבע, כמו כל תושבי הנגב כולו, יכולים להיות סמוכים ובטוחים שאנחנו לא מזמנים להם מפגע לפתח ביתם אלא דבר אחר לגמרי. זה מבחן גדול בשבילנו. שער בנפשך שזה המבחן הכי גדול של המשרד לאיכות הסביבה. זאת ספינת הדגל שלנו, ואין מי שמעוניין יותר מאתנו שזה יעשה בצורה השלמה, המושלמת והטובה ביותר. תודה רבה, אדוני.

**היו"ר ע' עלי:**

תודה. מה השר מציע?

### השר לאיכות הסביבה י' שריד:

מה שרוצים. לוועדה. אני חושב שזה הכי טוב.

### פיני בדש (צומת):

גם כך תדמית באר-שבע קשה מאוד. אנחנו רוצים למשוך אוכלוסייה – – – זה המקום היחיד בארץ שיש לו אלטרנטיבה, להעביר אליו אוכלוסייה – – –

### השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אם לא תוציאו את דיבת המקום רעה – – –

### פיני בדש (צומת):

לא השתכנעתי. אם זה כל כך – – –

### השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אין מקום. כל מי שאומר – – – אני אומר לו – – –

### היו"ר ע' עלי:

רבותי, נדמה לי שמצינו את הנושא – – –

### פיני בדש (צומת):

– – –

### היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת בדש, נדמה לי שהשר השיב תשובה ארוכה, מפורטת, ואי-אפשר מעבר לכך. הוויכוח נשאר ויכוח, ואני לא רוצה להיכנס כרגע לכל העניין. יש מקום לעשות שיפורים בכך שיעשו מפעלים

למיחזור אשפה, יקטינו את כמות הפסולת למזבלות, למטמנות ולדברים אחרים, ואז ייטב לכולנו, גם לנושא המים וגם לנושאים אחרים. אבל עכשיו אנחנו לא עוסקים בדיון על המשרד לאיכות הסביבה, ואנחנו עוברים להצבעה.

### **פיני בדש (צומת):**

אני מסכים להעברת הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה.

### **היו"ר ע' עלי:**

לוועדת הפנים ואיכות הסביבה של הכנסת.

מי בעד העברת הצעתו של חבר הכנסת פיני בדש, ההחלטה להפוך את אתר הפסולת דודאים לאתר הפסולת המרכזי בארץ, לוועדת הפנים ואיכות הסביבה – יצביע.

הצבעה מס' 17

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 7

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

### **היו"ר ע' עלי:**

הוחלט פה-אחד להעביר את הצעתו של חבר הכנסת בדש לוועדת הפנים ואיכות הסביבה של הכנסת.

### **הצעות לסדר-היום**

### **מותו של הרבי מלובביץ'**

## היו"ר ע' עלי:

רבותי חברי הכנסת, אנחנו עוברים כעת להמשך סדר-היום: מותו של הרבי מלובביץ' – הצעות לסדר-היום מס' 4322, 4329, 4341 ו-4379. יש חמישה דוברים. הראשון שבהם – חבר הכנסת אלי דיין. אבל לפני כן תרשה לי, חבר הכנסת אלי דיין, לומר מלים אחדות משלי בנושא הזה.

רב וגדול בישראל הלך מאתנו, הרבי מלובביץ', הרב מנחם מנדל שניאורסון, שהיה רבה, האדמו"ר של חב"ד, מנהיג יהודי דגול, אדם גדול, שכל פגישה אתו היתה פגישה מרתקת; זאת היתה ממש חוויה להימצא במחיצתו ולשוחח אתו.

נפלה בחלקי הזכות להימצא בחצר הרבי בניו-יורק פעמים אחדות. באחרונה, לפני כשנתיים, הייתי שם בשמחת-תורה, שבועות אחדים לפני שהוא נפל למשכב. היתה לנו שיחה אישית מרתקת. באמת קשה לתאר שיחה יותר מרתקת ומרשימה משיחה עם הרבי, בעל עיני הפלדה החודרות שלו. זו היתה חוויה ממש, חוויה שאין כדוגמתה.

במשך שנים עשה הרבי רבות להפצת יהדות, לחנך את העם היהודי באשר הוא, במיוחד את בני הנוער, את הילדים, לקיום מצוות, קיום מצוות השבת והצדקה ומצוות שהעם היהודי עשה רבות למען. שליחיו הגיעו לכל פינה בעולם, גם לנקודות המרוחקות ביותר בתבל. ובתקופה של מסך הברזל, של החושך שמאחורי מסך הברזל בברית-המועצות לשעבר – לכל הקהילות, בכל המדינות שם הגיעו שליחי הרבי בתנאים קשים, בסכנת נפשות ממש, הם פעלו להפצת תורה, להפצת היהדות.

חב"ד היום היא אחת התנועות המפוארות הגדולות ביותר בקהילות ישראל בעולם כולו. נדמה לי שמותו של הרבי הותיר חלל גדול מאוד לא רק בקרב חסידי חב"ד. יש מאות אלפי יהודים, ואולי מעבר לכך, שאוהבים ואוהדים גם את חב"ד ואהבו את הרבי ופנו אליו בכל שאלה, לקבל עצה, לקבל הנחיה, לקבל מלה של עידוד, מלה של חיזוק.

אהבת ישראל שלו, אהבת ארץ-ישראל שלו והפעילות שלו למען תורת ישראל הן מן המפורסמות. פעילותו הענפה לא תסולא בפז. ואני רואה בהסתלקותו אבדה עצומה לעם היהודי.

נדמה לי שכל הכנסת כולה, כל הבית, כל עם ישראל, יכולים להתאחד סביב התחושה שאבדה לנו דמות היסטורית ממש, וחבל על דאבדין ולא משתכחין. תהיה נשמתו עדן ויהי זכרו ברוך.

וכעת – לדיין. חבר הכנסת אלי דיין – ראשון הדוברים, ואחריו – חבר הכנסת יצחק לוי.

## אלי דיין (העבודה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני מצטרף בהחלט לכל דבריו של היושב-ראש. הייתי בין אלה שזכו להיפגש עם הרבי, ועד היום – אף-על-פי שזה היה לפני שנים מספר – אני עדיין נפעם ונרגש מאותה פגישה מיוחדת, והייתי אומר באמת: מעיניו הנפלאות, שחדרו אל המשוחח אתו,

ובאמת היה בהן קסם גדול עד כדי כך שכאשר היית מתבונן בהן היית כמהופנט. ובכלל, אישיותו של הרבי, זכר צדיק לברכה, הוא היה אדמו"ר דגול, וודאי שמותו הוא אבדה גדולה של מנהיג רוחני לכלל עם ישראל. ואני בטוח שכל עם ישראל מרכין ראש לזכרו.

אדוני היושב-ראש, ביקשנו לקיים את הדיון הזה מאחר שאנו סבורים שיש עניין לציבור בדיון הזה. ויפה עשתה הכנסת גם ביום שני, כאשר יושב-ראש הכנסת, חבר הכנסת שבח וייס, נתן לחבר הכנסת שמואל הלפרט זמן מתאים להעלות את זכרו של הרבי, וגם היום היושב-ראש הנוכחי, חבר הכנסת עובדיה עלי, אמר דברים לזכרו.

מן הראוי לדעת, מן הראוי שהציבור ידע, שתנועת חב"ד, והרבי באופן מיוחד, אכן תרמו במשך שנים רבות לקירוב לבבות, לסובלנות ולאחדות עם ישראל. כולנו מכירים ויודעים את הפעילות של התנועה הנפלאה הזו באזורים נידחים, באזורי מצוקה, במקומות שיש בהם התבוללות, באוניברסיטאות ברחבי העולם. לפני כמה שנים ביקרתי באוניברסיטאות בארצות-הברית, ששם התבוללות רבה ביותר, וראיתי את הפעילים הנפלאים של התנועה הזו עושים פעולות כדי להציל יהודים מהתבוללות, פעילות בערבי שבתות, ביום השבת ובמשך כל השבוע.

לא מזמן ביקרתי באחת האוניברסיטאות בארצות-הברית וראיתי שוב את הפעילות הנפלאה של התנועה הנפלאה הזו, ביום השואה.

**היו"ר ע' עלי:**

חבר הכנסת דיין, אחת הפעולות של הרבי היתה בקרב סטודנטים, במיוחד סטודנטים יהודים. שליחי הרבי הגיעו לכל האוניברסיטאות בארצות-הברית.

**אלי דיין (העבודה):**

בסן-דייגו ובכל מיני מקומות נידחים. ברוסיה, באזורים הנידחים ביותר, ששם ההתבוללות גבוהה ביותר; במרוקו ובכל ארץ וארץ ובכל אתר ואתר.

**היו"ר ע' עלי:**

במקנס יש ישיבה של הרב מיכאל עד היום.

**אלי דיין (העבודה):**

נכון.

גם בארץ, חב"ד היא התנועה היחידה שניתן לה היתר להיכנס למחנות צה"ל, להגיע לאזורי הקרבות במלחמת יום הכיפורים. אתם זוכרים את "טנק המצוות" בשליחות הרבי ממש בקו האש, באזור של הפגזות, והם היו שם כדי לחזק את הלוחמים ולהביא שמחה, וכמובן, תמיד הם הצטיידו במשקה שבורך על-ידי הרבי.

אני גם מכיר מעירי אשקלון את התרומה הגדולה של חב"ד בסיוע לנזקקים, בפעולות מיוחדות, ולשמחתי היתה לי זכות גם לסייע להם ולהרחיב פעילות זו.

אולם, אדוני היושב-ראש, היו שתי תופעות שיש להתייחס אליהן. תופעה אחת – ההתערבות הפוליטית של תנועת חב"ד, שקרתה בשנים האחרונות. ואני חושב שזה היה משגה. זה יצר אי-הבנות ומחלוקות. ואני סבור שאולי דווקא היום, ההנהגה החדשה של חב"ד – כי חבל שתנועה זו לא תמשיך בפעילות שלה, הפעילות המיוחדת שלה, של קירוב לבבות, של אחדות – טוב יהיה אם התנועה הזאת, עם ההנהגה החדשה שלה שתקום, תחליט לחזור לאותה פעילות מסורתית א-פוליטית. טוב שתהיה תנועה כזאת בארץ. יש לנו יותר מדי פוליטיקה, יותר מדי שיקולים פוליטיים. ותנועה זו צריכה להתעלות מעל השיקולים הפוליטיים ולחזור להיות אותה תנועה של ערכי אהבת ישראל, של סובלנות, של קירוב לבבות, ולא להביע דעות בנושאים פוליטיים רגישים, קשים, שנויים במחלוקת, שלצערנו, הייתי אומר, פגעו, ואני יודע שהן פגעו, בהוקרה ובהערכה שהיו לכלל הציבור בארץ ובעולם לתנועת חב"ד.

נושא שני שרציתי להתייחס אליו הוא נושא המשיחיות. חשוב שהציבור ידע, שבנושא המשיחיות לא היתה סטייה מכללי ההלכה. כשתנועת חב"ד דיברה על משיח, היא התכוונה במובן ההלכתי המסורתי, שאנחנו מאמינים שבשר ודם, ולא מישהו אחר, הוא בעצם יהיה המשיח. זו האמונה במסורת ישראל. חובתנו לעשות פעולות שיזרזו את ביאת המשיח. זו מצווה לעשות פעולות לזרז את בואו של המשיח – אם זה קירוב לבבות, קיום מצוות וכו'.

אבל, לדעתי, אולי מיעוט קטן בקרב התנועה הזאת, יש לו היום הזדמנות לתקן מה שנראה כדבר שסוטה מכללי ההלכה. אנחנו יודעים שהרבי נפטר, ועדיין יש בקרב חסידיו שאומרים שהמשיח עוד יבוא, המשיח הוא הרבי והוא עתיד להתגלות תוך תקופה של 40 שנה. אני חושב שזו כבר חריגה מסוימת. אני בטוח שהרבי לא היה מסכים לטיעון כזה, כי אנחנו מאמינים בתחיית המתים, אבל מאמינים שהמשיח הוא בשר ודם, אדם שיכול לחיות בקרבנו ולמלא את תפקידו של המשיח; לפי המסורת היהודית, ימי המשיח הם בעצם ימים של מוסריות, ימים שבהם עם ישראל יהיה מופת ואור לגויים, ולא יהיה תלוי, כמובן, בעם זר אלא אפילו ישמש דוגמה ומופת לגויים.

לכן, אדוני היושב-ראש, כולנו אבלים על האבדה הגדולה של אישיות דגולה, אישיות רוחנית שתרמה רבות, אחת הדגולות של המאה האחרונה, אבל חובתנו דווקא בדיון הזה לקרוא לחסידי חב"ד – שיצטרכו עכשיו, כמובן, לארגן את עולמם הרוחני מחדש, ואנחנו בטוחים שיצליחו בכך – שימשיכו באותה פעילות רבת-השנים של קירוב לבבות, של אחדות עם ישראל, של סיוע לנזקקים, של מאבק נגד ההתבוללות, שזו המכה הקשה ביותר היום לעם היהודי, והכנסת הזאת נתנה על כך את דעתה לא אחת, ולהחזיר את העטרה ליושנה מבחינה זו, וגם לסלק אותם אלמנטים שהם בניגוד למסורת, של המשיחיות שעלולה להתפרש אפילו כמשיחיות שקר. לא זו היתה המשיחיות של חב"ד, כי זו היתה משיחיות לפי המסורת של כלל ישראל.

אנחנו שולחים מכאן תנחומים לכלל חסידי חב"ד ולכלל עם ישראל על האבדה הגדולה של הרבי מלובביץ', רבי מנחם מנדל שניאורסון שליט"א, זכר צדיק לברכה, תהיה נשמתו עדין.

### **היו"ר ע' עלי:**

אתה לא יכול להגיד שליט"א – שיחיה לאורך ימים טובים וארוכים, אלא אם כן אתה מאמין בנושא של המשיחיות.

### **אלי דיין (העבודה):**

זכר צדיק לברכה, תהיה נשמתו עדן.

### **היו"ר ע' עלי:**

תודה רבה לחבר הכנסת אלי דיין. חבר הכנסת יצחק לוי, ואחריו – חבר הכנסת אברהם פורז.

### **יצחק לוי (מפד"ל):**

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, ביקשתי להעלות את נושא חב"ד לנוכח פטירתו של האדמו"ר מלובביץ', זכר צדיק וקדוש לברכה, מכיוון שחשתי בתגובות שהיו בציבור בעקבות פטירתו של הרבי שתי הרגשות נוגדות. האחת – צער, כאב, השתתפות באבל; השנייה – חיטוט, תופעה, כמעט קוריוז. והדבר התבטא בעיתונות, ברדיו, בציבור. מה אתה חושב, הרבי יקום, מה תעשה מחר, מה יהיה – שאלות שלא התאימו לעניין. עם זה, היו גם ביטויים אמיתיים של צער ושל כאב.

לכן חשבתי שאנחנו נעשה עוול לחב"ד, שאיננה תנועה חדשה ולא קמה עם רבי מנחם מנדל שניאורסון שנפטר השבוע אלא קמה עם רבי שניאור זלמן מלאדי, בעל התניא, שהקים את תנועת חב"ד – – –

### **היו"ר ע' עלי:**

שקבור – – – שבאוקראינה, בקי"ב.

### **יצחק לוי (מפד"ל):**

נכון. תנועה רבת מסורת ורבת פעלים. כדאי שאנחנו ננסה להעמיד את הדברים עד כמה שניתן על דיוקם ולהחזיר את כבודה של חב"ד, גם אם הכבוד הזה נרמס במידה מסוימת בגלל תופעת המשיחיות, ורק בגלל תופעת המשיחיות. היו כאן, לדעתי, גם אי-הבנות וגם חריגות.

ובכן, שר וגדול נפל בישראל, הרבי מחב"ד; איש עם ישראל, איש תורת ישראל ואיש ארץ-ישראל – אף שלא דווקא איש ארץ-ישראל בראייה הציונית המקובלת; איש עם ישראל בדאגה שלו לעם ישראל. יושב-ראש הישיבה וגם הדובר שלפני, חבר הכנסת דיין, כבר האריכו בעניין זה ותיארו את פועלו של הרבי בכל מקום, בכל אתר, בכל פינה שיש בה יהודי, את הכוח שלו להביא את אור היהדות לפינות אפלות ממש, את היוזמה העצומה שלו להציל יהודים מהתבוללות. אני חושב שאין דומה לו בדור הזה בפעילות הזאת.

כמובן, הוא הגביר את הפעילות הזאת מייד אחרי השואה, הרבה יותר מכפי שהיא היתה לפניו. ואנחנו יודעים גם שזו אחת הסיבות, שלפחות נשמעה בחצר הרבי, למה הרבי לא עלה לארץ-ישראל – לאפשר לנהל את הפעילות הענפה הזאת בכל העולם. הוא ראה שהוא ממצה את היכולת שלו בניו-יורק ולא במקום אחר; אף שאני בטוח שהרבי בעצמו ודאי היה רוצה לעלות לארץ-ישראל ולחיות בארץ-ישראל.

איש תורת ישראל, תלמיד חכם גדול, גאון גדול בתורה. הדבר הזה, אין עליו חולקין. צריך לדעת, שהרבי עצמו כמעט שלא פסק הלכה. הוא התרחק מלפסוק הלכה. היה לו בית-דין של דיינים שהיה בית-הדין של חב"ד, ובית-הדין של חב"ד הוא זה שפסק הלכות. הרבי עצמו לא פסק הלכות. הרבי עצמו לימד תורה, דרש, הסביר, ביאר, אבל לא פסק הלכות.

### היו"ר ע' עלי:

כאשר שאלו אותו שאלה הלכתית, הוא תמיד הפנה לרב העיר.

### יצחק לוי (מפד"ל):

הפנה לרב העיר או הפנה לדיינים של חב"ד. ואף-על-פי-כן ידוע שכוחו בתורה היה גדול. דבר זה מן המפורסמות, ולא צריך לומר אותו.

איש ארץ-ישראל – פה אני רוצה לומר, חבר הכנסת דיין, הרבי היה איש ארץ-ישראל במובן הקדוש של ארץ-ישראל, במובן התורני של ארץ-ישראל. הרבי היה גם איש מאוד פיקח וידע לקרוא מציאות פוליטית. הוא לא היה אדם מנותק מענייני העולם הזה, הוא גם היה מדען, הסתובב בכל מיני חוגים, ידע להבין ולקרוא מפות פוליטיות. הרבי אמר את דעתו בנושא ארץ-ישראל משתי הבחינות, גם מהבחינה התורנית ההלכתית וגם מהבחינה הריאל-פוליטית. הוא הביע את זה כמה וכמה פעמים. הוא אמר: צריך להבהיר שארץ-ישראל היא שלנו, והוא גם אמר: נסיגה מארץ-ישראל היא סכנת נפשות לעם ישראל. כך הוא ראה את הדברים.

לכן, הגישה שלו לא היתה ציונית במובן שאנחנו מבינים את הציונות, כלומר בהצטרפות לתנועה הציונית, ואפילו לא בראייה גמורה של מדינת ישראל כראשית צמיחת גאולתנו. לציונות הדתית היו מחלוקות עם חב"ד בעניין הזה ויש מחלוקות עם חב"ד בעניין הזה, בהגדרת התקופה. יש ספרים חשובים שכתב הרב וולפה, ראש ישיבת "תומכי תמימים" של חב"ד בקריית-גת, על הנושא הזה, מה

בדיוק הגישה הציונית של הרבי מלובביץ' ואיך הוא רואה את התקופה. הדברים לא זהים עם הראייה שלנו ועם הראייה של הרב קוק.

ואף-על-פי-כן הרבי ראה בהתיישבות בארץ-ישראל ובשלטון של היהודים על ארץ-ישראל דבר שהוא הצלה לעם ישראל. ועל כן הוא פעל למען העניין הזה. לכן אני אומר, חבר הכנסת אלי דיין, יש הבדל בין הזדהות עם מפלגה פוליטית לבין השמעת דעות פוליטיות. אני חושב שכדאי פעם אחת להבדיל בעניין. אי-אפשר לשתק אנשי רוח ולהגיד: אל תביעו את דעתכם על ארץ-ישראל, כי זו בעיה פוליטית.

אתה יכול להעריך ולומר, שהזדהותו של הרבי עם אגודת ישראל לפני כך וכך שנים היתה טעות. בסדר, יכול להיות. אני לא יודע, אני לא דן בטעויות של הרבי, אבל אי-אפשר לבוא ולהגיד לרבי מלובביץ': אל תביע דעתך בנושא מסוים, כי הנושא הזה לא בקונסנסוס. תהיה איש של קונסנסוס.

הרבי מלובביץ' היה גדול בתורה, וגדול בתורה הוא לא תמיד איש קונסנסוס. גדול בתורה הוא איש שאוהב את עם ישראל, אבל הוא איש שגם מביע את דעותיו, גם אם הדעה שלו לא מקובלת באותו רגע על כל הציבור. אגב, זה גם כוחו של מנהיג, שיודע להביע עמדה גם אם היא לא מקובלת על העם.

לכן, אינני חושב שנוכח להגיד לחב"ד: תחזרו לדרך שלכם – לגמילות חסד, או להנחת תפילין או לפיזור נרות שבת. ודאי שהדברים האלה חשובים, ודאי שאנשי חב"ד הצטיינו בדברים האלה. אבל לומר לחב"ד: תפסיקו לעסוק בנושאים שהם לא בקונסנסוס – אני חושב שזה לא נכון.

אינני יודע מי תהיה הנהגת חב"ד, אינני יודע מה יהיה בחב"ד; אינני יודע אם אנשי חב"ד עצמם יודעים. אבל ודאי שאנשי חב"ד ישמרו את מורשת הרבי, ומורשת הרבי היתה דבקות בארץ-ישראל ודבקות בשלטון היהודי על ארץ-ישראל. אדרבה, אני רוצה לקרוא לחב"ד להמשיך להתחזק בעניין הזה.

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לסיים בשתי הערות. הערה אחת, אולי מן הראוי היה שתצא קריאה מן הכנסת, ואם יוחלט לקיים דיון במליאה, זו תהיה אחת ההמלצות שאני אבקש מהכנסת להמליץ – לקרוא עכשיו לאנשי חב"ד לעלות בהמוניהם לארץ-ישראל. אחת הסיבות לכך שרבים מאנשי חב"ד נשארו באמריקה היתה הרבי, ואפשר להבין את זה, מפיו הם חיו. יותר מאשר רב הוא היה להם כאב והם הסתופפו בצלו, סביבו. עכשיו שהרבי הסתלק אני חושב שמן הראוי שתצא מהכנסת קריאה לחסידי חב"ד: בואו, עלו לארץ-ישראל, בואו וחזקו את היישוב בארץ-ישראל, כפי שהרבי רצה. לרבי היו סיבות שלא לעלות לארץ, ואינני יודע מה הן. אבל עכשיו, שהוא הסתלק, זה הזמן לעלות.

דבר שני, אנחנו קוראים לעם ישראל להמשיך להאמין בביאת המשיח. זה אחד מ"ג עיקרים שאנחנו אומרים כל יום. אני מאמין באמונה שלמה בביאת המשיח, ובעזרת השם המשיח בוא יבוא. אנחנו מזהירים כפי שהזהירה הגמרא וכפי שהזהיר הרמב"ם: תיפח רוחם של מחשבי קצין. אי-אפשר לקבוע מתי יבוא, וקשה מאוד לקבוע מי הוא. לדעתי, היתה כאן, אני לא יודע איך לומר – – –

**היו"ר ע' עלי:**

אבל דבר אחד ברור, שהוא יתגלה – – – הגליל. זה על-פי הזוהר.

### **יצחק לוי (מפד"ל):**

זה אחד המקומות. אז יש לך סיכוי, חבר הכנסת עלי.

### **היו"ר ע' עלי:**

על זה אין ויכוח. עתיד המשיח להתגלות – – – הגליל. כך כתוב בזוהר.

### **יצחק לוי (מפד"ל):**

זה נכון. אבל הראיה והסימן לכך שהיתה פה טעות הם המשבר הקשה שעובר חלק מחסידות חב"ד וההתפכחות הקשה מהעניין. אנחנו שומעים ביטויים שאין טעם לחיים, או אפילו ביטויים יותר חמורים. זה סימן שהיתה פה טעות מסוימת בהובלת הקמפיין לביאת המשיח – ואני בעד קמפיין לביאת המשיח, ובעד שעם ישראל יכסוף וירצה את בואו של המשיח יום יום. ואף-על-פי-כן, הדרך שבה העניין נעשה היתה בה טעות מסוימת. הראיה היא ההתפכחות. לא אנחנו אומרים, אלא המשבר הגדול שחלק מאנשי חב"ד עוברים מלמד זאת.

אלה דברים שרציתי להשמיע, אדוני היושב-ראש. אינני יודע איך יסתיים הדיון, אני מבין שלממשלה אין עמדה בעניין. ייתכן שאנחנו כן נציע להחליט להעלות את העניין לדיון במליאה, כי אולי ביום השלושים או ביום השנה נמצא הזדמנות, דרך הדיון הזה, להעלות שוב כמה סוגיות הנוגעות לעניין הזה. אני חושב שזה יהיה אחד הדיונים היותר ערכיים והיותר רוחניים כאן, לא תקציב ולא פוליטיקה מצומצמת, אלא באמת דיון בערכים ובדברים שחשוב להעלותם. תודה רבה, אדוני.

### **היו"ר ע' עלי:**

תודה רבה לחבר הכנסת יצחק לוי. כעת יעלה ויבוא חבר הכנסת אברהם פורז. אחריו – חברת הכנסת נעמי בלומנטל.

### **אברהם פורז (מרצ):**

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, לא הגשתי הצעה לסדר-היום של הכנסת על מנת להספיד את האדמו"ר מלובביץ', את האיש, או להתייחס אליו באופן אישי, אלא אני רוצה להתייחס רק לתופעות מספר המלוות את חב"ד ואת מותו של הרבי.

אני גם לא רוצה להיכנס לשאלה, כי אני גם לא יכול לתת את התשובה על השאלה, כיצד אדם שהטיף לכולנו לשמור על ארץ-ישראל השלמה, וראינו מדי פעם את האיגרות אפילו בעיתונות, בסופו של דבר, אף שהכינו לו בכפר-חב"ד בית בדמותו ובצלמו המדויק של הבית שבו הוא התגורר בניו-יורק, לא טרח לבוא ולו פעם אחת לארץ-ישראל. על כך ודאי יגידו לי, שמי שבא אסור לו לצאת, אסור לנטוש, וכל מיני נימוקים שאינני בקיא בהם. בכל מקרה, הדבר הזה מעורר תמיהה.

הדבר שאני רוצה להעלות אותו הוא התופעה המסוכנת בעיני של משיחיות שקר, של פעמי גאולה בלתי הגיוניים, שבסופו של דבר נגמרים בשיברון-לב. יכול להיות שחבר הכנסת יצחק לוי אוהב שמטפלים בנושא דתי, בנושא של אמונה, באמצעים דרמטיים, בומבסטיים, שמוכרים אמונה כמו שמוכרים משקאות קלים וכמו שמוכרים מוצרי צריכה. לי זה נראה לא במקום.

אני רוצה לומר, שכל הקמפיין של חסידות חב"ד, עם טנקים של מצוות, עם פוסטרים, עם סטיקרים, עם ביפרים, זה נראה הרבה יותר כמכירה של משקאות קלים או קמפיין שאפשר לעשות למועמד פופולרי בבחירות, ולא כעניין של אמונה. אני חושב שכל השלטים הללו שאמרו "היכנונו לביאת המשיח", כאילו זה עניין של ימים – אני גם לא יודע מה אני צריך לעשות בדיוק כדי להיות מוכן, שלא יבואו אלי בהפתעה.

### **אלי דיין (העבודה):**

חבר הכנסת פורז, פעם שאלתי שאלה כזאת, וענו לי: היום השטן משוחרר.

### **אברהם פורז (מרצ):**

הבנתי. לא הבנתי איך אני צריך להכין את עצמי, אבל מעבר לזה, העניין נראה לי כמהתלה בלתי מוצלחת.

### **היו"ר ע' עלי:**

אתה תלמיד חכם, חבר הכנסת אברהם פורז, לא יהיה לך קשה להתמודד עם החומר. תקרא את הרמב"ם ושם תראה מה עליך לעשות כדי להתכונן לביאת המשיח.

### **אברהם פורז (מרצ):**

בסדר. אדוני היושב-ראש, דווקא אנשים דתיים יכולים, לדעתי, להפריד בין האידיאה לבין הניסיון למסחר אותה ולהפוך אותה לכמעט מוצר יומיומי. קמפיין לבחירת מועמד בבחירות להסתדרות, אז יודעים שב-10 במאי יש בחירות, יודעים שיש מועמד או כמה מועמדים, ואז יש היגיון לפרסם את תמונותיהם בכל מקום, ולקראת 10 במאי, והמועד הזה ידוע, משכנעים, ואז כל העיר מלאה, וזה נראה לי דבר במקומו. כשמדברים על המשיח, לנקוט שיטות כאלה – זה נראה לחלוטין לא במקום.

היה לי ברור לחלוטין שאנשים שמאמינים בזה, כשאדם בן 92 נכנס לבית-חולים, וקוראים בעיתונים שהוא מחובר למכשירי החייאה והנשמה ומצבו הרפואי קשה, וכנגד זה כבר אומרים לנו לא "היכנו לביאת המשיח", אלא "ברוך הבא מלך המשיח", דהיינו הוא כבר הגיע, הוא כבר כאן – לדעתי, זה כבר היה השלב, בלי להיות מומחה ביהדות, של ניתוק מהיהדות. לבוא ולומר שהאיש הזה הוא המשיח וכבר אין מה להמתין, הוא כאן, ברוך הבא, עם תמונתו כמובן – נראה זה בעיני דבר מסוכן מאוד.

שאלתי את עצמי מה יקרה ביום – ואני הערכתי, עד כמה שיכולתי להעריך, שאדם בן 92 שנמצא בבית-חולים במצב קשה, רבים סיכוייו להגיע לעולם האמת מכל דבר אלטרנטיבי אחר – איך יקבלו את זה האנשים הללו? איך הם יקבלו את זה, ובאמת אשר יגורנו בא. אני לא הייתי שם, אבל אם אני קורא שאנשים בתנועת חב"ד עוברים טיפול פסיכולוגי על מנת למנוע מהם להתאבד, זה מעורר בי חלחלה. אם אני קורא שביום מותו, במקום לקרוע קריעה ולהתאבד, אנשים פתחו בשירה וריקודים ואמרו שזה רק עניין של שעות, דקות, לפני שהוא מגיע חזרה בתור מלך המשיח, זה עורר בי פחד, כי חבל לי על האנשים הללו.

אני רוצה לומר לזכותו של האדמו"ר מלובביץ', שהתופעות הללו לא היו כל עוד הוא שלט בעניינים. נדמה לי שהתופעות הללו קרו בחודשים שלפני מותו, כשהוא כבר היה במצב של העדר יכולת להנהיג את התנועה הזאת, והדברים האלה קרו. זה חבל. היה לי ברור עוד דבר, שאם האיש ישאיר צוואה, זה מראה שהוא עצמו מעולם לא האמין שהוא יותר ממורה, מרבי, וזהו זה, שהוא לא המשיח, כי משיח, מטבע ההיגיון, לא ישאיר צוואה.

אני מקווה שאותם חסידים שהלכו אחרי חזיונות שווא – דברים שהם לא רק לא הגיוניים, אלא לדעתי הם גם זרים ליהדות – יתפכחו, ושהתנועה הזאת תחזור להיות משהו יותר נורמלי.

אני רוצה לומר לך, חבר הכנסת יצחק לוי, שגם לא אהבתי את ההתגייסות של תנועת חב"ד בישראל למען "הצביעו ג'", לא בבחירות האחרונות אלא בבחירות הקודמות. התנועה הזאת, במשך הרבה מאוד שנים, נהנתה פה בישראל ממעמד ששום תנועה לא נהנתה ממנו, ואני יודע דבר אחד, שבנמל התעופה בן-גוריון להם יש דוכן, וכל גוף אחר שרצה – לרבות הרפורמים, שהיתה להם תביעה – לא קיבל דוכן כזה. ונשאלת השאלה: איך זה? באמת היתה פה גם הסטייה למעורבות הפוליטית, שהיתה לחלוטין מיותרת, אבל זה לא לאותה נקודה.

אני חושב, אדוני היושב-ראש, שעל תופעה זאת, שהיא תופעה מיוחדת במינה, כדאי לקיים דיון במליאה. כדאי שחברי הכנסת יביעו את דעתם. אני לא יודע אם אנחנו יכולים לשנות משהו. בכלל, בתחום האמונה הדברים הם לא בדיוק עניינים לוגיים. גם מי שמאמין אומר: אילו יכולתי להסביר את כל התופעות באופן לוגי, זאת לא היתה אמונה. האמונה בנויה על דברים שמעבר לרציונלי. אני, למשל, אומר בפה מלא, שאינני מאמין בביאת המשיח; לא מאמין. גם לא השתכנעתי, לא מהסטיקרים, לא מהפוסטרים, לא מהטנקים ולא מכל הגימיקים. אולי הייתי משתכנע בדרך אחרת, אבל אני לא מאמין. מעבר לזה אני יודע שיכולה להיות אמונה שהיא לא רציונלית, וזה בסדר, זאת האמונה. אבל כשהאמונה הופכת לקמפיין כזה, כמו שתאירתי, לדעתי זה דבר לא טוב, זה דבר מסוכן.

על כן אני מציע, אדוני היושב-ראש, כמציעים פה, ובהעדר הצעה אחרת – דיון במליאה. תודה.

### **היו"ר ע' עלי:**

תודה רבה לחבר הכנסת אברהם פורז. חברת הכנסת נעמי בלומנטל, בבקשה. אני רואה שהדיון מעניין, מגוון.

### **נעמי בלומנטל (הליכוד):**

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, דיבר קודמי, חבר הכנסת אברהם פורז, על נורמליות, על רציונליות, ולעתים אני מרגישה שקטונו אנחנו מלבוא כאן ולומר דברים נחרצים לגבי המשמעות של המלים האלה. מי קבע מהו בדיוק נורמלי, ומי קבע מהו בדיוק רציונלי?

אני חושבת ומסכימה שמן הראוי היה ולכבוד יהיה לה לכנסת לקיים דיון במליאה, אם ביום השבעה למותו של הרבי מלובביץ', אם כעבור חודש, ביום השלושים, ואם בכלל, כדי שכולנו יחד נוכל להתעמק בסוגיות, בפילוסופיה, באמונות, בהשקפות העולם שלנו ולנתח גם לעצמנו. טוב יהיה אם יהיה לנו האומץ להסתכל בעצמנו בראי, גם כשאנחנו יושבים כאן במליאה. לכן גם אני אצטרף כאן, בראשית דברי, לבקשה שאומנם יתקיים דיון במליאה.

### **היו"ר ע' עלי:**

חברת הכנסת נעמי בלומנטל, היות שחבר הכנסת פורז לא שמע אותך, אני רוצה לומר משהו. הוא לא דיבר על נורמלי מול רציונלי, הוא דיבר על אמונה מול רציונליזם, והוא אמר שאי-אפשר לשפוט אמונה – כך הבנתי – בצורה רציונלית.

### **נעמי בלומנטל (הליכוד):**

הוא דווקא מסכים עם דעתי, אני מבינה.

### **היו"ר ע' עלי:**

אלה לא נושאים של היגיון.

### **נעמי בלומנטל (הליכוד):**

נכון, אלה לא נושאים שאנחנו יכולים לקחת מעין סרגל ולקבוע לכאן ולכאן.

## **היו"ר ע' עלי:**

לא נעסוק עכשיו בסוגי מצוות, אבל יש גם מצוות של שמיעה והן צו, משום שהן לא שכליות.

## **נעמי בלומנטל (הליכוד):**

יש מצוות שמיישהו יחשוב שהן מצוות ואחר לא יחשוב שכך הוא.

על כל פנים, לכן נראה לי שמן הראוי שנדון בזה – – –

## **יצחק לוי (מפד"ל):**

יש גם אמונות כאלה. אחד חושב שזאת אמונה והשני חושב שזאת לא אמונה.

## **נעמי בלומנטל (הליכוד):**

אחד חושב שזאת אמונה והשני חושב שזה לא נורמלי. יש פנים לכאן ולכאן.

## **היו"ר ע' עלי:**

כיהודי דתי אני גם כן מסכים עם הקביעה שלו שיש אמונה והוא רוצה להבין אותה, ולא תמיד הדברים מתיישבים זה עם זה. כך שבעניין זה הוא לא חרג ואמר דברים לא נכונים.

## **נעמי בלומנטל (הליכוד):**

אולי לכן אני תומכת בעמדה שנדון כאן בכנסת בצורה מעמיקה יותר בסוגיות מסוג זה, משום שגם אם אתה מדבר על אמונה ורואה אותה לעומת הרציונליות, לא בטוח שהתחומים כל כך ברורים. נכון יותר יהיה לומר, שגם בתחום האמונה יש שטחים שלמים שיכולים להיות בהחלט רציונליים, וברציונליות – הרבה מן האמונה, כך שוודאי אין פה דיכוטומיה, או דרך שתפלג בין שני העיקרים האלה.

אני רוצה לדבר על הרבי מלובביץ', שהיה אחד האשישים הגדולים שקמו לעמנו בשני הדורות האחרונים. אדם בעל שיעור קומה, כושר מנהיגות, סוחף, יוזם ומגשים גדול. אין ספק שאין מי שהקים או יכול היה להקים תנועה שיש לה חסידים ואוהדים בכל קצווי תבל, כפי שהוא אומנם עשה, ותנועה

נכבדת, רחבת היקף ומעמיקה כאחת. אין פינה נידחת שיהודים נמצאים שם ולא יהיו ביניהם מחסידי ורבני תנועת חב"ד. רק אדם בשיעור קומתו של האדמו"ר מלובביץ' יכול היה להגיע להישגים כאלה.

אני אפילו הייתי רוצה לבוא ולומר, שהלואי שהתנועה הציונית, עם כל העוצמה שלה, עם כל היכולת שלה, המוסדות שלה, התקציבים, היתה מבצעת ולו חלק ממה שעשה הרבי מלובביץ' נגד ההתבוללות ולמען שמירתה וחיזוקה של היהדות.

הרבי קיפל בתוכו לא רק גדולה בתורה אלא גם יכולת גדולה, כפי ששמענו את קורות חייו, במדעים. נודע לי, שכאשר הוא היה ילד בן תשע, באו המורים אל הוריו ואמרו: אין לנו מה ללמד אותו עוד. לכן מגיל תשע לקח אותו אביו תחת חסותו, ואומנם בהמשך חייו הוא גמר אוניברסיטה, היה למהנדס מכונות, ובשלב מסוים רכש ממנו הצי האמריקני פטנט. הוא הגיע אליו, כנראה שמע עליו, רכש ממנו איזה פטנט, ובמשך כל חייו הרבי לא התפרנס ולא ניזון, חלילה, מתרומות או מכל מיני כספים שהגיעו, אלא התפרנס ממשכורת שקיבל במשך כל חייו מן הצי האמריקני.

היתה בו ברבי מלובביץ' זיקה עמוקה לארץ-ישראל, והוא הכיר בזכות העמוקה שלנו על ארץ-ישראל. היתה בו עמידה איתנה ותקיפות דעת, שביטא לא אחת, או כמעט כל הזמן, בנושאים האלה. הייתי אומרת, תקיפות דעת שהיא יחידה במינה, והיתה לה לא אחת השפעה גדולה על מהלכים מדיניים ופוליטיים כאן במדינת ישראל.

הרב נשא בגאון את ארץ-ישראל ולא התחבא מאחורי אמירות מעורפלות ולא נרתע מכל רוח רופסת או הלכי רוח שמצויים ואינם מצויים.

בין השאר, הייתי אומרת ומספרת, אולי זה ידוע ואולי לא, שהרב אהב מאוד את ראש הממשלה לשעבר יצחק שמיר והאמין בו מאוד, משום שהוא האמין באמונה האמיתית והעמוקה של שמיר בארץ-ישראל ובשלמותה של ארץ-ישראל, והוא האמין בכושר עמידתו על העקרונות האלה. הוא האמין ששמיר הוא עמוק, כן ואמיתי בהשקפתו זו ובאחיזתו זו, וכי אין אלה אצלו מניעים פוליטיים למיניהם, וכי אין דבריו בזכותה של ארץ-ישראל מן השפה ולחוץ.

הרב, וזה נאמר גם קודם לכן, עסק גם בפעולות הצלה. עד היום מגיעים לכפר-חב"ד ילדי צ'רנוביל. אנחנו רואים בכך מצווה גדולה. פגשתי אותם, היו לפעמים גם קשיים תקציביים, ואני מקווה שנתגבר על כך כדי שאפשר יהיה להמשיך במצווה הזאת ולטפל בהם.

נודע לי גם שהוא היה פלורליסט. זאת אומרת, אנשים שהיו בעלי פלוגתא שלו, הוא נהג להיפגש אתם, לשוחח עמם, לשמוע את עמדתם, והיו לו הרבה גדלות רוח ופתיחות.

אני שאלתי קצת בנושא של נשים, מה היתה עמדתו. אומנם הבנתי שאנשים שבאו אליו עמדו נשים לחוד וגברים לחוד, אבל דלתו היתה פתוחה בפני נשים, והרבה נשים הגיעו אליו; כנראה לא פחות מגברים, אולי 50-50 ואולי לא.

## היו"ר ע' עלי:

חברת הכנסת בלומנטל, אני מודיע לך שהתור היה מעורב. עמדו נשים וגברים יחד. אני הייתי פעמים אחדות אצל הרב, ובאחת הפעמים הייתי יחד עם רעייתי. שנינו עמדנו שם יחד, אשתי דיברה ושוחחה אתנו ושאלה אותו שאלות שונות לגבי הילד, והוא השיב לה באריכות ובנועם וברוב חן.

## נעמי בלומנטל (הליכוד):

כן, שמעתי שהיה בו באמת הרבה מן הגדולה. אני בטוחה שגם אשתך, שהיא מחנכת בישראל, ושמעתי שהיא מחנכת טובה מאוד, בוודאי הפיקה רבות מן המפגש הזה.

אני רוצה לבוא ולומר, שתנועת חב"ד היא תנועה אמיתית, אפילו תנועה דרמטית: חוכמה, בינה, דעת.

## אברהם פורז (מרצ):

חוכמה, בינה, דרמה.

## נעמי בלומנטל (הליכוד):

איפה? אצלו?

בלי קשר להשקפות ולדעות שונות, גם מי שמחזיק בתפיסת עולם אחרת, לא יכול שלא להוקיר, שלא להעריך, שלא להודות בגדולתו ובמעשים הגדולים שחולל. הוא גם עזר לאלמנות, הוא עזר בענייני עקרות. יש מי שאמר לי, אני לא בטוחה שאפשר "לקנות" את זה עד הסוף, שאין משפחה בישראל שלא היה בה מישהו שהגיע אי-פעם, אם לא אל הרב אישית הרי למעשים הטובים שנעשו בהשפעתו. מותר לבוא ולומר: אדם גדול.

אני סבורה, שדווקא בערוב ימיו תנועת חב"ד, או חלק ממנה, שגתה בהכריזה עליו כעל משיח. חבל שתנועה חשובה ומכובדת זו לא הבינה, שצעד זה אינו מחזק את ההערכה והאהדה של העם לתנועה גדולה זו.

בשם תנועת הליכוד אני רוצה לבטא מעל במת הכנסת את צערנו. הליכוד אומנם איננו תנועה דתית, אך הוא תנועה השומרת ומוקירה את המורשת והמסורת היהודית. הליכוד, כתנועה החרדה לאחדותו ולגורלו של העם היהודי ורואה בשמירה על ארץ-ישראל ערך לאומי; הליכוד כתנועה, הליכוד כציבור, כואב את הסתלקותו של האדמו"ר מלובביץ', האדם והמנהיג הדגול הזה.

חבל על דאבדין ולא משתכחין. תודה.

## היו"ר ע' עלי:

יפה. תודה רבה לחברת הכנסת נעמי בלומנטל.

רבותי חברי הכנסת, הואיל ואין כאן שר שיסכם את הדיון, אני מרשה לעצמי לומר מלים אחדות כדברי סיכום.

אני משבח את חברי הכנסת אלי דיין, יצחק לוי, אברהם פורז ונעמי בלומנטל על העלאת נושא זה על סדר-היום של הכנסת.

נדמה לי שהנאומים כאן תיארו בפירוט רב את מפעליו הרבים ואת פועלו הרב, המקיף והרציני של הרבי מלובביץ' ברחבי העולם, ואת כל הפעילות שלו להפצת התורה, למאבק בהתבוללות, למאבק למען ארץ-ישראל, למען הפצת תורת ישראל, כל פעילותו למען אחדות העם ואהבת ישראל – זה אחד הערכים הגדולים שהוא דגל בהם תמיד, וחסידי עשו רבות למען אהבת ישראל ואחדות עם ישראל.

היה ראוי להעלות את הנושא, להעלות קווים לדמותו, למפעליו, לפעילותו ולפעילותה של חב"ד, כמו-כן גם למקומה של תנועת חב"ד ביהדות היום ובקרב עם ישראל.

נראה לי שהבימה המכובדת והטובה ביותר להעלאת הנושא הזה היא בימת הכנסת. זו הבימה החשובה והרמה ביותר גם של מדינת ישראל וגם של עם ישראל.

טוב שהכנסת הקדישה שעה של דיון על האדמו"ר ועל חב"ד. הוא אכן ראוי לציון. התרומה האישית של הרבי לתנועת חב"ד כולה היא תרומה אדירה, שלא תסולא בפז.

היו גם הערות אחרות שהושמעו כאן, והן אכן ראויות לדיון רחב במליאת הכנסת. אני סבור שראוי לקיים דיון נוסף במליאה, גם להעלות קווים לדמותו של הרב וגם לדון על תרומתה של חב"ד למען מדינת ישראל ועם ישראל.

אנחנו יודעים שהתרומה של קהילות חב"ד בארץ ושל היישובים השונים היא תרומה אדירה בכל התחומים. כל מי שנתקל בהם יודע עד כמה השליחים האלה, החסידים האלה, עושים רבות למען קהילת ישראל בכל מקום. פעילותם, עזרתם, סיועם, עידודם – הם שם דבר בכל רחבי המדינה.

אנחנו נוהגים מדי פעם בפעם להקדיש דיונים לתנועות שונות, והתנועה הזאת והרב מנחם מנדל שניאורסון, זכר צדיק לברכה, ראויים לכך שהכנסת תקיים דיון עליהם.

אני משוכנע שבתום ההצבעה נפנה אל יושב-ראש הכנסת, בשמכם – הרי אתם ביקשתם לקיים דיון במליאה. אני אפנה אל יושב-ראש הכנסת לקיים את הדיון הזה אולי ביום השלושים להסתלקותו של הרבי. נדמה לי שבכך נתרום גם אנחנו את חלקנו להעלאת קווים לדמותו וגם לשוחח, לדבר, לדון ולהקדיש מלות ברכה ודיון לחסידות חב"ד באשר היא.

אנו עוברים להצבעה. מי בעד הכללת ההצעות לסדר-היום של חברי הכנסת אלי דיין, יצחק לוי, אברהם פורז ונעמי בלומנטל בסדר-היום של הכנסת – יצביע.

הצבעה מס' 18

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 4

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

**היו"ר ע' עלי:**

ובכן, פה-אחד הוחלט לקיים דיון במליאת הכנסת בהצעות של חברי הכנסת, והכנסת אכן תיחד דיון במליאה בנושא חשוב זה.

רבותי חברי הכנסת, הישיבה הבאה תתקיים, אם ירצה השם, ביום שני, י"א בתמוז התשנ"ד, 20 ביוני 1994, בשעה 16:00. ישיבת הכנסת נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 19:50.